ROLL

112480 **temmuz** 2004/07 3 500 000 TL

ROLL 88

FRANZ FERDINAND

CEMAL ÜNLÜ VE TAŞ PLAKLAR

DIZZEE RASCAL

PJ HARVEY

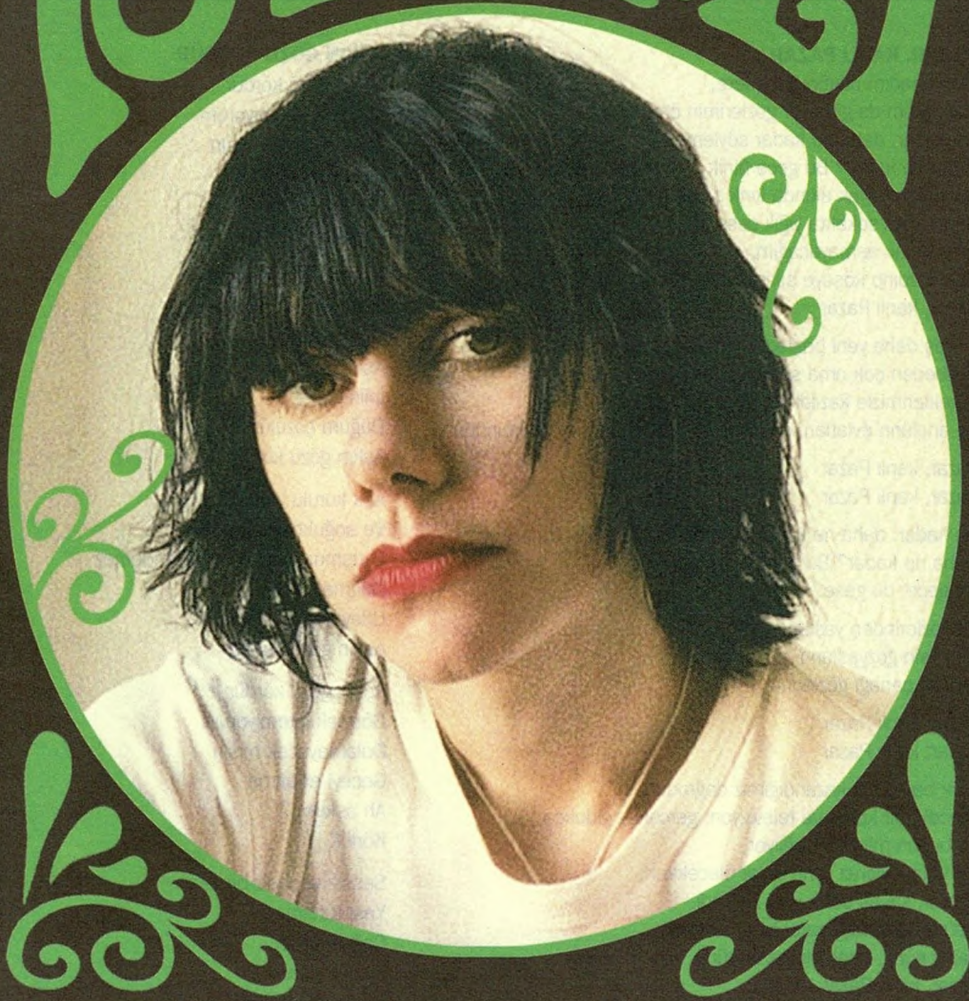

JOHN CALE

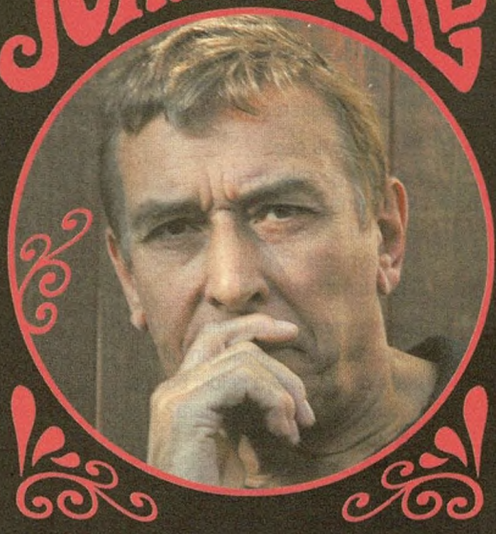

CHUMBAWAMBA

FATİH AKIN'LA 10 ŞARKI

EMİR KUSTURICA

& THE NO SMOKING ORCHESTRA

TEK

Daha iyiye mi gidiyor her şey
Yoksa aynı şeyi mi hissediyorsun sen de
İşini kolaylaştıracak mı bu
Şimdi suçlayacak birisi var işte

Diyorsun ki
Tek bir aşk
Tek bir hayat
Tek ihtiyaçken
Geceleri
Tek bir aşktır
Paylaşmalıyız onu
Bırakıp gider seni bebeğim
Eğer ona özen göstermezsen

Seni hayal kırıklığına mı uğrattım?
Ağzında kötü bir tad mı bıraktım?
Hiç aşık olmamış gibi davranıyorsun
Ve benim aşksız çekip gitmemi bekliyorsun

Eh, artık çok geç
Bu gece geçmişi deşip
Günışığına çıkarmak için
Tekiz biz
Ama aynı değiliz
Taşımalıyız birbirimizi

Bağışlanmak için mi geldin buraya?
Yoksa ölüleri diriltmek için mi?
Isa'yı mı oynamaya geldin buraya,
Kafanın içindeki cüzamlılara?
Çok mu istedim?
Çoktan da mı fazlasını?
Hiçbir şey vermedin bana
Şimdi tek sahip olduğum bu
Tekiz biz
Am aynı değiliz
Birbirimize acı veriyoruz
Ve bunu tekrarlayıp duruyoruz

Diyorsun ki
Aşk bir mabettir, yüce kanunlardır
Aşk bir mabettir, yüce kanundur
Buyur ediyorsun beni içeri
Ama sonra süründürüyorsun
Tutunamıyorum ki sende olana
Sende olan tek şey acı vermek olduktan sonra

Tek bir aşk
Tek bir kan
Tek bir hayat
Yapman gerekeni yapmalısın

Tek bir hayat
İkimiz birlikte, kardeş kardeşe

Tek bir hayat
Ama aynı değiliz
Taşımalıyız birbirimizi
Taşımalıyız
Birbirimizi

PAZAR, KANLI PAZAR

İnanamadım bugün haberlere,
Kapatsam da gitmiyor gözlerimin önünden.
Ne kadar, daha ne kadar söylemek zorundayız bu şarkıyı?
Daha ne kadar? Bu gece birlik olabiliriz.
Çocukların ayak altında kırık şişeler,
Çıkmaz bir sokakta yığılı cesetler,
Ama kulak asmayacağım,
Beni kızdırıp köşeye sıkıştıran bu savaş çığlıklarına.
Pazar, kanlı Pazar

Savaş daha yeni başladı,
Kaybeden çok ama söyleyin bana kim kazandı?
Yüreklerimizle kazıldı siperler,
Ve analaron evlatları, erkek ve kız kardeşler koptu birbirinden.

Pazar, kanlı Pazar
Pazar, kanlı Pazar

Ne kadar, daha ne kadar söylemek zorundayız bu şarkıyı?
Daha ne kadar? Bu gece birlik olabiliriz.
Bu gece, bu gece.

Sil gözlerinden yaşları,
Sil gitsin gözyaşların,
Sil kan çanağı gözlerini.

Pazar, kanlı Pazar
Pazar, kanlı Pazar

Artık bağışıklık kazandığımız doğrudur,
Gerçek, bir kurgu ve televizyon, gerçeklik oldukça,
Ve bugün milyonlar ağlıyor,
Biz yiyip içiyoruz yarın onlar ölecekken.
Gerçek savaş daha yeni başladı.
İsa'nın kazandığı zafer bizim olacak,
Pazar günü, kanlı bir Pazar günü
Pazar, kanlı Pazar

AŞKIN GÖZÜ KÖRDÜR

Aşkın gözü kördür
Görmek istemiyorum
Dolamayacak mısın
Geceyi etrafıma
Kalbimi al götür
Aşkın gözü kördür

Kalabalık bir caddedeki
Park etmiş bir arabada
Görürsün
Aşkın bittiğini
İplik kopar
Düğüm çözülür
Aşkın gözü kördür

Aşk kurulu bir saattir
Ve soğuktur çelik gibi
Uyuşmuş parmaklar hissedemez
Düğmeyi çevir
Üfleyip mumu söndür
Aşkın gözü kördür

Aşkın gözü kördür
Görmek istemiyorum
Dolamayacak mısın
Geceyi etrafıma
Ah aşkım
Körlük

Sessiz sedasız bir ölüm
Yası tutulmayan
Çağrılmadan
Uyarılmadan
Bebeğim, tehlikeli bir fikir
Neredeyse anlamlı görünecek

Aşk boğulmaktır
Derin bir kuyuda
Kimseye anlatılmamış
Tüm sırlarıyla
Al parayı götür
Tatlım
Körlük

Aşkın gözü kördür
Görmek istemiyorum
Dolamayacak mısın
Geceyi etrafıma
Ah aşkım
Körlük

AKROBAT

Duyduğuna inanma • Gördüğüne inanma • Kaparsan eğer gözlerini • Hissedebilirsin düşmanı yanıbaşında •• Sana ilk defa rastladığımda, sevgili • Ruhunda ateş vardı • Ne oldu yüzüne? • Eriyen karlara benziyor • Böyle görünüyor sahiden de! •• Yutabilirsin, • Ya da tükürebilirsin • Kusup dışarı atabilir • Ya da onunla boğulup gidebilirsin • Ve düşleyebilirsin • Öyleyse yüksek sesle düşle • Sıranın geldiğini biliyorsun • ...O piçlerin seni ezip geçmesine izin verme •• Hayır hiçbir şeyin anlamı yok • Görünen o ki her şey uyumsuz • Biliyorum ki vurup deviridin • Eğer kime vurman gerektiğini bilseydin •• Ve ben de katılırdım harekete • İnanabilceğim bir tane olsaydı • Evet paylaşırdım ekmeği ve şarabı • Kabul edilebileceğim bir kilise olsaydı • Çünkü şimdi ihtiyacım var buna •• Bardağı almaya • Doldurmaya • Yavaşça içmeye • İzin veremem çekip gitmene •• Mecburum • Bir akrobat olmaya • Böyle konuşup • Böyle davranmak için • Ve sen düşleyebilirsin • Öyleyse yüksek sesle düşle • ...O piçlerin seni ezip geçmesine izin verme •• Her şey söylenip bittikten sonra ne yapacağız şimdi? • Yeni bir düşünce olmadıktan ve bütün kitaplar okunduktan sonra •• Mecburum • Bir akrobat olmaya • Böyle konuşup • Böyle davranmak için • Ve sen düşleyebilirsin • Öyleyse yüksek sesle düşle • Ve bulabilirsin • Kendi yolunu • İnşa edebilirsin • Ve ben de bunu isteyebilirim • Ve çağırabilirsin • O denli bekleyemem • Gizleyebilirsin • Ve tutabilirsin elinde • Sorumluluklar • Başlar düşlerde • Ve ben sevebilirim • Ve ben sevebilirim • Talihin dönmeye başladığını biliyorum • ...O piçlerin seni ezip geçmesine izin verme

Türkçesi: Tezgör Hilmi

kapak tasarım: Arslan Eroğlu

ROLL 88
temmuz '04

09 Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra
14 Chumbawamba
18 John Cale
21 Dizzee Rascal
22 Kraftwerk
24 P.J. Harvey
28 Franz Ferdinand
32 Plaklarla aya seyahat
35 Nirvana
38 Fatih Akın
57 Cemal Ünlü

04 Ajans
44 Halkla ilişkiler
46 ÖSS
49 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Ertan Keskinsoy, Fatih Özgüven, Gökalp Baykal, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Görkem Daşkan, Güliş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Mehmet Uluşahin, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Saffet Sözen, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yaprak Z. Gökçöl, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Eburnza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0.212.235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Temmuz 2004 **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 244 23 94 **yıl** 8 **sayı** 88 **temmuz** '04 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
DA BİR YAYINLANIR

ROLL • OVER A LA VENEZUELA

El sur también existe

Sevgili dostlarım,
15 yıl önce, 27 Şubat 1989'da, Caracas sokaklarında IMF'nin neo-liberal paketine karşı başlayan bir protestonun bir katliama dönüştüğüne gözlerimle şahit olmuş biriyim.
Neo-liberal model Latin Amerika'ya ekonomik büyüme vaat etmişti ama bu politikaların acımasızca uygulandığı yıllar boyunca elde edilen gelişme, farklı politikalarla 1945-1975 arasında elde edilen gelişmenin yarısına bile ulaşamadı. Bizden, ticarette ultra liberal davranmamız, Kuzey'den gelecek mallara izin vermek için tüm engelleri ortadan kaldırmamız istendi. Oysa sözde serbest ticaretin çığırtkanlığını yapanlar korumacalığın en hasını uyguluyorlar. Bugün AB sınırları içinde otlayan her ineğin işkembesinin dört odacığından birine günde 2.20 dolar sübvansiyon girmektedir. Bu ineklerin işkembeleri, Güney'de günde 2 dolardan daha az gelirle yaşayan 2,5 milyar insandan daha iyi durumdadır.
Neo-liberalizm, Latin Amerika halklarına, eğer çokuluslu sermayenin isteklerini kabul ederlerse, yatırımların ülkelerine su gibi akacağını söyledi. Evet, gelen sermayenin arttığı doğru. Bunun bir kısmı devlete ait kurumların yok pahasına satın alınması için, diğer bir kısmı ise piyasa ortamındaki fırsatlardan kâr elde etmek için spekülatif sermaye olarak girdi. Neo-liberalizm refah vaat etti. Ve yoksulluk büyüdükçe büyüdü, ta ki Latin Amerika gelir dağılımı açısından dünyanın en dengesiz bölgesi haline gelinceye dek. Bu bölgede nüfusun % 10'u toplam gelirin % 50'sini alırken, en yoksul % 10 (ki onlar oligarşik medyanın yüksek sosyete programlarında asla görünmezler) toplam gelirin % 1.5'unu paylaşıyor.
Sonuç olarak, dostlarım, adaletsizliği ve eşitsizliği ile neo-liberal küreselleşme Güney için çıkmaz bir sokaktır.
Ülkelerimizin tarihi yakınmanın ve eylemsizliğin bir çıkış olmadığını, Güney'in birleşmiş gücünün sömürülen ve aşağılanan bu rolden kurtulmak için tek yol olduğunu bize gösteriyor. Gün, "Güney Ruhu"nu tekrar kuşanmanın günüdür.
G-15'i bir grup olmaktan çıkarıp Güney Entegrasyon Hareketi olarak yeniden tanımlamayı öneriyorum size. Tüm olası eğilimleri biraraya getirecek, Bağlantısızlar Hareketi'yle bir arada yürüyerek 77 Grubunu ve Çin'i, kısacası tüm Güney'i kapsayacak bir hareket yaratmayı öneriyorum.
Kuzey'in çokuluslu şirketleriyle fiyat kırma intiharına sürüklenmektense Güney içinde serbest ticaret ve yatırımı niye hayata geçirmiyoruz?
Niye Güney Üniversitesi kurmayalım?
Niye Güney Merkez Bankası yaratmayalım?
Ve son olarak bu amaçlara ulaşmak için çok önemli gördüğüm bir amaçtan bahsetmek istiyorum:
Biz Güneyliler Kuzey'in medya tekelinin kurbanlarıyız. Medya, ülkelerimizi parçalayarak vatandaşlarımızın zihnine kendi gerçeklerimizle alâkasız bilgiler, değerler ve tüketim alışkanlıkları yerleştiren bir güç unsurudur. Hükmedilen insanların hükümdarları gibi düşünmeye başladığı sömürge sistemi kadar kusursuzu var mıdır? Bu gerçeği değiştirmek için dünyanın her yanına yayın yapabilecek ve Güney'le ilgili gerçek bilgileri verebilecek bir televizyon kuralım derim ben.
Sözlerimi Uruguaylı büyük şair Mario Benedetti'nin dizesiyle mühürlüyorum:
"El sur también existe!" (Bilin ki, Güney de vardır!)

(Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Devlet Başkanı Hugo Chavez'in, 1 Mart 2004'te G-15 Zirvesi'ndeki konuşmasından rollama)

İki bağımsız sinemacı Kim Bartley ve Donnacha O'Briain, Nisan'da İstanbul Film Festivali'nde gösterilen belgesellerine "Devrim Televizyondan Yayınlanmayacak" ismini koydular, 1970'de, yani doğdukları yıl yazılmış bir Gil Scott-Heron şarkısından yola çıkarak... Belgesel, 2002'de Venezuela'da Amerikan işi bir darbeyle başkanlıktan (ancak iki günlüğüne) uzaklaştırılan Hugo Chavez'in ilginç kişiliğine ve yaşadıklarına odaklanıyordu... Chavez şimdi de ABD, medya ve petrol şirketlerinin baskısıyla bir referanduma zorlandı. Tarih: 15 Ağustos. Soru: Chavez gitsin mi kalsın mı? Halk sesini yükseltiyor, "kalsın" diyor.

Ben 70 sene boyunca şarkı söylemedim, güfte anlattım. **MÜZEYYEN SENAR**

Mümkün olan, kesin olandan daha güzeldir aslında. **AYŞEGÜL DEVECİOĞLU**, Kuş Diline Öykünen

İyi bir insanın ölmesi, bir kitaplığın yanması gibidir. *(Afrika atasözü)*

Ses ve yüz. Birlikte oluştular ve birbirlerine alıştılar. **ROBERT BRESSON**

Kimimiz koruk, kimimiz incir, kimimiz ayva, kimimiz kiraz, kimimiz elma, kimimiz kestane gibiyiz... Keşke öyle olsaydı, herkesin tadı, yararı başka olurdu. Biz insanlar meyve değiliz ama. Neyiz, peki? **NERMİ UYGUR**

Gelir şimdi ölmüş bilinen bütün şarkıcılar / Bir uygarlığı yeterince anlatmaya. Bütün şarkıcılar, / Flâvtacılar, flâvtacılar, flâvtacılar. **TURGUT UYAR**

THE THRILLS ikinci albümlerinin son metrelerinde. R.E.M.'in gitaristi Peter Buck'ıyla Van Dyke Parks'ın da el attığı albümün eylül sonuna doğru piyasaya çıkması öngörülüyor. "Whatever Happened To Corey Haim" adlı single'ın çıkış tarihiyse 30 Ağustos.

Brit-pop'un öncüsü **TRASH CAN SINATRAS** sekiz yıl aradan sonra "Weightlifting" adlı albümleriyle eylül başında arz-ı endam ediyor. Erken dönem Radiohead sound'unun habercisi olan İskoç grup sonbaharda da ABD turnesine çıkacak.

Siyasi fikirlerini şarkılarında ve sahnede ifade eden, onun dışında bu konularda bir açıklama yapmayan **BRUCE SPRINGSTEEN** şeytana uyup beyanat verdi. Al Gore'un yaptığı bir konuşmayı, şu notu düşerek web sitesinde yayınladı: "Bu, uzun zamandır dinlediğim en iyi nutuklardan biri. Ülkemizin ne yöne gittiğiyle ilgilenen her Amerikalının dikkate alması gereken sorunları dile getiriyor." Bu, Boss'un geleneği ilk bozuşu değil. Geçen yıl, Londra konserlerinde Bush aleyhine konuştular diye tefe konan Teksaslı trio Dixie Chicks'i de şu demeçle savunmuştu: "Güya Irak'a özgürlük götürmek için savaşıyoruz, kendi evimizdeyse o özgürlükleri kullanmak isteyenleri cezalandırıyoruz."

DÜNYANIN EN GÜZEL HİNDİSTANI

Roll'un 85. sayısının konuklarından Bremenli radyocu Gülbahar Kültür, kompilasyonlar serisine "Asian Garden" albümünü de ekledi. Asya bahçesinden derilen güller arasında Tuva'dan Japonya'ya, Anadolu'dan Hindistan'a elektronika imtihanından yıldızlı pekiyiyle geçmiş şarkılar var. Asian Dub Foundation, Black Star Liner, Pleb, Nitin Sawhney, Trilok Gurtu, Zulya, Sainkho Namtchylak, Sapna gibi isimlerden 38 parça, "kulüp avare" ve "kulüp divane" başlıklarıylaiki CD'de sunuluyor... Elimizdeki diğer derleme "This Is India"da ise Bollywood filmlerinin allı morlu dünyasına tüpsüz dalınmış. Asoka, Achanak, Kuch Kuch Hota Hai, Dum, Panjabi MC ve diğerleri... CD'yle birlikte verilen VCD'de de MTV'de rastlayamayağımız Hint klipleri dizi dizi diziliyor...

MORRISSEY Charles Bronson'un "Death Wish" (Ölüm Dileği) filmine selam durdu. Reagan'ın ölümüne denk gelen Dublin konserinde sahnedan şöyle seslendi: "Keşke onun yerine Bush gitseydi."

BEASTIE BOYS'un "To the 5 Boroughs" albümü ses getiriyor. "Ch-Check It Out" Billboard'un modern rock şarkıları listesine üç numaradan girdi, dört hafta içinde birinci sıraya oturdu. Albüm de ilk haftasında Billborad'a bir numaradan girdi. Tahmin edilebileceği gibi siyaset yüklü şarkılara ve her zamanki Beastie fırlamalığına hazır olalım.

JANIS JOPLIN tutkunlarına müjde: 1971'in efsane albümü "Pearl" yeniden yayınlanıyor. Ağustos sonunda piyasaya çıkacak CD seti, 1999'da "Box of Pearls" adı altında yayınlanan ve orjinal plaktakilere ilaveten re-master edilmiş üç şarkının yer aldığı albümün yanı sıra 1970'teki Kanada Festival Express'te kaydedilen 13 şarkıyı da içerecek. Demek ki bu sonbahar "Roll Over Janis Joplin" ayları olacak.

Efsanevi Ramones'un gitaristi **JOHNNY RAMONE** (hani, sağcı olanı), prostat kanseri teşhisiyle hastaneye kaldırıldı. İlk gelen haberlere göre, hastalık kritik safhada değil.

Çifte **NICK CAVE** yolda. Eylüle göz kırpan ve "Blixa Bargeld'siz ilk Bad Seeds albümü" unvanını taşıyan "Abbatoir Blues/The Lyre of Orpheus"da Nick Cave'in jokerleri çifter çifter: Prodüktör Nick Lauray, her çalgının çalgıcısı Mich Harvey, kemancı Warren Ellis, başçı Martin Casey.

Bir zamanlar Avustralya açıklarından bol bol nağmeler estiren **INXS** bizdeki yarışmaların akrabası "Rock Star" adlı bir realite show'unun demirbaş grubu oldu. Grubun müteveffa solisti Michael Hutchence bu işe ne derdi acaba?

Dikkat dikkat: Temmuz sonunda akustik **PEARL JAM** geliyor. Grubun 22 Ekim 2003'te bir gençlik örgütü yararına verdikleri konserin kayıtlarından oluşan 24 şarkılık "Live At Benaroya" bir nevi "best of akustik Pearl Jam" olarak.

Bir rock, bir klasik, iki **ELVIS COSTELLO** yolda. Eylül sonunda vitrine çıkacak olan iki albümden rock olanı henüz isimsiz, ama Emmylou Harris, Lucinda Williams ve Doobie Brothers'dan John McFree gibi dikkate şayan isimleri yan yana getiriyor. Klasik olanına, "Il Sogno"ya gelince; İtalyan Aterbaletto dans topluluğunun "Bir Yaz Gecesi Rüyası"nın adaptasyonunu notalandırması için Costello'nun kapısını çalması üzerine üstadın Londra Senfoni Orkestrası'yla birlikte 2002'de kaydettiği parçalardan oluşan albümde, davulcu Peter Erskine ve saksofoncu John Harle de yer alıyor.

MARK E. SMITH

HARPO MARX OLMAK İSTERDİM

Sene başlarında "The Real New Fall LP (Formerly 'Country On The Click')"i yayınlayan The Fall'un egsantrik kaptanı Mark E Smith'in kulaklarını bu sayı bol bol çınlattık. Keşke Smith'in Mojo'yla yaptığı bu söyleşiyi Chumbawamba buluşmasından önce görseydik, Harpo Marx mavrasına bir de Fall kanalı açardık... Yandaki Marx Biraderler filmi de, aynı zamanda ünlü bir Queen albümüne adını vermiş olması hasebiyle Franz Ferdinand'cılara buradan armağanımız olsun...

Bu aralar neler dinliyorsunuz?

Mark E. Smith: Bir mono pikabım var, dolayısıyla single'ları tercih ediyorum. Mouse On Mars'ın yeni single'ı gayet iyi. Karımın zevkine daha uygun. Ben daha çok eski reggae'lere, enstrümantal olanlara takılıyorum. Dave And Ansel Collins'e mesela, ayrıca eski rockabilly'ler... Yeni bir Jack Scott derlemesi var, o da iyi, sadece armoni ve kontrbas...

Gelmiş geçmiş en favori albümünüz ne?

Favori albümlerim olsaydı oturup albüm yapmazdım. Ben Fall fanıyım. Dolayısıyla bir albüm adı gelmiyor aklıma. Gene Vincent'in ilk plağı!

Satın aldığınız ilk plak neydi?

Black Sabbath, "Paranoid". Yıl 1970. Kızlardan ve aşktan değil, tuhaf şeylerden bahtediyorlardı.

Mark E. Smith olmasaydınız, hangi müzisyenin yerinde olmak isterdiniz?

Harpo Marx'ın. Konuşmayan müzisyenleri severim.

Duşta ne söylersiniz?

The 4 Seasons, John Lee Hooker ve Bo Diddley –ben duş almam, banyo yaparım.

Favori cumartesi gecesi plağınız ne?

The Move. Harika bir double albümüm var, Move'un en büyük hitleri ve tuhaf iyileri. Move insanı neşelendiriyor. Los Angeles'lı olsalardı efsane olurlardı.

Pazar sabahları tercihiniz ne?

George Jones, Waylon Jennings, "White Lightning", "White Line Fever" gibi şeyler.

LEGENDS

10 TEMMUZ CUMARTESİ//VENUE//MASLAK

UB40

FEMI KUTI

& THE POSITIVE FORCE

By FUJIFILM

biletix
Eğlenceye giriş biletiniz.
www.biletix.com

pozitif
www.pozitif.info

Kameranın kendine göre bir zekâsı olduğundan hiç şüphem yok, ne var ki bu kolaylıktan bir içgüdüyle hep uzak durdum, el dokuması halılarda kimi nakışların çarpık, güzel bir çanakta kalmış çömlekçinin parmak izi gibi bazı kusurları olan ama içtenlikten yoksun olmayan filmleri, kusursuz ama soğuk filmlere yeğlerim.
LÜTFİ AKAD, Işıkla Karanlık Arasında

Sahici olan taklit edilemez, sahte olan ise değiştirilemez. **ROBERT BRESSON**

Ak Sigorta reklamındaki dans sahneleri, Al Pacino'nun filminden bire bir alınmış. Olsun, yaratıcılıkta böyle şeyler olur. **ALİ ATIF BİR** *(CNN Türk'teki programında)*

Mekân ne kadar daralırsa, zaman o denli amansız olur.
AYŞEGÜL DEVECİOĞLU, Kuş Diline Öykünen

Renklerime o kadar bağlıyım ki, domatesle limonu yana yana görmek bile istemem. Patates kızartmasını asla ketçapla yemem. *(TRT 2'deki "Fanatik" programında bir Fenerbahçeli taraftar)*

MARIANNE FAITHFULL sonbaharda geri geliyor. Büyük başarı yakalayan "Kissin' Time"dan sonra, Eylül sonunda piyasaya çıkacak olan "Before The Poison"la Faithfull'la buluşacağız. Bu albümde de genç kuşaktan müzisyenlerin katkıları büyük. PJ Harvey beş, Nick Cave üç şarkıya imza atarken, Damon Albarn ve Jon Brion'un da birer parçası var. 2005'in ilkbaharında Marianne Faithfull turnede olacak.

Grubu Sneaker Pimps'in çalışmalarından uzak duran ve 90'ların sonlarından beri üç albüm yaratan İngiliz müzisyen **CHRIS CORNER** bu yaz başında I Am X adıyla tekrar ortaya çıktı. Elektronik, pop ve soul'u harmanlayan "Kiss and Swallow" adlı yeni albüm, geçen aydan beri listelerde boy gösteriyor.

"Madchester" efsanesinin yaşayan sembollerinden **STONE ROSES** için hazırlanan double DVD geçen ay piyasaya çıktı. Bu güzel çalışmada 12 Ağustos 1989'da kaydedilen ve 1991'de VCD formatıyla yayınlanan meşhur "Blackpool Live", grubun çeşitli TV programlarındaki yorumları, söyleşiler, efsanevi ilk albümlerinin kayıt sürecinden görüntüler ve tabii ki bütün klipleri yer alıyor.

SEVİNÇ GÖSTERİSİ

Beninli uluslararası yıldız Angélique Kidjo'nun son albümünün adı: "Oyaya!" Sevinç, neş'e! Yoruba sevincini Batı Afrika'dan yola çıkan bir geminin güvertesinde Küba'ya, Karayibler'e taşımış, Los Lobos'çu Steve Berlin'in prodüktörlüğünde –kalipso, salsa, ska, merengue, zouk– ferah havalar soluyabileceğimiz bir albüm yaratmış. "Oyaya!", daha önce Amerikan ve Brezilya ezgilerini seslendirdiği üçlemenin son halkası.

Paul Auster, Rick Moody, Margaret Atwood, Dave Eggers, Denis Johnson ve 12 yazar Brooklyn'li grup **ONE RING ZERO**'nun yeni albümü "As Smart As We Are"ın sözlerini kaleme aldı. "King George Blues" adlı şarkı sözlerini yazan Paul Auster, Bush ve yönetimini eleştiren demeç ve yazılarında da giderek sertleşiyor.

Gang of Four'dan derin izler taşıyan 2002 tarihli albümleri "Gotham!"la adını duyuran Brooklyn'li punk-dans teşkilatı **RADIO 4** yeni albümleri "Stealing of A Nation"ın pimini eylül başında çekiyor. Primal Scream'in işlerinde de parmağı olan Max Heyes'in prodüktörlüğünü üstlendiği albümdeki şarkılar, albümün adından (Bir Ulusun Çalınması), anlaşılacağı gibi siyasi içerikli. Zaten solistleri Anthony Roman'ın ifadesiyle, "sadece tuhaf değil, aynı zamanda solcu" bir gruplar. Tuhaflıkları da, yine Roman'a göre şu: "Dans ettiren punk."

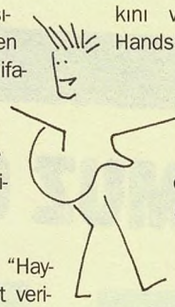

ANI DIFRANCO 10 Eylül'de "Haydin Sandığa" turnesine start veriyor. Başkanlık seçimleri öncesinde, Bush'tan hazzetmeyen, ama seçim sisteminden sıtkı sıyrılıp "al birini vur ötekine" diyerek oy kullanmayan Amerikalıları sandığa gitmeye ikna etmeyi amaçlayan "Vote, Dammit" turnesine hazırlanan DiFranco, bir yandan da dumanı hâlâ tüten "Educated Guess"in fikri takibi niteliğinde bir albüm pişirmekle meşgul. "Eğitilmiş tahmin"lere göre, yeni albümün yayın tarihi 2004 kışı gibi görünüyor.

Kalp kalbe karşıymış, bu yakınlarda aklımıza düşmüşlerdi, "Turn On The Bright Lights"dan beri sesleri sedaları çıkmıyor, hızlı girdiler, erken mi kesildiler diyorduk ki, meğer istim üstündelermiş, eylül sonunda "Antics"le geliyorlarmış. Konserlerde prova ettikleri "Narc" ve "Length of Love"ın yanı sıra "dans pistinin hakkını verdiği" söylenen "Slow Hands" şimdiden kendilerinden söz ettiren şarkılar. Grubun gitaristi Daniel Kessler'in demecine bakılırsa, "dördüncü şarkıya gelindiğinde ilk şarkının sound'u hatırlanamayacak" bir müzik zenginliği söz konusu. İlk albümleri "fazla Joy Division" bulunmuştu, bakalım "Antics" ne kadar tarihi eser kaçakçılığı, ne kadar **INTERPOL**?

LADYSMITH BLACK MAMBAZO üyesi **BEN SHABALALA** 16 Haziran'da Güney Afrika'nın Durban kentinde ölü bulundu. Grubun solisti ve kurucusu Joseph Shabalala'nın kardeşi olan 40'lı yaşlardaki Ben Shabalala, Paul Simon'la birlikte yaptıkları "Graceland"de ve 1987 Grammy ödüllü "Shaka Zulu"da yer almıştı. 1993'te Ladysmith Black Mambazo'dan ayrılan Shabalala'nın ölüm nedeni henüz açıklağa kavuşmadı.

RAY, ETIENNE, ROBERT, TIMI, STEVE, KANİ

Çok yaşasın ölüler

Kayıplarla dolu günler yaşıyoruz. 10 Haziran'da bir çınar devrildi müzik dünyasında. Siyah müziğin dahisi, soul tarzının yaratıcısı **RAY CHARLES** 74 yaşında hayata gözlerini yumdu. Dini ilahilerden "şeytan müziği" rock-'n'roll'a, blues'dan country'ye at koşturmadığı alan kalmamıştı yarım yüzyıllık kariyerinde. Âmâ müzisyenin ilk büyük hiti 1955'teki "I Got A Woman"dı ve "Sarışın bir hatunun nasıl göründüğünü iyi bilirim" diyordu Roll'da naklettiğimiz bir söyleşisinde. "Benim için önemli olan şeyleri görmeme gerek yok. Ben anında size, kim moron, kim değil söyleyebilirim. Gözleri görenler bile arada bir ışıkları kapatmalı."

Renaud, kayıplarını andığı "Mon bistrot préféré" şarkısına bir dize daha ekleyecek maalesef. Yakın dostu, Fransız şansonunun en verimli güftekârlarından **ETIENNE RODA-GIL** beyin kanaması sonucu öldü 1 Haziran'da, 62 yaşında. İspanyol göçmeni sanatçı özellikle Julien Clerc için yazdığı sözlerle tanınıyordu. "Anarşisti. Yaşadığı toplukonuta onu görmeye giderdim, arkadaşlarının çoğu göçmen çocuklarıydı, sene 67, hepsi de yerlerde otururlar, votka içerler, kalın Boyard sigarası tüttürürler, dünyayı değiştirmekten söz ederlerdi..." diye anlatıyordu Julien Clerc Roll'a verdiği mülakatta. Vanessa Paradis için yazdığı "Joe le Taxi" parçasıyla da büyük ilgi gören Roda-Gil, son yıllarda Roger Waters'la birlikte Fransız İhtilali operası "Ça ira"yı hazırlıyordu.

New York punk'ndan da kötü haber var: Gitarist **ROBERT QUINE** 5 Haziran günü yüksek doz uyuşturucu alarak intihar etti. Özellikle Richard Hell klasiği "Blank Generation"daki performansıyla tanınan gitarist, çeşitli albümlerde Tom Waits, Lou Reed, Lloyd Cole, Marianne Faithfull gibi isimlerin sağkolu olmuştu.

Hayranları arasında Tuğrul Eryılmaz'ın da olduğu İtalyan asıllı Amerikalı şarkıcı **TIMI YURO** da, daha 1980'de sesini kaybetmesine sebep olan kanser illetinden kurtulamayarak 30 Mart'ta, 62 yaşında aramızdan ayrıldı. Yuro, 1961'deki soul hiti "Hurt"le ünlüydü.

Free cazın büyük soprano saksofoncusu **STEVE LACY** ise 4 Haziran'da, 70 yaşında hayatını yitirdi. Gil Evans ve Monk'lardan Don Cherry ve Carla Bley'lere kadar birçok isimle çalışan Lacy, Teslime Nesrin'in yapıtlarından yola çıkarak da besteler yapmıştı.

Ray Charles'la aynı yaşta, yine onun gibi gözleri görmeyen ve onun gibi olağanüstü bir sese sahip hafız ve mevlithan **KANİ KARACA**'yı da 29 Mayıs'ta kaybettik. Sadettin Kaynak'tan Kudsi Erguner'e pek çok isimle çalışan, radyo için çok önemli kayıtlar gerçekleştiren Karaca kanser tedavisi görüyordu.

Hepsine bu diyardan sevgiler, Arif Dino'nun deyişiyle, "çok yaşasın ölüler."

Tarih çoğu zaman yanılır; ama biz, ölümlülere özgü o korkaklığımızla, onun kararlarının neden doğru olduğunu, olup bitenlerin neden kaçınılmaz olduğunu ve soylu düşlerimizin neden boşa çıkmayı hak ettiğini, bilgiç bilgiç açıklamaya çalışırız. **AMIN MAALOUF**, Yolların Başlangıcı

İnsansever bir akıllıysın: başkalarına pek çok acı çektirmiş zararlı biri, kendine zararlı davranışlara kalkışınca, sakın engellemeye kalkma. **NERMİ UYGUR**

Haklı olduğuna bu kadar inanmak zalimleştirir insanı. **AYŞEGÜL DEVECİOĞLU**, Kuş Diline Öykünen

Bütün fotoğraflar, altlarına eklenen yazılar ya da üstlerine konan başlıklarla açıklanmayı veya çarpıtılmayı beklerler. Sırplarla Hırvatlar savaşırken bir köyün topa tutulmasıyla öldürülen aynı çocukların fotoğrafları hem Sırpların hem de Hırvatların propaganda dosyaları içinde yer almıştır. **SUSAN SONTAG**, Başkalarının Acısına Bakmak

Ben Kerem'im. Hıristiyan ya da müslüman başkasıdır. **SEZGİN KAYMAZ**, Geber Anne

DAVID CROSBY & GRAHAM NASH 28 yıl sonra birlikte. Ağustos ortasında piyasaya çıkması beklenen 20 şarkılık, iki CD'lik "Crosby-Nash"in prodüktörlüğü üstlenen baba-oğul Russell-Nathaniel Kunkel'lardan Russell, 1972 tarihli "Crosby&Nash"te davul çalmıştı, 2004 model "Crosby-Nash"te de bagetlerini kuşandı. Albümün bir ilginç özelliği de, Crosby'nin oğlu James Raymond'un CPR'dan takım arkadaşı basçı Leland Sklar'la birlikte kadroda yer alması. Eylül ayındaki albüm turnesine Stephen Stills'in de katılacağı gelen haberler arasında.

Ayrıldılar, tekrar birleştiler, 2003'te "Strays"i çıkardılar, o günden beri de "tamam mı, devam mı" arasında gidip geldiler ve nihayet karara vardılar. **JANE'S ADDICTION** solistleri Perry Farrell'in yerine Skycycle'dan Steve Isaacs'i alarak yoluna devam ediyor.

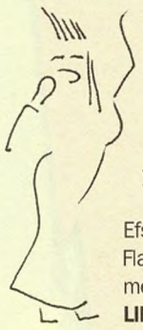

Efsane punk grubu Black Flag'in eski solisti, fenomen çene **HENRY ROLLINS** geçen martta Seattle'da yaptığı "Şok ve Dehşet, Kıçımın Kenarı" adlı meddah gösterisini DVD olarak kasım ayında tedavüle sokuyor. Bush'a ve savaşa karşı cephede yer alan Rollins, Amerikan askerlerine koltuk çıkmaktan da geri kalmıyor. Irak ve Kuveyt'ten sonra Honduras'taki "moral gecesi"nde sahne almaya hazırlanan Rollins'in "Shock and Awe" adını taşıyan DVD'sinde, 2003'teki Afganistan, Katar ve Kırgızistan gösterilerinden bölümler de yer alıyor.

Tom Waits'den Vic Chesnutt'a, Beck'ten The Flaming Lips'e, kadir kıymet bilen 18 müzisyen ve grup, vaktiyle keşfedip çaldıkları şarkıların yaratıcısına vefa borçlarını ödüyor. "The Late Daniel Johnston: Discovered Covered" adını taşıyan iki CD ve 18 şarkıdan oluşan **DANIEL JOHNSTON** tribute albümü, 80'lerde lo-fi ve ev yapımı kasetlerle bağımsız müzik çevrelerinde müstesna bir yer edinen, 90'larda Nirvana, Sonic Youth ve Yo La Tengo gibi grupların hayranlığını kazanan Johnston'a selam duruyor. Eylül sonunda piyasaya çıkması beklenen albümün gelirinin, amansız bir hastalıkla boğuşan ve geçim sıkıntısı çeken Johnston'a ilaç gibi gelmesi umuluyor.

MURATHAN MUNGAN ŞARKILARI

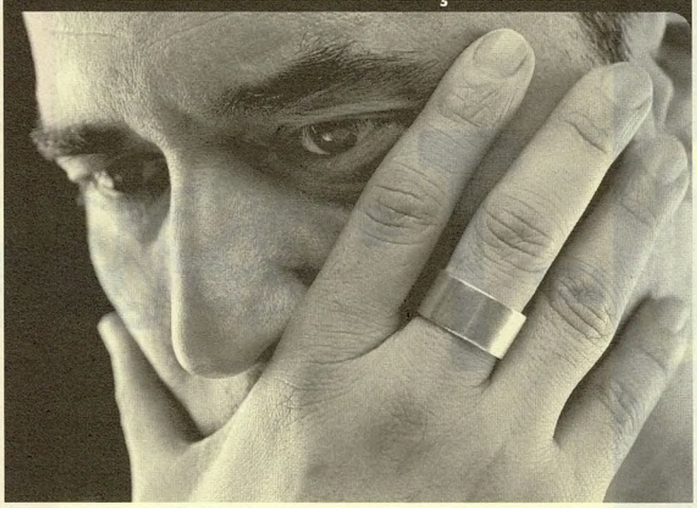

Yazdıkların olmasa

Epeydir beklenen "Söz Vermiş Şarkılar" nihayet yayınlandı. Murathan Mungan'ın 80'lerden bu yana özellikle Yeni Türkü topluluğu tarafından seslendirilmiş güzelim dizeleri 18 şarkıcı ve grup tarafından yorumlanıyor albümde. Herkes meşrebine göre bazılarını tekrar tekrar dinleyip bazılarına burun kıvıracaktır elbette; biz yarısından fazlasını beğendik ki, bir tribute albüm için harika bir skor! Şapka çıkarılacak işler arasında Rashit'in "Fırtına"sı başta geliyor: "Bir şarkıyı anlayarak ve ona saygı duyarak nasıl bozarsınız" konulu bir punk dersi... Yıllardır gözümüz gibi baktığımız ve kimselere yâr olmaz sandığımız Serdar Ateşer bestesi "İstemeyerek"i de Göksel mükemmel yorumlamış... Hümeyra, "Dönmek"i bir folk-song edasıyla o kadar güzel ve o kadar "küçük" söylemiş ki büyüklüğünü bir kez daha ispat etmiş... "Çember" çok ilginç: Candan Erçetin'in otuz iki dişini göstermeden bir şarkı okuduğuna, hatta –Müzeyyen Senar'ın tabirini ödünç alırsak– "güfte anlattığına" ilk kez şahit oluyoruz... Zerrin Özer, Teoman, hoş sürpriz Gülden Karaböcek de albümün nimetlerinden... Biri elektronika, biri arabesk, biri rock, üç de bomba var "Söz Vermiş Şarkılar"da: Aylin Aslım'ın muhteşem "Kimdi Giden Kimdi Kalan"ını PJ Harvey'nin yeni albümünden hemen önce ve hemen sonra birer doz tavsiye ediyoruz... Müslüm Gürses'in tüyler ürpertici "Olmasa Mektubun" yorumunda, toplumsal hafızada yer etmiş eski bir "tarih ve coğrafya" yanlışının tashihi var ki, gecikmiş de olsa, yüreğimize su serpti: 80'lerde "arabeske karşı yaşasın Akdeniz müziği" gibi bir zırvalığın bayraktarlığı yapıldı bu şarkılar üstünden. Şimdi Müslüm Gürses yorumuna, tu kaka ilan edilmiş "Doğu Akdeniz"in (intikamı demeyeceksek) incecik bir yanıtı gözüyle bakabiliriz... Vee Cem Karaca: Öyle görkemli, öyle göz yaşartıcı bir "Göç Yolları" ki, sanırsınız Dervişan eşliğinde "Mutlaka Yavrum"u söylüyor...

Bilen bilir, Murathan Mungan'la seneler önce kesilmiş bir "blind-test" randevumuz var. Araya hastalıklar ve "yöntem tartışmaları" girdi, hep bir başka bahara ertelendi... Albümdeki sunuş yazısında, Mardin'deki çay bahçelerinden, geceleri karıştırdığı uzun dalga istasyonlardan, Arapça havalardan, il radyolarından, istek şarkı kartpostallarından, ilk pikabından, eski plakçılardan, Gençlik Parkı'ndan, çarşamba-pazar konser matinelerinden, yaz sinemalarından bahsediyor Mungan. İlk münasip zamanda bütün bunları kendisinden uzun uzun dinlemek isteriz doğrusu.

BEN HARPER Eylül ayının sonlarında "Ben Harper and the Blind Boys of Alabama" adını verdiği 11 parçalık bir albüm çıkarıyor. 1939 yılında siyah körlerin eğitim gördüğü bir enstitüde temelleri atılan gospel-blues grubu **BLIND BOYS OF ALABAMA**'ya çocukluğundan beri hayran olan Harper, onlarla birlikte kayıt yaparak büyük bir hayalini de gerçekleştirmiş oldu. Harper ve dostları 1999'da İstanbul Caz Festivali kapsamında Açıkhava Tiyatrosu'nda aynı gece sahne almışlardı.

HAPPY MONDAYS 22 Ağustos'ta Londra'daki Get Loaded in the Park adlı festival çerçevesinde bir konser vermek üzere için yeniden bir araya geliyor. Çılgın dansçıları Bez'in yeni grubu Domino Bones da bu vesileyle ilk defa seyirci karşısına çıkacak.

VIC CHESNUTT'ın "Little", "West of Rome", "Is the Actor Happy?" ve "Drunk" isimli dört albümü Temmuz ayının başlarında bonus şarkılarıyla birlikte yeniden yayınlanıyor. Kendisinden yeni albüm de bekleriz.

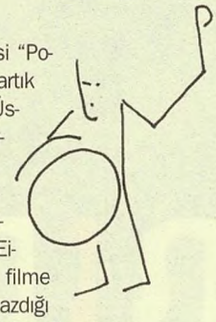

Sinema tarihinin incisi "Potemkin Zırhlısı"nın artık bir soundtrack'i var. Üstelik sürpriz bir imzayla: **PET SHOP BOYS**. 1925'de, sessiz sinema döneminde abide yönetmen Sergei Eisenstein'ın çektiği filme Pet Shop Boys'un yazdığı müziği Torsten Rasch'ın yönetimindeki Dresden Senfoni Orkestrası icra edecek. Londra'nın Trafalgar Meydanı'ndaki ücretsiz konserin tarihi 12 Eylül.

1993'te, "Rumble Doll" albümüyle "Bruce Springsteen'in eşi" sıfatından sıyrılan ve şarkı yazarlığını tescil ettiren **PATTI SCIALFA** yeni albümü "23rd Street Lullaby"de heveskâr bir geri vokalist değil, usta müzisyen olduğunu kanıtlıyor. Doo wop koroları, efkarlı klavyeler, akustik gitarlar, keskin elektrogitarlar ve kulağı yakalayan melodilerle bezeli "23rd Street Lullaby"in kadrosu All Stars karması gibi: Marc Ribot, Nils Lofgren, John Medeski, Bruce Springsteen... Scialfa, "You Can't Go Back" adlı şarkıda Lou Reed'in "Walk On The Wild Side"ına göz kırpıyor.

Geçen sene geçirdiği kalp kriziyle mazallah sizlere ömür olsaydı, ardından yazılacak ağıtlarda etkilediği isimler listesi aşağı yukarı şöyle olacaktı: David Bowie, Nick Cave, Pistols'ın John Lydon'ı, Fall'un Mark E. Smith'i, Blur'ün Graham Coxon'u ve The Auteurs'ün Luke Haines'i... "Hendrix'in gitarıyla yaptığını sesiyle yapan adam" namıyla maruf **PETER HAMMIL** kariyerinin 36. yılında 47. albümünü çıkardı: "Incoherence". Hammil'in 1967'de Manchester Üniversitesi'nde okul arkadaşlarıyla birlikte kurduğu, solisti ve şarkı yazarı olduğu Van Der Graaf Generator, dağıldığı 1978'e dek az ve öz bir dinleyici kitlesine hitap etmişti. Bu nisyanla malul grubun dört yıl önceki retrospektif box-set'i 10 bin adet satması hayret nidalarıyla karşılanmıştı. "Incoherence"ın da aynı nidalarla karşılanırsa hayret etmeyelim.

KURT COBAIN'in doğduğu ve yaşadığı Amerika'nın Aberdeen kentinde, merhum müzisyenin hatırasına, sanatla ilgilenen gençlerin takılabileceği bir merkez ve park kurulması gündemde. Benzer bir proje de, Avustralya'da Melbourne belediyesi tarafından AC/DC adına gerçekleştirilecek.

DIREC-T

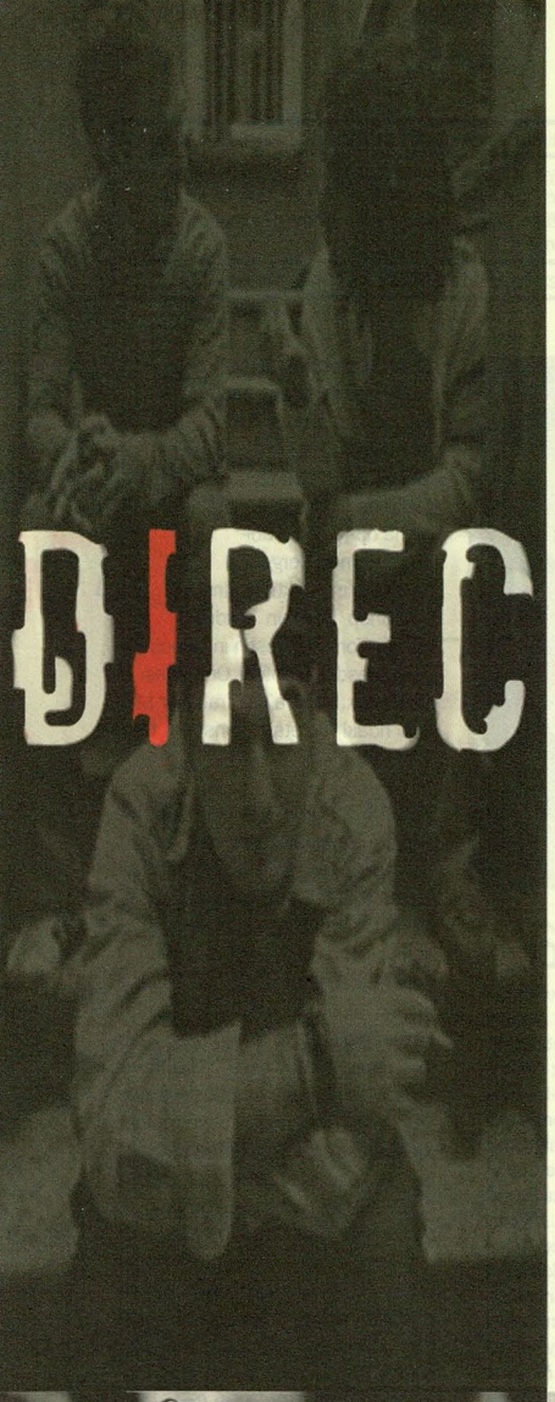

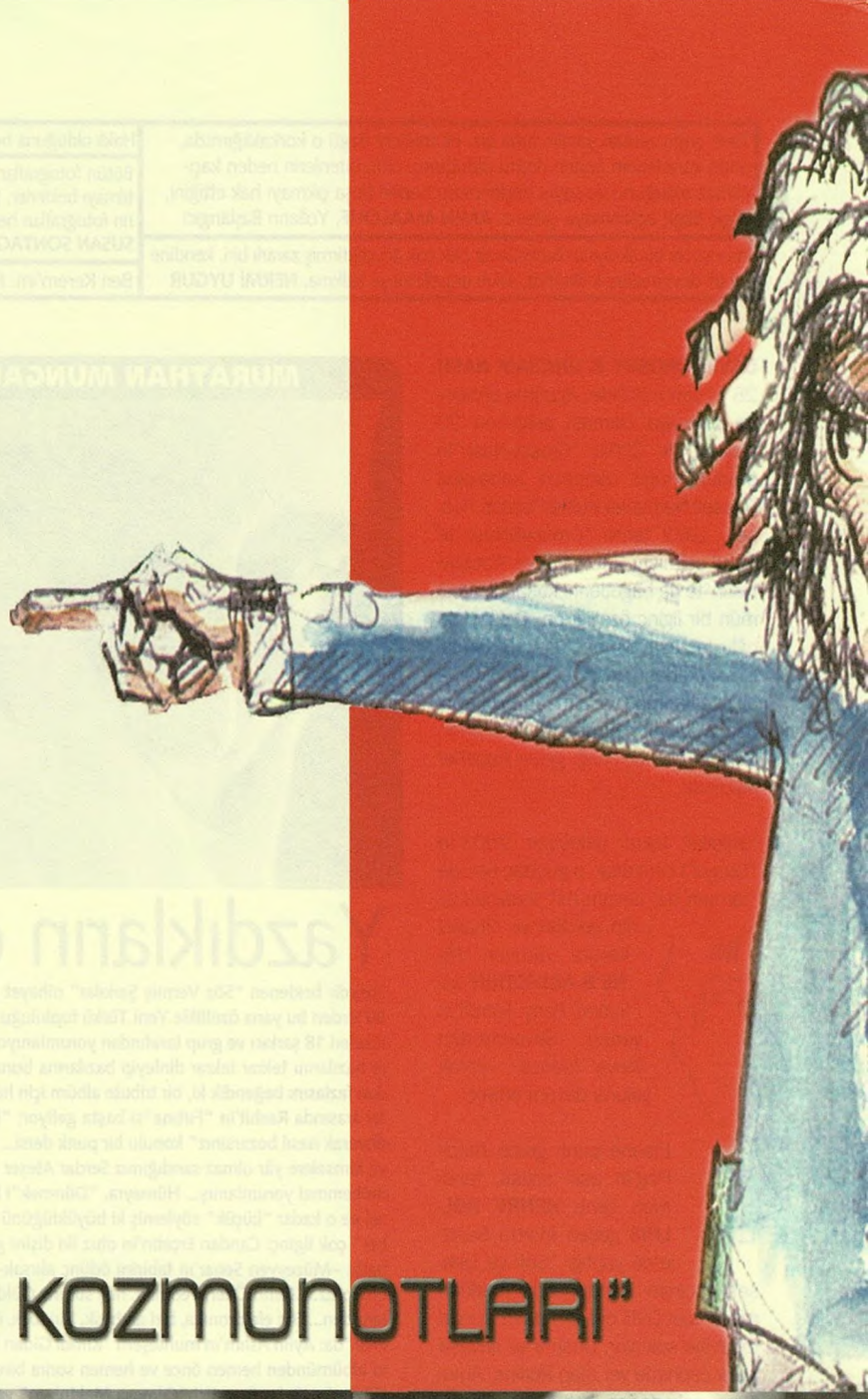

"RUS KOZMONOTLARI"

cd/mc tüm müzik marketlerde

Studio On-Air Müzik ve Müzik Org.
İlk Belediye cd. Çinili Han 14/6 BEYOGLU
www.studioonair.com
Tel: 0212-249 43 57

www.direc-t.com

Emir Kusturica "Hayat Bir Mucizedir"in setinde, İstanbul konserinde de giydiği Che'li Rage tişörtüyle

EMIR KUSTURICA & THE NO SMOKING ORCHESTRA

Maslak Venue'de konsere mi gittik, Küçükçiftlik Parkı'nda sirke mi belli değil. Bereketli haziran ayı, İstanbul Promotions/Doritos-Dippas katkılarıyla şehre gelen Emir Kusturica ve arkadaşlarının olağanüstü punk-fanfarıyla başladı, Film Müzikleri Festivali'nde... Saatlerimizi unza unza zamanına ayarladık ve cümbür cemaat Kusturica film setine ışınlandık... Roll'da önce Emir Kusturica söz alıyor, Les Inrockuptibles'e –yakında Türkiye'de de vizyona girecek yeni filmi– "Hayat Bir Mucizedir"i anlatıyor... Sonra da müthiş şarkıcı Dr Nelle Karadjic'le yaptığımız söyleşiyi, basın toplantısındaki sorularla kararak takdim ediyoruz... Bayanlar baylar karşınızda Efendi Emir Kusturitsa ve Sigara İçmek Yasaktır Orkestrası...

İHTİYAR PUNK HOLLYWOOD'A KARŞI

Emir Kusturica: İlk filmim "Dolly Bell'i Anımsıyor musun"u 1981'de çektim. 23 yılda, sekiz film... Demek ki üç senede bir film yapmışım, ritmik açıdan pek de hızlı sayılmam. Hele bu sonuncusu iyice gecikti, çünkü rock grubumla birlikte turnedeydik. Arkadaşlarımla, özellikle de oğlumla bu tecrübeyi paylaşmak bana çok iyi geldi, ama 250 konserden sonra artık imanım gevremişti. Bu işin hoşuma giden tarafı, seni takip eden kitleyi etiyle kemiğiyle karşında görmüş oluyorsun.

Bir grupta çalmak, başka bir yöntemle de olsa sinemaya devam etmek anlamına mı geliyor, yoksa sinemadan tamamiyle kopmayı mı beraberinde getiriyor?

Sinemaya yakın bence. Bizim şarkılarımız tıpkı kısa filmler gibidir... Herkes kendi içindeki enerji kaynağına göre işini yapar. Psikanalist Jung her bir insan tekini bir su dağıtım şebekesine benzetiyordu, her gün belli bir oranda enerjinin her insanın borularından aktığını söylüyordu. Bazı kişilerde, kapasitesinin üstünde bir enerji oluyor, dolayısıyla ya patlıyor ya da bir şeyler yaratıyor. Bende neredeyse her zaman bir enerji fazlası var. Müzik yapmak benim için film çekmekten farksız. Mühim olan, pozitif bir dürtüyle hareket edebilmek... Punk'ı çok seviyorum, ama nihilist anlamdaki punk'la aram yok. Pozitif enerjiyi seviyorum. Bu anlamda Clash'ten Joe Strummer'la çok yakındık, dünyanın gidişatı ve politika konularında aynı bakışı paylaşıyorduk. Punk kitlesi bir zamanlar son derece kendine has biçimde giyinir ve saç kestirirdi, herkes kendi gardrobunu kendisi düzerdi. Bugün tam tersine, her şey tektipleşti. Komünizm yıllarında bu tektiplilikle sürtüşme içindeydik, ama şimdi aynı anlayış kapitalizmin kapısından giriyor. "Hayat Bir Mucizedir" filmini çekerken, farklı, eşsiz ve kendine has bir şey yaparak, dünyanın geri kalanıyla uyum içinde olmamız gerektiğini söylüyordum kendi kendime.

"Hayat Bir Mucizedir" insanda böyle eşsiz bir duygusal etki yaratıyor, ama bir yandan da sizden beklenen her şeyi fazlasıyla veriyor. Kendinize sadık kalarak yenilenmeyi nasıl beceriyorsunuz?

Bu benim için, bitmeyen kavga. Ben tamamen "auteur" sinemasından yanayım, ama aynı zamanda sıkıcılığa karşıyım. Aklı başında, bilinçli, stil sahibi bir auteur ile bir Bruce Lee filmi arasında tercih yapmam istense, Bruce Lee'yi tercih ederim. Auteur sinemasından yanaysam da dogmatik değilim. "Hayat Bir Mucizedir"i çekerken, bir kadınla bir erkeğin hikayesini sıkıcı olmadan anlatıp anlatamayacağımı merak ediyordum. İlk bölümlerde, bildiğim, tanıdığım topraklardaydım: Barok, süslü, eğlenceli, panayırımsı bir dünya... Ama çekimler esnasında, filmin daha mahrem bölümlerini tembel bir öğrenci gibi sürekli erteleyip duruyordum. 50'sine merdiven dayamış bir yazar-yönetmen, bir takım seçimlerle yüzleşmek durumunda. Müzikten bir örnek vereyim: Lou Reed'i ve Michael Jackson'ı düşünün. Günümüzün atmosferi sizi Michael Jackson olmaya itiyor, yani yekpare bir başarı elde et-

> **Günümüzün atmosferi sizi Michael Jackson olmaya itiyor, yani yekpare bir başarı elde etmeniz isteniyor. Bense Lou Reed olmayı tercih ediyorum.**

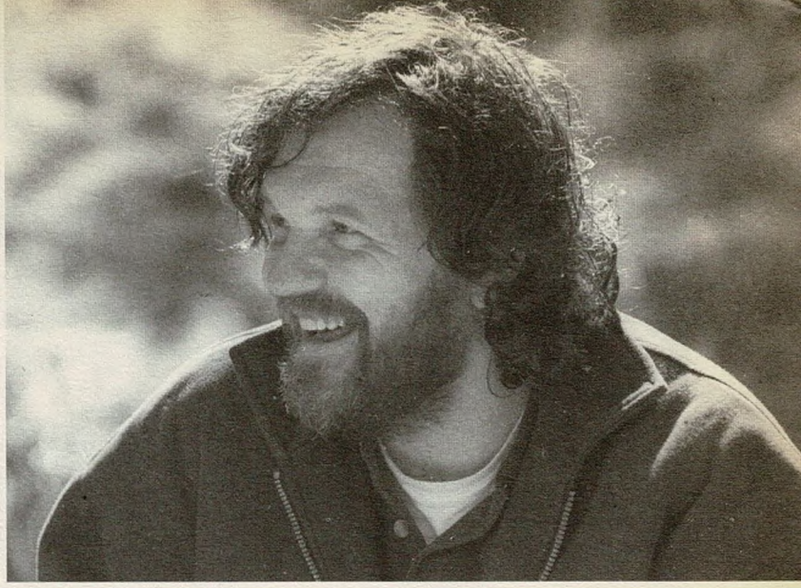

meniz isteniyor. Bense Lou Reed olmayı tercih ettiğimi ve Michael Jackson olmak için asla bir uzlaşma noktası aramayacağımı söylüyorum. Lou Reed olmak, pazarlama düzeneklerinin esiri olmaktan farklı bir şeydir. Sanatsal bütünlüğün bedelini yalnızlıkla ödemeye ve zamanın dayattığı koşulların dışında kalmaya hazır olmak demektir. Bu filmi yaparken, artık Lou Reed olamayacak derecede değişmek istemiyordum, ama bir takım alanlar keşfetmeyi de arzuluyordum: Kendime pek güvenmediğim, kadın-erkek ilişkisine dair sahnelerden bahsediyorum.

Filmlerinizde büyük bir yoğunluk, hatta bir taşkınlık var. Yaşlandıkça, bir tür yorgunluk veya enerji kaybı başgösteriyor mu?

Sahiden de bazen yorulduğumu hissediyorum. Ama benim çok çelişkili bir tabiatım vardır. Yaşlılık ne kaçıklığımdan, ne de yakıtımı sağlayan ve fikirlerimi gerçekleştirmeme hizmet eden deliliğimden bir şey alıp götürüyor. Zaten bende fikirden bol bir şey yok. Ama diğer taraftan, insanlar bana tahammül etmeye mecburlar mı diye geçiriyorum içimden. Kendimi sorgulayıp duruyorum: "İnsanları sürekli hayrete düşürmek isteyen bu 50'lik ihtiyar punk gitgide kafa ütülemeye mi başladı?" Ve cevap veriyorum: "Evet." Hemen ekliyorum: "Ne malum?.." Benim yaptığım, şaşırtmak için şaşırtmak değil asla; her şey kalbimin derinliklerinden geliyor. Her yeni filmimde, hayatı ve sinemayı yeni yeni öğrenen bir acemi çaylağım.

Filmlerinizdeki anarşik atmosferden yola çıkarak sorarsak, bunları politik filmler olarak değerlendiriyor musunuz, yoksa her şeyden önce birer hikaye mi anlatıyorlar?

Günümüzün büyük iktidar merkezlerinde, özellikle de Hollywood'da, kahramanların tarihsel, toplumsal ve politik değişimlerin etkisi altında bulunduğu filmler üretilemiyor artık. Ama benim bu bakış açısını terketmeye niyetim yok. Sadece gençliğim komünist bir ülkede geçtiği için değil. Sanatın fikirlerimizi keskinleştirdiğine ve bizleri iyi birer insan yaptığına yürekten inanıyorum. Fazla idealist ve naif görünebilirim, ama bu bakıştan vazgeçemem. Bugünün dünyasının uyumlu bir dünya olduğu söylenemez. Problemlerin gitgide fazlalaştığını anlamak için televizyona şöyle bir göz atmak yeter. Ama Hollywood filmlerine bakarsanız, hiç problem kalmadığını düşünebilirsiniz! Herkes gülümsüyor, herkes yakışıklı, kimse fakir değil, herkesin karnı doyuyor!.. Gerçek dünyada ise bir buçuk milyar insanın musluklarından akan suyu yok.

Hollywood'dakiler de, insanlara bir umut, bir rüya, bir kaçış imkanı yarattıklarını söyleyerek size karşı çıkabilirler. Bu filmlerin dünya çapındaki başarısı da onları haklı çıkarıyor gibi.

Evet, doğru. İnsanlara dertlerini unutturacak filmler yapmak güzel bir şey. İşin salaklığı da burada; hayatlarımızı ve duygularımızı pazar koşulları mı yönlendirecek! Sorarsanız, size bunun tamamen bir eğlence olduğunu söyleyeceklerdir. 40'lı, 50'li yılların Hollywood'unda da sinema bir eğlenceydi, ama aynı zamanda insan ruhunun temel unsurlarına saygı gösteren bir sanattı... Bugün meteorolojik, tarihsel ve jeopolitik açıdan gezegen alevler içinde, oysa Hollywood bu yangını kayda geçirmiyor. Hollywood için eğlence, aynı zamanda ideoloji ve propaganda demek. Bir Hollywood sloganı şöyledir: "Filmler hayattan daha büyüktür." Fiyakalı laf. Ama bugün hayat, onların filmlerinden daha büyük. Hollywood sonunda sinema değil, atari oyunları üreten bir yer haline geldi.

Bir Hollywood sloganı şöyle: "Filmler hayattan büyüktür." Fiyakalı laf. Ama bugün hayat, onların filmlerinden daha büyük. Hollywood artık sinema değil, atari oyunları üretiyor.

Yeni görüntü teknolojileri hiç ilginizi çekmiyor mu?

Bu konuda gayet marksistim. Gezegenin önemli bir bölümü henüz temiz su kaynaklarına, ya da asgari yaşam koşullarına ulaşabilmiş değil. Ama öbür tarafta devasa bir bilgisayar oyunları pazarı var. İnsanı duyarsız, cahil ve pasif kılan bu oyunlara saatlerce zaman harcanıyor ekran karşısında. Adice bir tüketim mantığı. Ama sinema ölmeyecek. Antik Yunan'da binlerce insan Epidauros tiyatrosuna Euripides'in son piyesini görmeye gidiyordu, bir arınma yaşamak için. Sinema da aynı şeydir, kolektif bir tecrübedir, bir arınmadır, insanoğlunun buna ihtiyacı var... İki yıl önce Cannes'da kısa film seçici kurulundaydım. 70'li yılların sinemasından fırlamış fragmanlar gibi duran inanılmaz filmler seyrettim. Çoğu büyük bir coşkuya, ütopyaya sahipti, varoluşun temel meselelerine dair aklı başında sorgulamalar içeriyordu. Sinemadan beklediğim her şeyi bu öğrenci filmlerinde gördüm. Bu çocuklar ne yapacak, dünyaya hakim olan bu ekonomik faşizm içinde kendi yollarını çizebilecekler mi? Göreceğiz. Ama şimdilik biliyorum ki, varlar. Bir yanda insan varlığının temel duyarlıklarına saygılı bir sinema, diğer yanda bilgisayar oyunları ve "Star Wars" cinsinden filmler...

"Hayat Bir Mucizedir" farklı dinlerin kaynaştığı yerde, Boşnak-Sırp sınırında geçiyor. Bugün itibariyle artık savaş uzak gözüküyor mu?

Kosova'da savaş hâlâ sürüyor. Ben her zaman hayatımın her alanında idealist oldum. Ama eski Yugoslavya konusundaki idealizmim bana pahalıya patladı. Farklı bir açıdan fikrimi ifade ettiğim an, düşman addedildim. Bugün eski Yugoslavya'daki bütün cumhuriyetlerin elitleri hallerinden memnun, çünkü çok zenginler ve iki milyon insanı yönetmek otuz milyon insanı yönetmekten kolay. Peki halk ne düşünüyor; ben şahsen durumun eskisinden daha iyi olduğunu sanmıyorum... Kosova ise kötünün kötüsü. Sırpları savunacak halim yok, ama bu savaşın değişik görünümlerinin medya tarafından gizlendiğinin, çarpıtıldığının farkındayım. "Etnik temizlik" dendiğinde hemen Sırplar akla geliyor, ama 700 bin Sırpın göç etmek zorunda kaldığı unutuluyor, en büyük etnik temizlik Hırvatlar tarafından Sırplara karşı uygulandı. Televizyonlar olayı aşırı basite indirgiyor. İyiler ve kötülerin savaşı anlayışı, belli bir tarz sinema için geçerlidir, ama hayatı ve tarihi böyle açıklayamazsınız. Tarihi, bir western filmi yönetir gibi yönetmeye kalkarsanız işin içinden çıkamazsınız. "Hayat Bir Mucizedir" bu duruma verilmiş bir cevap.

Filminizde aşk bütün ideolojik, dinî, milliyetçi sınırları ihlal ediyor...

İdeolojik bakıştan kaçınmayı istiyordum. Bu aşkın her şeyden, Boşnak-Sırp sınırındaki çatışmalı görünümden üstün olduğunu göstermeliydim. Bu filmde ideoloji değil, aşk, ihanet, duygular ve mücadele gücü söz alıyor. İdeolojik bakış, kayıpları

"Hayat Bir Mucizedir": Filmden ve çekimlerden enstantaneler

ASLAN YÜREKLİ SOLİST DR NELLE KARADJIC ANLATIYOR

Kaşık salatası

Boşnak müslümanlar kadar çok olduğu halde, Sırp ulusunun dünyanın en kötü insanları gibi gösterilmesindedir. Sırplar Bosna'yı işgal etmedi, yüzlerce yıldır zaten orada yaşıyorlardı. Sırpların Boşnaklara karşı işlediği cinayetleri inkâr ediyor değilim, ama bu karmaşık hikayenin, suçluluk duygusu yüzünden Batı medyalarınca çarpıtıldığını söylüyorum. Mesela Amerikalılarda, Kızılderilileri katletmekten doğan bir pişmanlık hakim: Madem öyle, vicdan azabından kurtulmak için, neden şu küçük Boşnak ulusuna karşı merhamet duymasınlar ve geçmişte Rusların müttefiki olmuş Sırp "haydut"larını hedef göstermesinler?.. Bundan yedi yıl önce, 50. Cannes festivalinde tesadüfen Francis Ford Coppola'yla yan yana düştük. Kim olduğumu bilmiyordu, adımı duymamıştı. Şimdi eğer Coppola beni tanımıyorsa, onun ülkesinden gelen genç gazeteciler benim ülkemde olan biteni nasıl bilebilir, nasıl kavrayabilir?

Filmin sonuna doğru, köprü sahnesi, savaşın ve medyadaki sunumunun uyandırdığı yanlış anlaşılmaları çok güzel özetliyor.

Köprü sahnesi Yugoslavya'daki savaşın bir sembolü. Müslümanlara sorarsanız, "Sırplar katil" diyeceklerdir, Hırvatlara sorarsanız "Sırpların da gözü dönmüş, müslümanların da..." Coğrafi mevkii, eski Yugoslavya'nın kötü kaderi. Balkan toprakları ipek yolu üzerindeydi, kenevir yolu üzerindeydi, petrol yolu üzerindeydi, tarih boyunca gelen yıktı, giden yıktı. Şimdi başkası bizi yıkacağına, biz kendi kendimize yıkıp yerle bir ediyoruz bu ülkeyi.

Birkaç sene önce, kültürün inandığınız yegâne din olduğunu söylemiştiniz.

Her zaman buna inandım. İnsanca yaşamanın en güzel biçimine, kültürel alandaki çabalarımızla ulaşırız. Peki ne yapmalı? Mesela sinemada, en büyük hakim güç Hollywood, insanî duygular yerine robotlarla ve bilgisayar oyunlarıyla meşgul olmayı tercih ediyorsa ne yapmalı? Ben İncil de okurum. Stanley Kubrick, Kaurismaki, Kurosawa, Visconti, Yılmaz Güney filmlerine bakın, dini kitaplardaki insanlıkla ilgili bütün temel unsurların içerildiğini görürsünüz onların hikayelerinde... Bugün her cep telefonunun marifetli bir ekranı ve hatta bir kamerası var. Bu da gösteriyor ki teknoloji ilerliyor. Bu ilerlemenin kültürel alanda da bir gelişmeye denk düştüğü söylenebilir mi? Hiç emin değilim.

Bugün nerede yaşıyorsunuz?

Kâh Sırbistan'da, kâh Fransa'da yaşayan bir dünya vatandaşıyım. Bir dönem, tıpkı Marilyn Monroe gibi, yalnızca filmlerimde yaşadığımı söyleyerek cevaplandırıyordum bu soruyu.

Çeviren: ***Derya Bengi***

İsminizin başındaki Doktor unvanı nereden geliyor?

Dr. Nelle Karadjic: İlk müziğe başladığımızda eski Yugoslav filmlerindeki partizanlara özenerek kendimize kod adları bulduk. Ben doktor oldum, çünkü çenem düşüktü, sanki her şeyi ben biliyordum.

Grubun ismi nereden geliyor?

Gördüğün gibi hepimiz sigara içiyoruz. Bizim dilimizde no smoking, sert ve punk bir cümledir. Bu yüzden Zabranjeno Pusenje ismini seçtik, ama sigara içmek pek çok anlama geliyor, daha ağır şeyler içmek gibi... Dahası, mesela... Clinton vakasındaki gibi, anlarsın ya. *(gülüyor)* Argoda birine "sigara içme" dediğinde, "otoritenin dediğini yapma" anlamına gelir.

Grubu ve müziğinizi "sirk müziği" olarak tarif ediyorsunuz. Sirk ne ifade ediyor sizin için?

Sirk insanların daha rahat bir atmosferde eğlendikleri bir form. Biz suratı asık bir müzik yapmak istemiyoruz. Ciddi şarkılar yapıyoruz, ama bu ciddi şarkıları ciddi bir biçimde, klasik müzik konserindeymiş gibi icra etmek istemiyoruz. İşin içine bu sirk atmosferi girdiğinde müziğimiz ve düşüncemiz dinleyiciye çok daha hızlı ulaşıyor. Sirk gündelik hayatın bir parçası olan sosyal bir etkinlik. Biliyorum ki "hayat bir mucizedir".

Üzerinizdeki grup tişörtünde bir eşek deseni var. "Hayat Bir Mucizedir" filmindeki karakterlerden biri galiba.

En önemli karakterlerinden biri hem de... Başroldeki adam ne zaman intihar etmek istese, demiryolunun üzerine yatıyor, ama bu eşek gelip onu kurtarıyor.

No Smoking macerası 80'lerin başında ilk albümünüz "Das Ist Walter"la başlıyor. O dönemi ve niye müzik yapmaya giriştiğinizi anlatır mısınız?

"Das Ist Walter"ın yayınlandığı dönem Yugoslavya için ilginç bir dönemdi. Ülkenin babası Tito kısa bir süre önce ölmüştü. Ortalıkta bir belirsizlik vardı. Diğer yandan rock müzik ülkede büyük bir popülariteye erişmişti. Biz de bu dönemin bir ürünüydük. Ama biz küçük kalmak istiyorduk. 500 kişiye konserler verip öylece yuvarlanıp gitmekti tek hayalimiz. Albümü çıkardık ve birden büyük bir sükse yaptık. Ama şarkı sözlerimiz çok sert olduğu için medya tarafından sansüre de uğradık.

Sansür sistematik miydi?

Hayır, daha çok medya kuruluşlarının başındaki kişiler tarafından dolaylı uygulanan bir sansür söz konusuydu. Resmi olarak sansür yoktu ülkede, ama yetkili kişiler tavsiyelerde bulunurdu. "Bunu yapamazsın" yerine, "bunu yapmasan daha iyi olur bence" derlerdi.

Okuduğumuz kadarıyla, bir gün sahnede Marshall ampliniz arızalanınca "Bizim Marshall mort oldu" gibi bir laf ediyorsunuz, yeni ölen Mareşal Tito'yu da kastederek... Bu olaydan sonra da mı sansür uygulanmadı gruba?

86'da Emir'le İstanbul Film Festivaline geldik. Birkaç gün filmlere girip çıktık, sonra şehrin gece hayatını keşfetmeyi tercih ettik. O günlerde Emir'i gruba dahil ediverdim.

Yok, bak o olaydan sonraki, bal gibi resmî bir sansürdü işte. Medya tamamen yok saydı bizi. Tekrar toparlanmak için iki yıl daha komünist rejimin gevşemesini bekledik. 87'de üçüncü albümümüzü çıkardığımızda medya tekrar kapılarını açmıştı bize. Bunun demokrasi olduğunu sandık, savaşın başlangıcıymış meğerse.

Sizin müziğe başladığınız dönemdeki Yugoslavya'da rock ya da punk ne ifade ediyordu?

Foto: Şahan Nuhoğlu

Turne belgeselimiz "Super 8 Stories" filmini seyrettiyseniz, orada bir şey söylüyorum ben: "Tito Batı'ya Yugoslavya'nın bir Romanya ya da Bulgaristan olmadığını kanıtlamak istiyordu, o yüzden Batı'dan gelen rock gibi kültürel etkileri serbest bıraktı, yasaklamadı." Kültürün kendi içimizden yaratılarak büyümesi gerektiğine inanıyordu. 80 başlarında rock Yugoslavya'da en popüler müzik türlerindendi. Bir albüm 1 milyon satabiliyordu. Batıdan gelenlerden çok daha popülerdi ulusal gruplar. Yugoslavya'daki pazar, müzisyenlerin rahatça yaşamalarını sağlayacak kadar büyüktü. Kısacası Batıdan gelen müzik küçük bir etki bırakıp yerel müzisyenlerle büyük bir patlama yapıyordu. Savaştan sonra iş tersine döndü. Artık ne eski pazar var, ne eski büyük gruplar.

Size "nerelisiniz" diye sorulunca ne diyorsunuz?

"Eski Yugolavya'danım" diyordum uzun bir süre. Artık "Sırbistan-Karadağ'dan geliyorum" demek durumundayım, çünkü gerçek bu. Saraybosna'da doğup büyüdüm ve o zamanlar Sırbistan'la Hırvatistan'ın sınırlarını, kimin nereli olduğunu bilmezdik. Herkes Yugoslavya'nın bir parçasıydı. Benim için de önemli olan oydu, ama ben kimin umurundayım ki... Savaş başladığında ailemle Belgrad'a taşındım. Amacım daha uzaklara gitmekti, ama oraya yerleştik bir şekilde.

Savaş nasıl etkiledi grubu?

Grubun tarihi bir anlamda Yugoslavya'nın da tarihiyle paralel. Savaştan önce, dört albüm çıkarmıştık. Çokuluslu bir gruptuk, çünkü Saraybosna'da birlikte herhangi bir şey yapmak demek, başka milletten insanlarla birlikte çalışmak demektir. Savaştan hemen önce ağabeyimle ben, yani grubun üç kurucu üyesinden ikisi Belgrad'a taşındık ve 94 yılında yeni bir No Smoking oluşturduk. İlk başta altı kişiydik, şimdi 11 kişiyiz. Futbol takımı gibi. İnşallah Amerikan futbol takımı gibi olmayız. *(gülüyor)*

Emir Kusturica gruba ne zaman katıldı?

İlk olarak 86'da. O katıldığında sansür yüzünden müzik yapamıyorduk. Müzik yapamadığımız için üç üye ayrılmıştı gruptan. İkisinin yerini doldurmuştuk, ama basçımız yoktu. O dönemde birlikte İstanbul Film Festivaline gelmiştik Emir'le. "Babam İş Gezisinde" burada gösteriliyordu. Birkaç gün filmlere girip çıktık, sonra İstanbul'un gece hayatını keşfetmeyi tercih ettik. Sultanahmet'e falan gidiyorduk. İstanbul'a ilk o zaman aşık oldum. Çok etkileyici, kültürlerin üst üste bindiği kadim bir şehir.

Saraybosna gibi.

Bir bakıma. Ama İstanbul gerçek. (gülüyor) Neyse İstanbul'da konuşurken Emir'i gruba dahil ediverdim. O zaman bas çalmayı bilmiyordu daha. "Çingeneler Zamanı"nı çekmeye başlayıncaya kadar bir yıldan fazla bizimle çaldı, 50-60 konsere çıktık. Sonra bir hata yaptı ve tekrar sinemaya döndü. *(gülüyor)*

Onunla çalışmak kolay mı, peki?

Kolay olduğunu zannediyor musun! Film çektiği dönemlerde ondan uzak durmaya çalışırım, çünkü kendi alemine çekilir. Ancak o bana bir şey sorarsa, konuşuruz. Diğer zamanlarda ise ne zaman istersem konuşurum onunla.

Bir röportajda grup üyelerinden "savaşçı" diye bahsediyordu.

Fikirlerimiz için mücadele ettiğimiz içindir. Akşam sahnede nasıl ter döktüğümüzü görünce anlarsın. Onun dışında savaştan da, savaşçılardan da hazzetmem. Savaşın geldiğini görünce de oradan uzaklaşırım.

80'lerde bir ara Yeni Primitivizm adını verdiğiniz bir hareket başlatmışsınız.

Evet, o zamanlar "yeni" lafı pek popülerdi. Her şeyin başına bir Yeni kelimesi ekleniyordu. Biz de kendi hareketimizi yaratmaya karar verdik. Manifestomuz falan vardı. Clash gibi olmaya çalışmıyorduk, kendi Clash'imiz olmak istiyorduk. Bir yazarın dediğine bakılırsa Yeni Primitivizm'in üç kaynağı varmış: Klasik Alman felsefesi, modern Alman teknolojisi ve özgün Yugoslav primitivizmi. *(gülüyor)* Sokak dilini müziğe ilk sokan bizdik. Kıyafetlerimiz de duruma uygun şekilde garipti. Birkaç yıl sonra akımı imha ettik, çünkü ansiklopedilere girmekten korktuk. Tüm medeniyetler yıkıldıktan binlerce yıl sonra, uzaylılar gelip bu işin sorumlularını araştırdığında, ansiklopedileri bulacak. Biz diğer sorumlularla birlikte aynı ansiklopedinin içinde olmak istemedik. *(gülüyor)* En komiği, hareketi dağıttıktan birkaç yıl sonra Fransa'da aynen bize benzeyen garip kılıklı bir gruba rastladık: Mano Negra. Dünyanın başka bir yerinden birileri aynen bizim gibi davranıyordu, çok gururlandık.

Kusturica filmlerine müzik yapma fikri nasıl ortaya çıktı?

Emir'in "Kara Kedi Ak Kedi" ve "Hayat Bir Mucizedir" filmlerine müzik yaptık. İlki biraz tesadüfle başladı. Müzikleri yapacak olan adamla Emir'in arası bir şekilde bozulmuş. Biz de o sırada yeni albümümüzü çıkarmıştık. O albümdeki bir şarkıyı filmi için beğenmiş, ama şarkıyı film için kulağa 200 yıllık gibi gelecek şekilde yapmamızı istedi. Ve Çingene dilinde istedi. Ardından "yarın sabaha bir tekno parçaya ihtiyacım var" dedi. Biz de "Pitbull Terrier"i teknoya çevirdik. Ardından bir tango istedi. Bunun üzerine ben de "filmin müziklerini kim yapıyor allahaşkına" dedim. Yeni filmde ise besteler Emir'e ve kemancımız Dejan Saravalo'ya ait. Ben de çayları ve kahveleri yaptım. Bir de sözleri yazdım.

Filme şarkı yapmadan önce senaryoyu okuyup aranızda konuştunuz, tartıştınız mı?

Senaryoyu okudum. Emir'in senaryolarını önceden okuyabilen şanslı kişilerden biriyim. Ama siz okuduktan sonra zırt pırt senaryoyu değiştirir.

Albüm sizin, film Emir'in mi oluyor?

Bizim birlikteliğimiz sandığınızdan daha farklı. Her ikisi için de "savaşçılar" gibi mücadele ediyoruz. Her iki ürün de bizim çocuğumuz bu anlamda. Onun da aynı şekilde düşündüğüne eminim.

En sevdiğiniz Kusturica filmi hangisi?

Görevim son filme en iyi demek. Emir'in her filminin ayrı bir yeri vardır benim için. Mesela "Underground" başyapıtıdır. "Hayat Bir Mucizedir" tüm filmlerinden esintiler taşıyor. Ta "Dolly Bell'i Anımsıyor musun"dan bu yana yaptığı tüm filmlerin bir birleşimi sanki...

Joe Strummer'la tanışmanızı anlatır mısınız? "Super 8 Stories"de, birlikte konser görüntüleriniz vardı. Onu "hero" olarak tanıtıyordunuz.

İtalya'da turnedeydik. İtalyan organizatörümüz geldi ve Joe Strummer'ın bizimle sahneye çıkmak istediğini söyledi. Çok korktum, çünkü evet o bir hero'ydu, nadir kahramanlarımdan biriydi. Onu ulaşılmaz bulduğum için falan değil, kafamda hayal ettiğim kişi gibi çıkmamasından korktum. Az sonra organizatörümüz tekrar geldi ve elimize bir Clash şarkıları listesi tutuşturdu. "Joe kendi istediğiniz şarkıları seçmenizi rica ediyor" dedi. İşte o an tüm korkum dağıldı gitti.

Joe Strummer'ın ölümüyle şok geçirdik. Kafası çok açık biriydi. Düşünsene, Ankara'da doğan, İspanya'da yaşayan ve Londra'yla ilgili şarkılar yapan bir adam...

Alternatif küreselleşmeci ATTAC örgütü için "Un autre monde est possible" albümünde Clash'in "Lost In The Supermarket"ini yorumladınız. Joe Strummer'ın Clash sonrası müziğini mi daha çok seviyorsunuz, Clash dönemini mi?

Açıkça söylemeliyim ki, Clash şarkılarını. Nostaljik bir adam olduğum için değil, ama Clash şarkılarıyla büyüdüm ben. "London Calling" çaldı mı tüylerim diken diken olur. Ben hakem değilim, tarafsız olmak zorunda değilim. O yüzden Clash birinci tercihimdir, ama Clash sonrası müziğini de severim. Kafası çok açık adamdı.

Öldüğünde neler hissettiniz?

Şok oldum. Benim Clash manyağı olduğum herkesin malumu olduğundan, dünyanın dört bir yanından başsağlığı mesajları aldım. Onu Belgrad'a birlikte kayıt yapmaya davet edecektik. Ölümüyle şok olduk, ne diyebilirim ki. Bize Ankara doğumlu olduğunu söylemişti. Düşünsene, Ankara'da doğan, İspanya'da yaşayan ve Londra'yla ilgili şarkılar yapan bir adam... Joe böyleydi işte...

"Super 8 Stories"de Strummer "rock müziğinin Doğu Avrupa'dan gelecek taze bir kana ihtiyacı olduğunu" söylüyor. Kendinizi bu kandan görüyor musunuz?

Evet, görüyoruz. Doğu Avrupa'dan kastım sadece eski komünist ülkeler değil, Yunanistan ve Türkiye'yi de içine alan bir coğrafyayı düşünüyorum... Doğu Avrupa'da insanlar hâlâ müziğe inanıyorlar. Bütün fark da burada yatıyor. Batı'da her şey endüstri ve eğlenceye dönüşmüş durumda ve büyük şirketler tarafından kontrol ediliyor her şey. Ne yazık ki biz de büyük bir şirketle çalışıyoruz, ama en azından bizim müzikteki pozisyonumuzu ve ne yapmak istediğimizi anlayan adamlar var orada. O yüzden bizim hâlâ "sanat" yapmamıza izin veriyorlar.

Şirket sizi world music kategorisine mi yerleştiriyor?

"Hayat Bir Mucizedir"de Dr. Nelle Karadjic de rol alıyor

Bizim çalıştığımız Barclay, Fransa'daki Universal'in bir kolu. Fransız müzisyenlerin yanında Arap müzisyenleriyle de çalışıyorlar. O yüzden farklı müzik türlerine alışkınlar. Bizi hangi kategoriye oturtacaklarını bilemediler. Niye bir kategoriye oturtmak zorunda olduklarını da anlıyorum aslında. O şekilde plak satmak çok daha kolay. Rolling Stones'a rock, Sex Pistols'a punk, Public Enemy'e rap diyorlar. Bence Public Enemy ortalıktaki punk gruplarının % 90'ından daha punk. Aynı şekilde Türkiyeli geleneksel bir saz ustasıyla BB King arasında neredeyse hiç fark yoktur.

Peki Balkan müziği diye tamamen özgün bir tür olduğuna inanıyor musunuz?

Kendimizi Balkan müziği yapan biri olarak tanımlayamam. Bu "Bob Dylan Amerikan müziği yapıyor" demek kadar sıkıcı bir tanım. Ama Balkan müziğini tüm müziklerin kesiştiği yer olarak çok seviyorum. İstanbul'da Yunan, Selanik'te Türk müziği dinlemek çok doğal bir olay, çünkü sınırlar o kadar muğlak ve kimin ilk olduğu o kadar önemsiz ki. Buzuki sazdan mı çıkmıştır? Flüt neyden mi çıkmıştır? Türk müziği mi Arap müziğini etkilemiştir, yoksa tersi mi? Arap müziği de Hint müziğinden, Hint müziği de Pakistan müziğinden etkilenmedi mi? İşte müziği tüm bu bağlantıları yüzünden seviyorum. Bizim kullandığım ritmler Afrika'dan geliyor mesela.

Tanıdığınız Türk müzisyen var mı?

Tarkan. Onunla Portekiz'de bir festivalde karşılaştık. Şahsen değil ama. Allahın unuttuğu ve insanların, bırakın Tarkan'ı, Madonna'yı bile umursamadıkları bir yerdeki bu festivale, limuzin ve bodyguard'larla geldi Tarkan. Amma gülmüştük. Ama iyi bir şarkıcı. Onun dışında geleneksel Türk müziğini çok dinledim, ama isim sorsanız söyleyemem. Yıllar öncesinden aklıma kazınan tek şey Ruhi Su'nun "Karacaoğlan" albümü. Geleneksel Türk müziği Batıda hâlâ tanınmıyor. Nusrat Fateh Ali Khan müziğinden hiçbir farkı yok oysa.

Müziğinizin en dikkat çekici tarafı Çingene müziğinden teknoya kadar alakasız türleri birleştirebilme yeteneği. Bunu nasıl becerdiniz?

Valla bunu ben de düşünüyorum sık sık. Çingene müziğinin asıl özelliği esnekliğinde yatar. Onlara bir Pink Floyd parçası verin, hemen kendi tarzlarında çalmaya başlarlar ve iki ay sonra bunun geleneksel bir Çingene parçası olduğunu iddia ederler. Biz de benzeri bir tavrı farklı enstrümanlarla gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Rock ve teknoyu –tekno derken bas ve davul ritmini kastediyorum– Balkan melodileriyle birleştiriyoruz. Balkan derken de Türk müziğinin de etkilerini içeren geniş bir coğrafyadan bahsediyorum. Ortaya çıkan şey, kaşık salatası gibi bir şey oluyor. Domatesin, salatalığın tadını alıyorsun, ama kendilerini bulup çıkaramıyorsun tabaktan... Türk müziğinin etkilerinin iyi mi kötü mü olduğuna dair sert bir polemik yaşanıyor bizim ülkede. Oysa Balkanların birçok yerinde Türk müziği ile yerel müzik arasındaki sınırı bulabilmek imkansız. Birinin anlattığı hikayeyi hatırlıyorum. Aynı şarkı Balkanların birçok yerinde o ülkenin geleneksel şarkısı olarak biliniyormuş. Dahası bu şarkı Sırbistan'da aşk şarkısı iken Türkiye'de askeri marşmış. Çingene müzisyenleri de bu şarkıların postacılığını yapmış. Dün akşam burada bir lokantadaydık ve bütün gece Yunan şarkıları dinledik, "neredeyiz ya" dedik.

Çingene müziğinin özelliği esnekliği. Onlara bir Pink Floyd parçası ver, kendi tarzlarında çalarlar ve iki ay sonra geleneksel bir Çingene parçası olduğunu iddia ederler.

Söyleşi: ***Ogan Güner***

"Bu kitapta hayaller ile düşler iç içe geçmiş, karakterlerin algılarını biçimlendiriyor... Anlatıcının, kişinin bedeni ile zihni arasındaki geçişlerden metni bölümlemek için bir gereç olarak yararlandığını görüyoruz. Yüce Yöney Üçüncü'de, tekil bireyin kentin bilinemez yapısında adımlarını nasıl atacağına ilişkin tutarlı bir anlatı kurmuş."

Türker Armaner

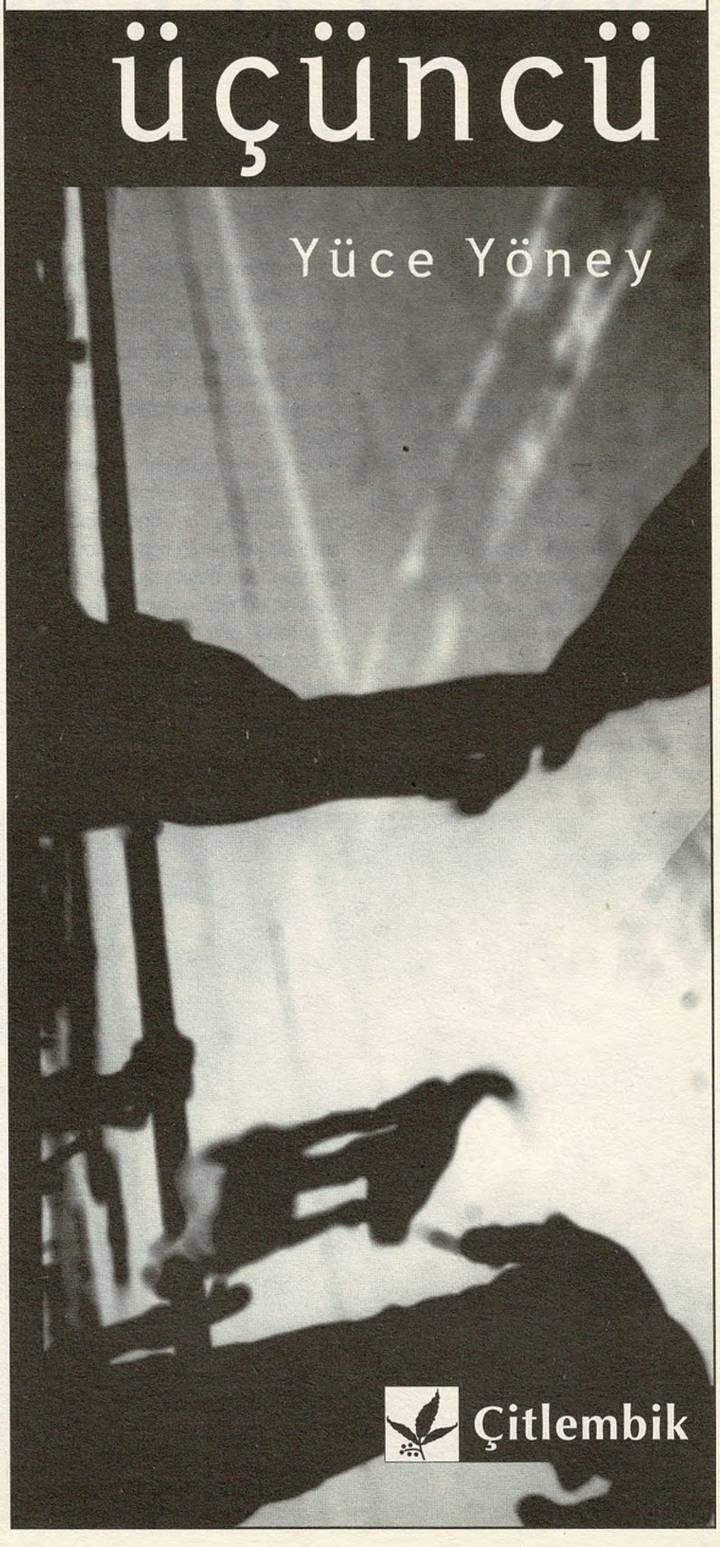

[CHUMBAWAMBA]

"–Beş duyuya birden hitap ediyorlar." "–Hatta altıncısına. İnsana öyle bir temas ediyorlar ki..." Bu diyalog finalden az önce Roll tayfası arasında geçmişti. Finaldeki "Bella Ciao" ise tam "bonus"tu, hiç bu kadar gevreğini dinlememiştik. Ruh kardeşiyiz desek başımız ağrımaz. Onlar Marx biraderlerin Groucho'su –nam-ı diğer Arşak Palabıyıkyan– bizse Harpo... Pozitif'in tertiplediği Efes Pilsen One Love festivalinde, iki Chumba'cıyla iki arada bir derede tatlı tatlı el-ense çektik. Sıra, unutmayalım diye not edip cebimize koyduğumuz soruya –biri son albümlerinin bukletinden, diğeri web sitelerinden iki alıntı– gelmişti ki, John Cale konseri söyleşiye nokta koydu. Bir Roll söyleşisine konabilecek en güzel noktaydı.

ARŞAK PALABIYIKYAN'LAR

(Roll'u göstererek tanışıyoruz)
Bizim dergi bu, biz de aşağı yukarı Chumbawamba gibi bir teşkilatız.
Jude Abbott: Öyle mi, ne güzel... *(kapaktaki John Cale'e takılıyor)* John Cale'le ne zaman görüştünüz?
O gördüğünüz, çeviri bir söyleşi. İlk defa biraz önce görüştük.
Alice Nutter: Nasıl buldunuz?
Söyleşinin sonunda, sorduğumuz ilk sorudaki gibi biri olduğunu anladık: Ayrıntılarda obsesif, terimlerde net, kesin.
Jude: Velvet Underground bizim esin kaynaklarımızdan biri.
Chumbawamba'yla bazı ortak paydalarımız var. Şuna ne dersiniz? *(Halı saha maçlarında giydiğimiz Express formasının sırtındaki "X"i gösteriyoruz)*
Jude: Aa, bizim albümdeki X gibi...
Sizin albümdeki "X" bizim "X" gibi. Hem bizimkisi daha güzel.
Jude: *(gülüyor)* Boff ("Beagle" Whaley) duymasın bu dediğinizi, o işlerden o sorumlu.
Alice: *(Formanın göğsündeki amblemi heceliyor)* En-ter-nasyo-nal-sa-la-la...
"International Shalala", bir Mano Solo şarkısı. Sever misiniz onu?
Jude: Hiç duymadım. Nereli?
Fransız, punk-şanson'cu... Sizin "X"in manası ne, "Un" albümünün kapağına koymak nereden aklınıza geldi?
Alice: Bir olumsuzlama, bir çarpı. Aynı zamanda bir olumlama, pozitif bir işaret. Tıpkı "un" öneki gibi, herhangi bir kelimenin başına koyduğunuzda, onu başka bir şey haline getiriyor; dönüştürüyor. "X" negatif bir sembol, onu bir kelimenin başına koyunca zıt bir manâ kazanıyor.
Jude: Olumsuzlamanın olumlanması ya da olumlanan olumsuzlama. Sizin "X"in manası ne?
Uzun hikaye; manalarından biri romen rakamıyla 10... İngilizce 10, Türkçede insan teni; Türkçe 10, İngilizcede "on-off"un "on"u. Yan anlamlarından biri de Marx'ın "Feuerbach'a karşı Tezler"inin onuncusu... Marx'la aranız nasıl?
Jude: İyidir.
Biz de marksistiz, ama yeni albümünüzdeki "Just Desserts"e bakılırsa ayrı kanatlardanız, biz Harpo'cuyuz.
Alice: Biz Groucho Marxistiz. *(gülüyor)* Siz niye Harpo'cusunuz? *(gülüyor)*
Harpo espri yapmıyor, espriyi harekete geçiriyor; bütün mülkü paltosunun ünlü cebinde, ayrıca müzisyen, arp çalıyor. Siz niye Groucho'cusunuz? "Just Desserts"de "şu Groucho Marxistler ne kıyak" diyorsunuz...
Alice: O şarkı dünyanın dört bir tarafında bir eylem tarzını uygulayan grupları anlatıyor. En ünlüsü Belçika'daki Pastacılar grubu. Güney Amerika'da da çok etkili gruplar var. Hatırlarsınız, Pastacılar Belçika'da bakanın suratına pasta fırlatmışlardı.

Biz Groucho Marxistiz. Marx hayatta olsaydı, o da Groucho Marxist olurdu. Kendi kendinle çelişme kabiliyetine sahip olmak ve farklı şeyleri eşzamanlı düşünebilmek çok önemli.

Sizin Danbert Nobacon da, 98'deki Brit Awards töreninde Başbakan Yardımcısı John Prescott'un kafasından aşağı bir maşrapa su dökmüştü...
Jude: Önemli insanlara –kendilerini önemli sanan insanlara– had bildirmenin iyi bir yolu bu. Bir kutlama aslında. Bir ifade beyanı, aynı zamanda komik. Mizah geleneği içinde hareket ederek bir fikri savunmak, yaymak... Belçikalı Pastacılar'ın eylemlerinden biri de, Bill Gates'in suratına pasta fırlatmaktı. Çok başarılı bir eylemdi, çünkü o resimler bütün basında yer aldı. Bazı ülkelerin bütçelerinden daha fazla parası olan o adamın yüzü gözü kremaya bulandı. Çok fantastik bir görüntü değil mi?
Alice: "Just Desserts"deki dizeyle söylediğimiz şu: Marx yaşıyor olsaydı, bugün kendisine marksist diyen insanlara ifrit olurdu. Kendi kendinle çelişme kabiliyetine sahip olmak ve birbirinden farklı şeyleri eşzamanlı olarak bir arada düşünebilmek çok önemli. Marx'ın böyle bir kabiliyeti vardı, onun adına doktrinler yaratanlarda maalesef olmayan bir şey bu.
Amerikalı bir tarihçi var, Howard Zinn...
Jude: Evet, şahane adam.
Alice: "Savaş Zamanında Sanatçı-

Jude Abbott ve Alice Nutter (foto: Şahan Nuhoğlu)

lar"ını okudunuz mu?

Evet, hatta Roll'da bir bölümünü de yayınladık. Zinn'in "Marx In Soho" adlı kitabındaki Marx, tam da sizin anlattığınız gibi bir Marx.

Jude: Marx hayatta olsaydı, o da Groucho Marxist olurdu. *(gülüyor)*

Doğrusunu isterseniz "Just Desserts"teki dizeyi ilk duyduğumuzda bir ironi var gibi gelmişti. Zira o espri dolaşıma gireli epey oldu. Groucho'nun popülerliğinin sebebi Harpo'nun dilsizliği mi? Sol, dilsizleşti mi?

Jude: Evet, dilsizleşti.

Alice: Hayır, bence dilsizleşmedi. Sol başka bir şey haline geldi. İktidarı muhatap almak yerine kendisiyle meşgul olmaya başladı. Bunun olumlu bir etkisi de oldu ama. Hükümetlerle, iktidar şebekeleriyle muhatap olmayı bırakıp kendi başının çaresine bakmaya başladı, özellikle Latin Amerika'da böyle oldu. Brezilya'da, Arjantin'de, Meksika'da...

Brezilya'da sol her ikisini de yaptığı için iktidar oldu, Venezuela'da da aşağı yukarı öyle...

Jude: Alice'in dediği doğru. Mainstream siyasette sol dilsizleşti. Ama öte yandan, insanlar başka bir çerçevede düşünmeye başladı. Temsilcilerinin onları temsil etmediklerini görünce kendi göbeklerini kendileri keser oldular. Ve başka türlü örgütlemelere gittiler.

Alice: Sorular değişti, "Ne yapmak istiyoruz" "nasıl yapabiliriz?" oldu. Britanya hükümeti halkın onaylamadığı bir savaşa girmeye kalkışınca insanlar sokağa döküldü. Halk Britanya'da savaşı engelleyemedi, ama mesela İspanya'da hükümetin değişmesini ve askerin Irak'tan çekilmesini sağladı. Fransa, Almanya, bu arada Türkiye hükümetleri halkın tepkisinden çekinerek savaşa girmedi. İnsanların mainstream politikadan uzak durmasının sebebi, hükümetlerden umudunu kesmesi. Yani sol dilsizleşmedi, başka bir şey haline geldi.

Jude: Bu kaçınılmazdı aslında, çünkü parlamenter rejim, temsilî demokrasi, her neyse adı, insanları temsil etmiyor, aksine dışlıyor; sistem demokrasiyi dışlayarak işliyor, çünkü ancak öyle işleyebiliyor. Ve insanlar bu sistem içinde düşüncelerini, taleplerini, arzularını ifade edemiyor.

İşçi Partisi'nin tabanını, oy aldığı kesimleri düşünürsek, nasıl oluyor da, parti içinde Blair'in ve hükümetin politikalarına karşı güçlü bir muhalefet oluşamıyor?

Alice: İşçi Partisi'nin Blair öncesinde solda olduğu bir efsane sadece. Gerçek durumla alâkası yok bunun. Güçlü bir sınıf temeli olduğu söylendiği zamanlarda bile, izledikleri politikalar fiilen işçi sınıfının aleyhindeydi. İrlanda'ya asker gönderen onlardı, nükleer enerjiyi getiren de onlardı...

Yine de İşçi Partisi milletvekilleri, sadece kendi siyasî ikballeri açısından düşünseler bile, savaş karşıtı ve hükümete muhalif olmak durumunda değiller mi? Sonuçta onları o makamlara getiren parti üyeleri...

Alice: Parti üyeleriyle o üyelerin parlamentodaki temsilcileri arasında bir ayırım yapmak lazım. Üyeler savaşa karşı, ama temsilciler savaş lehinde oy kullanıyor. Parlamenter demokrasinin sorunu da bu: Demokrasi değil.

Ama gene de, mesela Almanya'da, sosyal demokratlar savaşa karşı oy kullanıyor.

Alice: Tony Blair, halkından çok Rupert Murdoch'un medyasından korkuyor. Zaten iktidarını da Murdoch'a kur yapmasına borçlu. Kapitalizme, en az Muhafazakâr Parti kadar muhafazakâr olacağına ve aynı politikayı uygulayacağına dair güvence verdiği için iktidar oldu. Avrupa'nın diğer ülkelerinde, örneğin İspanya'da, Almanya'da, Fransa'da politikacılar medyadan çok halktan korkuyor. Blair'inse, Murdoch ve Berlusconi'den ödü patlıyor.

Peki İşçi Partisi milletvekilleri neden korkuyor?

Jude: Kariyerlerinden korkuyorlar. Kariyeristler çünkü.

Bu sözü duymak çok güzel, zira epeydir "kariyerist" olumlu bir sıfat olarak kullanılıyor...

Alice: İşçi Partisi, "sosyal adalet" söylemini yanında gezdiriyor, ona inanıyormuş gibi yapıyor.

Britanya solunda bir umut ışığı var mı sizce?

Alice: Olmaz mı, var tabii. Bir milyon insan sokağa döküldü savaşa karşı, üstelik o daha savaş başlamadan önceydi. Hükümetin bütün politikalarına karşı güçlü bir halk muhalefeti var, ama insanlar partilerden nefret ediyor...

Jude: İşçi Partisi iktidara geldiğinde, uzun bir Muhafazakâr Parti dönemi yaşanmıştı. Alternatif olduklarını söyleyerek seçimi kazandılar. Halk onların alternatif olmadığını gördü, ama ortada alternatif bir parti de yok. İşçi Partisi iktidara geldiğinde, "iyi oldu, şimdi hayatımız düzelecek" diyen insanlar büyük hayal kırıklığına uğradı ve politikadan soğudu. Sistemden şikâyet-

Kapitalistlerin parasıyla anti-kapitalist bir iletişim ağı kurulması güzel değil mi? Reddedip "temiz" kalmaktansa, alıp anti-kapitalist mücadele için kullanmak akıllıca.

SI COMMANDANTE! HASTA LA VICTORIA SIEMPRE

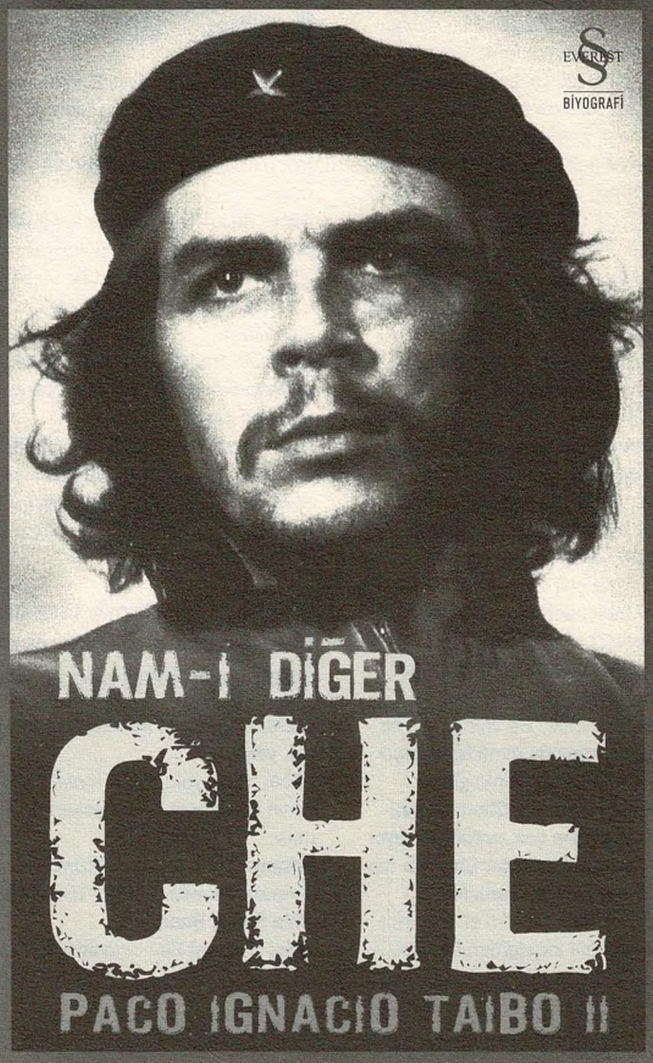

Tarihçi disipliniyle yazarlık yeteneğini bir araya getiren Taibo II, bir efsaneyi ete kemiğe bürüyor ve ardından capcanlı bir yaşamın tam ortasına yerleştiriyor; Bugünü anlamak için.

"Nükteci zekâsı ve doğal utangaçlığı"yla Ernesto Che Guevara!

EVEREST BİYOGRAFİ

Danbert, Alice ve Jude Park Orman sahnesinde

çiler ama, "alternatif ne?" diye soruyorlar.

Biraz da müzik konuşalım. Bir ortak paydamız daha var: The Fall.

Alice: Biz Fall'la büyüdük. Her konserlerine giderdim, şarkılara bayılırdım, ama sözleri anlamazdım.

Bunu duymak iyi oldu, çünkü hiçbir Fall şarkısında üç-beş kelimeyi geçemiyoruz. "Pumpkin Soup And Mash Potatoes" (Kabak çorbası ve patates püresi) hariç tabii. O şarkı da zaten adındaki kelimelerden ibaret.

Alice: Güzel şarkı o çok. Fall bana hep entellektüel bir grup gibi gelmiştir, onları sevişimin bir sebebi de bu. O tür müziğe yakın olmadığım halde konserlerini kaçırmazdım; garipliği, yabanlığı çok hoşuma giderdi, hâlâ da öyle. Soul severdim ben, korolu şarkıları. İlk bakışta tuhaf gelse de, bence soul'la bir akrabalığı var Fall'un. Chumbawamba'yla da öyle; biz de popa yabancı konularda şarkılar yapıyoruz, Fall da. Aslına bakarsanız Fall gibi bir topluluğun olmaması lazım, popüler müziğin hiçbir tarifine uymuyor.

Jude: Sahne performansları da müthiş. Mark E. Smith büyüleyici bir solist.

İstanbul'daki konserinde bizi de meftun etti.

Jude: Şanslıymışsınız, çünkü içkiyi fazla kaçırdığı oluyor, o zaman da berbat söylüyormuş, hiç tanık olmadım, ama çok duydum.

Yeni albümdeki favori şarkılarınız hangileri?

Jude: Her dinleyişimde değişiyor, inanın öyle.

Alice: Benimki "Be With You", bir single havasında olmadığını biliyorum, ama çok hoşuma gidiyor.

Albümün adı –"Un-Chumbawamba"– içeriğine çok uygun. Bir ayağı folkta olan şarkılar Chumba fanlarını şaşırtmıştır herhalde...

Jude: Sanmam, bizim el kitabımızdaki en eski klişelerden biri, "bir sonraki albüm, bir öncekinden farklı olmalı"dır. Ayrıca, bir önceki albümde, "Readymades"de Britanya folk müziğinden birçok sample yapmıştık.

Alice: Bu sefer balıklama folka daldık. Ve Britanya'yla sınırlı kalmak istemedik, dünyanın dört bir yanından ezgiler alıp Chumba tarzında yorumladık.

Küba, Afrika, Latin Amerika filan yapılagelen şeyler, Polonya folku nereden çıktı?

Jude: Nasıl mı keşfettik? Kütüphane sayesinde. İngiltere'de kütüphanelerden CD de alınabiliyor. Bir sürü folk müziği dinledik, onlardan biri de Polonya folkuydu...

Bizi hep büyülemiş olan bir füzyon var: Devrimci politika ve cezbedici estetik. Baader-Meinhof'ta da bu füzyon var. Baader-Meinhof birçok açıdan çok öğretici bir tecrübe.

Aranızda Polonya kökenli kimse yok yani...

Alice: Hayır, yok; bütün mesele insanın kulaklarını farklı seslere açması.

Britanya folku denince bizim ilk aklımıza gelenlerden biri The Incredible String Band.

Jude: Hadi ya! Ben onların son demlerine yetiştim. Britanya folkunda iz bırakan bir topluluktur The Incredible String Band. 60'lar, 70'ler onların mührünü taşıyor. Hâlâ devam ediyorlar galiba. Bir sürü yerde afişlerini gördüm son zamanlarda, aynı kadroyla değilse bile sürdürüyorlar demek ki.

Albüm kapağında "Tasarım: Un-Baader Meinhof" deniyor. Chumbawamba teşkilatının özel bir bağı var galiba Baader-Meinhof'la...

Alice: Bizi hep büyülemiş olan bir füzyon var: Devrimci politika ve cezbedici estetik. Baader-Meinhof'da da bu füzyon var. Baader-Meinhof'un doğru tarafları da vardı, yanlışları da. Şiddete karşı şiddetle cevap verdiğinizde devlet daha büyük bir şiddet uyguluyor. Onların yanlışı bunu öngörememekti. Öte yandan, yapmak istediklerini, taleplerini, amaçlarını takdir ediyoruz: Daha iyi bir dünya istiyorlardı. Baader-Meinhof birçok açıdan çok öğretici bir tecrübe. O tecrübeden çıkan derslerden biri de, güvenlik güçlerini bombalamanın üretken bir politika olmadığı...

Biz Baader-Meinhof'un Ulrike kanadındanız... Bunu, Türkiyeli bir tiyatro adamına (Haldun Taner), Alman Embryo grubundan dinlediğimiz öykülere ve sizin "Ulrike" şarkınıza borçluyuz. Bir de Borges'in "Ulrike" diye şaheser bir öyküsü var, galiba yazdığı tek aşk öyküsü. Gerçi, "bizim" Ulrike'yle bir alakası yok, ama final cümlesi ona cuk oturuyor: "Ulrike'nin imgesi hâlâ bana sahip..."

Alice: Cezbedici estetik meselesi hakikaten çok önemli. Ulrike Meinhof üst orta sınıftan geliyordu, Baader ise işçi sınıfındandı ve bu iki sınıfın olumlu –yaratıcı– kültürel potansiyellerinden bir füzyon oluşmuştu. Baader-Meinhof, farklı zihinlerin, farklı yaratıcılıkların aynı yönde birleşmesiydi.

Embryo'cular Baader-Meinhof'la aynı binada oturmuşlar, onlara sormuştuk, "Baader-Meinhoff'çular ne çalardı" diye, "Rolling Stones" demişlerdi...

Jude: Çok manidar bu...

Alice: Tam demin söylemeye çalıştığım şey: Devrimci hareketler insanları cezbedecek estetiğe sahip

ROMAN
404 sayfa, 13.000.000 TL

Y.HAKAN ERDEM

Kitab-ı Duvduvani

Tarihi bir roman mı? Hayır. Daha çok, başrolünde tarihin olduğu bir roman. Bir tarihçi tarafından yazıldı ama tarihi belgelere dayanmıyor: Tamamen uydurmaca. Yani roman.

Fantastik roman? Belki evet, belki hayır: Belki de en fantastik olan, hep burnumuzun dibinde durandır.
Aşk romanı mı? Evet ama, şekilden şekle girerek süregiden bir aşkın romanı. Aynı zamanda Avrupa aşkının, iktidar sevdasının da...

Bilimkurgu? Aslında daha çok "ilimtahayyül" denebilir. Ya da türler arasında gezinen bir anlatı...

Mizah? Hiciv? Ama neyin, kimin hicvi? Vuslatın demi olur mu? "...Meğerki iptida iftirak olsun."

2000'li yıllar, 1970'ler, 1590'lar, paralel evrenler, değiştirilmiş kâinatlar: Tarihi romanlara, tarihe, farklı edebi türlere neşeli ve hınzır bir bakış.

İnönü Caddesi, Emektar Sokak, NO: 24/B Gümüşsuyu / İstanbul **Tel:**(0212) 252 42 80 **Faks:**(0212) 293 15 44, **E-Posta:**kanat@kanatkitap.com

KANAT KİTAP BİR PUSULA YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ KURULUŞUDUR

KANAT

olmalı. Bu estetiğin bir yönü de seks; devrimci estetik seksi olmalı.

Strummer ve Clash gibi mi?

Jude: Aaah! Strummer...

Alice: Yokluğu çok acı!

Baader-Meinhof tişörtüyle sahneye çıkmasına ne diyorsunuz?

Alice: Çok doğru hareketti. Çünkü tarih duygusu çok önemli. Strummer, o duyguyu harekete geçirdi.

Jude: Alice'in seksilik üzerine söylediği çok doğru. Son zamanlarda epey Clash videosu seyrettik, ilk zamanlarından... Öyle rock'n'roll ki, sıska herifler, dapdaracık pantalonlar, kısa ve dağınık saçlar; Stones'un ilk zamanları gibiler...

Alice: Altına imzamı atabileceğim bir siyasî teori var: İnsanların yaptığı mâmulleri olmaktan çıkıp kendileri olmuşlardı.

Jude: Lennon-McCartney, elmanın iki yarısı gibiydi. Biri olmasa ötekisi de olmazdı.

Şu General Motors reklamı hadisesiyle bitirelim, eş-dost "niye sormadınız" diye başımızın etini yer...

Alice: Çok yerinde bir hareketti bence, General Motors'u kapitalizme karşı kullanmak... Parayı reddedip "temiz" kalmaktansa, alıp anti-kapitalist mücadele için kullanmak akıllıca bir işti.

Reklamdan gelen parayı nasıl kullandınız?

Jude: Büyük bölümünü Corporate Watch adlı örgüte verdik.

Alice: Coporate Watch'ın bir web sitesi var, orada şirketlerin bütün kirli çamaşırlarını sergiliyorlar.

Jude: Indymedia'ya da verdik, Brezilya ve Hindistan'da elektronik iletişim ağı kurdular.

Ne kadar almıştınız?

Alice: 350 bin dolar.

Hepsini mi sivil toplum örgütlerine verdiniz?

Alice: Menejerlerin ve yayın şirketininin yüzdeleri dışındaki meblağı, grubun payına düşen bütün parayı verdik.

Medyadaki haber şuydu: Chumbawamba "Pass It Along" şarkısını General Motors'a sattı. Nokta. Kazandığınız parayı ne yaptığınızsa haber olmadı.

Jude: İngiltere'de oldu, epey yazıldı, çizildi.

Alice: Amerika'da olmadı sadece.

Türkiye'de de olmadı. Mesela Radikal adlı –İngiltere'deki Independent'ın muadili sayılabilir– sol okurlara hitap eden gazete, "anarşist grup para aşkına reklam için şarkı yaptı" gibi bir başlık kullandı...

Jude: Biz daha önce de şarkılarımızı şirket reklamlarına satmıştık. Güney Afrika'da yayınlanan Ford reklamına verdik, gelen parayla da radikal bir gazeteyi finanse ettik.

Alice: İtalya'da da Renault reklamına sattık, parayı da bir radyo istasyonuna aktardık. Bunlar haber olsa da, olmasa da lehimize. Haber olursa, insanlar kapitalizmin nasıl işlediğini ve ona karşı nasıl mücadele edilebileceğini görecektir. Haber olmasa da, sonuçta o para anti-kapitalist mücadeleye katkıda bulunduğu için hepimize dolaylı olarak faydası olduğuna göre, lehimize. Kapitalistlerden alınan parayla anti-kapitalist bir iletişim ağı kurulması güzel değil mi?

Jude: Bu arada farkında mısınız, John Cale döktürüyor.

Alice: Evet, harikulade.

İnsanları motive eden şey arzudur. Sadece sekste değil, siyasette de öyle. Clash, Stones arzu sembolleriydi. Onlara benzeme arzusu insanların dünyaya bakışını değiştirdi.

her şeyi motive eden arzudur. Sadece sekste değil, siyasette de arzudur belirleyici olan. Clash, Stones arzu sembolleriydi, onlara benzeme arzusu insanların dünyaya bakışlarını değiştirdi. *(sahneden John Cale'in konserine başladığı duyuluyor)*

Jude: Bu arada John Cale uçuyor.

Alice: Muhteşem, değil mi?

Bukletin arkasında bir John Lennon alıntısı var: "Hayır, hayır, hayır, yanılıyorsun."

Jude: Onu Boff koydu, Lennon 1966'da söylemiş, ama nerede, hangi bağlamda, onu bilmiyorum.

Alice: Lennon'a saygımız büyük. Çelişkilerle doluydu: Tepeden tırnağa bir pop starıydı, aynı zamanda Kara Panterler'i, IRA'yı savunuyordu, uyuşturucularla haşır neşirdi. Kendisini sanata adamıştı, devrimci estetik üzerine kafa yoruyordu, devletlere meydan okuyordu, özel hayatındaysa reaksiyoner ve kıskançtı. Lennon'ı seviyoruz, kişiliğinin karmaşasını kabulleniyoruz. Dahiyâne şarkılar yazdı.

Web sitenizde şöyle diyorsunuz: "Yalnız biz değil, çok daha ünlü gruplar bile fotoğraf çektirmekten hoşlanmıyor. Beatles fotoğraflarına bakın mesela. 10 yıl sempatik sempatik gülümsediler, kariyerlerinin sonlarına doğru çektirdikleri fotoğraflarda yüzlerinden okunan şu: Bıktık artık." Beatles'ın en çok sevdiğiniz fotoğrafları hangileri?

Jude: Ben ilk zamanlardakileri seviyorum, siyah balıkçı yaka kazaklar, kâküller. Muhteşemler...

"Abbey Road" kapağındaki halleri nasıl geliyor?

Alice: O halleri de güzel, ama ben son albümdeki hallerini daha çok seviyorum.

Apple binasının terasında çalarken çekilen fotoğraf değil mi?

Alice: Evet o bir klasik. O fotoğraf çekildiğinde artık Brian Epstein'ın

Söyleşi: **Yücel Göktürk**

DOUBLEMOON

www.doublemoon.com.tr

MERCAN DEDE~SU

Mercan Dede'nin acemilikten çıraklık dönemine geçişi olarak tanımladığı 5. stüdyo albümü "Su", önceki albümlerden izler taşıyan ancak kendini tekrar etmek yerine, gittikçe artan bir yoğunlukla dinleyeni içine alan yepyeni bir ses serüvenine doğru yola çıkıyor.

Enstrümantasyon ve teknik yapısı ile Mercan Dede'ye özgü modern ve gelenekselin buluşma noktasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan "Su", analog ve dijital sesleri de kapsayan müzikal altyapısı ile Mevlana'nın; "Düne ait söz dünde kaldı, bugün yeni bir söz söylemek lazım" söylemine gönderme yaparcasına düne ait sözleri bugünün diliyle yeniden söylemeyi başarıyor. "Su" albümü, Balkan ve Akdeniz ezgilerinden İran ve Hintli seslere uzanan geniş bir "doğu" yelpazesi içerisinde; arasıra hüzne boğan fakat hep aydınlığa çıkan bir karanlığı, güneşin doğudan yükseldiğini bir kez daha fısıldıyor dinleyiciye.

Su şehri olan İstanbul'un zaman içindeki arka plan müziğini anımsatan ve İstanbul'a özgü sesleri barındıran albümde tanıdık ve şaşırtıcı isimlere de rastlıyoruz. "Ab-ı Beka" adlı parçada, üflemelilerin ve vurmalıların uyumu arasında **Susheela Raman**'ın hipnotik sesinden yükselen kara büyü size sonsuzluğu işaret ediyor. **Dhafer Youssef**'in, su gibi akan ve finalinde bir çağlayana dönüşen sesini adeta bir enstrüman gibi kullandığı "Ab-ı Hazân" parçası, varoluşu kavramaya yarayan bir ağıt gibi. "Ab-ı Nâfi", dub ve rap'in müzikal yapısının yanında loop'lar eşliğinde protest müziğin barış yüklü mesajlarını samimi bir şekilde dinleyiciye aktarmayı başaran bir kent ozanı **Ceza**'yı, "Ab-ı Çeşm", güçlü vokaliyle sanki Irak'taki haksız savaşa yüzlerce yıl evvelden söylenmiş bir isyanın acısını yüreklerimize aktaran **Sabahat Akkiraz**'ı karşımıza çıkartıyor. "Ab-ı Beste" ise Özcan Deniz'i alışılmışın dışında bir kurgu ve üstüste yapılmış kayıtların kullanılması ile yaratılan derin bir ses kolajı ile sunuyor.

Sazlarının ustaları olan **Sheema Mukherjee** (sitar) **Hugh Marsh** (keman), **Göksel Baktagir** (kanun), **Erol Parlak** (bağlama) gibi isimlerin yanısıra Mercan Dede, son bir yıldır birlikte çalıştığı genç sanatçıları da albüme dahil ederek, geleceğin usta adaylarına yeni bir kapı aralıyor. **Aykut Sütoğlu**'nun klarnet ve trompetle yaptığı icralar, yaz yağmuru gibi albümü aydınlatıyor.

1. Ab-ı Rû / 2. Ab-ı Lâ'l (Sheema Mukherjee, sitar) **/ 3. Ab-ı Zen / 4. Ab-ı Tarab** (Aykut Sütoğlu, klarnet) **/ 5. Ab-ı Beka** (Susheela Raman, vokal) **/ 6. Ab-ı Hayat** (Hugh Marsh, keman) **/ 7. Ab-ı Çeşm** (Sabahat Akkiraz, vokal) **/ 8. Ab-ı Nâr / 9. Ab-ı Beste** (Özcan Deniz, vokal) **/ 10. Ab-ı Nâfi** (Ceza, vokal) **/ 11. Ab-ı Hazân** (Dhafer Youssef, vokal) **/ 12. Ab-ı Verd**

Mercan Dede (ney, bendir, elektronik sesler, perküsyon) **Göksel Baktagir**(kanun) / **Serhan Yasdıman** (perdesiz ve klasik gitar), **Eyyup Hamiş** (ney,kaval,kavala), **Mahmut Yalay** (kontrbas), **Hüseyin Ceylan** (perküsyon), **İsmail Darıcı** (perküsyon, tef), **Serkan Alkan** (perküsyon, ses efektleri), **Muhittin Darıcı** (viyolonsel)

www.mercandede.com

Doublemoon Records bir Rh Pozitif Müzik Yapım birimidir
Oba Sok. Kavala Apt. No:1/4 34433 Cihangir/İstanbul - Türkiye
Tel: +90 212 292 97 71-72, Fax: +90 212 292 97 73
www.doublemoon.com.tr www.doublemoon@tnn.net

Tüm Eserler Rh Pozitif Publishing Koruması Altındadır
www.rhpozitifpublishing.com, info@rhpozitifpublishing.com
©2004 Rh Pozitif Müzik Yapım ©2004 Rh Pozitif Publishing
Tüm Hakları Saklıdır. İzinsiz Her Türlü Kullanımı Yasaktır

Türkiye Dağıtım: EMI- KENT. Unkapanı
İstanbul. Tel: (+90 212) 514 16 22

CD&MC

JOHN CALE

Park Orman'da iki günlük rüya gibi bir tatil geçirdik. One Love festivalindeydik tam kadro. "İki hero parantezi arası Chumba" şeklinde özetleyebiliriz o hafta sonunu, ekmek arası kaşar misali... Kapanışta, bir ermiş dile geldi: Muhteşemdi Peter Gabriel, ötesi yok. Ampullü ceketiyle "Sledgehammer", segway'inin tepesinde "Games Without Frontiers", cayır cayır yakan kavuran "Red Rain", "Digging In The Dirt" ve diğerleri. En sonunda yumruklardan bir koro, "Biko"... Ya açılışta? Bir efsaneden efsunlu şarkılar dinledik... John Cale gitardan piyanoya, piyanodan gitara atlayan tek kişilik bir orkestraydı, iddiasız, vakur, "işte bunlar da benim şarkılarım evlat" diyen kalender bir amcaydı. Velvet Underground yıllarını pas geçti, kemanını da yanında getirmemişti, ama "Leaving Up To You" gibi eskilere daldı, yeni albümü "Hobo Sapiens"e takıldı, bitirirken Cohen'den "Hallelujah"ı patlattı. Bu rock abidesiyle konser öncesi buluştuk, dostane sohbetinden payımıza düşeni aldık...

GODOT'YU BEKLEMEMEK

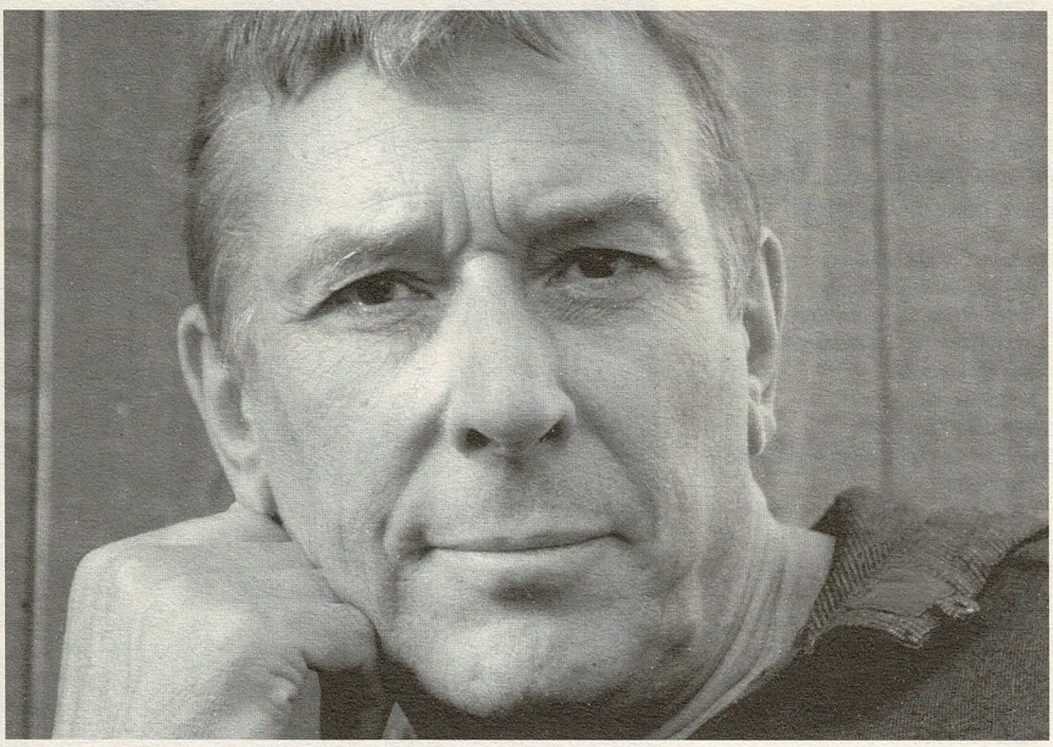

Foto: Şahan Nuhoğlu

"Ayrıntılarda obsesyon, terimlerde kesinlik": "Twilight Zone"un bu dizesi, aynı zamanda "Hobo Sapiens"in bukletinin açılış cümlelerinden biri. Oradan başlayalım mı?

John Cale: Kafayı ayrıntılara çok takabilirsiniz, ama sonuçta ortaya çıkan şey kesinlikten uzak olabilir. Ayrıntılar önemlidir, ama terimlerin kesinliği, en az onun kadar, hatta ondan daha önemlidir.

"Truvalı Helen" (1975) albümünüzdeki "Leaving It Up To You"da "faşist" terimi geçiyor... Faşizm nasıl bir şey sizce, o terimi nasıl tanımlıyorsunuz?

Doğru, "Leaving It Up To You"da faşist terimi geçiyor; Charles Manson ve o tür aşk hikayeleri hakkında bir şarkı o... Bir şeye, birisine inancınız, ona bağlılığınız, itaatkârlığınızla ölçülüyorsa, o faşizmdir. Diyelim birine aşıksınız, aşık olduğunuz insanın istediği gibi davranmıyorsanız, onun bütün isteklerine, arzularına boyun eğmiyorsanız, sevgiliniz aşkınızdan şüphe edebilir, hatta kendisini sevmediğinizi düşünebilir. Siz de aşkınızı ispat etmek için o ne derse, ne isterse yerine getirmek için çabalarsınız. Ve yerine getiremediğinizde kendinizi suçlu hissedersiniz. O döngüye girdiğiniz anda, artık onun adı aşk değildir, faşizmdir. Charles Manson'un faşizmi de öyleydi: Onu seviyorsanız, ona bağlıysanız, onun isteklerine kayıtsız şartsız itaat etmek zorundaydınız. Daha büyük ölçekteki örneklerinde de olduğu gibi, Manson cemaatinin yaptığı katliam *(1969'da Sharon Tate ve arkadaşlarının öldürülmesi)* bu zihniyetin sonucuydu. Faşizm iki insan arasındaki ilişkide vücut buluyor ve bütün toplumsal ilişkilere sirayet ediyor.

Bir şeye, birisine inancınız, ona bağlılığınız itaatkârlığınızla ölçülüyorsa o faşizmdir. Faşizm iki insan arasındaki ilişkide vücut buluyor ve bütün toplumsal ilişkilere sirayet ediyor.

Iggy Pop'un "Nazi Girlfriend" diye bir şarkısı var...

Öyle mi? Onu bilmiyordum. *(gülüyor)* Iggy'nin o konularda harika bir mizah duygusu vardır. Çok rastlanan bir mizah türü değildir o. *(gülüyor)* "Nazi girlfriend" ha? İlahi Iggy! *(gülüyor)*

"And The Art Of..."da "zen'de ve kopya sanatında ışığın kontrolünü kaybediyoruz" diyorsunuz...

Resim ve aslında bütün sanatlar ışığın denetlenmesidir.

Bunun zen'le ilişkisi ne?

Resim için geçerli olan zen için de geçerli. Zen de bir sanat, bir disiplindir.

Aynı şarkıda "zen'de ve cebirde, zamanın değeri yoktur" diye de bir dize var, onun manâsı ne?

"And The Art Of..." bir aşk şarkısı, arzuya dair şarkı. Bilindiği gibi cebirde, değerler atfedersiniz. Zamana atfedilen bir değer yoktur ama. Zen'de de öyledir, zamana değer atfedilmez.

İyi bir şey mi bu?

Kesinlikle. Aşkta da öyle değil mi? Sevgilinizle birlikteyken zamanı hissetmezsiniz. Ama onu beklerken, özlerken dakikaları sayarsınız.

"Fear" albümündeki (1974) "Ship of Fools" Bosch'u çağrıştırıyor...

Hieronymus, değil mi? Dehşet adam. Ama şarkıyı yazarken aklımda o yoktu.

Yeni albümde "Magritte" adlı bir şarkı var...

En çok sevdiğim ressamlardan biridir. Magritte'in tarzı zen'e çok benzer, eserleri insanın evrendeki konumuna dairdir. Havada süzülüyorsun ve her şey menzilinin içinde. Magritte'te her şey çok dengelidir, aynı zamanda insanlar havada süzülür...

En sevdiğiniz tabloları hangileri?

Elmalı olanı ve de insanların havada süzüldüğü tablosu.

"Hegel'in Tatili" adlı tablosunu nasıl buluyorsunuz?

Onu bilmiyorum...

Bir şemsiyenin üzerinde yarısına kadar su dolu bir bardak...

Magritte zen gibidir dedim ya, bu iyi bir örnek. En sıradan, en olağan gibi görünenin içindeki gizi açığa çıkarır Magritte, o gizi açıklamaya kalkışmaz, sadece gösterir. Yarısı dolu bir bardak, Hegel'i anlatan bir metafor olarak düşünülebilir.

Belki de Hegel, yarısına kadar su dolu bir bardağın gizini anlatan bir metafor olarak düşünülebilir.

Doğru. Bu daha zen. *(gülüyor)*

Zen'in Galcesi ne?

Zen. *(gülüyor)*

Otobiyografinize "Zen'in Galcesi Ne?" ismini vermeniz nasıl oldu?

Galler'i ve Zen'i sevdiğim için.

Galce çok müzikal; birkaç kere kulağımıza çalındı, acayip melodik...

İngilizceyle karıştırıp kullanıldığında da çok komik oluyor. *("Where you today then"i andıran bir soru cümlesini telaffuz ederek örnekliyor)*

Doğru, çok müzikaldir.

Türkçe nasıl geliyor kulağınıza?

Haberleri seyrederken aklım şaştı. Sıfatları ve isimleri ayırt edemedim. Genelde hangi dilin, hangi coğrafyaya ait olduğunu tahmin edebiliyorum. Ama Türkçe duyduğum hiçbir dile benzemiyor.

Rusçaya benzetenler var...

Doğru, Rusçayı andırıyor, ama ünsüzler çok daha yumuşak.

"Beautiful Mistake" adlı belgeselin çekimi için memleketiniz Galler'e gittiğinizi, orada Manic Street Preachers'la tanıştığınızı ve bir-

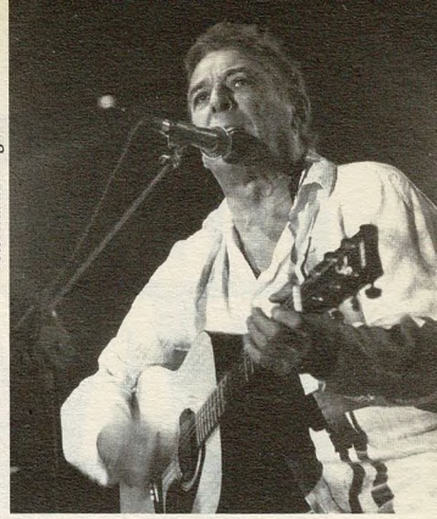
Foto: Muhsin Akgün

likte çaldığınızı okuduk. Nasıl buldunuz Manic'leri?
James Dean (Bradley) müthiş bir oğlan. Ben onun bir şarkısında çaldım, o benim bir şarkımda çaldı. Sadece piyano ve gitar vardı. O çocuğun sesinin gücü inanılır gibi değil. En normal halinde bile betonu delip geçecek güçte. Ufak tefek, ama ciğerleri körük gibi.
Manic Street'in şarkılarını nasıl buluyorsunuz?
Epeydir farkındayım onların. Cardiff'in ünlü bir konser salonu vardır, orayı tıka basa dolduklarını duyduğumda merak etmiştim kim bunlar diye. O salonu öyle doldurmak herkesin harcı değildir çünkü.
Siyasi görüşlerine ne diyorsunuz?
Çok yerli yerinde bence. Havana'da konser vermeleri çok akıllıcaydı.
İspanyol iç savaşındaki Uluslararası Tugaylar hakkında bir şarkıları var: "If You Tolerate This".
O da çok akıllıca. Ayrıca güzel şarkı.
Sizin siyasi görüşleriniz nasıl?
Öfke katsayım arttıkça artıyor. Bütün ruhsal gücümü Bush'u Beyaz Saray'dan defetmeye seferber ettim. *(kahkaha)* Aslında daha önemlisi Dick Cheney'i oradan defetmek. Bush kukla sadece, ipler Cheney'nin elinde. Asıl onu bitirmek lazım. Cheney, baba Bush'un çetesindendi. Bu yeni dış politikanın asıl mimarı o. Sıfatı "başkan yardımcısı" olduğu için ve de pek ortalıkta görünmediği için pek dikkat çekmiyor. Rumsfeld onun sağ kolu, Rumsfeld kanalıyla perde arkasından yönetiyor Beyaz Saray'ı.
ABD'de muhalefet ne durumda?
Ne muhalefeti? Yok ki öyle bir şey. Saklambaç oynuyorlar. Basın da tam kepaze. Geçenlerde New York Times'ın editörleriyle fena kapıştım. Sabrım taştı, açtım telefonu, "sorumluluk duygunuzu nerenize soktunuz?" diye sordum. "Bu nasıl habercilik!" New York Times dilini yutmuş, Bush yönetimini eleştiren tek laf etmiyor. Gerçi üç hafta önce bir tür özeleştiri yaptılar, "nerede yanlış yaptık" diye. Hiç yoktan iyi, ama öyle habercilik olur mu? Bush'un seçim hırsızlığı yanına kâr kaldı. Ama daha önemlisi şu: Kaç kişi oy kullandı? Seçmenlerin yüzde 38'i gibi bir şey. Avrupa Parlamentosu seçimlerindeki yüzde neydi?
ABD'dekinden biraz daha fazlaydı.
Kaçtı? 39 mu? *(gülüyor)*
40 küsur.
Gördünüz mü? Kimsenin umurunda değil.
Siz kime oy vereceksiniz? Ralph Nader'a mı?
Yok canım. Oyumu sokağa atmak olur o. Nader'a vereceğime hiç kullanmam daha iyi.
Kerry'e mi vereceksiniz yani?
Ne Kerry'si! Kerry, Bush-light!
Önceki seçimlerde kime verdiniz?
Clinton'a. Hiç olmazsa onun kapsayıcı, toplumu kucaklayıcı bir söylemi vardı. Şimdiki çete tepeden tırnağa menfaatperest. Uluslararası hukuku kendi amaçlarına göre eğip büküyorlar, Cenevre sözleşmesini takmıyorlar, inanılır gibi değil. Ve yaptıkları yanlarına kâr kalıyor! Delirtici bir durum.

Bush kukla, ipler Cheney'de. Asıl onu bitirmek lazım. Cheney, baba Bush'un çetesindendi. Yeni dış politikanın asıl mimarı o. Perde arkasından yönetiyor Beyaz Saray'ı.

Müziğe dönelim, "Hobo Sapiens"deki "Caravan"a "Godot'yu beklemek" nasıl girdi ?
"Niagara şelalelerinde Godot'yu beklemek..." Hayatın nasıl olursa olsun, bir şey bekliyorsan, boşuna bekliyorsun demektir. Bir şey olması için bir şey yapman gerekir, olmasını istediğin o şeyi birisi gelip senin için yapmaz, yapamaz. Kendin harekete geçmezsen boşuna beklersin. Nerede olursan ol böyledir, ister Niagara şelalelerinde, ister kalabalık bir şehrin ortasında... Godot'yu bekliyorsan yanmışsın. O şarkı aslında zamanın geçişi üzerine; zamanı zorluyor musun, bir şeyin gerçekleşmesi için çabalıyor musun, yoksa hayatını oluruna bırakmışsın, olup bitenleri kabullenip zamanın geçişini seyretmekle mi yetiniyorsun? İnsan hayatında önemli bir sorudur bu: Olayları sen mi yönlendiriyorsun, yoksa onların seni sürüklemesini kabulleniyor musun?
"Godot'yu Beklerken"e takılmanız nasıl oldu?
"Godot"yu ilk defa geçen yıl seyrettim. Daha önce okumuştum, ama seyretmek başka. "Godot", sitüasyonist bir metin ve gayet varoluşçu. Hep "bir insan nasıl öyle bir oyun yazabilir" diye düşünmüşümdür...
Öyle bir oyun yazabilmesinde Joyce'un "çırağı" olmasının da payı var herhalde...
Ama ustasının yaptığını yapmıyor, Joyce uzun, çetrefilli cümleler kuruyor. Beckett'inkiler basit, kısa. "Godot" hiçbir şeyin olmadığı bir oyun, sıfır hareket var. Oyunu seyrettiğimde, meseleyi daha iyi anladım. Çünkü, oyunu görmeden önce ilk sahnelenişi hakkında bazı şeyler okumuştum. Beckett, oyuncuların bütün provaları seyretmiş ve her provadan sonra bir şeyler eklemiş, çıkarmış; oyun provalarda şekillenmiş, olgunlaşmış, son halini almış. Bir buçuk yıl boyunca, o oyuncularla çalışmış; istediği her yanlışı yapma imkanın bulmuş. Oyunun püf noktası zamanlama. Hangi cümle nereye giriyor, hangi konuşma hangi anda geçiyor; çok kümülatif, bir bakıma Kurt Vonnegut gibi. Etkisi anlamında kümülatif, çok kısa, basit cümleler yazıyorsunuz, o cümleler birikiyor, birikiyor ve büyük bir etki yaratıyor. Oyunu seyredene kadar "Godot"nun ne denli güçlü olduğunu hissetmemiştim, bir izlenimim vardı tabii, bakış açısını çok takdir ediyordum, ama seyredildiğinde yarattığı duygu çok acayip. Benim de o tarz oyunlar yazmışlığım var, ama "Godot"yu seyredince anladım ki, bir grup oyuncuyla birlikte oyun yazmak, evde tek başına oturup yazmaktan daha kolay. Ve muhtemelen daha eğlenceli. *(gülüyor)*
Vonnegut'un favori Joyce cümlesi, "Ulyses"te Mr. Bloom'un ağzından çıkan "yorgunum" cümlesiymiş.
(kahkaha) Onu ben de okumuştum. *(kahkaha)* Vonnegut şahanedir. Isırgan bir tarafı vardır, zekice ısırır. Bush hakkında yazdıklarını okumalısınız, hiciv sanatının zirvesi.
En çok sevdiğiniz romanı hangisi?
"Mezbaha 5". Başyapıt bence...
Bizimkisi "Şampiyonların Kahvaltısı"... "Godot" haricindeki Beckett metinlerinden hangisi favoriniz?
Seyrettiklerimi seviyorum en çok. Beckett metinlerini sahnede görmek lazım. Altı hafta Los Angeles'taydım, albümün kayıtları için. New York'un kıymetini o zaman bir kez daha anladım. New York'ta tiyatro var, bunun ne kadar önemli olduğunu insan uzak kalınca farkediyor. Döndüğümde her gece bir oyuna gideceğim.
"Fear" albümünden "Fear Is A Man's Best Friend" (Korku, insa-

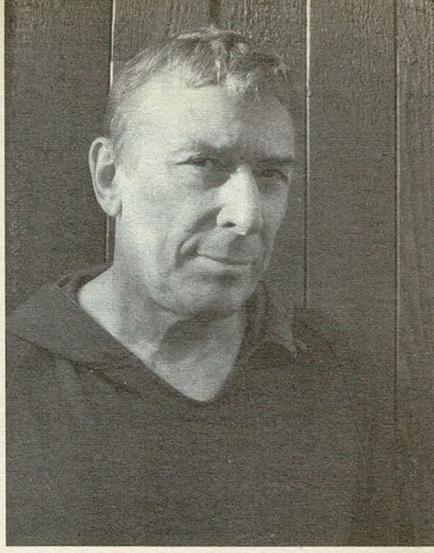

nın en iyi dostudur) şarkınızdaki kısadan hisse ne?
Gözlerini açık tut. Bazen ensende de gözlerinin olması gerekiyor. Şarkı yazarken bir korku geliyor, bu şarkı bitmeyecek diye. Ve aynı anda bir çare bulunuyor. Bu, çocukken bronşit olduğumda yaşadığım "bir daha hiç nefes alamayacağım" duygusu gibi. Ya da Amerika'ya gitmek üzere uçağa bindiğim andaki korku gibi. İndiğimde beni neyin beklediğine dair zerre fikrim yoktu. Tek bildiğim şey zihnen, fikren Amerika'nın bana İngiltere'den daha iyi geleceğiydi. Amerika değil, New York, benim için Amerika diye bir şey yok, New York var sadece... Hele o zamanların New York'u; Lenny Bruce'lar, tiyatro, beat şiiri... Her şey New York'taydı, o günlerde şahane bir ruhu vardı şehrin, uzun zamandır o ruhtan eser yok, umarım geri döner.
Velvet Underground günlerinden bahsedelim mi biraz? Bu sorulardan bıkmadıysanız...
Bıktım desem bir faydası olur mu?
Olmaz aslında, ama hiç istemiyorsanız, pas geçebiliriz...
O konuda anlatacak ne kaldı bilmiyorum. Şimdi yapmaya çalıştığım şeyler Velvet'in ışık yılı ilerisinde. Çünkü şimdiki teknoloji Velvet zamanının ışık yılı ilerisinde. Geçmişe kıyasla daha çok eğleniyorum. Gerçekten mücadele ediyorum, kimseyi iplemiyorum, "canları cehenneme, benim için önemli olan bu" diyorum. Eskiden de öyle derdim, ama kafanın dikine gitmenin başka yolları da var. O zamanlar o yol iyiydi, şimdi bu.

Kimseyi iplemiyorum, "canları cehenneme" diyorum. Eskiden de öyle derdim, ama kafanın dikine gitmenin başka yolları da var. O zamanlar o yol iyiydi, şimdi bu.

"New York'a indiğimde beni neyin beklediğine dair bir fikrim yoktu" dediniz. Lou Reed'le tanışıp Velvet Underground'u kurmuş olmanızdan ötürü kendinizi talihli addediyor musunuz?
Giderken bir hedefim vardı, La Monte Young'ın öğrencisi olacaktım. Öte yandan çocukluğumdan beri bir grup kurma hayalim vardı. Hayalimdeki grubu kurabileceğim en uygun adamı New York'ta buldum, bunun için kendimi talihli addedebilirim.
Nico hakkında bir yorum almak da farz...
Nico, sahte bir imaj yaratma konusunda çok gayretkeşti. Millet de yuttu tabii. Enfes bir sarışın aysbergti, sonra birden esmer bir şair, şarkı yazarı oluverdi. Jim Morrison'un reenkarnasyonu gibi bir şey yani...
Marianne Faithfull'un, son albümündeki "Song For Nico" şarkısını nasıl buldunuz?
Çok güzel bir şarkı. Barbican'da birlikte verdiğimiz konserde onu söyledi. Yürek titreten bir şarkı. Çok güzel bir iş yapmış Marianne.
Sever misiniz onu?
Evet, ama tedbirliyimdir de. *(gülüyor)* Birlikte verdiğimiz konserde, ayağında o kadar sivri topuklu bir ayakkabı vardı ki, soyunma odama geldiğinde o sipsivri topuklar ahşaba bir saplandı, çıkmak bilmedi. *(kahkaha)*
Stones'a ne diyorsunuz?
Ebedileştiler, öyle değil mi? Zamanı durdular resmen. Ondan daha formda olan birini gördünüz mü?
Hangisi, Jagger mı, Richards mı?
Mick tabii ki. Gerçi Keith'in de ondan aşağı kalır tarafı yok, fakat Mick'in sahne performansı inanılır gibi değil. Millet üç-beş dize söylüyor, sonra koro nakarata giriyor, derken birkaç dize daha filan; ama Stones şarkıları öyle mi ya? Mick bir postada 15 dize filan söylüyor, hiçbir şarkıları da basit değil. Bir de o şarkıları söylerken pire gibi atlıyor zıplıyor, inanılır iş değil.
Patti Smith'le aranız nasıl?
(uzun bir suskunluk) Patti iyi kız, severim onu.
Yeni albümünü nasıl buldunuz?
"Trampin"i kastediyorsunuz, değil mi? Bir şaheser. "Horses"tan beri en iyi işi. Hele "Radio Baghdad", şapka!
1982'de "Music For A New Society" adlı bir albüm yapmıştınız. 2004'te, "yeni bir toplum için müzik" nasıl olmalı?
Korkusuz. Yürekli. Taşaklı.
Hiphop bu tarife uyar mı?
Uyar. Müthiş örnekler var. *("hadi artık bitirin" baskısı yoğunlaşıyor, hiphop'tan konuşmaya zaman kalmıyor)*
Sormayı unuttuk, favori Stones'unuz hangisi?
"My Obsession". Hâlâ kendi kendimeyken çaldığım bir şarkıdır o.

Söyleşi: **Yücel Göktürk**

DIZZEE RASCAL

One Love Festivali'nin ilk gecesinin bitiminde, İngiltere'nin gelecek vaad eden rap'çisi Dizzee Rascal, iki arkadaşıyla birlikte sahneye çıktı ve Chumbawamba sonrası iyice tenhalaşan Park Orman'ı bir anda teslim aldı. Herkes aynı şeyi söylüyordu, gözümüzle de gördük, bu çocukta çok iş var. Müziğe okulundaki bilgisayarla başlayan, 16 yaşında ilk kaydı "I Luv U"yu yapan, bu parçanın da bulunduğu "Boy In Da Corner" albümüyle 2003'de Mercury ödülünü kapan Dizzee (asıl ismiyle Dylan Mills), İngiliz alternatif müziğinin Coldplay, Radiohead gibi rock gruplarıyla sınırlı olmadığını gösteriyor. Ms Dynamite, So Solid Crew, The Streets gibi o da adadaki yeni hiphop patlamasının sağlam bir neferi. Gündüz soundcheck esnasında kulise daldık, bu 19'undaki dalgın, sıkılgan rap'çinin ağzından kerpetenle laf aldık...

OLUR BÖYLE VAKALAR

Foto: Şahan Nuhoğlu

Rascal'ı (serseri) adına sen mi ekledin, birileri mi yakıştırdı?

Dizzee Rascal: Arkadaşlar okulda bana hep Dizzee derdi, öğretmenler de hep mesele çıkardığım için "serseri". İkisini birleştiren benim sonuçta...

İngiltere'de hiphop'un parlak gençleri arasında The Streets'in ve senin ismin anılıyor. İngiltere hiphop deyince aklımıza ilk gelen yerlerden biri değil, neler oluyor oralarda?

Aslında mainstream'e tepki alttan alta çok uzun süredir vardı. Çok normal. Her yerde bir şeyler olur. Başka ummadığınız yerlerden de çıkacak.

Amerikan hiphop'una çok benzemeyen orijinal bir müzikle karşı karşıyayız...

Evet, gerçekten farklı. İçlerinde en farklısı ben olabilirim, çünkü benim en baba ilham kaynaklarımdan bir drum'n'bass. Normalde bana çok yakın bir müzik değil, ama hiphop'a iyi gidiyor. İyi bir beat yakalayabilmek için mümkün olduğunca malzeme toplamayı seviyorum. İş vokale geldiğinde bunu besleyebiliyorum.

Kökenin Nijerya değil mi?

Hadi öyle diyelim. Ama ben İngiltere'de büyüdüm, hayatta da o taraflara adım atmadım. Londra güzel yerdir; Afrikalı da vardır, Asyalı da. Nijerya öyle değil tabii.

Yarın senin gibi Nijerya asıllı Keziah Jones konser verecek aynı sahnede. Onun müziğini sever misin?

Yok, ben drum'n'bass severim. Keziah Jones kim, onu da bilmiyorum.

Fela Kuti?

O kim?

Peki. 19 yaşındasın, ama yaptığın müzik de, yazdığın sözler de yaşından daha olgun bulunuyor. Çok iyi bir öğrenci olmadığına göre, senin okulun sokaklar mı oldu?

Hiç iyi bir öğrenci değildim, ama okulda, öğretmenlerin anlattığı dersler dışında da bir şeyler öğrenebiliyorsun. Sadece okulda olman yetiyor yani. Arkadaşlarla geçinmeyi, birlikte bir şeyler yapmayı öğreniyorsun. Bunlar da faydalı şeyler. Dışarıdayken öğrendiklerin daha başka şeyler oluyor.

Nasıl bir yerdir Bow?

Doğu Londra'da mülti-kültürel bir yer. Bir sürü milletten insanla arkadaşlık edebiliyorsun. Sosyal konut gibi evler vardır, insanlar karışık olunca bazı durumlar da karışabilir, ama iyi bir yer bence.

Genç, siyah ve sesi çıkan biri olarak, Blair'in başını ağrıtabilirim. Ama çok politik biri olmak istemem. Bazı şarkılar eğlenceli olmalı, bazıları hüzünlü...

Hâlâ orada mı yaşıyorsun?

Yok, zaten turneler bayağı zaman alıyor, ama ben taşındım. Babam zaten yok, tek çocuğum, annem Bow'da yaşamaya devam ediyor.

Getto ruhunu kaybetmemek için getto da yaşamak şart mıdır? Mesela sen şimdi "dışarda" ehlileştiğini düşünüyor musun?

O hayat, o ruh, orada görüp geçirdiklerim benim ikinci doğam. Daha zengin, daha düzgün bir mahallede yaşasam da kaybolacağını sanmıyorum. Gettonun dışında da öğrenecek şeyler var, ama benim bildiklerimi de dışarıda öğrenemezsin. Anlatabiliyor muyum bilmiyorum, ama öyle bir şey işte...

Müziği keşfedememiş olsaydın, nasıl bir hayatın olurdu?

Bilmiyorum ki, öyle şeyleri düşünmek zor. Belki ite kaka okula giderdim, belki bir iş bulurdum. Belki yine öğretmenlerle kavga edip kendimi okuldan attırırdım, araba çalardım, pizza dağıtan çocuğu soyardım. Bizim oralarda sicili temiz olan pek yoktur.

Şarkı sözlerinde çeteler, soygunlar, 15'inde hamile kalan kızlar var ve yeniyetmeliğin kendisini bir mücadele olarak anlatıyorsun. Yine bir şarkında "etrafımdaki herkes çok çabuk büyüdü" diyorsun. Sen de çabuk büyümüş gibi hissediyor musun kendini?

Evet. Ama bu sonradan işime yaradı, etrafında olup biteni daha iyi anlayabiliyorsun. Benim kuşağım için de söylenebilecek bir şey bu. Ama ben ne öğrendiysem tek başıma öğrendim diyebilirim. Müziğe başlamadan önce de hiphop'çuları seviyordum. Hem bir savaştan bahsediyorlardı, hem de o müzik için savaşıyorlardı.

Albümün adı "Boy in da Corner" nereden geliyor? Duvarın köşesine sinmekten mi, her şeyi bırakıp köşeye geçmekten mi?

Kesinlikle korkup sinmekten değil. Bazen olur ya, yürürsün yürürsün, gidip bir duvara sırtını verirsin. O köşenin manzarası çok iyidir aslında, perspektifin değişir ve daha geniş görürsün.

Zaten albümün şiddeti övmek yerine iyi tasvir ettiği için takdir gördü. Bunu becermek için de köşede olmak lazım.

İyi bir gözlemci olduğumu düşünüyorum. Buna bir de kendi yaşadıklarını eklediğinde daha gerçek sözler ortaya çıkıyor. Bazen çok canlı, hareketli bir insanımdır, bazen de çok sakin köşede dururum sahiden.

Bir keresinde "ben Tony Blair için bir problemim" demişsin.

Evet, o lafı bir defa kullanmış bulundum, sonra çok büyüdü olay. Aslında...

Blair için problem olmak iyi bir şey değil mi?

Bilmem. Öyleyse öyledir. Evet genç, siyah ve sesi çok çıkan biri olarak, başını ağrıtabilirim. Ama çok politik biri olmak istemiyorum.

Niye?

Benim için müzik önemli. Bir kere politik olunca hep olmak gerekiyor. Bazı şarkılar eğlenceli olmalı, bazıları yavaş ve hüzünlü. Yoksa sıkıcı olur hayat.

Turneye gittiğin ülkelerde gezer misin, albüm falan alır mısın?

Vakit olursa. Dün gece bizi Taksim'e götürdüler, kebap yedik. Fena değildi. Türkçe müzik duymak için Türkiye'ye gelmem gerekmiyor, Londra'da yaşayan çok Türk var. Bizim mahallede müzik işlerine takılan bir-iki Türk MC de var galiba.

Geçen sene bıçaklanmışsın.

(göğsündeki yara izini gösteriyor) Dört kişi çullanıp bıçakladılar, olur böyle vakalar...

Daha önce Londra'da da başına gelmiş miydi böyle bir şey?

Çok denendi, ama ilk kez bıçaklandım. Siftah yani... Yoksa, böyle durumlar içinde çok bulundum.

Olay Kıbrıs'ta geçmiş galiba.

Siz Kıbrıs'ı biliyor musunuz? Aya Napa'da DJ'lerin, MC'lerin takıldığı bir yer var. Garage rave olayı...

Kıbrıs'ı tabii ki biliyoruz, Türkiye için büyük meseledir...

Zaten Türklere karşı husumet sezmiştim. Olan biteni bilmiyorum, ama bir kuzey-güney durumu var sanki orada, değil mi?

Söyleşi: **Pınar Öğünç**

BOİNG, BUM, ŞAK: ROLL KRAFTWERK'İ BUDAPEŞTE'DE YAKALADI

İçimizde bir his vardı, bu sene Kraftwerk İstanbul'da konser verecek gibilerden... Madem leyleği havada gördüler, şehir şehir Avrupa'yı turluyorlar, neden buralara gelmesinler, bizim başımız kel mi diye düşünüyorduk. Yılı yarıladık, ama olmadı, olamadı... Yine de hiç değilse aramızdan biri bu tecrübeden nasibini aldı. Olay Macar ellerinde, Budapeşte'de geçiyor.

ANTHONY HOPKINS BAKIŞI

Bisikletçiler Fransa yollarında salınırken, Kraftwerk ekibi de "Tour De France Soundtracks" albümünün üzerine dört bir kıtaya uzanıp son yıllardaki en büyük turneleriyle, yeni baharlarının tadını çıkarıyor. Geçen sene başlarında açılışı Auckland'da yapmışlardı; Okyanusya, Japonya ve Amerika'yı dolaştıktan sonra şimdi yine kendi kıtalarını arşınlamaya devam ediyorlar.

Ekibin bu akşamki durağı Budapeşte, Sportsarena. Tuna Nehri'nin akıntılarıyla şekillenmiş yassı, eliptik taşları birebir örnek alarak inşa edilen tesis, şehrin en dinamik gösteri merkezlerinden biri. Geçen haftalarda Buena Vista'cılar, Pink, Peter Gabriel, iki gün önce de Britney Spears, bu mekanda Budapeşte gençlerini ve ihtiyar delikanlılarını "sallayan" son isimler. Sırada Kraftwerk var. Ama ekibin her daim merak uyandıran sahnesinin ne ölçüde canlı olduğu, "banttan" olsa veya olmasa neyin değişeceği, dahası böyle bir "live" performansın Kraftwerk literatüründe ne ifade ettiği gibi sorular zihnimizde uçuştuğu için, onların nasıl bir iz bırakacağını kestirmek zor. Sonuçta "sallanmak" da ihtimal dahilinde ama akla ilk gelen değil.

Konserin bir-iki saat öncesinde, salonun hemen dibindeki Stadionok istasyonu oldukça sakin. Ortalıkta hafif, telaşsız artan bir kalabalık var. Yaş itibariyle çoğunluk, gençlerden ziyade "genç kalanlar". Bu Kraftwerk'ün Macaristan'a üçüncü seferi. İlk 1981'de, daha demir perdeler yerinde dururken gelip iki akşam üstüste çalmışlar; sonra 1991'de bir kere daha. Etrafta dolaşanların ağırbaşlılığına bakılırsa, yıllar sonra onları tekrar izleyecek "eski tüfek"ler bu gece mutlaka salonda yerini alacak. Favorimiz, özellikle kırmızı gömlek ve siyah kravatla gelenler.

Spor salonunun içi, dışarıdan daha hareketli. Ayaküstü kafeler, resmî KlingKlang mamullerinin satıldığı tezgahlar, Tour De France desenli bisikletçi tişörtleri... Spor salonlarının güzel tarafı: Fuaye yerine Saturn halkası gibi tavaf edilebilecek bir pist. Yine de aklımız halkanın en göbeği, sahnede. Alışılanın aksine potalardan birinin yerine değil, salonun enlemesine yerleştirilmiş sahne. Önü bir uçtan diğerine, dev bir perdeyle kaplı. Arkasında olup biteceklere dair pek ipucu yok. Tek bildiğimiz, ekibin turnenin başından beri aynı "setlist"i çaldığı ve Kling Klang stüdyolarında hazırlanmış milimetrik multimedya gösterisiyle servis ettiği.

Artık vakit yaklaşıyor. Işıklar karardığında, hem koltuklar, hem saha içi tamamen dolmuş gibi. Sıra, geçmek bilmeyen zifiri karanlık nöbetinde. Belli ki ummadık bir anda pim çekilecek. Tam karanlığa alışıyoruz ki, boşluğu ikiye bölen "o an" geliyor, salonu kıskıvrak yakalıyor. Kulakları delip geçen bir gürültüyle birlikte sahne arkasından perdeye kıpkırmızı bir ışık ve konsollarının önünde durmuş dört adamın silüeti yansıyor. Ortamı daha beter fitilleyecek bir açılış olamaz. Her yanda çığlıklar, ıslıklar... Bizse nefesimizi tutmuş, gözümüzü sahneye kilitliyoruz. "Die Mensch-Maschine"in ilk nağmeleri salonun her köşesini kapladığında dolarken perde hala yerinde, ama coşkunun tarifi yok.

Nihayet perdeler yükseldiğinde, önlerinde ayaklı orglara benzeyen cihazları, üzerlerinde de laptop'ları, bütün ihtişamıyla dört adam sahnede beliriyor. Sol başta Ralf Hütter, aralarında yeni elemanlar Fritz Hilpert ve Henning Schmitz, öbür başta da Florian Schneider. Kırmızı gömlekleri hariç, hepsi kravatlarına kadar siyahlar içinde. Klasik Kraftwerk üniformaları. Ekranda muhtelif dillerde ve şekillerde "The Man-Machine" yazısı dönerken, plağın kapağından hatırladığımız El Lissitzky'nin aynı renkli desenleri de ona eşlik ediyor. Yer gök, bir süreliğine siyah kırmızı. Çok dikkatle bakınca Hütter'in -arada –bir iki milim de olsa– başını ritme göre hareket ettirdiği gözden kaçmıyor, ama Schneider'da en ufak kıpırtı yok. Bakışları aynen Lester Bangs'in dediği gibi "bir tuşa basıp gözünü kırpmadan dünyanın yarısını yok edecek cinsten". Yeni elemanlar, onlara göre daha ılımlı. Hareketleri çıplak gözle bile seçilebiliyor.

Kırmızı-siyahlar bittiğinde, tek isteğimiz derin bir nefes almak, ama ne mümkün. Sipariş şarkı "Expo 2000"le birlikte ekrana yansıyan uzak çağ mimarî tasarımları, kaçırılacak gibi değil. Yeşil çizgiler yapılara dönüşürken, birer derviş gibi süzülüyor. Fütüristik yapılar yerini yüzlerce bisikletliye bıraktığında, bu sefer ilk etabıyla "Tour De France" giriyor devreye. Ekrandakiler, klipte izlediklerimizden pek farklı değil ama, onlar olmasa da "TDF" melodisinden zihne giden tek sinyal, pedal çevirme isteği.

> **"Karbonhidrat, Protein, A, B, C, D, Vitamin..." Kraftwerk algoritmasının ürünü hemen her şey gibi bu da gayet sade, çıplak. Ama arkasında hayal alemini dürtükleyen kapı açık.**

Gecenin en neşeli multimedya gösterilerinden biri, sıradaki "Vitamin" için. Nefis renkleriyle milyonlarca hap-tablet-draje ekrandan tane tane dökülürken, geldiğinden beri tuşlarla-düğmelerle ilgilenen ekip yine ilk bu şarkıda ses veriyor. Ralf Hütter, pilot mikrofonundan sözleri "canlı" söylüyor: "Karbonhidrat, Protein, A, B, C, D, Vitamin..." Kraftwerk algoritmasının ürünü hemen her şey gibi bu da gayet sade, çıplak, yalın. Ama arkasında hayal alemini dürtükleyen bir kapı yine sonuna kadar açık.

"Vitamin"in öncesi gibi sonrası da "Tour De France"a açılıyor. Bu seferki, eski emektar "TDF"nin 2003 versiyonu. Görüntüler, kliptekilerin aynısı. Vadilerde manzara şahane, ama bir an önce finale varsak iyi olacak. Neyse ki fazla sürmüyor. Fransız sokaklarını bırakıp "Autobahn"a çıktıklarında, herkes eski bir ahbabıyla karşılaşmış gibi. Ilk dize Hütter'le birlikte hep bir ağızdan: "Wir fahren fahren fahren auf der autobahn..." Devamı, Almanca bilmeden zor. Ekranda son durum: bir otomobilin içinden yetmişlerin Almanya'sı, naif tabiat resimleri, iki-üç şeritli yollar... Normalde 20 dakikadan fazla süren "Autobahn" sefası, burada altı-yedi dakika ve tam kıvamında. Kameraya şuh pozlar vermeye çalışan bir mankenin görüntüleriyle "Das Modell" başladığındaysa, az önceki rehavetten eser kalmıyor. Sahnedeki dört adam dışında havaya fırlamayan tek bir canlı yok.

Şehrin bütün neon tabelalarından bir potpuriyle "Neonlichts", Sellafield santralinin nelere malolacağını ciddi rapor gibi sunan "Sellafield", nükleer tehlike sembollerinin resmi geçit yaptığı "Radioactivity" ve rayların üstünde –tren gözüyle– bütün Avrupa'yı turladığımız "Trans Europa Express",

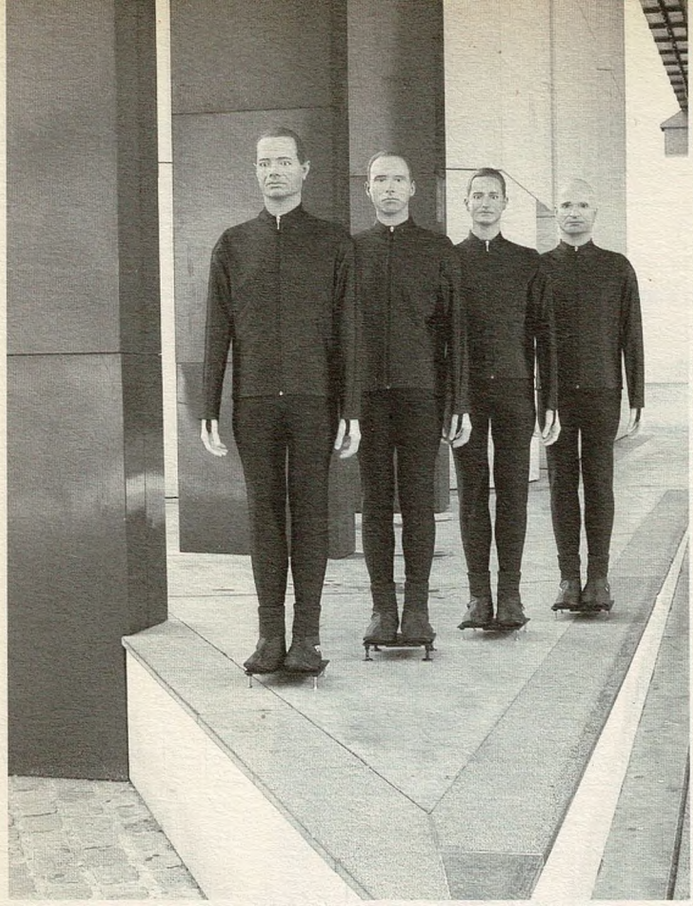

ilk perdeyi tamamlayan hit'ler. Dil konusuna gelince, genelde Almanca-İngilizce karışık.

Kısa mola sonrası perde tekrar açıldığında, ekip bu sefer kravatlarının üzerinde yanıp sönen ışıklarla sahneye geliyor. Az önceki vitaminler gibi, ekranın şimdiki hakimi sayılar. "Nummern" eşliğinde, robotik bir sesle 1'den 8'e saymalar başlıyor. Hiphop'un embriyo halleri, teknonun pre-beat'leri... Susam Sokağı'ndan beri sayı saymak bu kadar zevkli olmamıştı. Ama elektronik beyinler işin içine girince, her birinin anlamı değişiyor, uçları başka taraflardan çıkıyor. Hiç ara vermeden geçiş yaptıkları "Computerwelt", birlerin-sıfırların satır aralarında dolaşıyor, iki rakam boyutuyla bütün şahsi datalarımızı saklayan teşkilatları sıralıyor: "Interpol, Deutsche Bank, FBI, Scotland Yard..."

Birbirini takip eden "It's More Fun To Compute", "Homecomputer" ve en son "Pocket Calculator"la birlikte, bu bölüm tamamen "Computerwelt" dönemine ayrılmış. "Pocket Calculator" hariç, her biri o zamanlar yalnızca uzaylı dizilerde gördüğümüz bir alemi KlingKlang merceğinden geçiriyor. Tarih, seksenlerin başları. O esnada ekran, çoktan kocaman bir hesap makinasına dönüşmüş bile. Cihazın ilkelliği herkesi yarım ağızla güldürmüyor değil ama, meselenin "dört işlem" olmadığı ortada. Bu arada, aynı makina kendi internet sitelerinde de "görev yapıyor." Tek fark, orada bir mouse yardımıyla çalışırken, şimdi dev bir parmak bizim adımıza tuşlara basıyor.

Hesap makinası ekrandan gidince, perdeler iniyor ve yeniden karanlıkta kalıyoruz. Bu seferki ara biraz daha uzun. Bittiğindeyse gecenin ikinci en şahane "an"ı başlamak üzere: Bıçak gibi karanlığa düşen "Die Roboter"le birlikte, perde yükseliyor ve sahnede –yine konsollarının arkasında– dört tane robot beliriyor. Tümü kol, kafa ve torsodan ibaret. Ama suratları, gerçek halleriyle ürkütücü benzerlikte. Uzayda dolaşır gibi ağır hareketlerle birbirlerine bakıyorlar, kolları konsolda, sanki tuşlara dokunuyorlar. Arka arkaya patlayan flaşlar. "Show" bitip perde indiğinde, artık gecenin de sonu geldi zannediyoruz. Ama hala karanlıktayız. Bitmemiş olmalı. Bitmiyor.

Ekibin numaraları da öyle. Şimdi de üstünde kare kare fosforlu çizgilerin bulunduğu, stretch "full-body" suitleriyle sahneye geliyorlar. Fotoğraf hilesi zannettiğimiz 2003/4 kreasyonları. Onlar yerlerini alırken, hem göze hem kulağa hitap edilmenin hazzı yine salonu birbirine katıyor. Kalp atışlarıyla "Elektro Kardiogramm" başladığında, "organik" bas sesleri anafor gibi. Ekranda ses-kalp dalgaları birbirine karışıyor. Üzerine, havayı hiçe sayan groove'uyla "Aero Dynamik", yalnızca hararetі artırıyor.

Kurulduğundan beri kendini izleyiciden sakınan, ama onu bu kadar adam yerine koyup binbir incelikler tasarlayan ekibin finali de "atraksiyon"suz olacak değil. Dört perdelik gösterinin son halkası "Boing Boom Tschak" ve "Music Non Stop". Ikisi de kendi başına birer seremoni. Önce her tuşa dokunuşlarında bol bol boing, bum, şak sesleri. Muhtemelen aralarında oynaşma vakti. Arkasından da bitmeyen senfoni "Music Non Stop". Veda anının geldiği hissedilmeyecek gibi değil. Ve işte ilk kopuş: Sıranın en başındaki Schneider, şöyle bir kafasını kaldırıp karşıya bakıyor, sert adımlarla sahneyi terkediyor. Konsollarında birer ikişer dakika ses efekti yaptıktan sonra Hilpert ve Schmitz de peşinden. Tam gözden yitecekleri noktada, hiç biri selam vermeyi ihmal etmiyor. Ralf Hütter şimdi tek başına. Derken Anthony Hopkins bakışıyla ilk-tek-son teması kurup "aufwiedersehen" diyor ve o da ufaktan kulisin yolunu tutuyor. Müzik, hâlâ "nonstop".

Başta farkına varmıyoruz; kimbilir ne zamandır ekranı kaplayan dev bir robot kafası gözlerini bize dikmiş, öylece bakmaya devam ediyor. Işıklar salonun her yerine dolduğunda bile. Aklımıza takılan o canlı-cansız meselesini sanki yüzümüze vuruyor. Artık gerek yok. Elektronik ekipmanların da böyle ellerde gitar telinden daha az "can" taşımadığını öyle bir belledik ki, bundan sonra yolumuza robot çıksa selam vermeden geçebileceğimizi sanmıyoruz.

Elektronik ekipmanların böyle ellerde gitar telinden daha az "can" taşımadığını öyle bir belledik ki, yolumuza bir robot çıksa selam vermeden geçebileceğimizi sanmıyoruz.

Gökhan Pamuk

80. ÖLÜM YILDÖNÜMÜNDE SAYGI DURUŞU
NİÇİN KAFKA OKUMALI?

AYŞEGÜL DEVECİOĞLU ANLATIYOR:
İNSANLARIN EN GÜZEL HALLERİ

PERİHAN MAĞDEN YAZDI
MUSTAFA SÖNMEZ YORUMLADI:
YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN EKONOMİ POLİTİK

AB SEÇİMLERİ VE KIBRIS:
700 DON KİŞOT

GALEANO VE 12 SORUDA HAYAT
KENDİ HAMURUNA KATMAK

ORADA YABANCI, VATANDA ALMANCI
KANAKWOOD'DAN SEVGİLERLE

sayı 38

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

PJ HARVEY

Muhteşem "Uh Huh Her" PJ Harvey'in yedinci albümü. Bundan sonra belki daha da iyisini yapar, ama bunun kadar "özel"ini yapar mı bilmiyoruz. Bugüne kadar gördüğümüz en çıplak Polly Jean bu: Hayır, soyunmamış. Sadece, giyinmemiş. Evinde, odasında, bahçesinde, belki ağaçların altında, belki ayna karşısında, bir başına kişisel bir blues kitapçığı yazmış. Gitarına ve sesine durmuş oturmuş, sakin bir sertlik hakim, 14 parçadan biri bir akordeona, diğeri deniz ve martılara emanet... Les Inrockuptibles ve Recoil'a verdiği mülakatlarla PJ Harvey'nin yeni dünyasına adım atıyoruz.

BLUES'A SADAKAT

"Uh Huh Her"ü dinleyince, "Stories From The City, Stories From The Sea"nin yakaladığı başarının üstüne yatmak gibi bir derdin olmadığı hemen görülüyor... Bu albümü bir öncekine reaksiyonla mı kaydettin?

Polly Jean Harvey: Her albümde yeni bir çıkış noktası bulmaya çalışıyorum. Bu değişim arzusu müziğe ve sound'a olduğu kadar sözlere de yansıyor. "Dry"dan beri, kendimi tekrarlama korkusuyla yaşıyorum. Rahatlarını kaybetmekten korkan insanlar var; benimse güvence fikri dahi paniğe kapılmama neden oluyor. Müziğin hem sanatçı olarak hem de kişi olarak büyümeme katkıda bulunmasını çok önemsiyorum. Kendimi kışkırtmaya, rahatımı kaçırmaya, dengemi bozmaya ihtiyacım var..

Hep bir önce yaptığının bir anlamda tersini yaparak başka bir biçimde rutine düşme tehlikesiyle karşı karşıya olmuyor musun?

Şimdiye kadar hiç öyle olmadı. Yeni bir şey yazmaya çalıştığımda, beklenmedik güçlüklerle karşı karşıya buluyorum kendimi, bunları aşabilmek için de bir beceri geliştirmem, ustalık göstermem gerekiyor. Bütün şarkıyazarları gibi, benim de üslup özelliklerim, birtakım tiklerim var. Birçok şarkıyı yarı yolda bırakıyorum, çünkü ya daha önce yaptıklarımı ya da dinlediğim ve sevdiğim bazı parçaları hatırlatıyorlar. Benim açımdan, alışkanlık her zaman sıkıntıya yol açıyor, sıkıntı da zevki öldürüyor. Kalbimin ve ruhumun içinde yer almadığı şarkılar yapmak istemiyorum. Her sanatçı hayal gücünü genişletmek ister. Aynı hareketleri yeniden yeniden üreterek bu hedefe ulaşamam.

Geçmişini reddetmeden kendini sorgulamayı becerebiliyor musun?

Bugüne kadar yapmış olduğum her şeyle gurur duyuyorum, her zaman yapabileceğimin en iyisini yaptım. Bütün albümlerimin öğrenme sürecime büyük katkıları oldu, bugün bulunduğum yere onlar getirdi beni. Sahnede, eski şarkıları söylerken hiç zorlanmıyorum: grubumla birlikte, sadece onları yorumlamanın yeni biçimlerini bulmaya çalışıyoruz, vaktiyle olmuş olduğum halime ihanet etmeden bugünkü halimi tatmin edecek biçimi bulmak istiyoruz. Her ne kadar sözler ruh hali olarak çok "genç" olsa da, "Dry"daki şarkıları, onları yazdığım günlerdeki samimiyetle yorumlayabiliyorum. İnsan bir yerde dondurarak ve mesafe alarak geçmişine saygı gösteremez. Geçmişini yaşatmaya devam edebilmen için onu kendine, bugününe çekmen gerekiyor.

Çocukların, radyolarda durmadan çalan boktan pop gruplar ya da Pink yerine White Stripes'ı ya da Strokes'u seçmeleri iyidir. Ama, dürüstçe söylemek gerekirse, blues'un kolları yerine ana kaynağından kana kana içmeyi tercih ederim.

Bir şarkının tamamlandığına nasıl karar veriyorsun?

Bir şarkı sihrini hissettirdiğinde tamamlandığını, herhangi bir ilaveye ihtiyacı olmadığını anlıyorsunuz. Ama bu albümü hazırlarken şöyle şeyler de geldi başıma: Şarkının sihrini hissetmeme rağmen, her nedense "buna bir şey daha lazım" dediğim oldu; klavye veya vokal veya arka planda herhangi bir ses... Onları koyduğumda şarkıyı bozduğumu hissettim ve geri çark edip sonradan koyduklarımı çıkardım. Bir şarkının tamamlanıp tamamlanmadığını size verdiği duygudan anlıyorsunuz. Eğer sizin dışınızda varolabiliyorsa, kendi başına bir şey haline gelmişse, size bağımlı değilse, göbek bağını kesmişse, kendi kendine yüzebiliyorsa, tamamlanmış demektir.

Albümün bukleti bir otoportre koleksiyonu görünümünde. Bunun esin kaynağı neydi?

Epeydir, daha doğrusu Güzel Sanatlar'daki öğrenciliğimden beri, sadece kendi fotoğraflarımdan oluşan bir albüm bukleti yapmayı istiyordum. Öğrencilik günlerimde aynadaki görüntümü çekerdim sürekli, bunun altında iç dünyamı inceleme arzusu yatıyordu, ki bu da tipik bir güzel sanatlar öğrencisi obsesyonudur. Otoportre çekme geleneğini okuldan sonra da sürdürdüm. O fotoğraflara

24→

baktığımda geçen zamanı duyumsuyorum; hangi fotoğrafı hangi anda çektiğimi, o anda kendimi nasıl hissettiğimi bugünkü gibi hatırlıyorum. İnsanın zamanla ilişkisini, yaşlanmasını izlemesini, geçirdiği değişimler üzerine düşünmesini sağlayan bir nevi belgesel oluştu zamanla. Bu albümü hazırlarken, otoportrelerden bir buklet yapmanın vakti geldi diye düşündüm. O fotoğraflar, kişisel serüvenimin bugüne kadarki kısmını belgeliyor. "Niye özellikle bu albümde?" derseniz, bu albüm benim için önemli bir dönüm noktası. Prodüksiyonunu kendi ellerimle yaptığım ilk albüm bu. O güveni hissetmemle hayatımda yeni bir evre başladı. Şarkılarımı son haline kendim getirirsem daha gönlüme göre olur diye düşünüp kolları sıvadım. Niyetim, şarkıların kirini pasını almak, onları biraz ovalayıp parlatmaktı. Fakat prodüksiyon sürecinde yaptığım temizlik içime sinmedi, bir şeyler yanlış oluyor gibi geldi. Sonra keşfettim ki, benim yapacağım prodüksiyonun tıpkı demo hazırlar gibi olması gerekiyordu. O bitmemişlik duygusuydu demoları güzel yapan. Düzeltmeleri, eklemeleri, cilaları attım, ortaya "home made" (ev yapımı) tadında bir iş çıktı. Yirmi yıllık serüvenimin kolajı gibiydi. Otoportreler de bu bakımdan albüme cuk oturuyordu. Ama onların prodüksiyonunu kendim yapmadım, 17-18 yıldır birlikte çalıştığım Marie'ye havale ettim. İçimi dışımı bilen biridir Marie, fotoğrafların albümleştirilmesini gönül rahatlığıyla ona emanet ettim. En uygun seçimi ve düzeni o yapabilirdi, dışardan bakarak benim serüvenimi görebilirdi. Şarkıların aksine, fotoğraflarda bir dış göze ihtiyacım vardı. Zaten son kararları vermek konusunda berbatımdır.

Bugüne kadar yapmış olduğum her şeyle gurur duyuyorum. Ama insan bir yerde dondurarak ve mesafe alarak geçmişine saygı gösteremez. Geçmişini yaşatmaya devam edebilmen için onu kendine, bugününe çekmen gerekir.

Son albümünü evinde, tek başına kaydetmeyi baştan beri düşünüyor muydun?

Üzerinde çalışmaya başlayıncaya kadar bu albümün nasıl bir şekil alacağını tam olarak bilemiyordum. Her zaman olduğu gibi, okyanusun kıyısında, Dorset'te, evimde birkaç demo kaydettim. Evde yapılan bu kayıtların açıklığı, sıcaklığı, samimiyeti hep çok hoşuma gitmiştir: Stüdyo şartlarında yakalamanın çok zor olduğu bir atmosfer yaratabiliyorsun. Bu sefer, bu ilk kayıtları rötuşlamak yerine, bu hat üzerinde bir keşfe çıkmaya karar verdim. Bu kadar yoğun ve şiddetli bir yaratıcılık evresi geçirdiğim çok ender olmuştur, bu tecrübe müzikle ilişkimi dönüştürdü. Şarkı söyleyişim de bu süreçten etkilendi, çok daha doğrudan söylediğimi sanıyorum.

Bu proje sana öncekilerden daha riskli geliyor mu?

Her albüm aynı zamanda hem heyecan verici hem de ürkütücü bir talih oyunu aslında. Her seferinde, ilham bulup bulamayacağımı sorarak kendimi ateşe atıyorum. Bu sefer, her düzeyde çok daha fazla müşkülpesent oldum, çünkü sadelik kesinlik istiyor. Dışsal destek olmadan ayakta durabilmek için iyi işlenmiş sözler ve sağlam müzikler yazmaya çalıştım. "The Letter" ve "Who the Fuck?" hariç "Uh Huh Her"deki bütün şarkılar 4 ya da 8 kanalla kasete kaydedildi. Stüdyoya sadece, onları 24 kanala aktarmak ve Rob Ellis'ten bantların üzerine davul çalmasını istemek için girdim. Prodüksiyon aşamasında Mister Head biraz omuz verdi ve hepsi bu.

Bu albüm, köklerinin blues'da olduğunun kanıtı gibi...

Her ne kadar 12 ölçü ve nizamî akorlar kullanmasam da, bu çok aşikâr. Bu etkilenme basit, tekrara dayalı ve evrensel olan şarkı

DÜNYA KİTAPLARI / ŞİİR

Atonal bir şair:
Rıza Beraheni

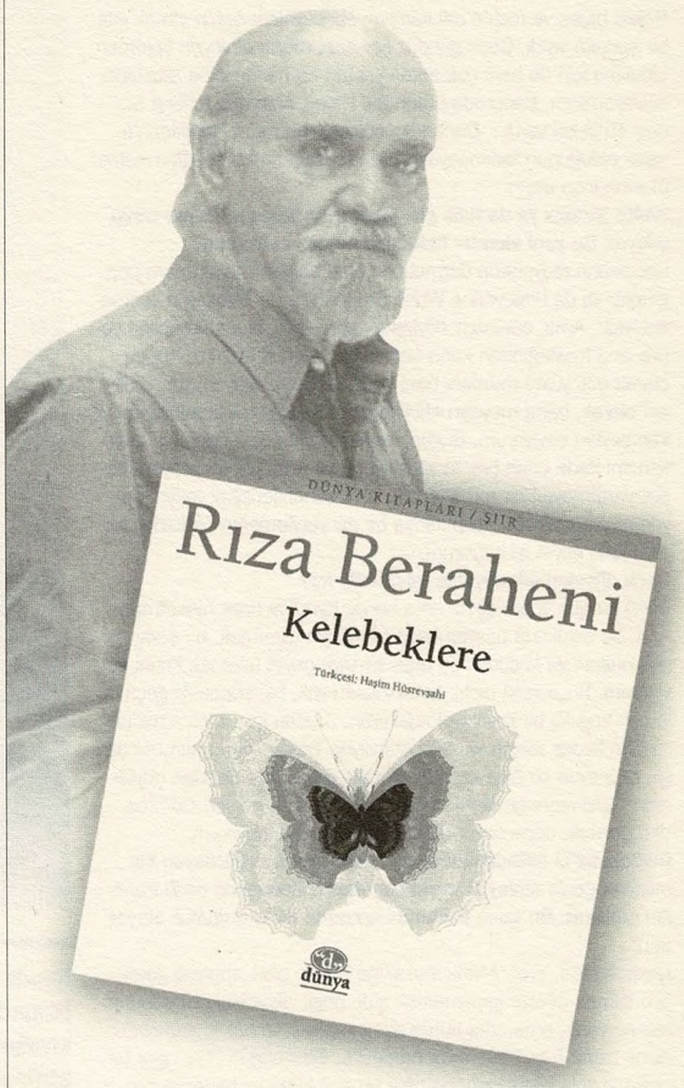

Rıza Beraheni
Kelebeklere

Dize kırılmalarının, uyakların yeni biçimlere büründüğü; sözcüklerin, edatların, zarfların kendi "özgür" konumlarına kavuştuğu; şiirin dışına yapılan göndermelerin yok edilişinin amaçlandığı Beraheni şiirleri Haşim Hüsrevşahi'nin çevirisiyle Türkçede.

dünya
"İyi kitapla buluşturur"

http:// www.dunya.com
e-posta: dunyayayincilik@dunya.com
Tel: (0212) 440 23 08
Faks: (0212) 440 23 88
Ücretsiz Sipariş Hattı: 0800 219 20 24-25

sözlerinde daha çok hissediliyor. Blues'un ruh haline, zihniyetine olan sadakatim benim kariyerimin omurgasını oluşturuyor. Bu nedenle Captain Beefheart, Jimi Hendrix ya da Led Zeppelin gibi müzisyen ve gruplara kendimi yakın hissediyorum. Bu müziklerle büyüdüm ve her zaman içimde en güçlü olarak yankılanan, bana en canlı heyecanlar yaşatanlar bunlar. Yaptığım işlerde bir desteğe ihtiyaç duyduğumda, Howlin' Wolf'un, John Lee Hooker'ın ya da Muddy Waters'ın albümlerini dinliyorum yeniden. Onların müziği direnmeme, sebat etmeme katkıda bulunuyor. Onların aradığı şeyi aramayı, onların bulduğunu bulmayı arzu ediyorum. Bütün büyük ustalar gibi, seni onları taklit etmeye değil, onları aşmaya, yollarından gitmeye yöneltiyorlar.

Bu müzikal mirasın hep bilincinde miydin?

Hakiki blues ve rock'n'roll karışımı ebeveynlere sahip olmak gibi bir şansım vardı. Gece gündüz her saat müzik dinleyen tiplerden oldukları için de beni çok erken yaştan bu harcın içine attıklarını söyleyebilirim. Babamda bütün Bill Haley, Animals, Rolling Stones 45'likleri vardı... Daha küçücükken, bu türün klasiklerinin neler olduğunun farkındaydım. Kendi eserlerimi bu sağlam temel üzerine inşa ettim.

White Stripes ya da Kills gibi gruplar da blues mirasına sahip çıkıyor. Bu yeni akımlar hakkında ne düşünüyorsun?

Çocukların radyolarda durmadan çalan boktan mainstream pop gruplar ya da Pink yerine White Stripes'ı ya da Strokes'u seçmeleri iyidir. Ama, dürüstçe söylemek gerekirse, blues'un kolları yerine ana kaynağından kana kana içmeyi tercih ederim. Yoğun olarak etki yüklü müzikler beni kolay kolay yakalayamıyor. Dinleyici olarak, bana meydan okuyan, beni sarsan, alışkanlıklarımı yıkan şeyleri seviyorum. Bugün, hakikaten kendine özgü bir sesle kendini ifade eden çok az müzisyen var. Ama illâ da yepyeni bir şey yaratmayan bir müzikten de zevk alınabileceğini teslim ediyorum. Ve rock gibi kalıplaşmış bir dili yenilemenin ne kadar zor olduğunu gayet iyi biliyorum.

Rock dilinden çıkmayı hiç istemedin mi?

Bunu bir gün yapacağım, ama henüz kendimi hazır hissetmiyorum. Üç dakikada baştan başa bir dünya yaratmak, bir şarkı kadar kırılgan ve küçücük bir organizmaya hayat üflemek fikrini seviyorum. Bu açıdan hiçbir kompleksim yok, hiç şüphesiz geçmişle çok sağlıklı bir ilişkim olduğundan. Bazıları için, rock'n'roll'un tarihi o kadar zengin ki, ezici olabiliyor. Bense, bunu kurutan değil, tazeleyen bir bilgi kaynağı olarak görüyorum. Benden büyüklerin yaptıklarından dersler çıkarmak hoşuma gidiyor. Görmezden gelerek, daha özgür olunabileceğine inanmıyorum.

Radiohead'ci arkadaşlarınla sen, kategorize edilemeyen bir müzikle geniş dinleyici kesimine ulaşılabileceğinin canlı kanıtları gibisiniz. Bu konu hakkında aranızda konuştuğunuz oluyor mu?

Arada sırada, evet. Müzik sanayiine hakim olan zihniyeti gördüğün zaman öfkeye kapılmamak elde değil. Şıpınişi kötü pop her zaman vardı, ama artık bütün alanı kaplıyor ve hakiki şarkıyazarlarına hayat hakkı tanımıyor nerdeyse. Eğer bugün "Dry" gibi bir albümle yola çıksaydım, en ufak bir dinlenme ve tanınma şansım olamazdı. Bu durum, aradaki mesafeyi, farkı koruma konusunda beni körüklüyor. Radiohead ya da OutKast gibi gruplar listelerde üst sıralara yükseldiğinde çok mutlu oluyorum. Bu herkes için bir ödül. Hiç kimse çirkinliğe ya da bayağılığa maruz kalmayı hak etmez.

Sahne senin için giderek daha fazla önem kazanmış gibi görünüyor...

İyi şarkı söylediğim, kendimi neşeli, rahatlamış ve açık hissettiğim konser akşamlarından daha güzel anlar olamaz: İnsanlara daha kıymetli ne hediye edebiliriz ki? Eğer şarkılarım sayesinde insanlar bir yakınlık kuruyorsa, bazı duyguları paylaşabiliyorlarsa, yapmam gerekeni yapmış sayılırım. İçinde bulunduğumuz siyasal atmosferde, insanları bir yerde toplamanın ne kadar hayatî olduğunu biliyorum. Bir konser esnasında, iktidar sadece mikrofonu tutan şarkıcının elinde değildir; dinleyicilerin bu deneyimden çıkarabilecekleri güç olağanüstü bir şey. Ses ayarlarını yapmak için bir salona girdiğimde, orası hiçbir titreşimin olmadığı ölü bir yer. Ama konserden sonra, herkes gidince, ne kadar hayat dolu olduğunu, ne kadar elektrik yüklü olduğunu hissedebiliyorum. Çünkü iki saat boyunca insanlar arzu ettikleri bir şeyi birlikte yaşamak için bir araya geliyorlar. Bunu tarif edecek kelimeleri bulamıyorum.

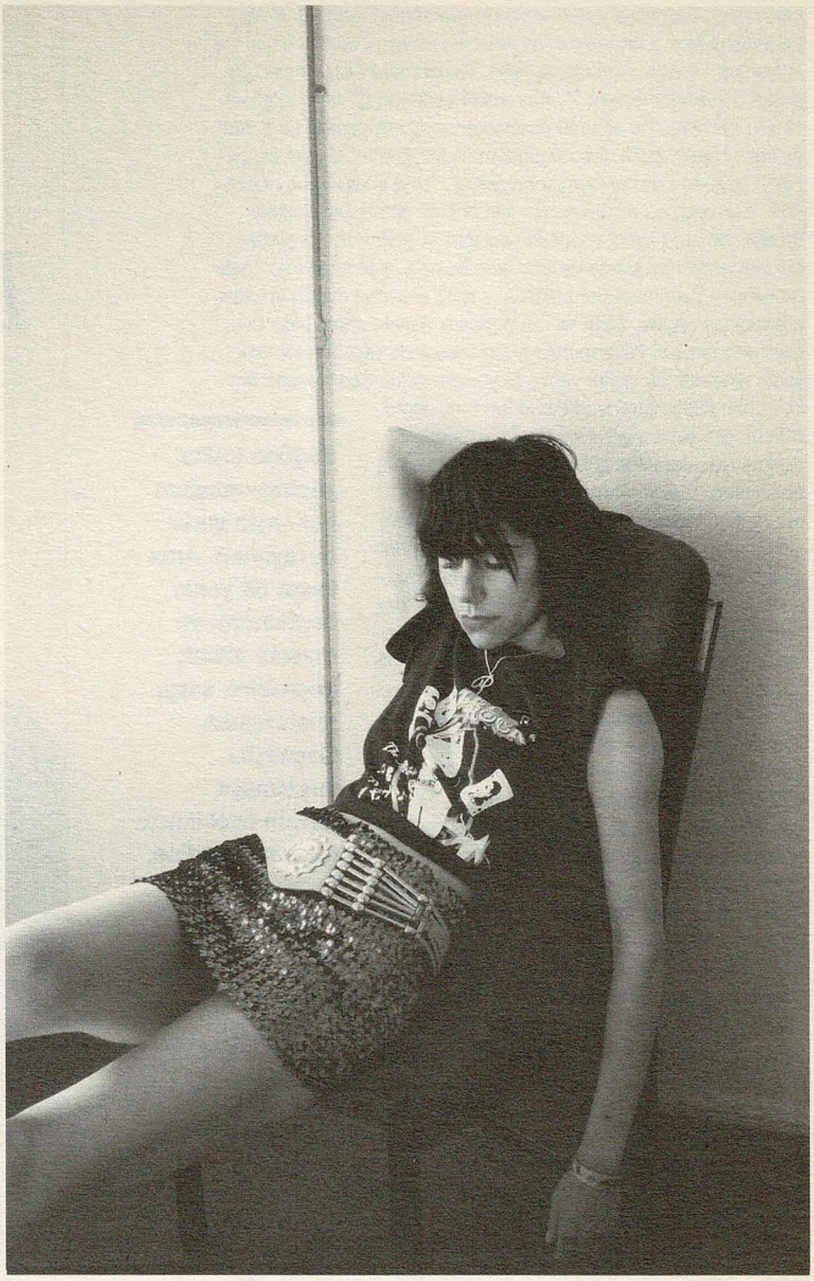

İçinde bulunduğumuz siyasal atmosferde, insanları bir yerde toplamanın ne kadar hayatî olduğunu biliyorum. Bir konserde, iktidar sadece mikrofonu tutan şarkıcının elinde değildir; dinleyicilerin bu deneyimden çıkarabilecekleri güç olağanüstü bir şey.

Başarı seni sınırlayacağına daha da özgürleştirdi galiba...

Tecrübe beni daha serinkanlı ve sakin yaptı. Rolümün ne olduğunu biliyorum, bundan alabileceğim zevk ve dinleyicilere aktarabileceklerime dair hiçbir kuşkum yok. Müziksiz bir varoluş tahayyül edemiyorum. Müzik benim en büyük aşkım, gündelik hayatta nefes alıp verme kaynağım. "Dry" döneminde, gergindim, savunma halindeydim. İlk albümümün son albümüm olacağını düşünüyordum. Aşırı bir şekilde, var gücümle atılmıştım. Tam manasıyla bir harp gibiydi. Sinir harbi. Daha önce başka bir yerde dinlemediğim bir müzik yapıyordum. İnsanların bundan hoşlanabileceklerini, büyük bir şirketin benimle sözleşme imzalamak isteyebileceğini hayal bile edemiyordum. 1995 yılındaki "To Bring You My Love"a kadar, güvensiz ve gergindim. Bugün, daha uzun bir süre burada olacağımı düşünmek beni korkutmuyor.

Özel hayatında ve insanların gözü önündeki hayatında tamamen aynı insan gibi görünüyorsun...

İlk başlarda, bunların birbirinin tamamen zıttı iki dünya olduğunu düşünüyordum. Bir gün, her şeyden uzakta, şehir dışında evimde beste yapıyordum. Ertesi gün, turneye çıkıyor, büyük şehirler keşfediyor, tanımadığım insanlarla karşılaşıyordum. Bu iki varoluşu birbirinden ayırmak istiyordum, birinin diğerini yok etmesinden çekiniyordum. Bu bir hataymış: ikisi arasına mesafe koyuyordum ve iki tarafta da her zaman kendimi rahatsız hissediyordum. Bugün, bütün dünyada turneye çıkan müzisyenle Dorset'li kız tek ve aynı kişi. Hiç kendimi bu kadar bütünlüklü hissetmemiştim.

Çeviren: ***Siren İdemen***

Beyoğlu
Halep Pasajı (Beyoğlu Sineması pasajı)
No:140/95 Beyoğlu İstanbul TR
T: (0 212) 244 98 22

Beşiktaş
Hasfırın Caddesi Sinanpaşa İş Merkezi
No:67/5 Beşiktaş İstanbul TR
T: (0 212) 258 84 21

köstebek
music shop

Franz Ferdinand

Bundan 10 yıl sonra, 1914'ün 100. yıldönümünde, Franz Ferdinand dendiğinde, ilk akla gelen, ölümü Birinci Dünya Savaşı'na yol açan Arşidük değil de Glasgowlu bir rock grubu olabilir mi? Mano Negra dendiğinde Kara El örgütü değil de Manu Chao'nun grubu akla geldiğine göre, neden olmasın? Kendi adlarını taşıyan ilk albümleriyle rock tarihine geçmeye namzet olduklarını gösteren Franz Ferdinand'ı Libération, Les Inrockuptibles, Mojo, Guardian, Independent ve Spin'den yaptığımız derlemeyle huzurlarınıza getiriyoruz.

BİR GÜN SARAYBOSNA'DA MANO NEGRA'YLA KARŞI KARŞIYA

Müzik basını, New York'lu bazı grupların, Strokes, Rapture ya da Blondie'nin İngiliz muadili olduğunuzu yazıyor...

Nick McCarthy: Kaderin cilvesine bakın ki, gitaristi yarı Alman bir İskoç grubuyuz.

Alex Kapranos: Bahsettiğiniz isimlerden hiçbirine benzemiyoruz. *(gülüyor)* Bizi diğer gruplardan ayıran şey ritm ağırlıklı olmamız. Bizim yapmak istediğimiz, dans dürtüsünü harekete geçirmek. Bir kulüpte elektronik müziğin insanlara yaptığını etkiyi yapmak istiyoruz, ama canlı ve organik olarak... İnsan niye dans ettiğini bilmez, eder sadece. Bizim istediğimiz de o duyguyu korumak. Aynı zamanda bir tür derinlik de vermek.

Paul Thomson: Hareketli, gündelik, hızlı, çabuk, ama dikkat edildiğinde derinliği olan bir müzik.

Bob Hardy: Müzik dışı gibi görünen şeyleri de müziğe dahil etmek istiyoruz. Eğlencenin yarısı da müziğin beyinsel tarafı değil mi?

İlk albümünüzdeki "Auf Acshe" Joy Division'ı, "Darts of Pleasure" Iggy Pop'u hatırlatıyor; Franz Ferdinand için şu tanım yapılabilir gibi: Stooges, Fall, Chic, Beatles füzyonu. Bu tanım bile birçok başka unsuru dışarıda bırakıyor. Free cazdan Prince'e, Joseph K'dan elektronikaya uzanan bir müzik Franz Ferdinand'ınki. 60'ların popuna ve psikedelik diskosuna elektrik verilmiş; melodi ve dans enerjisiyle beslenmiş gibi sanki.

Kapranos: Yepyeni bir şey yaratacaksanız, her yerden, her şeyden esinlenmeniz lazım, dar bir alanda çok boyutlu bir esinlenme mümkün değil... Kişiliklerimiz, her birimizin kendine has özellikleri, karışıma bir şey ekliyor. Her yerden bir şeyler alıp kendimizin kılıyoruz. Talking Heads, The Fall, Pulp, Joy Division, Eno, Smiths, Sparks, Television, Devo... Hepsinin hamurumuzda payı var. Daha küçücük veletken, odamın duvarları Dead Kennedys, Specials posterleriyle kaplıydı ve elimde plastik gitar, kendimi "Top of the Pops"da hayal ederek ayna karşısında şarkı söylüyordum... Bugün de aynı çocukça coşkuyu, o dizginlenemeyen enerjiyi korumaya çalışıyorum.

Her yerden bir şeyler alıp kendimizin kılıyoruz. Talking Heads, Fall, Pulp, Joy Division, Eno, Devo... Kızları dans ettirmeyi ihmal etmeyen gitarlı bir grupuz.

Franz Ferdinand tarzınızı nasıl tarif edersiniz?

Kapranos: En çarpıcı, en keskin olanı ortaya çıkarmak için kemiklere ulaşana kadar fazlalıklardan arınmış bir tarz.

Kendinizi new wave olarak mı, yoksa varoluşçu folk olarak mı hissediyorsunuz?

Kapranos: Kızları dans ettirmeyi ihmal etmeyen gitarlı bir grup olarak.

McCarthy: Yine de new wave temel esin kaynaklarımızdan biri. Ama, "80'lerin müziği" olarak etiketlenmek istemeyiz.

Kapranos: 60'lı yıllar da bizi en az new wave'in minimalizmi kadar etkiliyor. B- 52's'un, Orange Juice'un, Monochrome Set'in, Joy Division'ın, Pulp'ın sıradan, gündelik hayat içinden olağanüstü olanı çekip çıkaran tarzlarını seviyoruz. Sparks, Roxy Music ya da Queen gibi grupların büyük etkisi de kimliğimizin şekillenmesinde önemli rol oynadı.

Peki "bu müzik daha önceden yapılmıştı" duygusu oluyor mu?

Kapranos: Bizden önceki müzisyenler böyle düşünseydi, rock tarihinin 1954'te sona ermesi gerekirdi. En berbat gruplar, kendi albümlerini kaydetmeden önce toplam altı tane albüm dinlemiş olanlardır. Eğer yazmak istiyorsan kitap okumakla başlamalısın. Rock yapmak istiyorsan da senden önce yapılmış olanlara kulak kesileceksin. →

Robert Hardy, Alex Kapranos, Paul Thomson, Nick McCarthy

Söz vermiş şarkılar
Murathan Mungan
HÜMEYRA
Dönmek
CANDAN ERÇETİN
Çember
AJDA PEKKAN
Hançer
MOR VE ÖTESİ
Telli Telli
SEZEN AKSU
Sevgili
CEM KARACA
Göç Yolları
ATHENA
Maskeli Balo
MÜSLÜM GÜRSES
Olmasa Mektubun
TEOMAN
Ağır Kapı
DENİZ TÜRKALİ
Bir Kadın Nasıl Döner Köşeyi
AYLİN ASLIM
Kimdi Giden Kimdi Kalan
NÜKHET DURU
Aşk Yeniden
ZERRİN ÖZER
Dağınık Yatak
GÖKSEL
İstemeyerek İstemeyerek
AYTEN ALPMAN
İstersen Hiç Başlamasın
RASHIT
Fırtına
ZUHAL OLCAY
Sesler Yüzler Sokaklar
GÜLDEN KARABÖCEK
Otel Odaları
TÜM MÜZİK NOKTALARINDA
ADA MÜZİK
www.adamusic.com

← **Birçok müzisyenle, grupla ilişkilendirildiniz, siz de bir sürü isim saydınız, ama asli esin kaynaklarınızdan biri, demin satır arasında adını zikrettiğiniz Queen galiba?**

Kapranos: Freddie Mercury başlıca esin perimiz. Özellikle tavrıyla. Benim favori isimlerim, sahneye çıktığında kendisini rezil edip etmediğini kafaya takmayanlar. Sahnedeyken arkadaşlarının onu cool bulup bulmayacaklarını düşünenler bir halt edemez. O zaman niye sahneye çıkıyorsun ki? İnsanların seni gaza getirmesine hazırlıklı olman lazım, kıçüstü oturursan ve herkes sana gülerse, dert etme, eğlenmene bak, sen de gül, çünkü zaten komik bir durumdur sahnede olmak...

Franz Ferdinand'ın kuruluşu nasıl oldu?

Kapranos: Belle and Sebastian'dan Mike Cooke kankamdır, kullanmadığı bir bas gitarı bana vermişti, beni gaza getiren o gitar oldu. Bob'u (Hardy) ve Paul'u (Thomson) grup kurmaya uzun süre ikna edemedim, günlerce "sanat nedir?"i tartıştık, sonunda benim tezimi kabul ettiler: Sanat sadece bir ifadedir, insanın kendisini ifade etmesinin birçok yolu vardır. Bob'un fırçasını bırakıp eline bas gitar alması kolay olmadı. Aklı hâlâ paletinde, ama oyun bozanlık etmiş olmak istemiyor. İlişkiler çok önemli, ben bu işi birlikte yapalım istiyordum; dostlar, kankalar, birbirlerini seven insanlar olarak. Güçlü grupları güçlü yapan şey virtüözlük değil, bireylerin birbirleriyle olan ilişkileridir.

McCarthy: İki yıldır bütün zamanımızı birlikte geçiriyoruz. Birbirimize karışık kasetler çekiyoruz. Alex'le benim, 20'li, 30'lu yılların Yunan müziğine de büyük ilgimiz var, göçebe insanların yaptığı bir tür blues; rebetika... Bir gün rebetika tarzda bir

düet yapmayı istiyoruz...

Kapranos: Bugünlerde en sık dinlediğim albüm, "Mourmourika - Songs of the Greek Underworld" isimli bir derleme. Pire kentine göçen kabadayıların, bıçkınların 30'lu yıllarda yaptığı rebetika şarkıları. Harika bir albüm.

Gerçek soyadınızın Huntley olduğunu duyduk, Kapranos olarak değiştirmenizin sebebi Yunan köklerinize sahip çıkmak istemeniz miydi?

Kapranos: Yanlış istihbarat! Benim gerçek soyadım Kapranos. Bir ara Huntley'i kullandığım doğru. Babam Yunan, annem İngiliz. Çocukluğum Yunanistan'da geçti. Yetişkinliğimde İngiltere'ye gelirken hayatı kolaylaştırmak için annemin kızlık adını, Huntley'i kullanmıştım.

Grubun ilk harcı, Blackpool doğumlu bir Münihli olan Nick McCarthy'le tanışmanız olmuş galiba...

Kapranos: Evet, bir votka partisinde tanıştık. Nick Münih Konservatuarı'ndan yeni mezun olmuştu, müzikal fikirlerini uygulayabilmek için kıvranıyordu... Kader ağlarını ördü ve Franz Ferdinand doğdu. Ama grubun asıl harcı, kızları dans ettirecek bir müzik yapma arzusuydu.

Hardy: Birlikte müzik yapmaya başlamadan önce bile, dördümüz için dans etmek çok temel bir şeydi. Okuldaki şenliklerde, partilerde 60'ların, 70'lerin hit parçalarıyla saatlerce dans ederdik.

İsmimiz tarihî bir dönüm noktasının simgesi. Popüler müzikle alâkasız olduğu düşünülebilir. Ama popüler müzik de değişimlerin tezahürüdür, bazen de tetikleyicisi.

Kapranos: O dönemde, bizim için tek önemli olan keyif almak, kendi küçük çetemizde eğlenmek, kafa dengi arkadaşlarımızla mümkün olduğunca birlikte olmak ve bizi harekete geçirecek şarkılar yapmaktı. İşte bu nedenle dance-music'in tekniğinden ve dinamizminden çok şey aldık... Ama benim gibi, Morrissey ya da Madness gibileriyle büyümüş bir pop müzik hayranı için, 90'lı yılların sonlarında müziğin hali felâketti: İddialı ve hüzünlü çocukların arkalarını dönüp, on dakikada bir bilgisayarlarının tuşlarına dokunmakla yetinerek verdikleri konserlere katlanamıyordum.

Mainstream popa bakışınız nasıl?

Kapranos: Ne yalan söyleyeyim, bir kulağımdan giriyor, öbüründen çıkıyor. Pop, çok geri bir müzik, zerre kadar progressive bir tarafı yok. Gençleri, belli bir noktaya gelebilmeleri için stilistlere, Simon Cowell gibi *(İngiltere'nin Ercan Saatçi-Armağan Çağlayan kırması "pop star otoritesi")* akıl hocalarına muhtaç olduklarına ikna ediyor.

Logonuzun Rus konstrüktivizmini çağrıştıran bir yanı var...

Kapranos: Bauhaus'un geometrik estetiği hoşumuza gidiyor.

Franz Ferdinand adı da biraz "entel" kokuyor...

Kapranos: Şarkılarımızın entellikle hiç alâkası yok. Her ne kadar bir grubun başarılı olmasında tek verinin müzik olmadığının farkında olsak da, şarkılarımız dolaysız, tutkulu parçalar... İmaj, isim, söyleşiler hepsi önemli... "Entel" kelimesine biraz soğuk bakıyorum. Zaten Güzel Sanatlar mezunu olduğumuz için fazlasıyla "rafine" bir imajımız var. Bunun üstüne fazlasını eklemenin alemi yok.

Hardy: "Entel" olmanın sorunu şu: Kafanın karışık olması ve insanları etkilemek istemek. Bizim Baudelaire'den alıntı yapmaya niyetimiz yok. Biz müziğin farklı düzeylerde cereyan edebileceğini düşünen normal insanlarız.

Noel Gallagher'in hayatında tek bir kitap okumuş olmasıyla övünmesine ne diyorsunuz?

Kapranos: Oasis'i silip atamam. Entellektüel ya da anti-entellektüel olmaları, hayatlarında hiç kitap okumadıkları, ya da tek bir kitap okumuş olmaları beni alâkadar etmiyor. Çok güzel şarkılar yazdılar, onları o şarkılarla değerlendirmek lazım.

Bu tuhaf ismi seçmeniz nasıl oldu?

Kapranos: Yüzlerce isim arasında dolaştık. Çok kesin bir kriterimiz vardı: Belli bir ritmi ve çağrışımı olmalıydı. Dahası, dünya tarihini derinden etkileyen bir olayla bağlantılı olmalıydı... Bir sürü farklı isim geçti aklımızdan, neler olduğunu söylemeyeceğim, çünkü çok kötüydüler.

Bir örnek verin yine de...

Kapranos: Aklımızdan gelen isimlerden biri 1933'tü. Çünkü o yılda olanlar dünya tarihini dramatik bir şekilde değiştirdi. Naziler iktidara geldi ve İkinci Dünya Savaşı'na giden yol döşenmeye başlandı. Bu arada kültürün, sanatın, yaratıcılığın üzerine bir perde indi. Franz Ferdinand adını seçmemizin sebebi de aşağı yukarı aynı. O da tarihi bir dönüm noktasını simgeliyor. Bunun popüler müzikle alâkasız olduğu düşünülebilir. Ama popüler müzik de değişimlerin tezahürüdür, hatta bazen değişimlerin tetikleyicisi olur.

1933'ü ya da başka bir ismi değil de Franz Ferdinand'ı tercih etmeniz nasıl oldu?

Kapranos: Bir gün TV'de at yarışı seyrediyorduk, üçlü müşterek bahisleri... Atlardan birinin adı Arşidük Ferdinand'dı; Bob'la ben Birinci Dünya Savaşı'yla çok ilgiliyizdir. Arşidük Ferdinand'dan bahsetmeye, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahtıyken Saraybosna'da öldürülen o şahsın tarihteki rolü üzerine konuşmaya başladık. Derken, bu ismin bir tarzı, bir ritmi olduğunu fark ettik. İşte, oradan geliyor grubun adı. Daha sonra tarih derslerinden, Kara El örgütü tarafından öldürülüşünü hatırladım... Manu Chao'nun ilk grubunun adı da bu değil miydi? Kim bilir, bakarsınız bir gün Franz Ferdinand Saraybosna'da bir konserde Mano Negra'yla karşılaşır!

Rock'un tarihini değiştirmek gibi bir niyetiniz var mı?

Kapranos: İnsan böyle bir maceraya, döneminin müziğini etkilemek gibi bir arzusu yoksa atılmaz. Bunu başarıp başaramayacağın ayrı hikâye. Hedefimiz Arşidük'ü tarihten silmek. İsteriz ki, Franz Ferdinand dendi mi, insanların aklına öldürülmesi Birinci Dünya Savaşı'na yol açan bir arşidük değil, Glasgow'da dört herifin kurduğu grup gelsin. Hayal olabilir, ama hayalsiz de olmaz.

Glasgow nasıl bir yer? Biraz anlatır mısınız?

Kapranos: Glasgow küçük bir şehir, ama müzik alemi çok canlı. Ayrıca büyük şehirlerdeki burnu büyüklük yok, herkes birbirine kulak veriyor. Plak endüstrisine uzak olduğu için özgün grupların çıkabildiği bir yer. Gruplar medya sirkine hapsolmadan huzur içinde kendilerini geliştirebiliyor.

McCarthy: Londra'daki son konserimizde, dinleyiciden çok fotoğrafçı ve gazeteci vardı.

Kapranos: Glasgow'lular modayı iplemez. Çoğunlukla dinleyiciden gelen istekler grupların kendilerini çok da fazla ciddiye almamasına yol açıyor. Öyle olunca da, müzisyenlere egolarından ziyade başka şeyler yön veriyor, aralarında daha fazla dayanışma oluyor. Götü kalkıklarsa zaten hemen Londra'ya yerleşiyor ve bizi rahat bırakıyorlar.

Franz Ferdinand'ın yıldızı aniden parladı; birdenbire rock star olmak, Top of the Pops'a çıkmak sizi nasıl etkiledi?

Kapranos: Bu çılgınlıktan önce kimliğimizi netleştirmemiş olsaydık, bu sevgi ve hayranlık gösterisiyle, iltifatlarla başetmekte zorlanırdık. Ve üstümüzde büyük bir baskı olurdu. Nereye gittiğimizi biliyoruz, ne istediğimizi biliyoruz...

Thompson: "Anne bak Top of the Pops'dayız" olduk. İlk konserlerimizden birinde gibiydik, çünkü bütün arkadaşlarımız en ön sırada oturuyordu.

Tam bir yıl önce 40 arkadaşımıza çalmıştık, şimdi bütün memleketin karşısındaydık.

Kapranos: Konserler çok acayip oluyor. Külotlarını fırlatanlar filan... "Matinee"nin ilk dizesini –"Take your white finger"– söylemeye başladığımızda, millet parmaklarını havaya kaldırıyor, şarkı sözlerimiz artık biliniyor. Bu konuda Fransızlar bir numara. Sözleri bizimle birlikte söylüyorlar, koyu bir Fransız aksanıyla. "Jacqueline" güzel bir örnek: "Jac-quelle-een"... Hayat ne tuhaf, ilk konserinizi 40 kadar yakın dostunuza veriyorsunuz, sonra bir bakıyorsunuz, David Bowie'den e-mail'ler geliyor ve ilahlarınızla tanışmaya başlıyorsunuz. Bowie, Morrissey, Jarvis Cocker...

Bowie ne diyordu e-mail'inde?

Kapranos: Haziran'da New York'ta görüşelim diyordu. Ona nasıl hitap edeceğimi bile bilemiyorum. David mi demeliyim, Mr. Bowie mi? Morrissey de verdiği bir partiye davet etti bizi, özel bir parti değil, Manchester'da 15 bin kişinin izlediği bir konser. 12 yıldır ilk defa memleketinde sahneye çıkıyordu, bizim de katılmamızı istedi. Çok onur verici bir davet bizim için.

Basınla aranız nasıl, övgüler ve eleştiriler sizi nasıl etkiliyor?

Kapranos: İkisine de kulak asmıyoruz. Bu konuda kılavuzumuz Woody Allen. Hakkında yazılanları hiç okumazmış. Kariyerinden de belli oluyor zaten. Biz de mümkün olduğu kadar az okumaya çalışıyoruz.

En çok sevdiğiniz Woody Allen filmi hangisi?

Kapranos: Söylemeye çekiniyorum ama, favorim "Sleeper". Woody Allen'ın erken dönem komedilerinden, 1973 yapımı. Sağlıklı gıdalar satan bir dükkanın sahibi 200 yıl sonra uyanır ve kırmızı etin sağlıklı olduğunun kanıtlandığını öğrenir...

Genel sıralamanızdaki bir numara hangi film?

Kapranos: Liliana Cavani'nin "Gece Bekçisi". Bir SS subayı ve toplama kampındaki bir kadın mahkum, savaşın hemen sonrasında sado-mazo bir ilişkiye giriyor... Dirk Bogarde'ın, bastırılmış, karşı konulmaz duyguları aktarmakta olağanüstü başarılı olduğu bir film.

Albüm macerası nasıl oldu, yapımcı şirket olarak Domino'yu seçmenizin sebebi neydi?

Kapranos: Domino'nun patronu Laurence Bell, Londra'daki son moda lokantalardan birine bizi davet edeceğine, evine çağırdı ve kendisi yemek hazırladı. Daha ilk karşılaşmamızda, dolarmış, piyasaymış gibi konulara hiç girmeden, sadece müzik hakkında sohbet ederek çok güzel üç saat geçirdik. Laurence'ın heyecanını ve inancını görünce, biz bu işi Domino'yla yapalım dedik.

40 kişiye verdiğiniz o ilk konser ne zaman ve nerede oldu?

Kapranos: 22 Mayıs 2002'de, Glasgow'un Sauchiehall sokağında, arkadaşımız Celia Hempton'ın evinde oldu. Yatak odasında bile denebilir –sahne o odaydı çünkü. "Take Me Out"u *(ikinci single'ları)* o gün çalmıştık.

Kamuya açık ilk konseriniz neredeydi?

Kapranos: Glasgow'da bir art-deco depoda. 10 yıldır kullanılmayan bir binaydı, sahibini bulduk; pencerelerini taktırdığımız, elektriğini bağlattığımız, temizlediğimiz takdirde bedava kullanabileceğimizi söyledi. Biz de öyle yaptık, binaya "Şato" adını verdik. Fantastik bir atmosferi oldu, namı kulaktan kulağa yayıldı –ne afiş yaptık, ne medyaya duyurduk... Gerçek bir underground olaydı.

McCarthy: Çalabileceğimiz bir yer yok diye sızlanmaktansa, onu yaratmaya baktık. Daha 80'li yıllarda, Postcard gibi bir plak şirketi ve Pastels gibi bir grup, Glasgow'da kendi kendine bir şeyler yapabileceğini kanıtlamışlardı. "Şato" konseri işleri kendi tarzımızda, kendi ritmimizde yapabileceğimiz konusunda içimizi rahatlattı.

Kapranos: "Şato"yu merkez üs edindik, iki katlı bir bina, üst katta ressamlar işlerini sergiliyor, alt katta gruplar, DJ'ler çalıyor. Bir spor malzemeleri deposuymuş, yüzlerce florasan lamba vardı, duvarlardan birini florasanlarla kapladık, konserlerin ışık gösterisi onlar oldu. Polisle başımız belaya girdi, çünkü hem bina tehlikeli bir yerdi, hem de illegal bar işletiyor durumundaydık. Ne zaman baskına gelseler, şişko Glasgow polislerine çaktırmadan içki kasalarını üst kata kaçırıyorduk... İçki yasağı zamanlarının Chicago'su gibiydi.

20'li yılların Yunan müziğine büyük ilgimiz var, göçebe insanların yaptığı bir tür blues; rebetika... Bir gün rebetika tarzda bir düet yapmayı istiyoruz.

Chicago deyince; Amerika turneniz nasıl geçti?

Kapranos: Nasıl bir grup olduğumuzdan haberi olmayan, dolayısıyla ne tür bir müzikle karşılaşacağını bilmeyen dinleyicilere çalmak çok hoşuma gidiyor. Gerçek bir meydan okuma. Milletin önceden bilmediği bir müziğe takılması, benimsemesi büyük bir ödül...

Oradaki dinleyicilerle Avrupa'dakiler arasında ne gibi farklılıklar gözlemlediniz?

Kapranos: New York'ta dans etmek yasak galiba!

Müziğinizin dans odaklı olduğunu vurguluyorsunuz; müzik-dans ilişkisini nasıl yorumluyorsunuz?

Kapranos: Müzik bilinçaltı bir reaksiyon yaratmalı, bütün vücudunuzla hissettiğiniz bir şey olmalı. Onu duyduğunuzda dans etmek gibi, bir kükremenin ürkütücülüğünün insanın omurgasında yol açtığı türden tuhaf duygu gibi, tebeşirin kayıp kara tahtada çıkardığı o sesin yarattığı duygu gibi benliğinizi sarmalı. Müziğin iyisinde, sound kadar duyguyu da hissedersin. Müzik, duyguları gömüldükleri yerden çıkarır.

Guardian gibi ağır, oturaklı bir gazete, kültür ekinin editörlüğünü bir seferliğine size emanet etti, buna ne diyorsunuz?

Kapranos: Bizim için çok şaşırtıcı oldu. Onurlandık, aynı zamanda kurtlarımızı dökmek için de iyi bir fırsat oldu. Nick Kent'ten "rock starları niye kendilerini tahrip eder?" sorusunu göğüsleyen bir deneme, Nick Cave & The Bad Seeds'in davulcusu James Sclavunos'tan rebetika hakkında bir makale istedik, "minimalizm mi, maksimalizm mi?" meselesini tartışmaya açtık, web sitelerinin kıymet-i harbiyesini kurcaladık...

Bir de okullardaki müzik eğitimini mercek altına almışsınız?

Kapranos: Okullarda müzik, sadece farklı bir takım insanların yazdığı, biz öğrencilerin de sadece çaldığı bir şey olarak öğretilir. Öte yandan daha alfabeyi öğrenir öğrenmez kelimelerle oynamaya, metinler, öyküler yazmaya teşvik ediliriz. Ne var ki, aynı şey müzik için geçerli değildir. Müzik yazmak başka birilerine özgü bir kabiliyet gibidir. Halbuki, bu ülkedeki birçok müzisyen, benim gibi eline gitarı alıp kendi kendine şarkı yazmayı öğrenmiştir. 10 yaşındayken bir piyano dersi almıştım, tek bir seans. Kardeşim Philip'le gitmiştik, o sekiz yaşındaydı. Seansın sonunda, öğretmen şöyle demişti: "Philip'te iş var, onunla meşgul olabilirim, ama Alex'de müzik duygusu yok." Halbuki Çaykovski'nin 1812 numaralı uvertürünü ezberden çalmıştım.

Çeviren: **Siren İdemen - Yücel Göktürk**

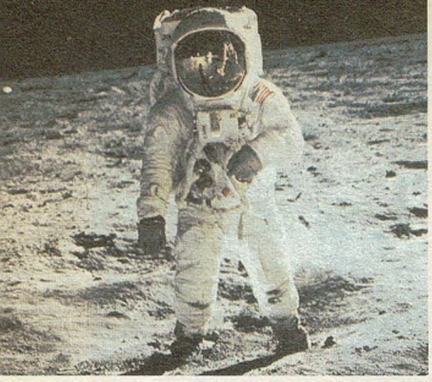

35 YIL ÖNCE: AY DEDE VAY DEDE SEN NEYMİŞSİN SEN!

Leonardo Da Vinci bir hatırlatma notu yazmış defterine: "Ayı daha büyük görmek için kendine bir gözlük yap." İlahi Leonardo, bilsen senden beş asır sonrasında neler neler oldu... Aya ayak basıldığında doğan çocuklar bugün 35 yaşında. 20 Temmuz 1969'da üç Amerikalı astronotun yediği halta (içlerinden birinin, Neil Armstrong'un deyişiyle "benim için küçük, insanlık için büyük bir adım") Roll'da müzikal bir göz kırpıyoruz. Uzayın derinliklerine yelken açan plak kapakları, uzay konulu şarkılar ve komedi skeçleri... Malzemeyi hazırlayıp elimize tutuşturan Gökhan Akçura aklınla bin yaşasın...

Led Zeppelin, Early Days-The Best of Led Zeppelin Volum One

Man or Astro-man?, Destroy All Astromen!

The Spotnicks, The Spotnicks

Beggars Opera, F

Giorgio Moroder, Music from "Battlestar Galactica"

Roy Buchanan, You're Not Alone

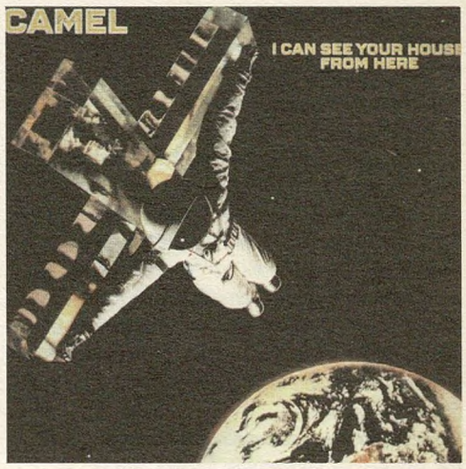

Camel, I Can See Your House From Here

Devo, Hardcore

Laika, Sounds of the Satellites

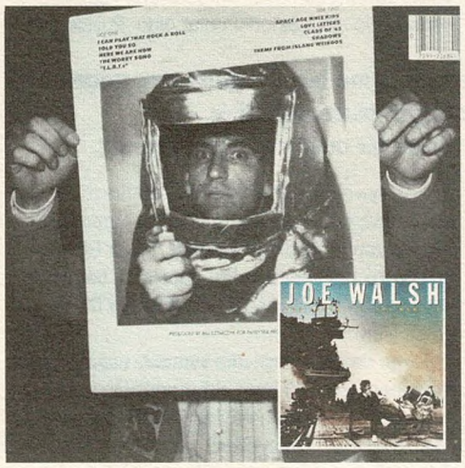

Joe Walsh, You Bought It - You Name It

Boney M, Ten Thousand Light Years

Holger Czukay, M

Ginger Baker's Airforce, Once Upon A...

The Bad Plus, Give

Nasıl beynin bazı bölgeleri elektrik dalgaları ile tahrik edilince açlığı, başka bölgeleri tahrik edilince, korkuyu kontrol altına almak kabil oluyorsa, Septum bölgesindeki tahriklerin de cinsel duygular yaratabileceği keşfedilmiş. Astronotun başına geçirilecek bir elektronik madeni levha aynı anda onun görüntü, ses ve koku alma duyularında gereken izlenimleri yaratmaya yetecekmiş. Onların işini yumuşak bir dalgalanma hissi veren bele takılı bir alet tamamlayacak. Böylece gerçek bir cinsel temas hissi uyandırabilecekmiş. Öte yandan çeşitli kadın tiplerinin içinden astronot birini seçebilecek. Düğmeye basacak. Ya mahçup ve toy bir sevgilinin kem kümlerini, ya vamp tipi bir seks delisinin canhıraş feryatlarını, ya da evinde bıraktığı sevgili karısının tatlı sesini duyabilecek. Hasılı, bir düğmeye basmak, bir kaset seçmekle, istediği hayali sevgili ile gerdeğe girebilecek. Kendini yeryüzünde sanacak –siz kelimenin cilvesine bakın, biz yeryüzünde buna benzer mutlulukları anlatmak için, kendimi gökyüzünde sanıyorum deriz.
HALDUN TANER, Uzayda Aşk Başkadır, 1975

Jamiroquai, Trav

32→

Pathfinder

Devo Vol.1 (74-77)

Moving Pictures

temmuzun sonudur amerikalılar inerler aya / ayın şiirinin ırzına geçilmiştir artık / artık kaltaktır ay amerikalılarla geçirmiş geceyi / inanmaz ahçı mevlüde hanım fotoğraflara / inatçıdır müslümandır ikna olmaz / aya çıkılır mıymış / gidip fotoğraf çektirmişler yıldız dağında / sivaslıdır dağ diye bildiği yıldız dağı
FERHAN ŞENSOY, Gündeste

elling Without Ming Without Moving

Ali aya gidiyor

Aya hep meraklı olmuşuz. Türküler yakmışız cemaline. "Bir ay doğar ilk akşamdan geceden" demişiz. "Bağa girdim ay çıktı" diye hayret etmişiz. "Ay akşamdan ışık" olmuş türkülerde, "dolana ay dolana" diye dansetmişiz düğünlerde. "Gökte yıldız ay mısın" demişiz sevgilimize. Cevap vermiş "Ay bulutta bulutta, mendilim kaldı dutta".
Bu sefer bunların hiçbirinden söz etmeyeceğiz. Konumuz ay konulu plaklar. Lakin bu plaklarda pek müzik yok, söz var. Skeçler, parodiler... Konuları ay. 60'ların sonunda moda olmuşlar. Devekuşu Kabare'nin "Astronot Niyazi"sini dışarda tutarsak, ay konulu skeçlerin hepsinde ortak iki özellik var. Biri "eller aya, biz yaya" deyişi etrafında dolanma. İkincisi ise "ay" ile "ayı" arasındaki ses benzerliğini istismar etmek! Skeçler pek iddialı değiller. Niyetleri bol bol satmak. Bol bol kahkaha, lehçe, yanlış anlamalar, kaba benzetmeler bulunuyor metinlerde. Ama sonuçta bir döneme de tanıklık ediliyor. İşte aya seyahat etrafında dolaşan dört 45'likten seçmeler...

Ali Avaz & Suna Pekuysal
Ali Aya Gidiyor

(Ali Avaz başlangıcında uzun uzun pahalılıktan şikayet eder ve nihayetinde sözü şöyle bağlar: "Ben aya gideceğim.")

Erkek: Haberin var mı karıcığım, borç etti on bin yirmibeş yaaa...
Kadın: Peki ne yapalım, çaresi var mı bunun? Sırf senin masrafın azalsın diye elbisemizin eteklerini nerdeyse belimizde yapacağız...
Erkek: Sen onu benim külahıma anlat, o işi karıştırma... Onu beni düşündüğünden degil, modaya uymak için yapıyırsin... Yok yok yok, ben kararımı verdim karıcığım. Ya kendimi denize atacağım, ya da aya çıkacağım...
Kadın: Ah! A sen delirmişsin ayol... Aya kim çıktı ki sen de çıkasın?
Erkek: Ben çıkarım, ben çıkarım!
Kadın: Hadi canım hadi... Sen de alay mı ediyorsun? Çıkarmış! Merdiven mi bu?
Erkek: Yok karıcığım yok, essah diyirim essah! Burdan giderem doğru Ankara'ya. Çökerem kıratın önüne, amman kırat, canım kırat, ayağın altına nal olam, torbanda yem olam... Sana gak dersen et, guk dersen su verem... Yetmezse canımı da verem. Zaten bizde can kalmadı ya, neyse! Sen al beni aya götür, orda sefamı sürem dedim mi tamam; yum gözünü aç gözünü aydasın!
Kadın: Canım aya gitmek için füze yapmak lâzım. Füze!
Erkek: Ben öyle fuzikden kudikten anlamam. Karıcığım ben bindim mi kırata, yallah aya!
Kadın: Peki, ben ne olacağım, ben?
Erkek: Ayda yenisini alacağımdan eskisinin hükmü kalmamıştır!
Kadın: Anlamadım anlamadım, ne dedin, ne dedin! Ayda kadın mı var?
Erkek: Var ya! Hem de oradaki karıların altı tane bacağı, üç tane kafası var. Burda üç tane karı alacağına, ayda bi tane alıysin tamam... Gel keyfim gel. Arsa parası yok! Kira derdi yok! Hele tasarruf bonosu heç yok.
Kadın: Senin yaptığına düpedüz delilik derler. Bana bunu yapamazsın! Bu kadar sene senin kahrını çektim, şimdi de beni bırakıp gidemezsin!
Erkek: Valla öyle giderem, öyle giderem ki karıcığım, kurşun atsak tutamazsın.
Kadın: Aaaa. Canım yavaş git yavaş. Acelen ne?
Erkek: Çok acelem var, çok. Amarika'dan da, Rusya'dan da evvel gedip ayı işgaliyet etmem lazım. Bugüne kadar onlar bize herşeyi satıyıdi, bundan sonra da ben onlara ayı satacam ayı. Ayı satacam ayı... Ayı satacam ayı...

Karakediler (Lütfü-Güray)
Aya Seyahat (Apollo 11)

Plağın girişinde radyo spikeri durumu tarif ediyor. Sonra naklen yayında Ostronot Abuzittin ile Şebelebeddin konuşuyorlar:

Spiker: Günlerden pazar muhterem dinleyiciler. Hava şartları bu tarihi yolculuk için gayet müsait. Uzay aracının fırlatma yeri olarak büyük bir isabetle Ankara'nın Hergele Meydanı seçilmiş. Ortalık ana baba günü, mahşeri bir kalabalık göze çarpıyor... Her kafadan bir ses çıkıyor. Uzay aracı şeker sandıkları ve demir parmaklıklardan yapılmış rampasının üzerinde, üç şerefeli minare gibi soba boyasıyle boyanmış olarak simsiyah bütün heybetiyle aya doğru bakıyor. Üzerinde beyaz olarak ve iri iri harflerle "Made in Turkish" yazılı. Ucunda "Altı Ayaklı Karafatma" adı verilen ve aya inmekte kullanılacak olan "Hamamböceği Kapsülü" görülüyor. Kendi kendine Ostronot adını vermiş olan Abuzittin, araçtaki yerini aldı. Siz de duyuyorsunuz, geriye sayma başladı... Uçuş başladı muhterem misafirler...

(Garip uzay sesleri önünde konuşulur.)

Şebelebeddin: Tosunum, Abuzittin'in. Konuş oğlum, bayıldın mı, ayıldın mı? N'oldun? Konuş len! Konuşsana len!
Abuzittin: Len oğlum, bana bi şeyler oluyor, başım dönmeye, safram kabarmaya başladı! Başım dönüyor len, hamile avratlara döndüm! Oğlum, başım dönüyo, midem bulanıyo! Midem bulanıyor oğlum, midem bulanıyo!
Şebelebeddin: Abuzittin, Abuzittin'im... Beni duyuyon mu len? Oğlum beni duyuyon mu? Söyle koçum? Ne görüyon lan, ne görüyon!
Abuzittin: Yaklaştım oğlum yaklaştım... Ayı görüyom, ayı, ayı!
Şebelebeddin: Nasıl görüyon?
Abuzittin: Sülümen amcamın kafası gibi, koskocaman düz çıplak, pırıl pırıl parlayo...
Şebelebeddin: Abuzittin, şimdi beni iyi dinle... Kanaldan Karafatma'ya gir, tarif ittiğim yere gelince kırmızı düğmeye bas, inişe geç!
Abuzittin: İn diyon ama iniverecem de burada yer yok. Gelenler burayı paylaşmış. Her tepede bir milletin bayrağı sallanıp duruyo!
Şebelebeddin: Len, heç kafan çalışmayo... Amerika'nın yerini bul. Nasıl onlar üs diyip buraya yer- →

← leştiler, sen de üs diyip oraya çöreklen. Kırmızı düğmeye bas, in aşşaya!

Abuzittin: İndim Şebelebeddin, indim... Emme şaşırdım kaldım. Ne biçim yer len burası? Su yok, hava yok, cıgara yok, heç bişey yok kardaşım...

Şebelebeddin: Allah allah, tosunum... Su yazın burda da yok. Hava kaloriferler yanınca, ha var ha yok! Cigara dirsen bazan var, bazan yok. Yani Abuzittin, disene ora da burdan farkı yok! Abuzittin koçum, orda kavga var mı? Cinayet var mı? Hırsızlık var mı? Konuşsana oğlum, konuş!

Abuzittin: Len Şebelebeddin, biz buraya işçi göndermedik ki kavga olsun, cinayet olsun, hırsızlık olsun... Bura Alamanya değel oğlum, Alamanya değel bura!

Şebelebeddin: Hadi gari aslanım, ostronotum, biraz toprak topla, çakıl topla, işte bi şeyler topla, yola çık, yeter gari, duydun mu?

Abuzittin: Topluyom, topluyom. Ana, ana! Biri geliyo lan, biri geliyor bu yana doğru. Hemi de ben bu adamı tanıyorum... Lan vallahi tanıyacağım.

Şebelebeddin: Kimmiş oğlum, kim?

Abuzittin: Lan Çağlayangil, lan Çağlayangil!

Şebelebeddin: Çağlayangil mi? Sor bakalım Abuzittin, orda ne işi varmış? Ne işi varmış?

Abuzittin: Sordum kardaşım, sordum. Borç para bulmaya gelmiş, borç para bulmaya gelmiş...

Ateş Böcekleri
Memişle Derviş Fezada

Plağın başında anlatıldığına göre Dolmabahçe meydanından iki füze; adları "Topallo 49" ve "Uyuz 69", aya gitmek üzere ateşlenirler. Projenin adı: FBAD. Açılımı şöyle: Fezada Borç Para Arama Dairesi. İşte bu dairenin hazırladığı bir seyahat. Bir füzede Memiş, diğerinde ise Derviş vardır... İşte aya inmek üzereler. Uzayda aralarında geçen konuşmaları naklen aktarıyoruz.

Memiş: Şinci ayın yörüngesine doğru gidiyom... Lan, süratimiz saniyede üç metre... Troylebüs denen boynuzlu otobuslardan daha hızlı. Bana kalbinin raporunu ver bakalım.

Derviş: Kalbim dakkada 75'len 80 atıyor. Seyyar köftecilik yaparkene belediye zabıtasını görünce 150'ye kadar çıkardı. Şimdi eyidir. Solunum eyi. Dünyadakinden daha rahat nefes alıyom. Ha ha... Len Uyuz 69! Acıkınca ne yiyecez lan?

Memiş: Acıkınca sağ ayağının altında bir düğme var. Ona basınca, teyp, kalkınma nutukları çalmaya başlar. Şincik onlarla idare et bakalım...

Derviş: Mimleketteki gibi desene...

Memiş: Alo alo? Topallo 49, Topallo 49? Dikkat et ulan, dikkat et ulan... Fezada bir dağ var çarpıyorsun, çarpıyorsun!

Derviş: Dağ değil lan, dağ değil... Fransa'nın üstünden geçiyon, gördüğün De Gaulle paşanın burnu... Ha ha...

(Plağın birinci yüzü biter, çevirir arkasını koyarız... Sonunda onlar da aya inerler ve ne bulurlar dersiniz?)

Memiş: A a! Çağlayangil'e rastladım! Çağlayangil'e... Aydan dönüyormuş. "Oğlum boşuna zahmet etme, ayda bize borç verecek hiç bi devlet yok" dedi. Çağlayangil'i bizim gemiye aldım. Şimdi borç aramaya Venüs'e gidiyoz. Hadi eyvallah!

Devekuşu Kabare Tiyatrosu
Astronot Niyazi

(Haldun Taner'in kabaresi... Astronotumuz Niyazi [Metin Akpınar] aslında bir dolmuş şöförüdür. Skecin başında Niyazi, yolcuları dolmuşa bindirir. Aksaray'a doğru yola çıkarlar. Yolcular aralarında konuşmaya başlar. Bakalım ne derler...)

1. yolcu: A ben bu herif tanıyorum. Gastede resmini görmüştüm geçen günü...

2. yolcu (kadın): Gastede mi? Mutlaka katildir.

3. yolcu (Zeki Alasya): Canım durun öyle ortalığı telaşa verecek bir durum yok, ben tanıdım adamcağızı canım.

1. yolcu: Kim, kim?

3. yolcu: Astronot Niyazi...

2. yolcu: Aaa... Aya giden Niyazi mi?

3. yolcu: Öyle tabii...

2. yolcu: Şey afedersiniz, bir imza rica edebilir miyim?

Niyazi: Olmaz kardeşim vermem, yeminliyim... Geçenlerde iki kişiye imza verdim, boş kağıda imza ettirmişler, üstünü doldurup para kopardılar.

2. yolcu: Ha ha ha... Ay ne kadar şakacısınız böyle. Aydan sonra başka bir yere gitmeyi düşünüyor musunuz?

Niyazi: Şimdilik sadece Aksaray'a gitmeyi düşünüyorum. On dakkadır Unkapanı'na gelemedik. Aya çok daha kolay gitmiştik be.

2. yolcu: Aya inince ilk defa ne düşündünüz?

Niyazi: Fatih Sultan Mehmet'i...

3. yolcu: Niye?

Niyazi: Acaba ben de İstanbul'a dönünce bana da Fatih Sultan Niyazi derler mi diye, demediler abim be? (Arkadan manevra ve fren sesleri gelir. Bağırarak) Ulan Allahsız! Orda öyle durulur mu! Aniden ulan! Hayh! Aynasız geliyor.

Polis: Dikkat etsene ulan!

Niyazi: Emret abim. Bi hata mı yaptık abi?

Polis: Terese bak, hâlâ konuşuyo. Ver otuz kağat.

Niyazi: N'oldu abicim?

Polis: Ulan Türk polisine sual ha?

Niyazi: Yok sual değil de, işte, öyle, ne oldu diye bi laf...

Polis: Ulan, daha ne olsun lan, daha ne olsun?

Niyazi: Valla ne olsun abim be...

Polis: Arka sol lastiğin inik görmüyor musun?

Niyazi: Hiiii... Farkında değilim abim, kusura bakma abi...

Polis: Otuz lira canım...

Niyazi: On beş lira versek olmaz mı abi?

Polis: Olmaz.

Niyazi: İdare et kurban olayım be.

Polis: Yirmi beş ver de kapatalım bu işi.

Niyazi: Temiz para yirmi kağıt var, oldu mu abi?

Polis: N'apalım kiminin parası, kiminin duası... Toka et.

3. yolcu: Hıı? Geçmiş olsun kardeşim. Bi şeyi merak ediyorum. Sizin ay seyahatinden sonra diğer astronotlar karantinaya alındıkları halde, siz elinizi kolunuzu sallaya sallaya dolaşmaya devam etmişiniz. Nasıl oldu bu?

Niyazi: Yaaa, çok zor oldu. Onlar önce beni de karantinaya almak istediler, ama ben direttim. Sonra bi doktor beni muayene etti. Bunun Türkiye'den Amerika'ya gelirken getirdiği mikroplar yanında, aydan getirmesi mümkün olan mikroplar hikaye kalır dedi.

(Toplu olarak gülerler. Müzik yükselir. Altan İrtel'in bestesi başlar)

Aya gitse Niyazi / Yıldızlara tırmansa / Gökte zamanı olurdu / Turist gibi dolaşsa. // Buna şaşırarak / Övünür mü övünür / Övünür mü övünür // Sonra yurduna dönüp / Dostlarına kavuşsa / Yeni bir taksi alıp / Sabah akşam çalışsa // Niyazi çocuk gibi / Sevinir mi sevinir / Sevinir mi sevinir // Bir keşmekeş trafik / Hadi vak vak düdükcük / İşte senin yolun açık / Adam bekle. // Bütün gün gider Niyazi / Dövünür mü dövünür / Dövünür mü dövünür // Bir kuş gibi rahatça / Uçup giderken aya / İki saatte giderse / Taksim'den Aksaray'a // Zavallı Niyazi'cik / Delirir mi delirir / Delirir mi delirir / Zum terelelli... Zum terelelli...

90'LIK KASET TAVSİYESİ

Roket adam!

Son zamanlarda sık duyuyoruz, evdeki emektar kasetlerini bile CD'ye aktaranlar var; ama aşağıda anacağımız şarkılara eski usul bir 90'lık kaset daha çok yakışır...

İnsanlığın rock'n'roll macerasıyla uzay macerasının pekala paralel gittiğini söyleyebiliriz. Wim Wenders'in son filmi "Bir Adamın Ruhu"nda da gördük, Nasa, 1977'de atmosfere fırlattığı Voyager 1'e, gezegenin kültürünün bir parçası olarak 1927'de yapılmış bir blues kaydını, Blind Willie Johnson'ın "Dark Was The Night, Cold Was The Ground"unu koymuştu, uzaylı dostlara armağan olarak... Blues ruhu uzayda gezinedursun, insanoğlunun uzaya dikilen gözleri binlerce şarkıya sızmış bugüne kadar. Rock'ta "uzay yolu"nun, "aya seyahat"in peşine düşeceksek, işe The Tornados'dan başlamak lazım. Efsane prodüktör Joe Meek'in grubu The Tornados'un enstrümantal "Telstar"ı adını haberleşme uydularından alıyor. "Telstar" rock'n'roll'da uzay çağı fitilini ateşleyen ilk eser

Armstrong'lar 69'da aya ayak bastığında listelerin zirvesinde Zager and Evans'dan "In The Year 2525" vardı... Fotoğrafta Betül Atlı deseniyle plağın yerli baskısı

olmasının yanında, "Beatles'tan da önce Amerika listelerinde zirveye çıkan ilk İngiliz rock'n'roll plağı" unvanına da sahip. Sene 1962. Ertesi sene ise "Life On Venus"ı çıkarıyor The Tornados... Sene 66-67'lere geldiğinde California'dan The Byrds (Eight Miles High", "Fifth Dimension", "Mr Spaceman", "CTA 102") Londra'dan Pink Floyd ("Astronomy Domine", "Set The Controls For The Heart Of The Sun") psychedelic rock örneklerini peş peşe sıralamaya başlıyor... Rolling Stones da boş durmuyor tabii: "2000 Light Years From Home". Beatles'dan "Across The Universe"ı, Jimi Hendrix'ten "EXP"yi de sakın atlamayalım, Grateful Dead'den "Cosmic Charlie" ve "Dark Star"ı, Incredible String Band'den "Cosmic Boy"u ve Creedence Clearwater Revival'dan "It Came Out Of The Sky"ı da ilave edelim listeye... 69'da, Apollo 11'le ayı fetheden üç astronota armağan yine The Byrds'den: "Armstrong, Aldrin and Collins". 1969 dendi mi kulakta çınlayan birkaç şarkıdan biri, "ground control to Major Tom..." elbette, David Bowie ve "Space Oddity" (Kubrick filmi "2001: Uzay Macerası"ndan mülhem) 70'lerde devamını da getiriyor Bowie: "Life On Mars", "Starman"... Tim Buckley'nin "Starsailor"ı, Deep Purple'ın "Space Truckin"i, Captain Beefheart'ın "Big Eyed Beans From Venus"ı, Frank Zappa'dan "Cosmic Debris"i ve Parliament'in "Unfunky UFO"su 70'lerin ilk yarısının örnekleri... Elbette Pink Floyd'un "Dark Side Of The Moon" albümünü unutmayalım... İki robotik şarkı önemli 70'lerin ikinci yarısında: Amerikalı new-wave grubu Devo "Space Junk"ı yayınlarken, Almanya'dan Kraftwerk "Spacelab"la uzaya açılıyor... "In Search of Space", "Space Ritual" gibi albümler yapan Hawkwind bir konser albümüne "Bring Me the Head of Yuri Gagarin" ismini verecek kadar uzaya sevdalı... Rus kozmonot Gagarin'den bahsetmişken, PJ Harvey'nin "Yuri-G", Prefab Sprout'un "Weightless"ını da listeye alalım 90'lardan... The Police'den "Walking On The Moon", ELO'dan "Ticket to the Moon", Chris de Burgh'den "A Spaceman Came Travelling" kasetimizi sona yaklaştıran parçalar... Assolistimiz Elton John, final şarkımız "Rocket Man" olsun: "Hiç anlamam bu bilim hikayelerinden / Bu benim için sadece bir iş / Hafta sekiz ben dokuz / Ben bir roket adamım."

Bu dünyadan bir Kurt Cobain geçti. Yaşasaydı bugün 37'sinde olacaktı: Lennon'ın müziği neredeyse bırakıp Yoko'yla uzun Japonya tatiline çıktığı yaşta... Veya Bowie'nin "Let's Dance" rüzgarıyla konser konser koşturduğu yaşta... Ama içinde bulunduğu hayat şartları onu aramızdan erken aldı. Ölümünden üç-dört ay önce Rolling Stone'la yaptığı söyleşide Nirvana'nın geleceğine dair ipuçları veriyor, belki "Unplugged" konserinde bir ölçüde gerçekleştirdiği düşlerini anlatıyor... Roll'da Nirvana hatıratının üçüncü ve son kısmı.

R.e.m. GİBİ OLMAK

Son albümden, "In Utero"dan bugüne hayatında neler değişti?

Kurt Cobain: Ayağım suya erdi, kendimle barışığım artık. Biz niye buradayız, onlar niye orada, bu benim için sorun olmaktan çıktı. Sarhoş ve ahmak bir bıyıklı Neanderthal adamının "Sliver"a eşlik etmesini kafaya takmaz oldum. Bu çok şaşırtıyor beni. Son bir buçuk yılda acayip hafifledim, üzerimden büyük bir yük kalktı. Bu albüm, ailem, kızım, William Burroughs'la tanışıp birlikte kayıt yapmak ve önemsiz gibi görünen bazı ufak tefek şeyler; bütün bunlar iyimser yaptı beni. Umarım, can sıkıcı olacak ölçüde mutlu olmam. Her an arıza çıkarabilecek bir nevrotik tarafım var zaten.

"Smells Like Teen Spirit"i çalmadınız bu gece, sebep neydi?

Onu çalmak mahcubiyet verici.

Ne bakımdan? Şarkının şöhreti seni rahatsız mı ediyor?

Evet, herkes fazlasıyla o şarkıya odaklandı. Çok tutulmasının sebebi MTV'de milyonlarca defa çalınmış olması. Milletin beynine kazıdılar. Bence en az onun kadar, hatta çok daha iyi şarkılarım var, örneğin "Drain You". O şarkı en az "Teen Spirit" kadar iyi. Sözler güzel ve çalmaktan hiç bıkmıyorum. Ama, "Teen Spirit" gibi büyük hit olsaydı belki ondan da hoşlanmazdım. Bazı konserlerde "Teen Spirit"i çalarken çok zorlanıyorum, içimden gitarı atıp sahneyi terketmek geliyor.

Ama yazması zevkliydi herhalde...

Üç ay boyunca her gece ben, Dave (Grohl), Chris (Krist Novoselic) buluşup şarkı yazmaya çalışıyorduk. Müthiş bir pop şarkısı yazmayı amaçlıyordum. Ve temelde Pixies'den apartma yapıyordum. Bunu kabul etmek zorundayım. *(gülümsüyor)* Onları ilk dinlediğimde kendime o kadar yakın bulmuştum ki, ya onlarla birlikte çalmalıydım veya Pixies cover'ları yapan bir grupla. "Teen Spirit" klişe bir riff, bir Boston riff'ine ya da "Louie Louie"ye çok yakın. Onu ilk çaldığımda, Chris "zırva bu" demişti. Benim zorumla bir buçuk saat çalışmıştık.

"Buradayız işte şimdi, hadi eğlendirin bizi" (Here we are now, entertain us) dizesi nasıl çıktı?

Gittiğim her partide ortamı ısındırmak için söylediğim bir laftı. Genellikle bir odada ayakta dikilirsin, sıkıntılı ve rahatsız bir ortamdır. "Madem davet ettiniz bizi, hadi bakalım eğlendirin şimdi", öyle değil mi?

Fanı olduğun bir gruba ithafen yazdığın, eğlenerek yaptığın bir şarkının grunge'ın milli marşı haline gelmesi nasıl bir duyguydu?

Seattle'da birkaç yıl kesintisiz "aşk yazı" yaşadık, harikulade günlerdi. Elimde gitarımla insanların üstüne atlıyordum, beni ellerinin üstünde salonun sonuna kadar paslıyorlardı, sonra da gerisin geriye sahneye taşıyorlardı, kılıma zarar vermeden. Kimsenin tarif edemediği bir kutlamaydı. Ama mainstream olunca o muhabbet kalmadı.

1991 sonbaharında, "Nevermind" patlamasının arifesinde çıktığınız turneden bu yana ilk defa yollardasınız. Neden turne yapmaktan bu kadar uzak durdunuz?

Kafamı toplamak ve duruma adapte olmak için zamana ihtiyacım vardı. O kadar çok para kazanmıştım ki, turneye çıkmama gerek yok diye düşünüyordum. Milyonlarca dolar kazanmıştım. 8-10 milyon plak satılmıştı. Bu benim için çok paraydı. Tadını çıkarmak istedim. Bir de, bunu mazeret olarak kullanmak istemiyorum ama, mide sancılarım turneye çıkmamıza imkan vermiyordu. O sancıyı beş yıl çekince, beşinci yılda kafayı yiyorsun resmen. Ama artık daha iyiyim, yemek yiyebiliyorum. Geçen akşam koca bir pizza yedim mesela. Öyle bir şey yapabilmek o kadar güzel ki. İnsanın morali yükseliyor. Öte yandan, bu mide sorunundan kurtulursam belki de yaratıcılığımı kaybederim diye tırsıyorum. Kim bilir? Şu anda yeni bir şarkım yok. Genelde, her albüm çalışmasında birkaç şarkı kalırdı elimizde, gerçekten sevdiğimiz işler olduğu için bir sonraki albüme başlarken elimizde bir hit şarkı ya da en azından ortalamanın üzerinde birkaç şarkı olurdu. Bir sonraki albümümüz bu bakımdan ilginç olacak, çünkü elimizde hiç şarkı yok, sıfırdan başlayacağız.

10 yıl sonra Nirvana şarkıları çalacağımı söylemem mümkün değil. Eric Clapton'laşmak istemem. Şarkılarımı yaşıma uydurmaya çalışmak da istemem.

"In Utero"dan son dakikada çıkardığınız şarkılardan biri de "I Hate Myself And I Want To Die"dı. "Kendimden nefret ediyorum ve ölmek istiyorum" derken ne kadar ciddiydin?

Bir şaka ne kadar ciddiyse o kadar. Şakaydı sadece. Albümden çıkarmamızın nedeni de oydu: Şaka olduğu anlaşılmayacaktı, ciddiye alınacaktı. Halbuki kendimizi makaraya aldığımız bir şarkıydı. Benim mızmız, şikayetperest, kafayı yemiş bir şizofren olduğum söylenir hep, "hiçbir şeyden memnun olmaz" denir. "Kendimden Nefret Ediyorum Ve Ölmek İstiyorum" bana güzel ad gibi gelmişti. Ama ekseriyetin bu şakayı anlamayacağını düşündüm ve albüme koymaktan vazgeçtik.

Gerçekten kendini öldürmeyi istedin mi hiç?

Evet, dayanılmaz mide sancılarını çektiğim beş sene boyu, her allahın günü kendimi öldürmeyi istedim, buna yaklaştığım anlar da oldu. Bu kadar alenileştirdiğim için kusura bakmayın ama, içtiğim suyu yutamadığım için yerde yatıp hava kusuyordum, üstelik 20 dakika sonra sahneye çıkmam lazımdı. Şarkı söyledikten sonra kan tükürüyordum. Böyle yaşanmaz ki. Yanlış giden bir şey vardı; kendimi tedavi etmeye karar verdim.

Hayranlarından ne tür mektuplar alıyorsun bugünlerde?

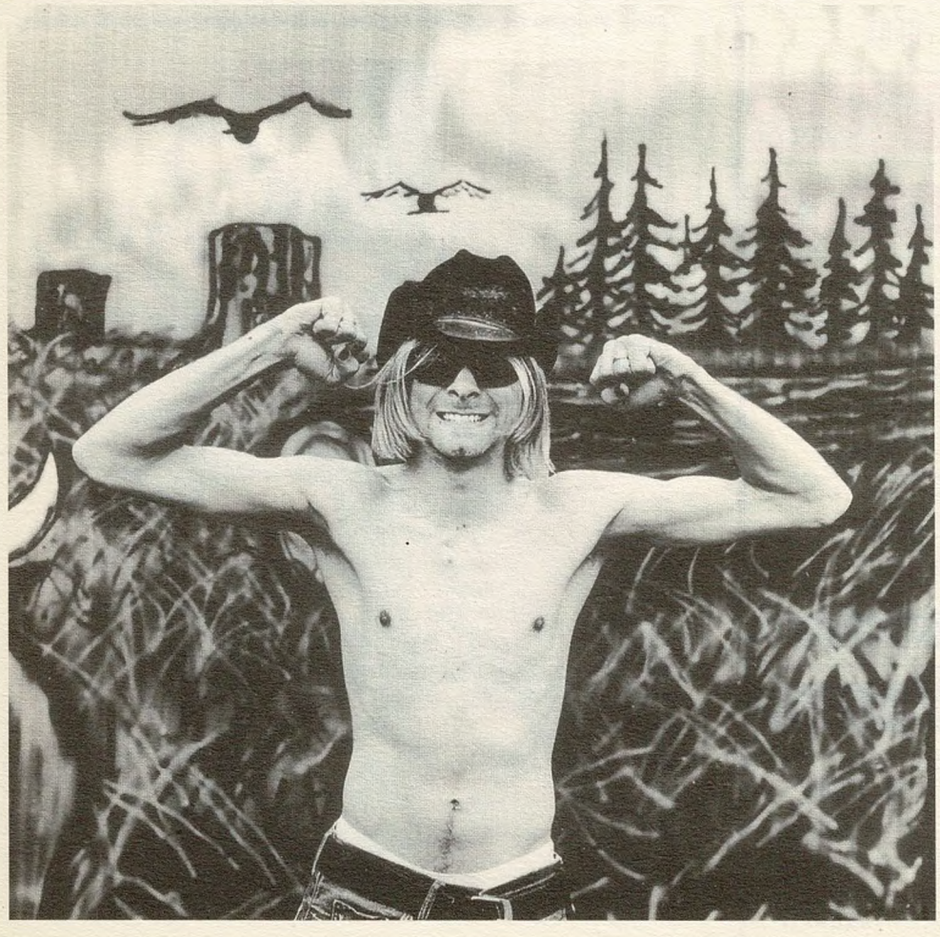

karga

TEMMUZ 04

010704 Pe Thr	karga	güney
020704 Cu Fri	On the BEAten thracks	bahadır
030704 Ct Sat	kargaşa	_ bahadır
040704 Pr Sun	HALETİRUHİYE ⇨	BERK
070704 Ça Wed	ELEKTRONİK SAVAŞ SİLAHI	ali-umut-ozan
080704 Pe Thr	MONKEY SUITE	DENIZ_PELIN
090704 Cu Fri	CROSSOVER	bahadır
100704 Ct Sat	saltyspinzitfunky	salty
110704 Pr Sun	HALETİRUHİYE ⇨	BERK
140704 Ça Wed	grunge	deniz - hakan
150704 Pe Thr	PRESENT TENSE	ELİF İZBIRAK
160704 Cu Fri	mainTIMEsteream	bahadır
170704 Ct Sat	Sonderstab muzik	bahadır
180704 Pr Sun	HALETİRUHİYE ⇨	BERK
210704 Ça Wed	Frenk Üzümü	Cem - Esengül
220704 Pe Thr	CAZIR CAZIR	DENIZ K.
230704 Cu Fri	Funky Stuff	cem çınlar
240704 Ct Sat	Retrospective view of Rock ↳	bahadır
250704 Pr Sun	HALETİRUHİYE ⇨	BERK
280704 Ça Wed	CAKE FOR WEEKDAYS	Burak-Hüseyin Şuşut
290704 Pe Thr	Vertigo-go	Hilmi Tezgör
300704 Cu Fri	db abstract dub jungle	da-frogg-boggie
310704 Ct Sat	real time fx	bahadır

Kadife Sokak No: 16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51- 0216 449 17 25 F: 0216 346 5546 W: www.kargabar.org

(uzun suskunluk) Eskiden çok mektup okurdum. Fakat albüm, klip, turne derken tek bir mektup bile okuyamaz oldum. Ve bundan ötürü kendimi kötü hissediyorum. Kendi fanzinimizi yapacak ve böylelikle basına karşı mücadele edip Nirvana'nın gerçek yüzünü gösterecek enerjiyi bulamadım. Öteki rock starlarının yaptığı ya da yapmak zorunda kaldığı şeyleri ben de yapar oldum. Yani mektuplara cevap veremez oldum, güncel müziği takip edemez oldum, bir hücreye tıkıldım. Dış dünya bana yabancı oldu. Birkaç yıl önce Detroit'te bir kulüpte çalıyorduk, içeride 10 kişi vardı. Bitişikteki bara Axl Rose 10-15 korumasıyla geldi. Büyük hadiseydi, millet onu konuşuyordu. Yalnız gelmiş olsaydı kimse umursamayacaktı. Ama o aksini istiyordu. İlgi çekmek isteyince onu yaratıyorsun.

Pearl Jam'le aranız nasıl şimdi?

O konuya girmek istemiyorum. Birileriyle kapışmanın bana yaramadığını öğrendim. Pearl Jam'le Nirvana arasındaki düello maalesef fazla uzun sürdü, umarım yakında aramız düzelir.

Eddie Vedder'la arandaki mesele neydi, bir türlü anlaşılamadı?

Bir mesele yoktu, Pearl Jam'den hoşlanmadığım için atıp tutmuştum. O sıralar Eddie Vedder'la tanışmamıştım daha. Onlara değil, plak şirketine yüklenmeliydim aslında. Grunge olarak lanse edilmişlerdi, gerçi kendi iradelerinin hilafına değildi muhtemelen, ama bunun ne anlama geldiğinin farkında olduklarını da sanmıyorum.

Onlara karşı bir empati duymadınız mı, onlar da sizin gibi "ikinci albüm sendromu"nu yaşıyorlardı...

Evet, empati duyuyorum. Ama şu da var: Onlar tatlı su rock'çusu. Herkesin hoşlandığı hoş bir grup. *(gülüyor)* Tüh, bu konuda aklıma not ettiğim çok daha güzel cümleler vardı... Şunu farkettim: Bir albüme üç tane kulak yakalayıcı şarkı koy, gerisini yasla gitsin. Bad Company'den arakla olsun bitsin. Kafayı çalıştırıp "Nevermind"daki şarkıları 15 yıla yayabilirdim. Ama bu becerebileceğim bir şey değil. Benim sevdiğim albümlerde bütün şarkılar birbirinden güzeldir: Aerosmith'in "Rocks"ı, Sex Pistols'ın "Nevermind The Bollocks"u, Led Zeppelin II, AC/DC'nin "Back In Black"i...

Bir Beatles fanı olduğun biliniyor...

Öyleyim. Favori Beatle'ım John Lennon, hiç tartışmasız. Beatles şarkılarının hangi kısmını kimin yazdığını bilmiyorum, ama Paul McCartney yüzümü kızartıyor. Lennon'ın arızalı olduğu aşikar. *(gülüyor)* Onun için onu kendime yakın buluyorum. Ve okuduğum kitaplara dayanarak söylüyorum –rock kitaplarına hep şüpheyle yaklaşmak lazım– Lennon için üzülüyorum. O apartmanda hapisti. Evet, Yoko'yu ve oğlunu çok seviyordu, ama yine de hapisti. Bu adaletli değil. Şöhret olmanın temel sorunu bu; bunun değişmesi lazım, gerçekten değişmesi lazım.

Biraz da şarkı yazarlığından söz edelim; en güzel şarkıların hep alçak sesle söylenen bir dörtlükle başlıyor, ardından gümbürdeyen bir nakarat

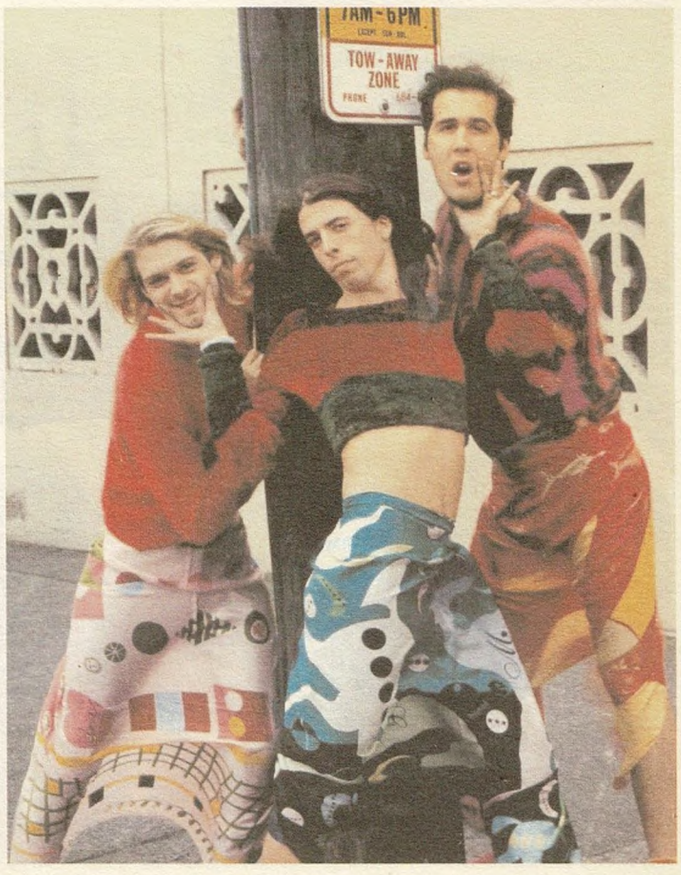

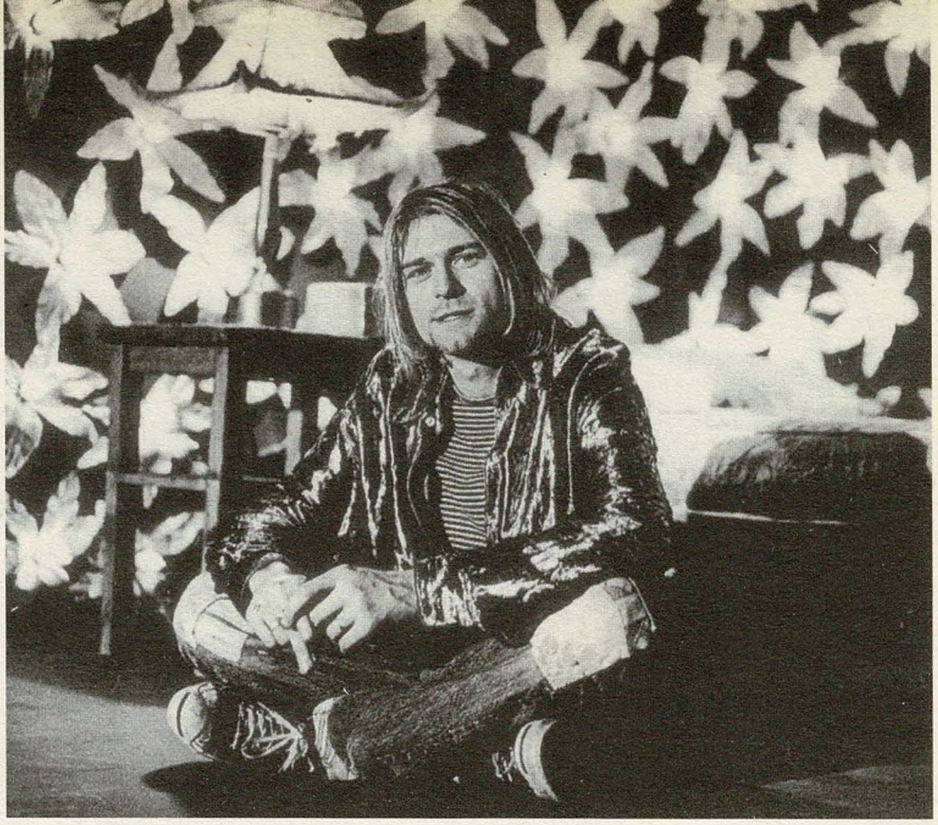

geliyor. Hangisini önce yazıyorsun, dörtlüğü mü, vurucu nakaratı mı?

(uzun bir suskunluğun ardından gülümsüyor) Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum. Galiba dörtlükle başlıyorum, sonra nakarata geçiyorum. Ama bu formülden sıkıldım artık. Çünkü bir formül sonuçta. Ve onunla yapabileceğiniz çok fazla şey yok. Grup olarak o formülde ustalaştık ve artık sıkıldık. Dinamik bir tarz, ama dinamiklerden sadece ikisini kullanan bir tarz. Dörtlükle nakarat arasına girmeyi, ileri-geri gitmeleri öğrenmem lazım. Ve bir bakıma psikedelik, ama daha yapısal bir psikedelik tarza yönelmeliyim. Bu zor bir iş, müzisyen olarak buna muktedir miyiz, bilmiyorum.

"Dumb" ve "All Apologies" gibi şarkılar, "big-bang" gitar efektine başvurmadan insanlara ulaşma kaygısı güdüyor izlenimi veriyor...

Kesinlikle öyle. Keşke öteki albümlerde de "Dumb" ve "All Apologies" gibi şarkılar yazabilseydim. "Bleach"e "About A Girl"ü koymak bile bir riskti. Pop'a acayip takılmıştım, R.E.M.'i çok seviyordum, 60'ların şarkılarını bir de. Fakat üzerimizde sosyal baskı vardı, tıpkı lisedeyken olduğu gibi. O sosyal ortamda, R.E.M. tarzı oynak bir şarkıyı bir grunge albümüne koymak riskliydi. Nirvana'nın daha hafif, daha dinamik tarafını göstermekte başarısız olduk. Bütün veletler sert gitar duymak istiyor, o müziği yapmaktan zevk alıyoruz, fakat daha ne kadar her gece ciğerlerimi patlatana kadar şarkı söyleyebilirim, bilmiyorum. Bazen "keşke Bob Dylan'ın vokal tarzını benimseseydim" diyorum, böylece sesim her gece iflas etmezdi.

Bu sözlerin Nirvana'nın geleceği hakkında ne tür ipuçları veriyor?

Bir öngörüde bulunmam ve 10 yıl sonra Nirvana şarkıları çalacağımı söylemem mümkün değil. Eric Clapton'laşmak istemem. Ona burun kıvırmıyorum, çok saygı duyduğum bir müzisyen. Fakat şarkılarımı yaşıma uydurmaya çalışmak da istemem. *(gülüyor)*

"In Utero"daki en tartışmalı şarkı "Rape Me". Adı ve sözleri tepki çekti.

O bakış açısını anlıyorum, epey duydum çünkü. Pişmanlıkla kendimi savunmak arasında gidip geldim. Aslında, kadınları savunan ve tecavüz olgusuyla iştigal eden bir şarkı yazmak istemiştim. Son birkaç yılda insanlar mesajımızın ne olduğu konusunda zorlanır olmuşlardı. Ben de mümkün olduğunca cüretkâr davranmaya çalıştım. Bu meseleyi ne kadar vurgulamalıyım diye kafa yordum. Nahoş bir imge; tecavüze uğrayan ve bu durumdan ötürü öfke nöbetindeki bir kadın "hadi tecavüz et, göreceksin gününü" diyor. Ben "karma"ya inanırım, o orospu çocuğu hak ettiği akıbete uğrayacaktır eninde sonunda. Yakalanıp hapse tıkılacak ve orada tecavüze uğrayacaktır. Onun için de tecavüze uğrayan kadın, "hadi bakalım, tecavüz et, bin beteri senin başına gelecek" diyor.

Bu şarkıyı dinlediğinde Courtney Love'ın tepkisi ne oldu?

Meramımı anladı. Galiba ona size anlattığımdan daha derli toplu anlatmıştım. Şunun altını çizmek istiyorum: Asla o şarkıyla bir tartışma yaratmak istemedim. Bu yapmak isteyebileceğim en son şey. Ebeveynleri öfkelendirmek, feministleri kızdırıp üstümüze çekmek gibi bir niyetimiz yoktu.

Albümleri milyonlarca satan biri bayağı zengin olmalı; sen ne kadar zenginsin? Rivayete göre, yeni bir ev alıp onu stüdyo haline getirmek istemişsin, muhasebeciniz "ona paran yetmez" demiş. Doğru mu bu?

Evet, onu yapmaya paramız yetmiyor. Geçenlerde "Nevermind"ın telif haklarından gelen bir ödeme aldım. İri rakamlı bir çekti. "Nevermind" patladığında "10-15 milyar kazanırım" diye düşünmüştüm. Öyle olmadı. Bol kese yaşamıyoruz. Hâlâ Kraft makarnası ve peynir yiyorum. Seviyorum çünkü, ona alışmışım. Har vurup harman savuran insanlar değiliz. Bir veleti, albümü 10 milyon satan bir adamın milyoner olduğunu ve hayatı boyunca zengin yaşayacağını düşündüğü için suçlayamam. Ama gerçek öyle değil. Geçen yıl bir milyon dolar harcadım. Bir ev aldım, vergileriyle beraber 700 bin tuttu. Bir miktar anneme verdim, bir araba aldım. Hepsi bu.

Nirvana'nın daha hafif tarafını göstermekte başarısız olduk. Veletler sert gitar duymak istiyor, daha ne kadar ciğerlerimi patlatana kadar şarkı söyleyebilirim?

Zengin olduğuna dair bir emare yok...

"Nevermind" büyük sükse yaptığında turneye çıkmamamızın sebebi şuydu: "Siktir et, ne diye turneye çıkacağız ki? Bu mide sancısı yollarda öldürebilir beni. Albüm çok satıyor, bir milyon dolarla hayatımın sonuna kadar geçinebilirim." Gerçeğin öyle olmadığını bir yeniyetmeye anlatamazsınız. Onun yerinde olsam ben de inanmazdım.

Son bir yıldır Nirvana'yla ilişkilerin nasıl?

Madde kullandığım zamanlarda aramız kötüydü. İletişimimiz sıfırdı. Chris ve Dave madde sorununu anlayamıyorlardı, çünkü hiç kullanmamışlardı. Eroini tıpkı benim kullanmaya başlamadan önce algıladığım gibi algılıyorlardı. Pek konuşmuyorduk. Birçok insan gibi, en kötüsünü düşünüyorlardı. Onları suçlamıyorum. Maddeyi bıraktıktan sonra herşey normale döndü.

Grupta kararları kim veriyor?

Fikirlerini alıyorum, ama nihai kararı ben veriyorum. Bunu söylerken rahatsız oluyorum, çok egoistçe geliyor. Ama tartıştığımız vaki değildir. Üçümüz hiçbir zaman birbirimize bağırmadık.

Harareti yüksek bir konuşma da olmadı mı hiç?

Oldu. Şarkıların telif hakları hakkında oldu. Sözlerin telif hakkının tamamını, müziğin yüzde 75'ini ben alıyorum, gerisi onlara kalıyor. Bütün diğer gelirleri de eşit olarak paylaşıyoruz. Bence adilane bir bölüşüm. Bu konu ben maddelere takılmaya başladığımda gündeme geldi. Kafayı sıyırıp onları ücretli eleman haline getirmemden tırsmışlardı. O zaman bile birbirimize bağırıp çağırmadık.

"Teen Spirit"i çalmak istememen, hep aynı şarkıları yazman, Nirvana'ya nokta koyup tek başına devam edeceğinin işaretleri olabilir mi?

Bir solo albüm, bir "Kurt Cobain Project" diye bir şey yapmaya kalkışacağımı hiç sanmam.

Kulağa da pek iyi gelmiyor zaten.

Gelmiyor. *(gülüyor)* Fakat, benim şimdi yaptıklarımın tamamen aksi istikametinde işler yapan insanlarla birlikte çalışmak isterim.

Bu cümlen Nirvana'nın geleceğinin pek parlak olmadığını ima ediyor...

Bu söyleşi boyunca onu ima ettim zaten. Tükendik. Kendimizi tekrar etme noktasına geldik. Bu, ileriye, geleceğe bakan bir konum değil. En iyi dönemimiz "Nevermind" zamanıydı. Havada bir duygu, bir enerji titreşimi vardı. Çok özel bir şey vuku buluyordu. Bunu söylemekten nefret ediyorum, ama ancak birkaç albüm daha yapabiliriz gibi geliyor bana. Eğer çok sıkı bir şekilde deney yapmaya çalışmaya başlamazsak olacağı o. Çok farklı şeylere yoğunlaşmak istiyorum, Dave ve Chris'in de öyle düşündüğünü biliyorum. Bunları birlikte yapıp yapamayacağımızı bilemiyorum. Ama, şimdiye kadar yaptıklarımıza benzeyen bir albüm daha yapmak istemiyorum. Nirvana olarak en azından bir albüm daha yapacağız. O albüm için kafamdaki sound şu: Uçucu, akustik, R.E.M.'in son albümü ("Automatic For The People") gibi... Eğer onlarınki kadar güzel birkaç şarkı yazabilirsem tabii. En büyük R.E.M! Şöhretle azizler gibi başettiler ve harika bir müzik yapmayı sürdürüyorlar. Nirvana'nın da öyle bir grup olabilmesini isterdim. Biz öyle batağa saplandık ki... Etiketlendik. R.E.M.'in etiketi ne? Üniversite rock'u mu? Grunge, new wave gibi güçlü bir terim. Onun çemberinden çıkamıyorsun. Devri geçecek bir iktidar. Şansını denemen lazım. Ya tamamen farklı bir dinleyicinin seni benimsemesini umacaksın ya da aynı dinleyicinin seninle birlikte olgunlaşmasını bekleyeceksin.

Ya "biz bu müzikten hoşlanmıyoruz, kaybolun ortadan" derlerse...

E, n'apalım? Biz de onlara siktir çekeriz.

Çeviren: **Y.G.**

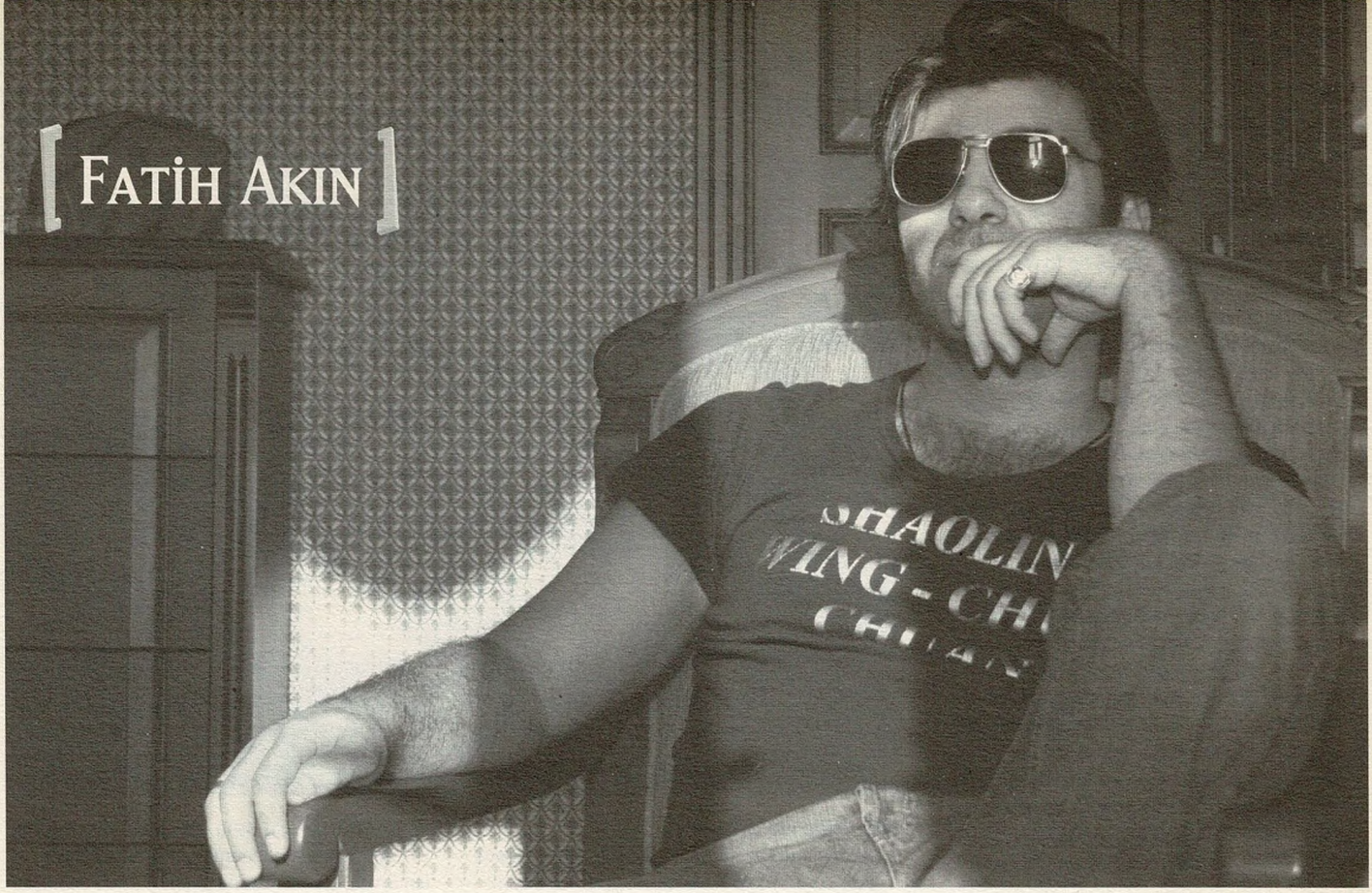

Foto: Şahan Nuhoğlu

[FATİH AKIN]

Memleketim şimdiki zaman

"Duvara Karşı"nın üstümüzdeki etkisi geçmiş değil. Kimimiz Yeşilçam Sineması'nın koltuklarına tüneyerek, kimimiz Digiturk'ün şifresini kırarak tekrar tekrar izliyoruz. Filmin soundtrack'ini dön başa dinleyip duruyoruz... Oysa Fatih Akın yeni filmi için yola koyuldu bile: Bir "sadânüvis" gibi İstanbul'un müziğini dolayacak kamerasına. Haziran başında havayı koklamak, kafayı açmak için İstanbul'daydı. Kendisini "blind-test" kurbanımız olarak seçtik, dar vakitte de olsa muradımıza erdik. Büyük Londra Oteli'ndeki odasına kalabalık bir timle baskın yapıp sanatçıyı rehin aldık, bir koltuğa bağladık, gözüne projektör tuttuk (yalan değil, akşam güneşi güzele gelirmiş), çantamızda getirdiğimiz 10 şarkıyı televizyonun üzerine kurduğu müzik setinden bağırta bağırta dinlettik... Laf lafı açtı.

Duman - İstanbul
(Eski Köprünün Altında)

Fatih Akın: *(hemen)* Duman. "İstanbul". Çok seviyorum bu parçayı. İstanbul'a kendi bakışlarını anlatıyorlar. İstanbul'da kaç milyon kişi oturuyorsa, o kadar ayrı bakış vardır. Duman'ın bakışı bana yakın geliyor.

"Bu şehrin adamı söver / Bu şehir kadınını döver / Bu şehir kanımızı emer / Bu şehir için ölmeye değer / İstanbul elinden öper." Son filmin "Duvara Karşı"da da böyle sert bir İstanbul var.

Bu parçayı "Duvara Karşı"da kullanmak istedim, kurgusuna da kattım. Ama fazla geldi. Çok birebir oldu: Gördüğümüzü müzik de anlatıyor, müziğin anlattığını görüntü olarak görüyoruz. Böyle şeyleri sevmiyorum. Parçanın suçu değildi bu tabii...

Sen şimdi İstanbul üzerine bir müzik belgeseli çekiyorsun değil mi?

Evet. Bir yönetmenin bir şehre olan aşkı. Bunu müzik üzerinden anlatmaya çalışıyoruz. Şu anda projenin adı "Sound Of İstanbul". Ama her an değişebilir. İlk olarak "Crossing The Bridge"di. "Sound Of İstanbul" adı biraz garip geliyor. Sanki bir compilation albüm gibi. Ayrıca çok büyük bir çerçeve oluyor. Böyle bir çerçeveyi 90 dakikada anlatamazsın... Şu anda birçok sanatçıyla konuşup fikir almaya, kafamı açmaya çalışıyorum. Ama isim vermek istemem, çünkü son anda çok şey değişebiliyor. Mesela "Duvara Karşı"nın bütün başarısı tersliklerden doğdu. Müzikler için önce Burhan Öçal'ı düşünmüştüm, fakat vakti yoktu, sonra Selim Sesler filme çok iyi uydu.

Bu gibi tersliklere oyunculuk da dahil mi?

Evet, oyunculuk da buna dahil.

Sinemanın zevki biraz da burada mı? Yoksa kafandakine tam uygun bir film mi çekmeyi tercih ederdin?

Bir filme başlarken, hep beraber şu tarafa gitmek istiyoruz, ama bir bakıyoruz, öbür tarafa gitmişiz. Tamam orası da hoş bir yer, ama başka bir yer. İlk defa "Duvara Karşı"da tam istediğimiz yere gittik. Ama oraya giderken de bir sağa, bir sola çok döndük. Mesela Sibel (Kekilli), sokakta bıçağı yediği sahnenin ertesi günü apandisit geçirdi. Çekimlere ara vermek zorunda kaldık. Aslında biz de çekimlere ara vermek istiyorduk. Havalar iyileşse, iki İstanbul'u birden görsek diyorduk: Hem yaz İstanbul'u, hem de İstanbul'un çirkin yüzü, kış İstanbul'u... Fakat şirket kabul etmedi, bu kadar zaman milletin parasını ödeyemeyiz dedi. Kız hastalanınca mecbur olduk beklemeye. Kader işte! Bu filmin yönetmeni kaderdi. Ben sadece "motor" dedim, o kadar. *(gülüyor)*

İstanbul'la müziği nasıl bağdaştırıyorsun? Şehre

38→

aşkını ilan etmenin bir sürü yolu var. Neden müziği seçtin?
Ben çok müzik dinlerim. Birçok şeyi müzikle daha iyi görebiliyorum. Benim için her kapıyı açan bir anahtar. Türkiye'deki toplum, Türkiye'deki karılar, ne bileyim, Türkiye'deki siyaset için anahtarım müziktir. 16 yaşlarımda, buralardaki duyguyu anlamak için anahtarım Sezen Aksu'ydu.
Alman toplumunu anlamak için müzik yardımına koşmuyor mu, buradaki kadar?
Ben doğma büyüme oralıyım. Dolayısıyla öyle bir yardım gerekmedi. Ama tabii ki orada müzik piyasasının içindeyim. Müzikle filmlerim birbirine giriyor. Benim için her şey bir soundtrack'tir... O zamanlar Coşkun Sabah, Ankaralı Turgut, küçüklüğümde dinlediğim bütün şarkılar yardım etti bana... Alternatif olarak ilk kimi keşfettim acaba? 1994'de Beyoğlu'nu keşfettim. Merter, Bakırköy ve Üsküdar'da akrabalarım var, annem de Şilelidir. Hep bir İstanbul bağlantım vardı, ama ilk defa 94'de Kemancı'ya gittim. O zamanlar Kemancı vardı, Caravan vardı, bir de Hayal vardı. Hayal'e sokmuyorlardı beni. Damsızım diye. *(gülüyor)* Beyoğlu'nda dolaşırken çok çeşitli müzikler duyuyorsun. Kafan iyiyken dolaşıyorsun, bir kasetçiden "Nasıl geçti habersiz"i duyuyorsun, işte bir soundtrack oluyor bu. Bir sokakta kavga dövüş sahnesi görüyorsun, aynı anda bir yerden fasıl sesleri geliyor. Başıma geldi, çok komikti... Otel odamda Orient Expressions'ın "İstanbul 1:26 a.m." parçasını dinliyorum, birdenbire aşağıdan polis arabaları geçiyor. Nedense burdaki polis arabalırının sesleri Amerikan polis arabaları gibi. Müziğe çok uyuyor, sanki birisi miksaj yapmış gibi... Bir şey daha var: Benim Türkçem de bozuk. Hem de bayağı bozuk.
Yok. Hem de bayağı iyi.
Sağolun. Ama ben sizden farklı düşünüyorum. Bir kör insan ne yapar, kulağına daha çok dikkat eder. Konuşamayan insanlar da, dinleyerek daha çok şey anlar. Dilim yetersiz olduğu için, daha çok müziğe takılıyorum. Sezen Aksu'nun şarkılarını söz olarak anlamıyorum. Eski bir Türkçesi var, benim kelime hazinem o kadar yok. Ama duygusunu anlıyorum: Hiçbir şey anlamıyorum, ama her şeyi anlıyorum! İlk filmim "Kısa ve Acısız"ın sonunda "Kavaklar" parçası var. O parçayı sadece "bir eski fotoğraf"tan bahsettiği için koydum. O sahnede eski bir fotoğraf vardı, "tamam, bu şarkı uyar" dedim, "kurtarır." Anneme sordum, "kavaklar ne oluyor?" diye. "Ağaçlar" dedi. *(gülüyor)*

Einstürzende Neubauten
Der Interimsliebenden
(Tabula Rasa)

(dikkatle dinliyor) Biraz ses ver... Burada komşular yok, sonuna kadar açabilirsin... Bilmiyorum bunu... Ha, dur, tamam. Einstürzende Neubauten tabii. Ben önce bir Türk parçası zannettim... Biliyor musunuz, benim yapımcı ortağım Klaus (Maeck) Einstürzende Neubauten'ın 20 yıllık menejeri. Böyle bir ortağım olmasından gurur duyuyorum.
"Sound Of İstanbul" projesinde, Neubauten'ın basçısı Alexander Hacke de var, değil mi?
Evet. Hacke benim alter-egom olacak. Batı kulaklı biri olarak buraya gelecek. "Buena Vista Social Club"daki Ry Cooder gibi... Hacke aslında Batı ya da Doğu kulaklı bir insan değil. O bir müzisyen. Deli birisi. Pozitif bir deli.
Nasıl tanıştınız Hacke'yle?
Grupta herkesi tanıyorum, ama sadece Hacke'yle sohbetimiz var. Blixa Bargeld'le merhaba, merhaba, o kadar. Onu da çok seviyorum, ama başka bir gezegende yaşıyor... Hacke'nin bir zamanlar bir kız arkadaşı vardı. Meret Becker isminde değerli bir oyuncu. Ben Meret'i "Kısa ve Acısız"da oynatmak istedim, evlerine gittim, ama kadının vakti yoktu çekimler için. O gün Hacke'yle tanıştık. Eskiden grupta F.M. Einheit (Mufti) vardı, sonra ayrıldı gruptan. Onu da tanıyorum. Mufti bir gün yeraltında, eski bir kömür ocağında bir konser verdi. O gün orda yeniden Hacke'yle karşılaştık, uzun uzun konuştuk, takıldık. "Duvara Karşı"da Selim Sesler'in kayıtlarını yapmak için bir yapımcı bulmamız gerekince, Klaus "Hacke yapsın" dedi. Hacke buraya geldi. Selim'le beraber çalıştı, müzik yaptı: Selim İngilizce veya Almanca bilmiyor, Hacke Türkçe veya Romanca bilmiyor. Müzikle konuştular. Bu çok hoşuma gitti. Zaten bu belgesel fikri o zaman doğdu.

"Duvara Karşı"yı yazarken ailemi düşündüm, "bazı sahneleri açık bulurlar mı acaba" diye. Sonra kendime "yap abi, yap" dedim, "film için önemli bu sahneler."

Hacke'nin Türkiye müziğine ilgisi var mıydı öteden beri?
Bunlar her şeye meraklı. Berlin'den geliyorlar zaten. İstanbul, Ankara, İzmir'den sonra Berlin var, Türklerin en fazla yaşadığı şehir olarak. Zaten Hacke Türklerle büyüdü. Ama sanırım, "Duvara Karşı"yla ilk defa bu müziğin içine girdi ve çok sevdi. Einstürzende Neubauten'ın İstanbul konserinde Selim Sesler'in ön grup olmasını çok istediler.
Hacke, senin Alman duygu dünyanın bir temsilcisi mi olacak filmde?

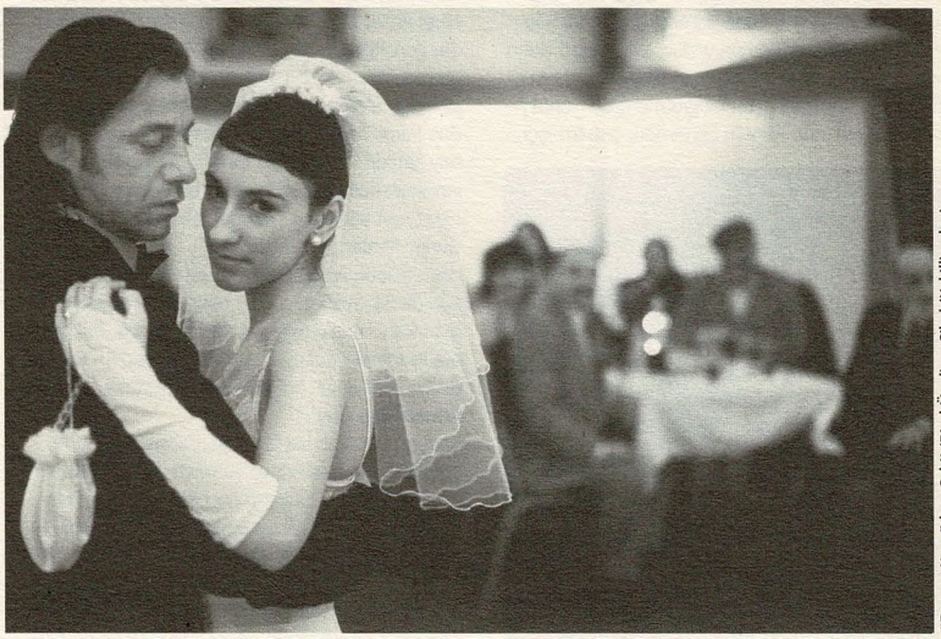
"Duvara Karşı"dan: Cahit (Birol Ünel) ve Sibel (Kekill) evleniyor

Buraları tanımayan ve keşfeden biri olacak. Hacke'ye her şeyi göstereceğiz tabii. Hacke aslında kafa yapısı olarak bir çingene. Sonbaharda çıkacak bir albümü var: Bütün dünyayı gezerek kaydetti. Peru, Meksika, San Francisco, İtalya, Japonya... Her yerin yerlisiyle birer parça yaptı.
Einstürzende Neubauten'ın müziğinde ilgini ne çekiyor?
Ben onları geç keşfettim. Ama küçüklüğümden beri varlardı, biliyordum. Alman medyası bile şaşırıyordu, bu acayip tipler kim diye. Aslında klasik bir Alman grubu diyebiliriz. Almanlar dünyada endüstri ülkesi olarak tanınmışlar: Mercedes, Krupp, Siemens... Einstürzende Neubatuten da bu tradisyonu kendine göre kullanıyor belki. Depeche Mode'un ilk döneminde de vardı, mesela zincirlerle ses yaratmak, "scientistic" bir bakış... Hacke de buraya geldiğinde vapurları çekecek, pazar yerlerindeki sesleri kaydedecek belki. Böyle fikirlerimiz var.
Sen Hamburglusun. "Sound Of Hamburg" belgeseli çekmeye kalksan nasıl bir film olur?
O da ilginç olur.
Oraya da aşık mısın?
Hamburg benim karımdır! İstanbul gizli aşkımdır, metresimdir. Orası benim karım, benim evim.
"Temmuzda" filminde gördük, Hamburg'da bir plaj var. Nasıl bir plaj o?
Limanın karşısı. Benim oturduğum semt, Beyoğlu gibi bir tepenin üzerinde. Tepenin ucundan tamamen limanı görüyorsun. Büyük bir köprü var, Boğaz köprüsü gibi. Ama tabii bir nehir orası: Elbe nehri. O tepenin altındaki kumsal 20 kilometre devam ediyor. Çok vakit geçirdim orda. Herkes gelir oraya, insanlar yüzmez, ama köpeklerini suya sokarlar... Eskiden Doğu Almanlar fabrika atıklarını atıyorlardı, o yüzden nehir zehirliydi. Ama son birkaç yıldır temizlendi, Haliç'teki gibi balık çıkıyor artık. 20'lerden eski Hamburg fotoğraflarında, herkesi yüzerken görürsün.
"Duvara Karşı" soundtrack'inde Hamburglu gruplar var.
Evet. Jan Delay hiphop-ragga takılıyor... Mona Mur gothic grubu... Polvorosa'nın eski ismi Niños Con Bombas'tı, mükemmel bir latin-punk grubuydu, biri Şilili, biri Brezilyalı, biri Alman. Ayrıldılar ve bir kısmı Polvorosa'yı kurdu. Şimdi Barcelona'da yaşıyorlar, ama kökleri Hamburg... Sisters Of Mercy İngiliz bir grup, ama solistleri Andrew Eldritch Hamburg'da takılıyor... Bir de Talk Talk cover'ı söyleyen Zinoba var: Eski isimleri Selig.
Soundtrack'teki teşekkür listesinde St. Pauli'den bahsediliyor. Öyle bir futbol takımı yok muydu?
St. Pauli Hamburg'da bir mahalle. Futbol takımı var. Solcudurlar. Ben de onları tutuyorum. Orası Beyoğlu gibi bir mahalledir, bütün kulüp ve müzik piyasası St. Pauli'dedir. Bütün orospular da orada durur. Meşhurdur orası... Hamburg bir üçgen benim gözümde. Diğer Hamburg'a ben de yaban-

cıyım. Sternschanze, St. Pauli ve benim oturduğum Altona bir üçgen yapıyor. Bütün piyasa orası. Ayrıca çok güzel zengin mahalleleri de var. Derler ki, Hamburg'un bütün zenginleri eski korsanlarmış. St. Pauli takımının bayrağında da korsan resmi vardır.

Bora Ayanoğlu - Rose Marie
(45'lik)

60'lardan bir şarkı mı? Bilmiyorum.

76 tarihli. Sözlerine dikkat edebildin mi? Almanya'ya göç hakkında yazılmış nadir şarkılardan biridir... Biraz geçmişinden bahsedelim istiyoruz. Ailen nereli, Almanya'ya neden, nasıl gitmişler?

Babam Zonguldaklı. Ama aslında kökleri Trabzonlu. Dedem Trabzon'dan geliyor. Babaannemi Trabzon'dan kaçırmış, Zonguldak'a yerleşmişler. Bakın, onlar da göç etmiş. Dedem bile göçmen! Dedem denizciydi. Birinci Dünya Harbinde, Kurtuluş Savaşında Rusya'dan silah taşımışlar. Maalesef ben dedemi tanıyamadım. Beş yaşındaydım öldüğünde. Babamın, amcamın anlattıkları kadarıyla çok açık, serbest kafalı birisiymiş. Ama o Almanya'ya gelmedi. Babam, amcalarım, halalarım Almanya'daydı...

Annen-baban nasıl evlenmiş?

Burada evlendiler. 1966'da babam Almanya'ya bekar gitti. Çalışıp kazandığı parayla burada tekne alacaktı. Balıkçıydı. Kahveleri vardı ve balığa çıkarlardı. Filyos diye bir yerdi, şimdiki adı Hisarönü... 68'de buraya geldi, evlendi, sonra beraber Almanya'ya gittiler.

Annen Şileli olduğuna göre, onların tarafında da var mı balıkçılık?

Hayır değil. Onlar çok fakirlerdi. Anne tarafından dedem çok erken öldü, annem babasız büyüdü. Annem ilkokul öğretmeniydi. Burada, Ortaköy'de okula gitti, öğretmenlik öğrendi. Evde eski Ortaköy fotoğrafları var, annem gençken. Şimdi köprünün olduğu tepede duruyorlar, ama köprü daha yok o zaman, aşağıda cami gözüküyor. Annem Bursa'nın köyünde ilkokul öğretmeniydi. Sonra babamla evlendi. Annem öğretmen, babam işçi.

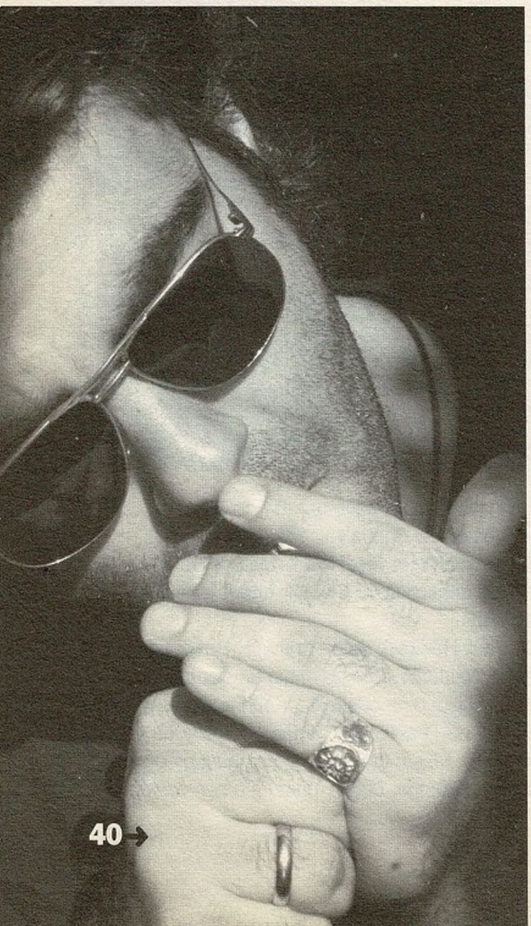

Klasiği bozan bir şey aslında. Bu durum çatışmalar yarattı tabii. Annem buradan oraya 19 yaşında öğretmen gitti, beş yıl temizlikçi olarak çalıştı. Hep üzgündü annem. Çok emek verdi bize, çok iyi bir annedir.

Kaç kardeşsiniz?

Bir abim var, Cem, hem oyuncu hem memur. Ailemde hiç sanatçı yok. Aslında var: Hepsi sanatçı. Tam bir Fellini ailesi. Herkeste biraz delilik var. *(gülüyor)*

Akrabalarınız kesin dönüş mü yaptılar buraya?

84'de hepsi Türkiye'ye geri döndü. Orada bir tek biz kaldık. Bunun hakkında "Geri Dönmeyi Unuttuk" diye bir saatlik bir belgesel yaptım. İstanbul'da ve Filyos'da çektim. Bir gün babamla konuşuyorduk, "biz geri dönmeyi unuttuk oğlum" dedi bana, isim oradan çıktı.

İçlerinde Türkiye özlemi var mıydı siz küçükken?

Tabii, biz öyle yetiştik. Sanki her an hazırlanıp gideceğiz gibi. Kuzenlerim buraya temelli dönüş yaptığında çok üzülmüştüm.

Buraya tatile gelmeyi sever miydin?

Senede bir kere yapılan büyük bir macera. Üç gün sürerdi yol. Hem de çok sevinirdim.

Buraya kesin dönüş yapsanız da sevinir miydin?

Bir zaman, evet. 1986 yazında İstanbul'da dolaştık, kuzenimle beraber. Sultanahmet'e gittik, turistlerle takıldık. Hoşuma gitmişti. Hiç dönmek istemedim Hamburg'a. Düşündüm, yola çıktığımız anda, arabadan atlasam, kaçsam...

Bütün akrabalar Türkiye'ye geri döndü. Bunun hakkında "Geri Dönmeyi Unuttuk" belgeselini yaptım. Babam, "biz geri dönmeyi unuttuk oğlum" dedi bana, isim ordan çıktı.

Seni sinemacı olmaya ne itti?

Bugün globalizm var, bilgisayarlar, internet, televizyonda bütün Türk kanalları... Sık sık annemlere gidiyorum, yemek yiyoruz, "baba haberleri açsana" diyorum, ama onlar dizi seyrediyorlar... Radikal gazetesi bile var Hamburg'da. Çocukluğumda, gençliğimde böyle değildi. Buraya telefon bile açamazdın... 80'lerde video piyasaya çıktığında, ilk video alan hep Türklerdi. Yeşilçam sinemasından Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Orhan Gencebay filmleri, "Hababam Sınıfı", Cüneyt Arkın filmleri seyrederdik. Bazen solcu bir aileye, genellikle öğretmen ailelerine giderdik, onlarda da Yılmaz Güney filmleri ya da "Otobüs"... Bu filmler beni çok etkiledi. Annem beni erken yatırırdı, ertesi gün okula gittiğimde, ben hariç herkes akşam Alman kanalındaki filmi seyretmiş olurdu. Ben de bütün filmleri videoya çekmeye başladım. Bu sefer bir kere değil, on kere seyrediyordum filmleri.

Aklında kalanlar?

Çok var abi, çok var... Bir gün annem basit bir ameliyat için hastaneye yatmıştı, bize başka bir aile bakıyordu. O ailenin çocuklarıyla "Zombiler Alışverişte" gibi bir korku filmi seyrettik. Hiç unutamıyorum, bir hafta uyuyamadım... Mesela bir Küçük Emrah filmi vardı. Adını hatırlamıyorum. Damardan bir arabesk filmdi, sadece bunu hatırlıyorum. O filmden çok etkilendim. "Kısa ve Acısız"da, kafamda o filmden hatırladığım resimlerden kullandım. En fazla filmi çocukken seyrettim ben. Bugün doğrudürüst film seyretmiyorum. DVD alıyorum, sinemaya gitmiyorum. Almanya'da her şey dublaj. Bu çok büyük bir hata. "Duvara Karşı"yı kesinlikle dublaj yaptırmadım, nasıl çektiysek öyle oynuyor...

Güven Kıraç'ın küfürlü konuşmalarını altyazıda Almancaya nasıl çevirdiniz. Almancada uzun, ağız dolusu küfür olmadığı söylenir.

Valla biraz becerdik. Tercümanlığı ben yaptım. "Sülaleni sikeyim" gibi bir küfürü "Ich fick deine Sitte" diye çevirirsin. Türkçedeki gibi güçlü olmaz tabii. Olduğu kadar!

Prince - Temptation
(Around The World In A Day)

(hemen) Prince. "Temptation". "Around The World In A Day" albümünün son parçası.

Geçen söyleşimizde "tek bir klip hakkım olsa Prince için kullanırım" demiştin.

Evet. Prince en önemlisi, en iyisi, en beceriklisi. Çok güzel parça seçmişsiniz. Çok iyi, çok iyi, bu herif çok iyi... *(yerinden kalkıp çantasından bir CD uzatıyor)* Size bir albüm vereyim, ama kabı yok, siz bir kap uydurursunuz, "If I Was Prince" diye bir compilation. Elektronik müzik sanatçıları Prince şarkıları yorumluyorlar. Çok acayip.

Prince'de ne çekiyor seni? İlk ne zaman dinlemeye başladın?

84'de "Purple Rain" çıktı. Onu radyodan kaydetmiştim. İlk satın aldığım Prince albümü 86'daki "Parade"dir. 12-13 yaşındaydım. Bence en iyi siyah müzikçi, en funky'si... Çok hatıralarım var Prince'le. Plaklarım var, 120 tane vinyl var, sadece Prince... Bootleg'ler, single'lar... Bu konuda fanatiğim. Tamamen bir sevişme müziği. Michael Jackson gibi kendini satmadı abi, satmadı işte! En iyi müzisyen olduğu için top noktası! Herif 22 tane enstrüman çalıyor abi! 22'sini de iyi çalıyor!

Bir parçasında kanun çalıyor...

"The Question of U" parçasında mı? "Graffitti Bridge" albümünden... Prince bir çılgın. O çılgınlığı da hoşuma gitmiştir herhalde. Bizim okulda kimse sevmezdi Prince'i. Biz sadece iki kişiydik: "Kısa ve Acısız"da oynayan uzun saçlı Yunan çocuk var ya, hani "Duvara Karşı"da, bardaki adam. O benim en samimi arkadaşım Adam Bousdoukos'tur. 84'den beri tanışırız. İkimiz Prince dinlerdik. Geçen sene Prince Hamburg'a geldi. Ben, karım Monique, Birol Ünel ve Adam, Prince'le aynı bardaydık.

Konsere mi gelmişti?

Konsere geldi. Hep beraber konsere gittik. Konserlerden sonra genellikle after-show yapar. Klaus'dan öğrendik ki, Mojo'da after-show yapacakmış. Mojo burada rock bar, ama Hamburg'da siyah müzik çalan bir kulüptür.

Peki tanıştın mı Prince'le?

Yok. Ben kimim ki? Ben ona ne diyebilirim ki? Çekindim. Ama Birol çok sarhoştu ve yanına gitmek istedi... Zaten Birol sayesinde oldu her şey. Hep beraber Mojo'ya girmek istedik, after-show için. Ama Birol'u sarhoş diye içeri sokmadılar. Birol da "tamam, siz girin, ben yandaki bardayım, sonra beni alın" dedi. Orası da Mojo'yla aynı mekândır, ama kapısı ayrı, küçük bir bardır... Biz burda Prince'i bekliyoruz, Birol da yanda bizi bekliyor. Prince'in geldiğini gördük, sonra kaybettik, bir türlü sahneye çıkmadı. Canımız sıkıldı, karnımız acıktı, Birol'a bir bakalım diye öbür bara girdik ve...

Prince orda mı?

Prince orda abi, Prince orda!.. Bizim "space monkey" Birol gene bir serserilik yaptı, Prince'in yanına gitmeye kalktı, ama hemen guard'lar geldi, uzaklaştırdılar... *(gülüyor)* Yarım saat Prince'le aynı mekandaydık, çok iyiydi...

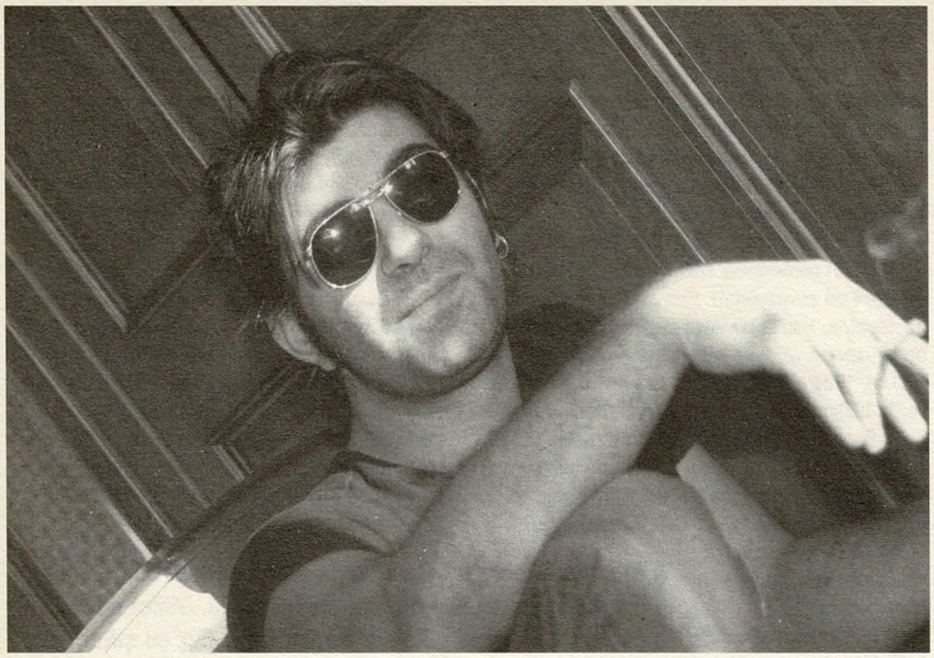

White Stripes
The Hardest Button To Button
(The Work Of Director - Michel Gondry)
(bir süre klibi izliyor) White Stripes bu. Çok iyi bir klip. Kamera tek noktada sabit. Her sahneyi tek tek çekip birbirine eklemişler...
Klipleri yeni bir sinema biçimi olarak değerlendiriyor musun?
Çok kıskandığım klipler oluyor. Bu da özel bir sanat. Sinema ve müzik çok çok yakın. İlk filmler öyle değil miydi? Sessiz sinema zamanlarında, Fritz Lang'larda falan, bir küçük orkestra veya piyanist çalıyordu salonda. Bu çok eski ve mantıklı bir bağlantı. Sinema iki dimension'lu bir olay. Bir yana gidiyor, bir de yukarı gidiyor, o kadar. Derine gidiyor gibi gözükebilir, ama gitmiyor. Müzik ona derinlik veriyor. Müzik ve film: Bunların hep birbirini beslemesi gerekiyor.
Fellini'nin demiş ki: "Bir yönetmenin en çok ihtiyacı olan şey, iyi bir çift kulaktır."
Kulak çok önemli abi. Biz "Duvara Karşı"nın miksajını tek kanalda, mono yaptık. Şimdi her yerde 5.1 sistemler var, biz öyle yapmadık. Çünkü fazla paramız yoktu, belgesel tarzı bir şekil yarattık. "21 Grams", "Amores Perros" (Alejandro González Iñárritu), "Traffic" (Steven Soderbergh) gibi filmlerin teknik yapısı çok hoşuma gidiyor. "Matrix"te filan helikopter geçiyor, tank geçiyor, ses her taraftan geliyor, sinema sallanıyor. Biz bunu yapmadık. Ses sadece önden gelsin, millet öne baksın istedik. Sadece müzik bölümlerinde kanalları açtık. Belgeselciler hep böyle çalışıyorlar.
Iñárritu'yla aranda paralellikler kuruyor musun? Biriniz Meksikalı, biriniz Türk. Günümüz dünya sinemasının en çok dikkati çeken filmleri sizden çıktı.
Karımın babası Alman, annesi Meksikalı. Anneannesi eski kızılderililerden, Mayalardan geliyor. Uzaydan, gökten geldiklerine falan inanıyorlar. *(gülüyor)* Bu bağlantı benim hayatımın içinde de var. Ne onlar bana soğuk ya da yaban davrandı, ne de ben onlara. "Amores Perros" son 10 senenin en mükemmel filmlerinden biri.
Filmleriniz bir yandan çok sert ve genç filmler. Mesela "Amores Perros"u kayınvalidenle veya "Duvara Karşı"yı kendi ailenle seyrettin mi? Onlar nasıl karşılıyor acaba?
Benim annem-babam iyi seyirciler. Sadece duyguyla bakıyorlar, aynı zamanda mantıklı insanlar. Onlar "Duvara Karşı"yı beğendi. Tabii ki babam "çok açık sahneler var" dedi. Biliyordum bunu diyeceğini. Ama beni herkese karşı korudular. Beğenmeselerdi, bunu yapmazlardı, ne bileyim, belki de gururlu insanlar oldukları için gene yaparlardı... Ailemin işime çok etkisi var. Bakın: Ben çok kişisel filmler yapıyorum. Özel hayatımda geçen şeylerin filmini yapıyorum. Anne-babamla aynı şehirdeyiz, aramız iyi, sık görüşüyoruz. Bu böyle. Yazarken düşündüm, "bazı sahneleri açık bulurlar mı acaba" diye. Sonra kendi kendime şöyle dedim: "Yap abi, yap. Film için önemli bu sahneler." Sonra anlatabilirdim neden kullandığımı. Ve de anlattım. Babama dedim ki: "Bu bir diyalog. Seks de bir diyalog." Bunu babama söyleyince dinliyor ve anlıyor...
Filmin sonunda Cahit ve Sibel'in sevişme sahnesini gereksiz bulanlar oldu... Filme bir şey katmadığını söylüyorlar.
Hedefim şunu anlatmaktı: Bu aşk bitti. Bir kuruluk var ortada. Ama yatmak için kendilerini borçlu hissediyorlar. O kadar şeyler geçti başlarından ve hiç yatmadılar. Sonunda yatınca anladılar ki, o kadar önemli değilmiş bu. Aslında Galleria'da buluşup konuşacaklardı. Ama birbirine söyleyecek söz bulamadılar. Ne diyeceklerdi ki? En iyisi yatmalarıydı. Aşkın soğuduğunu anlamaları için yatmaları lazımdı.

Ennio Morricone - A Fistful Of Dollars
(The Very Best Of)
Sergio Leone filmlerinden herhalde. Ennio Morricone. Ama hangi film olduğunu bilmiyorum.
"A Fistful Of Dollars" (Bir Avuç Dolar İçin). Bazı müzikler var ki, dinlediğin anda direkt film geliyor aklına... Depeche Mode'un şarkısını senelerdir dinleyip çok sevmemize rağmen, bundan böyle "Duvara Karşı"yı hatırlatacak bize. Çünkü intihar sahnesiyle çok örtüşmüş.
Depeche Mode'u seçen ben değildim, Klaus'du. Depeche Mode'un solisti o zamanlar kendini bir otelde öldürmek istemiş. O dönemde yazdığı bir şarkı bu. Ben Depeche Mode'u severim, her parçalarını değil, ama severim. Filmde birçok parça evvelden belliydi. Bir senaryo soundtrack'i yaptık ve filmi ona göre çektik. Selim Sesler'in parçaları Brenna McCrimmon'un albümündeki parçalar zaten. Biz sonra bunları İdil'le (Üner) yaptık... Bir soundtrack, yönetmenin en sevdiği parçaları bir araya getirdiği bir albüm değildir. O zaman sadece Prince kullanırdım, pahalıya mal olurdu. *(gülüyor)* Birthday Party'yi de Klaus önerdi. Ben Nick Cave'in eski grubu olduğunu bile bilmiyordum. Filmdeki Cavit karakterine çok uydu. Birol'un geçmişinde zaten bunlar var: Birol bir punk, polislerle çok kapışmış 80'lerde... Ayrıca Birol müzik prodüktörü olarak bir albüm de yaptı. Kimin albümüydü, hatırlamıyorum. Çok boktan bir albümdü. *(gülüyor)*
Geçen söyleşide, "bizce sen bir müzik adamısın" dedik, sen ise "maalesef değilim" dedin.
Maalesef. Acı ama gerçek. *(gülüyor)*
Müzisyen olmayı mı tercih ederdin? Sinema ikinci tercihin mi?
Hayır, birinci tercihim. Ama bana nasıl nefes gerekiyorsa, müzik de öyle gerekiyor. En büyük işkence, beni müziksiz bırakmak olur. Doğru söyledim mi? Yoksa işkembeyle mi karıştı? *(gülüyor)* Evet, beni hapse atsalar en büyük işkence müziksiz kalmak olur. Ben de kendim söylerim, n'apayım...
Sesin iyi midir?
Maalesef. *(gülüyor)*
Meksika müziği dinliyor musun?
Monique de pek dinlemiyor... Ama ikimiz de Manu Chao dinliyoruz. Ben nasıl buradan besleniyorsam, Manu Chao da Meksika'dan besleniyor.
Karın Meksika'ya gidip geliyor mu?
İki senede bir gidiyor. Beraber hiç gidemedik, ama çok isterim. Bunlar Chiapas'tan değil, Kuzeyden, Juarez'den geliyorlar. Ama Viva Zapata!.. *(gülüyor)* Monique'lere büyük Meksikalı mafyalardan bir damat geldi, şimdi aile içinde bir tartışma var, "nasıl evlenir bu adamla" gibi. Sizin için bol dedikodum var yani. *(gülüyor)*

Trio - Da Da Da
(Trio)
Tamam. Trio. "Da Da Da". Bunu Replikas sample'ladı değil mi? Bunlar bizim çocukluk şarkılarımız. İyi hatıralarımız. Kültürümün bir parçası... Buna benzer bir Türk parçası da vardı, "I love you, I love you, do you love me, yes I do..." *(gülüyor)* O parça da benim kültürüme ait.

Çok hatıralarım var Prince'le. 120 tane plağım var, sadece Prince... Michael Jackson gibi kendini satmadı işte! Herif 22 tane enstrüman çalıyor abi! 22'sini de iyi çalıyor!

"Duvara Karşı", merkezinde iki aşığın olduğu, dünyanın herhangi bir yerinde geçebilecek bir hikaye. Bir ölçüde Vincent Gallo'nun "Buffalo 66"inden, Nick Cassavetes'in "She's So Lovely"sinden veya "Betty Blue" (Jean-Jacques Beineix), "Köprüüstü Aşıkları" (Leos Carax) gibi Fransız filmlerinden izler taşıyor. Ama bu hikayenin etrafını o kadar iyi örmüşsün ki, çok şaşırtıcı bir film çıkmış ortaya.
Hikaye aslında küçük, sıradan bir hikaye. Hiç özel bir hikaye değil. Bu dünyada böyle bir durum olmuş. Tamam, olur böyle şeyler!.. Ama yaşadığın çevrede dikkatli takılırsan, bir çevre filmi yapabilirsin. Başarının nedeni bu, yoksa hikaye değil. Ben hep böyle filmler çekmek istiyorum. Böyle daha kolay. Bundan sonraki uzun metrajımın adı "Soul Kitchen" olacak, "Ruh Mutfağı". Sadece soul müzik geçecek filmde. Benim mahallemde, kapımın önünde geçen sıradan bir hikaye: Beş yıl beraber olan bir çift. Bir ilişkinin portresi. Filmin başında aşık oluyorlar, sonra beş yıl bera-

ber olup ayrılıyorlar. Kız tiyatro oyuncusu, adam lokanta sahibi. Kız Türk, adam Yunanlı... Tabii ki aynı zamanda tanıdığımız, yaşadığımız çevreyi göstereceğiz. Amerika'dan, Türkiye'den teklif geliyor, "şunu çek, bunu çek" diye. Ben öyle yapamam. Başkasının senaryosunu çekmek, benim çizdiğim bir yol değil. Ben filmlerimin yazarı olmak istiyorum. Senariste ihtiyacım yok. "Duvara Karşı" öğretti bunu bana. İlk üç filmimde değişik değişik şeylerle uğraştım. "Kısa ve Acısız" ve "Temmuzda" tamamen farklı filmler.

"Duvara Karşı" kendi tarzını bulduğun ilk film.

Aynen öyle. "Solino"da yeni-gerçekçilik akımı etkisi vardı, Visconti vardı, Pasolini vardı... Bir birikimin sonucu bu. Altın Ayı benim geleceğimi belirlemiyor, geçmişimi ispatlıyor. Bir yol çizdik ve buralara geldik. İlk üç filmi eğitim olarak görüyorum. İmkânları deniyordum. "Solino"da başkasının senaryosunu çektim, onu da denedim... Senaryonu kendin yazınca daha fazla iş olmuyor, daha az iş oluyor. Çünkü yazmayı seviyorum, çok kolay bir şey. Yazarken belki krizler geçiriyorum, hiç uyuyamıyorum, ama gene de kendim yapmalıyım.

Günün birinde roman da yazar mısın?

O kabiliyet yok bende. Ama bu sefer "maalesef" demiyorum, müzikteki gibi...

Türkiyeli edebiyatçıları okuyor musun?

Türkçe okuyamıyorum. Üç sene, haftada bir kere Türkçe dersine gittim ilkokulda. Türkçe okumasını hiç öğrenemedim. Konuşmayı biraz biliyorum işte... Orhan Pamuk'u Almanca okudum. "Siyah Kitap", pardon, "Kara Kitap". Tanıştım da Orhan Pamuk'la. Şahane bir İstanbullu.

Peter Maffay - Cartel

Maffay'la Cartel

(Begegnungen)

Peter Maffay, Erci E... Beş-altı sene oldu mu bu parça çıkalı?

98'de çıkmıştı... Almanya'daki Türklerin hayat koşullarından bahsedelim istiyoruz... "Duvara Karşı" için Berlinale kataloğundaki tanıtım yazısı dikkatimizi çekti. Filmin hikayesini çok basite indirgeyen, yanlış kanaat uyandıran cümleler vardı: "Sibel normal bir müslüman gibi yaşayamayacak kadar hayatı sevmektedir" mesela.

Bizim filmi dağıtan salaklar yazdı onu. Onlara o kadar kızdım ki! "Filmi o türlü satmayın" dedim. "MTV tarzı, popüler bir film gibi satın" dedim. Aklıma gelince tepem çok atıyor... Ben bu filmde vatan haini de oldum, internetten tehditler bile geldi, ama "life goes on" yani...

Bir söyleşinde, Almanların Türkleri ve Türk filmlerini hep bir trajedi çerçevesinde algılamak istediğinden şikayetçi oluyorsun...

Evet, bu da bir ırkçılık... Ben nasıl Türk çerçevesini, göçmen çerçevesini sevmiyorsam, Alman çerçevesini de sevmiyorum. Ben oranın en büyük gazetesiyle, Bild'le bir savaşa girdim. Mahkemede bir davam vardı ve kazandım. Ama çenemi tuttum, "Bild'e karşı zafer kazandım" diye her yerde bağırmadım... Uğraşmak istemedim. Zinoba'nın solisti Jan Plewka'yla bunu tartıştık. O çok popüler biridir Hamburg'da. Onunla da çok uğraştı Bild. Jan'ı eroinci yaptılar. Hiç alakası yok, iki tane de çocuğu filan var... Çok yorucu şeyler bunlar. Sen sanatçısın ya... Onlar konuşsun, sen işine devam et!

Michael Moore'un Cannes'da ödülü alması çok iyi oldu. Bu dünyayı kültürle değiştirebiliriz belki. Millet sokağa çıkmıyor ki. Ama çıkanlar da var tabii. Biz de çıkacağız.

Hadi Bild'in ne mal olduğu belli, liberal veya sol kanattan rahatsızlığın neler?

Bu bir sistem olayı, Hitler olayı falan değil. Irkçılık bazen çok daha basit bir şey olabilir: Kıskançlık olabilir mesela... Der Spiegel çok liberal bir dergi olarak geçer. Her şeyi yazar, tarafsızdır denir. Ama onlarda da belli bir kıskançlık var. Ama çok snoblar. Çok iyi gizleyebiliyorlar, çok akıllılar. Yine de Spiegel'i alıp okuyorum, iyi bir dergi. Boykot etmeye gerek yok.

Bild'le aranda neler geçti? Sibel Kekilli'nin porno oyunculuğu hikayesi dışında, bilmediğimiz neler yazdılar?

Bild Türkiye hakkında bir yazı çıkardı: Burda "Duvara Karşı"yı oynatan sinemalara bombalar atmışlar, İstanbul emniyet müdürü sinemalara kontroller koymuş... Evrensel gazetesi için "koyu islamcı bir gazete" diye yazdılar, aynen böyle, ben demişim ki bir kokteylde, "bu memleket böyle bir ödülü hak etmedi".

Sence bunları bilinçli mi yapıyorlar?

Çok bilinçlice yapıyorlar. Türkleri böyle görmek istiyorlar, afişleri yırtsınlar, bomba atsınlar... Böyle kuvvetli bir akıntı var orada. Anamızı ağlattılar, Sibel olaylarıyla, Birol olaylarıyla... Ama adalet de çok kuvvetli orada. Stern'le yaptığım söyleşide "Bild'in yaptığı ırkçılıktır, soykırımdır" dedim. Bana dava açtılar, "bu kelimeyi kullanamazsınız" diye... Avukata gittim, "bu kelimeyi söyleyebiliyor muyum" diye sordum. Adalet bana hak verdi: Söyleyebiliyormuşum. *(gülüyor)* Ben "soykırım" deyince, bunlar Almanya'daki Yahudi toplumunun başkanına gittiler: "Fatih Akın bunu söyleyebilir mi" diye soruyorlar, o da "hayır, söyleyemez" diyor. Ben mahkemede ne dedim biliyor musunuz: "Bu adam, Amerika'nın Irak'a girmesini destekledi, Almanya'nın savaşa girmesini istedi. Ben böyle bir adamı niye dinleyeyim ki." Aynen böyle söyledim. Sonra da "çok da yaşlı bir adam zaten" dedim. Bunu bile dedim, olayı Eminem'e döndürdüm. *(gülüyor)* Davayı kazandıktan sonra Türkiye hakkındaki öbür yazı çıktı Bild'de... Bu sefer ben açtım davayı. Onu da kazandım. "Sen haklısın, yanlış yazdık" diye yazdılar. Ama kimsenin haberi olmadı o küçücük yazıdan... Bütün bu olayların kökeninde "Türkiye Avrupa'ya girsin mi girmesin mi" tartışmaları var. Bu bütün Almanya'da ciddi bir konu, her gün, her yerde tartışılıyor... Milli Görüş bana bir mektup yazdı. Hiçbir fikirlerine katılmıyorum, ama düşünce biçimlerini akıllı buldum. Almanca bir mektup: "Değerli kardeşimiz, sizi kutlarız, ama biz Türkleri istemeyenler, sizin söylediğiniz her şeyi kullanmak isteyecek..." Ve haklı çıktılar. Biz bunlarla uğraşıyoruz. Ama sokaktakiler, fabrikadakiler çok daha kötü şeyler yaşıyorlar belki. Ben sekiz-on senedir sanatçı çevresinde yaşıyorum. Ailem de artık sanatçı oldu. *(gülüyor)* Tabii ki çok arkadaşım var, işçiler, taksi şoförleri, filmde tavla oynayanlardan biri abim, diğerleri işçi arkadaşlarım...

Gençliğinde sokak kavgalarına karıştın mı?

Gençliğimde evet. Hapiste de yattım. Ama sadece bir gece yattım. *(duraksıyor)* Ama bunu sık sık yaptım ve sık sık bir gece yattım. *(gülüyor)* Bizim bir gang'imiz, bir çetemiz vardı. 80'lerde çok çeteler oldu Türkler arasında. Bir altkültürdü. Bizim ismimiz Turk Boys'du. O zamanlar Türk, Kürt, Alevi filan bilmezdik. İçimizde Yugoslavlar da vardı. Hepimiz Turk Boys'duk işte. Cool isim!.. *(gülüyor)* Mesela benden bir nesil evvel The Champs diye bir çete vardı, bir gün onların filmini yapmak istiyorum...

Oradaki Türk sanat ve edebiyat çevreleriyle aran nasıl? Mesela kendilerine kanak-attack diyen bir çevre ve "Kafa Örtüsü" kitabı Türkçeye çevrilen Feridun Zaimoğlu var...

Buraya gelmeden evvel bir tiyatro oyunu yaptım, yönetmen olarak. Feridun Zaimoğlu'nun bir hikayesiydi: "Gotteskrieger" (Tanrı savaşçısı) Bir alışverişimiz var, tanışıyoruz çoğumuz. Ama belli bir lobi yok. Olay örgütleşince ben uzak duruyorum.

Burada senelerdir beyaz Türklerin ağzından düşürmediği bir laf vardır: "Almanlar da haklı, oraya hep cahil, pis insanlarımız gitti, bizi orda kötü tanıttılar" gibi şeyler söylenir.

Ne kötülük yaptı Türkler? Suç olaylarını, kiriminalite olaylarını, çanta çalmaktan tut, adam öldürmeye kadar, bunları herkes yapıyor, Almanlar da yapıyor... Düşün: Bir ülkeden başka bir ülkeye gidiyorsun, nüfusun çok fazla olmuş ve ses çıkartıyorsun... Türkiye'de de böyle olsa, Tarlabaşı'ndaki Afrikalıların sayısı artsa, veya Çin'den insanlar

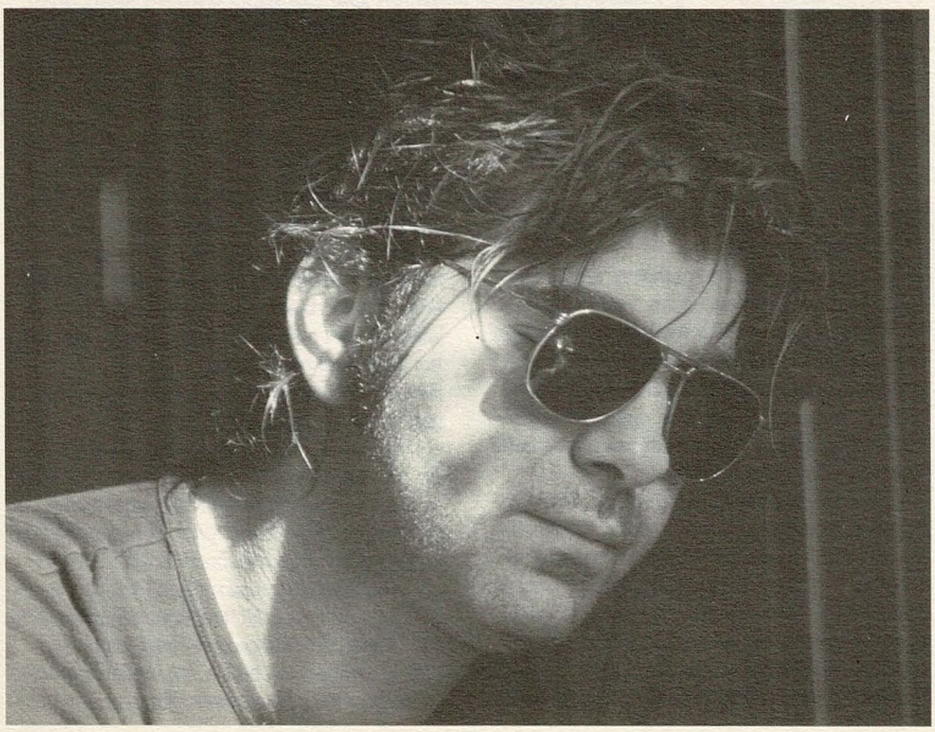

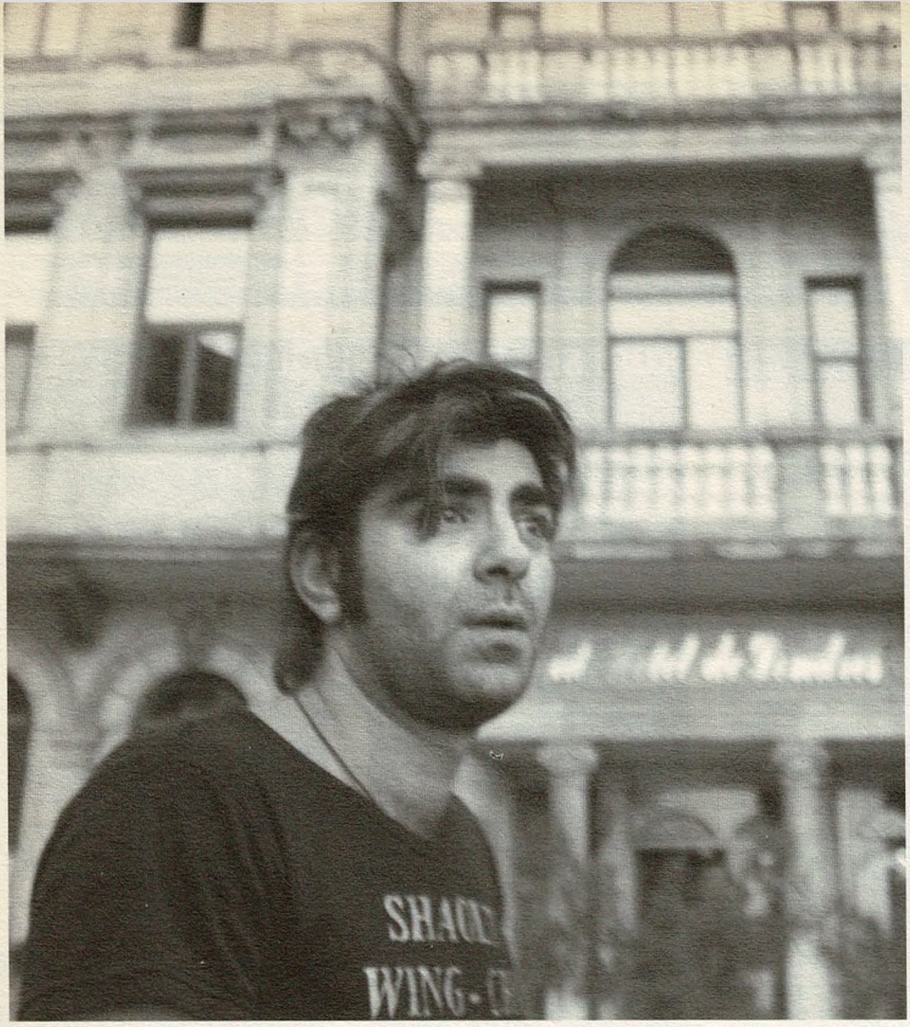

gelseler, burda 2.5 milyon olsalar...
Geçen gün Beyoğlu'nda gördük: Çinli bir kız sokakta tezgah açmıştı, iki Afrikalı da ondan alışveriş ediyordu.
(gülüyor) İşin güzelliği de bu! Müzik de bu! Manu Chao'ya memleketini soruyorlar, "ben bu zamanın çocuğuyum" diyor. Haklı. Ben de öyleyim. Benim memleketim şu an! Şimdiki zaman!

Ciguli - Binnaz
(Ciguli Forte)
Kim bu?
Ciguli.
Ha, küçük boylu adam. Şapkalı. Biliyorum. Ama çok takip etmedim.
"Temmuzda" filmi bir yol öyküsü anlatıyor. Yaz tatillerinde üç günde katettiğiniz Balkan otoyollarında geçiyor film: Yani, başka türlü bir Avrupa'da.
Hep Avrupa, Avrupa derler. Sinir oluyor insan! Sürekli Paris, Londra!.. Londra'da ne var ulan? Çok pahalı, her yer 11'de kapanıyor, yemekleri boktan, ben n'apayım orda? Belgrad öyle değil mesela. Küçükken hep arabayla geçerdik, ama ilk defa bu sene üç gün kaldım... Çok canlı bir yer. Irkçısında bile bir sıcaklık var, "madem öyle, bu rakıyı beraber içelim" bakışı var. Film üniversitelerine gittim, eski püskü binalar, temizlikçi Çingene kadınla Türkçe konuştum, öğrenciler çok iyilerdi, Kusturica da ordan gelmiş...
İstanbul'u kozmopolit buluyor musun?
İstanbul da bana bir Balkan şehri gibi geliyor... Buralardaki karışım Almanya'daki gibi 40 senelik bir karışım değil. Türkiye yüzyıllardır bir köprü ülke. Gelen gelmiş, geçen geçmiş... Hitler dönemi gelmeseydi, şimdi bütün dünyanın merkezi Berlin'di. Çok temizlik oldu. Yahudi kalmadı, Çingene kalmadı. Şimdi yeni yeni geliyorlar... Bakın, ben çok geç kaldım, gitmem lazım.
Son bir parça, sonra tamamdır!

Rage Against The Machine
Sleep Now In The Fire
(Battle Of Los Angeles)
Rage. Son albümden, "Battle of Los Angeles"dan. Çok şahane albüm. Şu para hikayesinin olduğu şarkı. Açsana sesini...
Klibini Michael Moore çekti: Wall Street'i basıyorlar, korsan eylem koyuyorlar...
Klibi biliyorum. Michael Moore'un çektiğini bilmiyordum.
Nasıl buluyorsun Moore'u?
Çok önemli bir herif. Çok usta bir belgeselci. Tekniğiyle, kurgusuyla örnek bir adam... "Fahrenheit 9/11"ın Cannes'da ödülü kazanması çok iyi oldu. Bu dünyayı kültürle değiştirebiliriz belki. Millet sokağa çıkmıyor ki. Ama çıkanlar da var tabii. Biz de çıkacağız. Ben bu ay sonu gene geliyorum İstanbul'a. Buradaki Bush karşıtı gösteriyi videoyla çekeceğim... Bilmiyorum, nerde kullanırım... Çok önemli bu Bush Mush olayları...
Seni özellikle etkilemiş bir müzik belgeseli var mı peki?
Bence en önemli belgesel "When We Were Kings" (Leon Gast). Ben onu bir müzik belgeseli olarak da görüyorum: Muhammed Ali'yle George Foreman, Zaire'de maç yapacaktı, aynı anda bir de konser vardı, James Brown'lar, BB King'ler çalacaktı. Yönetmen konseri çekmeye gitti. Sonra Foreman yaralandı, kaşı patladı, altı hafta dövüşe ara verdiler. O arada belgesel ekibi boş kalınca her şeyi, Muhammed Ali'yi falan çekmeye başladı. Başka bir şey yapmak istediler, ama bunu yaptılar. Sonra, para bulunmayınca filmin piyasaya çıkması 25 yıl sürdü. Bence çok baba bir film... Bakın, ben valla gidiyorum artık. "Fatih Akın, Mercan Dede konserine gidiyordu, o yüzden bu interview burda bitti" diye yazsanız olmaz mı?

Söyleşi: ***Tacide Kaya - Ogan Güner - Derya Bengi***

SİYASET >

1960'tan beri Avrupa ve dünya solunun teorik-düşünsel macerasının temel direklerinden birisi olan ve 2000'de 'Yeni Seri'ye başlayarak yeni bir atılım dönemine giren **New Left Review,** Tarık Ali'nin editörlüğünde yeni seçkileriyle yeniden Türkçe'de...

New Left Review
2003-Türkiye Seçkisi
Editör: Tarık Ali
322 sayfa
10 milyon

SİYASET >

Edebiyatseverlerin 1997'de Booker Ödülü'nü aldığı nefis romanı "Küçük Şeylerin Tanrısı"yla tanıdıkları ve "İşte, şirketlerin küreselleşmesi; Arjantin'i çek defteriyle, Irak'ı Cruise füzeleriyle dize getirmek!.. diyen Arundhati Roy, 11 Eylül sonrası dünya ve muhalefetin küreselleşmesi hakkındaki görüşleriyle...

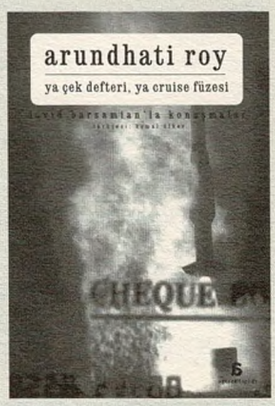

Ya Çek Defteri, Ya Cruise Füzesi
Arundhati Roy
"Naomi Klein'ın Önsözüyle"
160 sayfa
7.5 milyon

ROMAN >

Latin Amerika'nın yeni parlayan genç yazarlarından Patricia Melo, heyecan verici bir rap şarkısı gibi akıp giden romanında, kahramanı Kingie'nin hayatı aracılığıyla, Brezilya'nın kalbi ve kanayan vicdanı Rio de Janeiro favelalarının destansı öyküsünü anlatıyor.

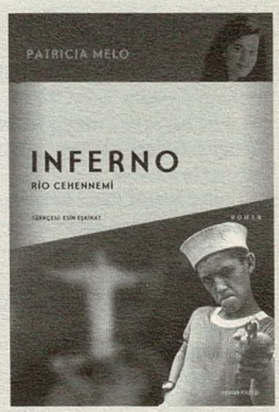

Inferno
Rio Cehennemi
Patricia Melo
336 sayfa
14 milyon

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28
agorakitaplığı

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz

NATO'YA KARŞI NOTALAR

7 Haziran
Açıkhava Tiyatrosu

Nursel Gürel, 21, tekstil işçisi

Konser nasıl gidiyor?
İyi. Aslında Grup Yorum için gelmiştik, ama onlara yetişemedik.
Çok mu beğeniyorsun Grup Yorum'u?
Altı yıldır onları aralıksız dinliyorum.
En sevdiğin Grup Yorum şarkısı ne?
Hepsini seviyorum.
NATO ne demek?
Bilmiyorum.
Grup Yorum dışında neler dinliyorsun?
Radyo.
Radyoda hangi şarkıları dinlemekten hoşlanıyorsun?
Özgün müzik.
Yaşar Kurt'u daha önce dinlemiş miydin?
Evet, ikinci kez dinliyorum.
NATO zirvesi sırasındaki eylemlere de katılacak mısın?
İşten izin alabilirsem evet.

Düzgün Turgut, 29, bilgisayarcı

NATO'ya karşı notalar söker mi?
Söküp sökmediğini ay sonu görürüz.
Konseri nasıl buldun?
İyi. Bu etkinlik amacı itibariyle doğru, ama herkes kendi sloganını atıyor. NATO'yla ilgili fazla slogan atan yok.
NATO nedir?
2. Dünya Savaşı sonrası ABD'nin aralarında bulunduğu ülkelerin, Doğu Bloğuna karşı geliştirdiği Kuzey Atlantik paktı. Amaç Sovyetler'in ilerlemesinin önünü kesmek.

Grup Yorum'u nasıl buluyorsun?
Artık beğenmiyorum.
Neden?
Onları çok militer buluyorum. Grup Yorum sahnedeyken, gençlerin asker gibi yürüyüş yapması hiç hoşuma gitmedi.
Burada sahneye kim çıksın isterdin?
Müziğiyle ön plana çıkmış insanların da burada olmasını isterdim.
Mesela?
Nazan Öncel'i severim, o olabilirdi.
En çok hangi şarkısını seversin?
"Gitme Kal Bu Şehirde".

KÜRESEL BAK ŞENLİĞİ

12 Haziran
Kadıköy Özgürük Parkı

Ferhat Demirtaş, 21, gazeteci

Bush'a söker mi bu şarkılar, türküler?
Söktürmesini bilirsek söker.
Nasıl bileceğiz?
Çoğalarak.
Ama çok az insan var şu an burada?

Buna karşı elbet toplanacağız. Çok umutluyum, tabii ki Bush'a yaklaşamayacağız ama, en azından kitlesel bir muhalefet yaratarak dünyaya sesimizi duyuracağız.
Buradakilerin çoğu yalnızca müzik dinlemeye gelmişler gibi sanki?
Çok azı "Gelme Bush" diyor zaten. Çoğu insan konserdeki isimler için geldi.
Üzerinde Barışarock tişörtü var. Bu yıl Barışarock olacak mı?
Toplantılara başlandı.
Geçen yılkini nasıl buldun?
Çok iyiydi ve Rock'n Coke'u da etkiledi. Zarar ettiler, 500 bin dolarlık bütçeyi iki milyona çıkarttılar. Barışarock, az insanın bir araya gelmesiyle kotarıldı ve orada insanlara gerçek bir mesaj verildi.

Mülayim Şimşek, 12, öğrenci-boyacı

Konsere boya sandığıyla mı geldin?
Evet.
İş çıktı mı peki?
Eh işte.
Sen Bush'u tanıyor musun?
Hayır.
Ama az önce duydum, "gelme Bush" diyordun.
Derim.
Irak'taki savaşı biliyor musun?
Evet.
O savaşı kimin çıkardığını biliyor musun?
Asker.
Yaşın gelince askere gidecek misin?
Evet.
Müzik dinler misin?
Evet.
Nerelisin?
Diyarbakır.
Kürtçe biliyor musun?
Evet.
TRT'de Kürtçe yayını izlendin mi?
Evet.
Ne zamandır ayakkabı boyuyorsun?
Çoktan beri.

MASLAK PARK ORMAN'DA ONE LOVE FESTİVALİ

Onur Serim, 36, televizyoncu

Nasıl gitti konser?
Onu ilk defa canlı izleyen biri olarak çok hoşnut kaldım. Ama DVD'lerinde çok daha büyük bir kadroyla sahnede. Büyük bir topu var, onu buraya getirmemiş mesela.
Hep dinler misiniz Peter Gabriel'i?
Küçüklüğümden beri dinlerim. Tabii onun muhalif kimliği ilgimi çekiyor.
Dün burada mıydınız?
Evet. Chumbawamba'da çok eğlendik ve hislendik.
Ya John Cale?
John Cale'i de sıkı buldum, ama Babylon gibi bir yerde çıkmalıydı. Onun yeri burası değildi.
Başka neler dinlersiniz?
Caz ve klasik müzik dinliyorum. Rock daha sonra geliyor.
Katlanamadığınız bir müzik?
Özel televizyonlardan pompalanan müzikler. Yeni jenerasyonun muhalif karakterini öldürüyorlar.

Füsun Kaya, 51, kafe işletmesi

Bu gece buraya Peter Gabriel için mi geldiniz?
Evet. Ankara'da yaşıyorum, arkadaşlarım sevdiğimi bildikleri için bana da bilet almışlar.
Ne zamandan beri dinliyorsunuz?
25 senedir, Genesis'ten beri...
İlk dinlediğiniz anı hatırlıyor musunuz?
Bilmem, pek aklım başımda değildi herhalde.
Başka neler dinliyorsunuz?
Her şeyi dinliyorum. Hangisini sayayım? Led Zeppelin, Pink Floyd...
Yerlilerden?
Galiba bir tek Nazan Öncel'i seviyorum.
Bu yıl rock'n'roll'un ellinci yılı.
Forever rock!
En sevdiğiniz Peter Gabriel şarkısı?
"Sledgehammer."

Murat Germen, 39, mimar-fotoğrafçı

Nasıl gidiyor Peter Gabriel konseri?
Güzel! Adam malum! Heyecanlıyız.

Başka neler dinlersiniz?
Cazı çok severim. Bugünlerde dünya müziği denen müzik de hoşuma gidiyor. Hint müziğine bayılıyorum, sonra Afrika ve Güney Amerika müziği...
Yerlilerden hangi sanatçıları dinlersiniz?
Bülent Ortaçgil hoşuma gidiyor. MFÖ, Teoman, Şebnem Ferah, Erkan Oğur... Ayrıca Serdar Ateşer, Sarp Maden gibi iyi müzisyenleri de çok seviyorum.
Asla dinlemem dediğiniz bir müzik türü var mı?
Çok rezil bir Türk popu var, onları dinleyemem.
Gelecek ay Caz Festivali var.
Gitmek istediğim birkaç konser var: Charlie Haden, Brad Mehldau, John Scofield.

Tarık Ankoç, 27, kamera asistanı

Gabriel'in sahne şovu nasıldı?
Beklenmeyecek derecede iyiydiler.
En sevdiğin Peter Gabriel şarkısı?
"Sledgehammer."
Dün konserde miydin?
Sadece Chumbawamba'yı izledim, gayet güzeldi. Anarşist söylemleri olduğunu duymuştum, şarkı sözlerini özellikle dinledim. Ama biraz yalancı olduklarını düşündüm.
Neden?
Anarşist değiller, gayet popülist bir yaklaşımları var.
NATO ve Bush karşıtı gösterilere katılacak mısın?
Katılmayacağım, ama savaş karşıtıyım.
Gabriel'den başka neler dinlersin?
Eskilerde kalmış bir adamım. Led Zeppelin takıntım var. Jimi Hendrix, Deep Purple... Elektronik dinlemem mesela, ama Radiohead dinlerim.

"İçeri girenler, dışarıda bırakın her umudu"

Adı, Umberto Eco'nun *Gülün Adı* romanıyla birlikte anılan ve 20'den fazla dile çevrilmiş bir polisiye-gerilim başyapıtı…

"Matthew Pearl edebiyatın yeni yıldızı olarak yükseliyor; çarpıcı, yaratıcı ve çok da yetenekli bir yazar. İnsanı bir anda içine çeken bir kurgu, klasik temalar ve sağlam karakterler… Daha başka ne istenebilir!"

Dan Brown
Da Vinci Şifresi'nin yazarı

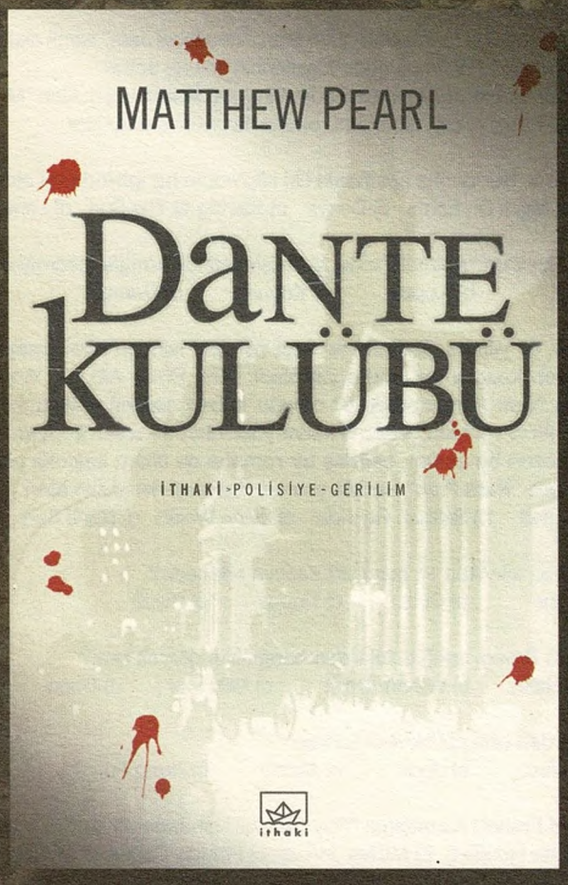

Boston… 1865…
Dante'nin *Cehennem*'ini Amerikalılara tanıtmak için hazırlanan bir grup akademisyen... Ve *Cehennem*'i canlandırmak için harekete geçen bir katil!..

www.ithaki.com.tr

TUTKUNU OLACAĞINIZ FANTASTİK BİR DÜNYANIN KAPILARI LAURA SERİSİ'NİN İLK KİTABIYLA AÇILIYOR!

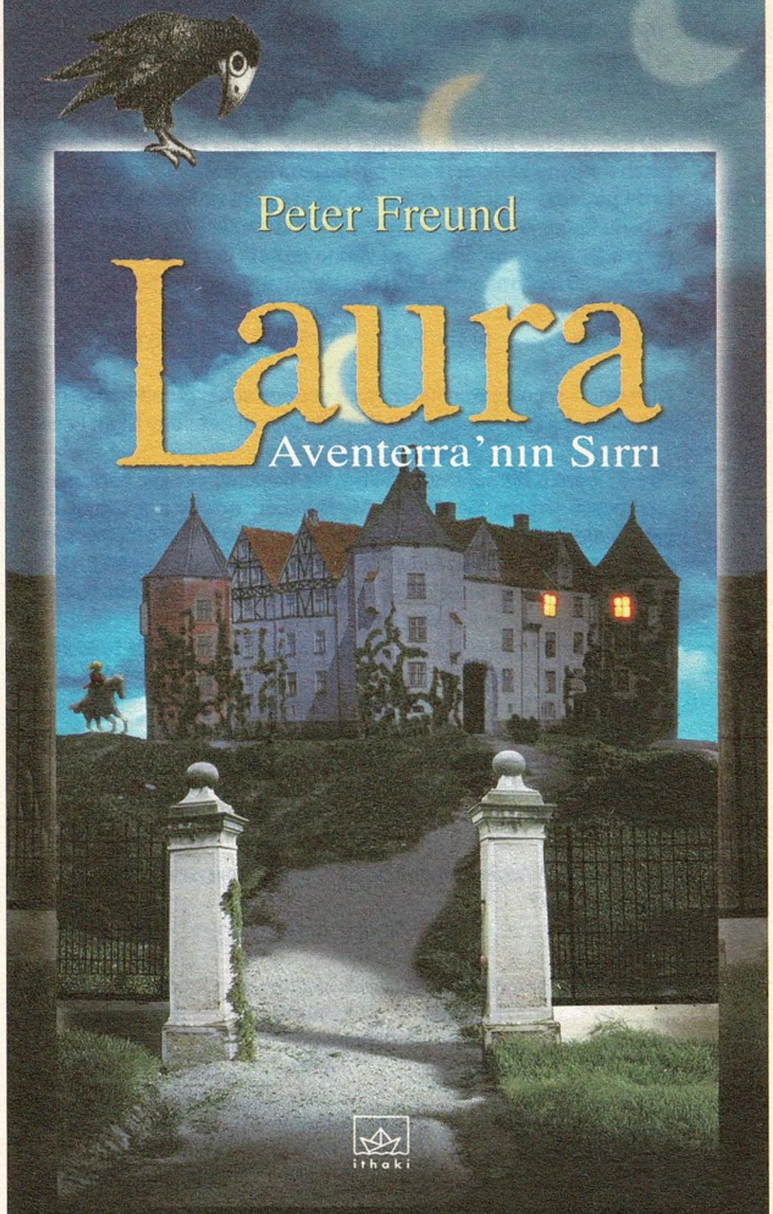

Zamanın başlangıcından beri var olan, bizim dünyamıza paralel bir dünya... İnsanlığın bütün efsanelerinin, peri masalları ve fantezilerinin yuvası olan bir dünya;
Aventerra...
Yaşıtlarından pek de farklı görünmeyen bir genç kız;
Laura...

Laura onüçüncü yaşgününde, kendisine özel bir sorumluluk verildiğini keşfeder: Karanlığın Güçleri tarafından Aventerra'dan çalınan İlham Kasesi'ni bulup ait olduğu yere götürebilecek tek kişidir. Onu, korkularıyla yüzleşeceği, olağanüstü bir yolculuk beklemektedir.

ithaki

her zaman **ÖSS** her yerde

SAYISAL

1. "99%" albümü **aşağıdaki gruplardan hangisinin?**
   a) Oingo Boingo b) Meat Beat Manifesto
   c) Bow Wow Wow d) Sigue Sigue Sputnik

2. **"50 milyon Elvis hayranı yanılıyor olamaz": Elvis Presley'in 1960'da çıkan derleme albümlerinden biri bu ismi taşıyordu. Geçtiğimiz aylarda bir indie-rock grubu, bu** albümün ismini ve kapak kompozisyonunu **kendine adapte ederek, aynen kullandı: Elvis resmi yerine grup liderinin resmi, Elvis ismi yerine grubun ismi, "50 milyon" yerine de "50 bin" rakamı... Bilin bakalım,** hangi grubun 50 bin hayranı **yanılıyor olamaz?**
   a) Mekons b) The Fall c) XTC d) Wire

3. **Dünyanın en çok satan (30 milyon) soundtrack albümü hangisi?**
   a) Grease b) Trainspotting c) Pulp Fiction d) Saturday Night Fever

4. **"54-46 benim numaramdı / Şimdi bir başkasının": Bir** hapishane tecrübesini anlatan **"54-46 Was My Number" adlı bu** ska klasiği, **İngiliz listelerinde 1968'de zirveye çıkmıştı. Toots & The Maytals'a ait şarkı, geçenlerde "True Love" albümünde yeniden icra edildi. Gruba her parçada bir ünlünün eşlik ettiği bu tribute albümde, "54-46 Was My Number"ın konuğu kim?**
   a) Ben Harper b) Jeff Beck c) Keith Richards d) Willie Nelson

5. **Ölüm günü 3 Temmuz:** Aşağıdaki müzisyenlerden üçü, **farklı senelerde de olsa,** 3 Temmuz'da **aramızdan ayrıldı. Yine bir temmuz gününde (3'ünde değil, 4'ünde) yitirdiğimiz diğer sanatçı hangisi?**
   a) Astor Piazzolla b) Brian Jones
   c) Jim Morrison d) Mississippi Fred McDowell

6. **Aşağıdakilerin hepsi** temmuz doğumlu: **Üçü Yengeç. Biri ise Aslan, acaba hangisi?**
   a) Carlos Santana b) Marc Almond c) Mick Jagger d) Ringo Starr

7. En uzun videoklip **rekoru Michael Jackson'ın "Ghosts" parçasına ait. Stan Winston'ın yönettiği, Stephen King'in de kalem oynattığı bu korku filmi** kaç dakika **sürüyor?**
   a) 45 b) 35 c) 25 d) 15

8. **"10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1" adlı albüm şu Avustralyalı gruplardan hangisine ait?**
   a) AC/DC b) Midnight Oil c) INXS d) Radio Birdman

9. **Progressive-rock grubu Renaissance'ın 90'ların başında çıkardığı iki bölümlü** konsept-albümün **konsepti neydi?**
   a) Yedi Uyuyanlar b) Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler
   c) 1001 Gece Masalları d) 101 Dalmaçyalı

10. **80'lerde, eski hit şarkıları potpuri halinde yorumlayarak ünlenen** Beş Yıl Önce On Yıl Sonra **topluluğu, aşağıdakilerden birinin yarattığı modanın Türkiye'deki takipçisi ve taklitçisiydi. Hangisinin?**
    a) Stars On 45 b) Messenger 45 c) Volume 10 d) Ten Years After

SÖZEL

1. **"Baharı bekleyen kumrular gibi", "Dilek taşı", "Tanrım beni baştan yarat", "İçiyorsam sebebi var", "Kadehi şişeyi kırarım bugün", "Senden vazgeçmem"... Bu** şarkı sözleri **aynı kişiye ait. Kime?**
   a) Cemal Safi b) Ali Tekintüre c) Ahmet Selçuk İlkan d) Tahir Paker

2. **"Alman Dylan" namıyla maruf Doğu Berlinli** protest müzisyen Wolf Biermann **60'larda aşağıdaki sanatçılardan birinin annesiyle evlendi, üvey kızının müziğe atılmasına yardım etti, hatta ilk gösteri yürüyüşlerinde ona eşlik etti. Biermann** hangisinin üvey babası?
   a) Nina Hagen b) Nena c) Ulla Meinecke d) Ina Deter

3. **Yüz yıl önce** elektrik akımları ve radyo dalgaları **konusunda birçok ilerlemeye imza atmasına rağmen kadri bilinmeyen Hırvat asıllı Amerikalı mucit** Nicola Tesla, **bugünlerde sinema ve rock sanatçılarının (Ken Russell, Jim Jarmusch, White Stripes) ilgi odağı... 80'lerin bir grubu da ismini ondan aldı: Sacramento'lu hard rock beşlisi Tesla, vaftiz babalarının kulağını çınlatırcasına rock dünyasına ilginç bir icat sunmuştu. Aşağıdakilerden hangisi doğru?**
   a) "Modern Day Cowboy" isimli şarkılarını zenci aksanıyla söyleyerek hem beyazların hem siyahların tepkisini çektiler
   b) "Time's Makin Changes" isimli best of albümlerine hiçbir hit parçalarını dahil etmediler
   c) Hippi şarkıları okudukları "Five Man Acoustical Jam" isimli akustik albümleriyle MTV-Unplugged kayıtlarının yolunu açtılar
   d) İsmini Nicola Tesla'nın bir icadından yola çıkarak koydukları "Mechanical Resonance" albümünü okullarda bedava dağıttılar

4. William S. Burroughs **aşağıdaki U2 kliplerinin hangisinde rol aldı?**
   a) Last Night On Earth b) Desire c) Staring At The Sun d) Lemon

5. **Pink Floyd'un "Animals"ında,** şarkı isimlerinde **hangisi geçmiyor?**
   a) Kedi b) Köpek c) Koyun d) Domuz

6. **Prince, 87 yılında, üstünde sanatçı ve şarkı isimleri bile olmayan, simsiyah kapaklı bir albüm yayınladı:** "The Black Album". **Ancak bunun "yeni Prince albümü" olduğu haberi sızınca plaklar imha edildi. 95'te yeniden basılana kadar yüzbinlerce korsan kopyası ortada gezen bu albüm, çağdaş bir romana da ilham kaynağı oldu. Türkçeye "Kara Plak" ismiyle çevrilen bu** romanın yazarı **kim?**
   a) Will Self b) Salman Rushdie c) Irvine Welsh d) Hanif Kureishi

7. **Bağlama ailesinin** en bas sesli **sazının adı nedir?**
   a) Çöğür b) Cura c) Kopuz d) Divan

8. **William Broad, aşağıdakilerden hangisinin** gerçek ismi?
   a) Bill Haley b) William Orbit c) Billy Idol d) Bono

9. **Bunlardan hangisi bir** Ash şarkısı?
   a) Jiu Jitsu b) Judo c) Aikido d) Kung Fu

10. **Hangi Fransız sanatçının** "Ray Charles" **isminde bir şarkısı var?**
    a) Claude Nougaro b) Michel Jonasz c) Francis Cabrel d) Mouloudji

sözel 3

sözel 6

sözel 4

sayısal 6

sözel 2

sayısal 2

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.b, 2.b, 3.d, 4.b, 5.a, 6.c, 7.b, 8.b, 9.c, 10.a Sözel: 1.b, 2.a, 3.c, 4.a, 5.a, 6.d, 7.d, 8.c, 9.c, 10.b

"Kütle'yi kulaklıkla dinlediğinizde üç boyut duyuluyor"

1- Kütle, Hakan Kurşun'un onbeş şarkısını içeriyor
2- 18 Şubat 2003 tarihinde başlanan kayıtlar 14 Eylül 2003 tarihinde tamamlandı
3- 60 dk.12 saniye müzik için 3.4 km uzunluğunda manyetik bant kullanıldı
4- Bu ürünü hazırlamak için toplam 42 kişi çalıştı
5- KÜTLE'nin perakende satış fiyatı KDV dahil sadece 7.500.000.-TL
6- Sürekli aynı sesleri duymaktan sıkıldıysanız ve yeni izler duymak istiyorsanız KÜTLEYİ DİNLEYİN

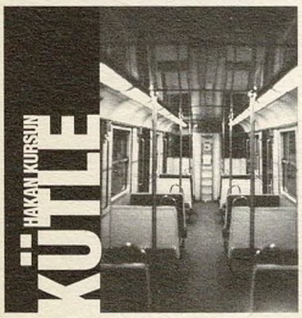

Pb Ltd. 0 212 272 10 55
info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com

KÜTLE HAKAN KURŞUN MC & CD

Satış Noktaları: **Adana**: Deka Müzik, 0322-363 49 79 **Ankara**: Dost Kitabevi, Kızılay, 0312-425 24 64 - Uzelli Armada, 0312-219 11 90 **Bursa**: Çokran Plak, 0224-222 47 66 **İstanbul**: Mephisto Beyoğlu, 0212-249 06 87 – Ada Beyoğlu, 0212-251 66 82 – Uzelli Akmerkez, 0212-282 05 82 – Kabalcı Beşiktaş, 0212-261 31 24 **Kayseri**: Uzelli, 0352-221 18 54 **İzmir**: Uzelli, 0232-425 98 18 **Trabzon**: Anılar Video, 0462-321 31 03 **Kahramanmaraş**: Deka, 0344-225 55 55 Tüm **D&R ve Raksotek**'lerde

EMI Music Turkey

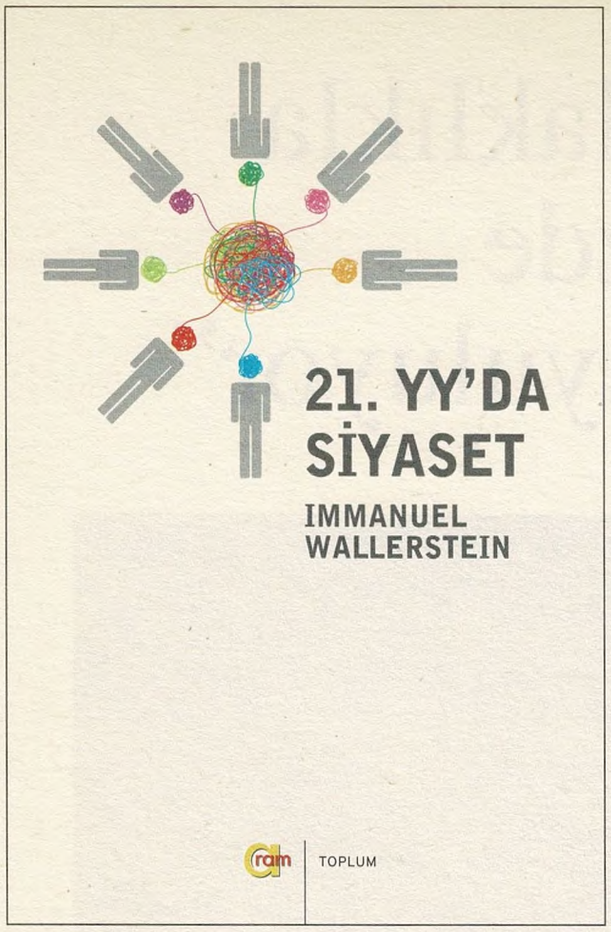

19. ve 20. yüzyıllarda sistem-karşıtı hareketler hep iki aşamalı bir strateji izlediler: Önce devleti ele geçir, ardından dünyayı dönüştür.

21. Yüzyılda Siyaset'te sosyal bilimci I. Wallerstein, devlet iktidarını ele geçirmeyi hedeflemeyen, toplumsal konumların ve kimliklerin çeşitliliğini, muhalif hareketlerin çokluğunu ve koalisyonunu temel alan bir dünya solu için 21. yüzyılın sunduğu imkanları araştırıyor.

21. YÜZYIL'DA SİYASET, IMMANUEL WALLERSTEİN
191 Sayfa, 7 000 000 TL

15 Nisan 1988'de Ali Hasan El-Mecid (Kimyasal Ali)'nin yaptığı konuşmadan...

Gelecek yaza kadar oraya buraya dağılmış köyler kalmayacak, yalnızca kompleksler olacak. Irak'ın kuzeyinde köylerden kentlere göç kaçınılmazdır. Şu andan itibaren köylüler orada yaşamayı sürdürdüğü müddetçe onlara un, şeker, gaz, su ya da elektrik vermeyeceğim.

IRAK'TA SOYKIRIM, Kürtlere Karşı Enfal Harekâtı,
Middle East Watch, Bir Human Rigths Watch Birimidir

Büyük Boy, 435 Sayfa, 15 000 000 TL

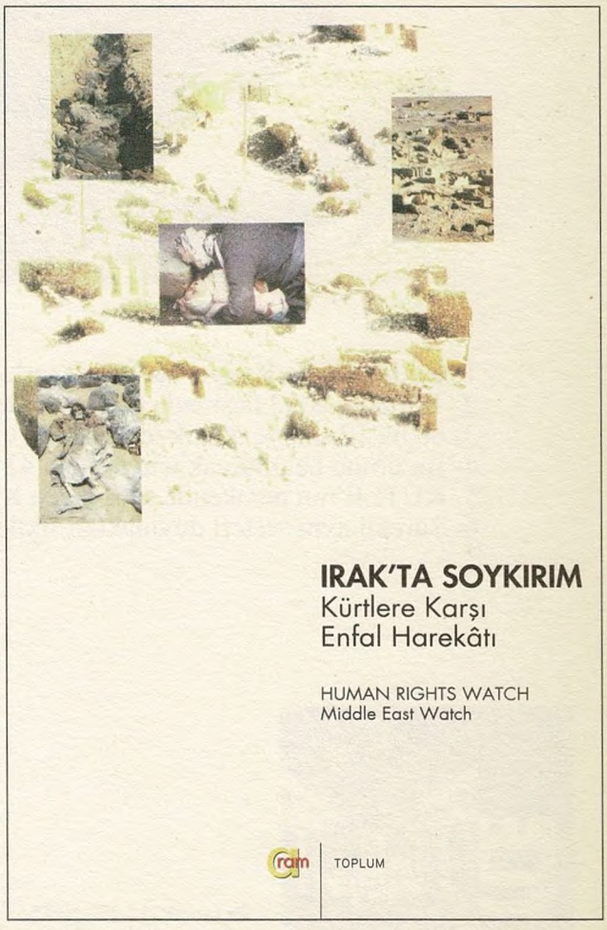

ARAM YAYINCILIK, Cemal Nadir Sk, No: 18/305 Cağaloğlu, İstanbul Tlf: 0212 514 82 78, Faks: 0212 514 82 69
www.aramyayincilik.com e-mail: info@aramyayincilik.com, aramyayincilik@yahoo.com

ROLL KİTAPLIĞI

Berrin Karakaş Sidre (Okuyan Us)
D.H. Lawrence Adaları Seven Adam (K Kitaplığı)
Eduardo Galeano Tepetaklak (Çitlembik)
Ferzende Kaya Başım Belada (Gam)
Fredric Jameson Biricik Modernite (Epos)
Immanuel Wallerstein 21. Yüzyılda Siyaset (Aram)
İbrahim Türk Senaryo Bülent Oran (Dergah)
Jean Genet Giacometti'nin Atölyesi (Metis)
John Zerzan Gelecekteki İlkel (Kaos)
Kevin Danaher - Roger Burbach Hadi Bunu Küreselleştirin –DTÖ ve Şirket Egemenliğine Karşı Mücadele (Metis)
Kurt Vonnegut Hokus Pokus (Dost)
Louise-Ferdinand Céline Gecenin Sonuna Yolculuk (YKY)
Mehmed Uzun Yaşlı Rind'in Ölümü (Gendaş Kültür)
Michael Moore Ahbap, Memleketim Nerede? (Babıali Kültür)
Mümtaz Arıkan Tarihte Bugün (İnkılap)
Naomi Klein Tel Örgüler ve Pencereler (Bilgi)
Pınar Selek Barışamadık (İthaki)
Pierre Sorlin Düş Söylemleri (Ayrıntı)
Slavoj Zizek Ödünç Alınan Irak Çaydanlığı (Encore)
Toby Clark Sanat ve Propaganda (Ayrıntı)

Şarkıcı filmleri

"Görüntünün Müziği, Müziğin Görüntüsü" kitabı, geçen yıl yitirdiğimiz araştırmacı Sadi Konuralp'e armağan hüviyetinde hazırlanmış ve sinema-müzik ilişkisine dair yedi ilginç makale içeriyor. Aşağıda bir bölümünü kısaltarak aktardığımız Cem Pekman imzalı "Türk Sinemasında Müzik: Bir Tarihçe Denemesi" de bunlardan biri.

30'ların sonları itibariyle Türkiye'deki sinema salonlarını saran Mısır filmleri furyasının başlıca sebebi savaştır. 2. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'ye Avrupa'dan film ithal edilmez olmuş; Avrupa'nın önde gelen film üretici ülkeleri konulu film yapmayı kestikleri için oradan film almak ve Amerika'dan da Avrupa yoluyla film getimek imkansızlaşmıştır. Çözüm, Amerikan yapımı filmleri Mısır üzerinden satın almakta bulunmuştur. Bu yolla, Amerikan filmlerinin yanında Mısır filmleri de Türkiye'ye girmeye başlamıştır.

Furyayı başlatan film 1938'de gösterime giren "Aşkın Gözyaşları" (Damu alhubb) olmuştur. Başrolünde Mısır'ın ünlü şarkıcı-oyuncusu Abd al Vahhab'ın yer aldığı film, zaten kısıtlı sayıda Türk filmi izleyebilen, üç senedir de Muhsin Ertuğrul'un film çekmemesi yüzünden yerli filme hasret kalmış izleyicinin olağanüstü ilgisini çeker. İzdihamdan sinemanın camları kırılır, gişelerin önünde kuyruklar oluşur, trafik felce uğrar. İzleyici, filmden akan kültürü (giyim kuşam, ezan sesi gibi motifler ve özellikle müzik) kendine yakın bulmuş, filmi adeta bağrına basmıştır.

Bu film ve onu takip eden diğer Mısır filmlerinin –38-50 yılları arasında Türkiye'de 100'e yakın Mısır filmi gösterilmiştir– yalnızca Türk sineması ve özellikle onun müziğini değil, genel olarak Türkiye'deki müzik üretimini ve müziksel beğeniyi de etkilediği, sonraki dönemlerde ortaya çıkacak olan arabesk müziğin zeminini oluşturan taşlardan biri olduğu kabul gören bir savdır. Genç cumhuriyetin "alaturka musiki"yi dışlayan, hatta bir ara (1934-1936) radyolarda çalınmasını yasaklayan ve temel olarak çok sesli batı müziği ile Türk halk müziğinin sentezini benimseyen müzik politikasının katı yaklaşımı, Mısır filmlerinin halktan bunca ilgi görmesinin nedenliri arasında gösterilebilir.

Mısır filmleri furyası, kısa zamanda ilginç bir sonuç daha doğurur. Mısır filmlerinin şarkılı bölümleri Türkçe sözlerle ve kimi zaman uyarlanmış, kimi zaman bestelenmiş müzikle "yerlileştirilmeye" başlanır. "Adaptasyon" adı verilen bu uygulama, 1942 yılında, yukarıda sözü edilen tek parti döneminin müdahaleci müzik politikası çerçevesinde, zorunlu hale getirilir. Aslında kendiliğinden başlayan, sonra devlet müdahalesiyle zorunlu kılınan adaptasyon süreci, alaturkayı dışlayan yine aynı müdaheleci tutum yüzünden işsiz kalmış olan dönemin iyi bestecilerine iş kapısı açmıştır. Sürecin en fazla öne çıkarttığı isim Sadettin Kaynak olmuştur. Kaynak, Arap filmlerine yapılan adaptasyonlarda, yine dönemin öteki Türk sanat müziği yıldızı Münir Nurettin Selçuk ve ünlü söz yazarı Vecdi Bingöl ile işbirliği yapmıştır.

Dönemin bu üç starını "Aşkın Gözyaşları"nın ticari başarısının hemen ardından, Muhsin Ertuğrul kendi filminde bir araya getirir: "Allahın Cenneti" (1939). Bu film yalnızca Sadettin Kaynak'ın fantezi türünde eserlerinin bir geçit töreni değil, aynı zamanda Münir Nurettin'in eşsiz sesinden bir sine-konser niteliğindedir. Sanatçının çıkardığı oyun eleştirmenlerce beğenilmemiştir, ancak büyük başarı sağlayan filmi izlemeye koşan halka, 10'un üzerinde şarkıyı değişik ve şık mekânlar ve dekorlar önünde seslendiren Selçuk'u görmek/dinlemek yetmiştir. "Allahın Cenneti", bir müzik akımı ve özellikle de bir yıldız sanatçı için yapılan ilk filmdir. O güne değin opera/operet ve tiyatro dünyasından tanınmış seslere filmlerinde yer veren Muhsin Ertuğrul'un, oyuncu olmayan bir popüler sanatçı için yaptığı "Allahın Cenneti", bu yüzden "şarkıcı filmi" türünü de başlatmış olur.

Muhsin Ertuğrul'un aynı formülü (Selçuk, Kaynak, Bingöl üçlüsünün kullandığı şarkıcı filmi) 1941 tarihli filmi "Kahveci Güzeli"nde yinelemiş, 1943'te tamamlanan "Nasreddin Hoca Düğünde" isimli filmde Sadettin Kaynak'ı yalnızca besteci değil, oyuncu olarak da kullanmış (filmde oyuncular arasında Müzeyyen Senar da görülür) ve 1945'te çevrilen "Yayla Kartalı" filminde de müzikleri yine Sadettin Kaynak'a yaptırmıştır. 1940'larda başka bazı yönetmenlerin şarkıcı filmlerinde de rol alan Münir Nurettin Selçuk ise ayrıça besteci kimliğiyle de çeşitli film müziklerine imza atmıştır. Sadettin Kaynak ise gerek Mısır filmlerindeki adaptasyon çalışmalarıyla gerekse 40'lı yıllarda diğer yönetmenlere ait yerli filmlere yaptığı müziklerle, dönemin en üretken bestecisi olacaktır. Kaynak ve Selçuk'un yanı sıra, aynı dönemde film müziği yapmış alaturka sanatçıları olarak başta Sadi Işılay, daha sonra Artaki Candan, Şerif İçli, Şükrü Tunar, Kadri Şençalar, Hüseyin Coşkuner, Mustafa Nafiz Irmak, Selahattin Pınar gibi isimler anılabilir.

Görüntünün Müziği, Müziğin Görüntüsü
derleyenler: Cem Pekman-Barış Kılıçbay
(Pan yayıncılık)

11. ULUSLARARASI İSTANBUL CAZ FESTİVALİ

Joan Baez

Marc Ribot

Orchestra Baobab

Paco de Lucia: Flamenkonun pîrini özlemiştik. Paco de Lucia ve arkadaşları gitarlarıyla hilal gibi dizilecekler, yanıbaşlarında da Burhan Öçal dümbelek patlatacak. Zil, şal ve gül! *(8 Temmuz, Açıkhava)*

Polly Paulusma: Biraz Joni Mitchell, biraz Suzanne Vega, biraz Aimee Mann. Doğrusu esaslı bir şarkı yazarı kazandı dünya. Genç bir yeteneği keşfetmenin keyfine diyecek yok. *(8 Temmuz, Babylon)*

Joan Baez: Gitarının kasasıyla düm tekâ düm tek "Biko" söylediği günler dün gibi aklımızda. Leydi Protest ölmedi, yaşıyor, son albümünde Steve Earle, Ryan Adams, Joe Henry, Natalie Merchant şarkıları yorumluyor, Bush'un krallığında da Woody Guthrie ruhunun borusunu öttürmeyi biliyor. İstanbul çoktandır hasretlerdeydi. *(9 Temmuz, Açıkhava)*

Christopher O'Riley: Klasik piyanistten Radiohead yorumları. Hiç şakası yok. *(9 Temmuz, CRR)*

The Bad Plus: Caz üçlüsü. Piyano, bas ve davul. Ama repertuarlarında groovy tonlar, Pixies ve Black Sabbath nağmeleri var. Serin kulüp müziği. *(9 Temmuz, Babylon)*

Marc Ribot: Beş sene önceki Sahte Kübalılar konseri dünya ahret favorimizdir. Bu seferki projesi Mystery Trio. Yamacında DJ Mutamassik ve gitarist Morgan Kraft var. New York'un gizemini rock'tan var edecekler. *(10 Temmuz, CRR)*

Quantic Soul Orchestra: Mültienstrümantist Will Holland'ın önderliğinde kalabalık funk-elektronika. *(10 Temmuz, Babylon)*

Bobby McFerrin: Takdir edersiniz ki, "Don't Worry Be Happy"den ibaret olmayan bir vokal efsanesi. Voicestra isimli korosuyla geliyor, insan sesindeki cazın ardına düşüyor. *(12 Temmuz, Açıkhava)*

Mariza: Fado'nun genç ve popüler prensesi. Afrika köklerinin, Lizbon sokaklarının, okyanus blues'un en son ve en esaslı temsilcisi. *(12 Temmuz, Esma Sultan)*

Charlie Haden: Erotik yıl 69'a damga vurmuş Liberation Music Orchestra'ya yeniden hayat üfleyen kontrbasçı Charlie Haden, Don Cherry'nin ruhunu, Ornette Coleman'ın selamını ve Carla Bley'i beraberinde getiriyor. Bir "Song For Che" patlatırlar mı? Lazım! *(13 Temmuz, Açıkhava)*

Cibelle: Suba'nın keşfi, bossa-nova'nın yeni starı. *(13 Temmuz, Esma Sultan)*

Explosions In The Sky: Mogwai'la karşılaştırılan Teksaslı enstümantal indie-post-rock ekibi. *(14 Temmuz, Babylon)*

Doctor L: Afro-beat, hiphop, elektronik caz alemlerinden bir Fransız. Aynı zamanda gangsta grup Assasin'in üyesi. *(15 Temmuz, Babylon)*

Kurt Rosenwinkel: Genç gitarist rüya kadroyla geliyor: Piyanoda Brad Mehldau, davulda Ali Jackson, basçı Larry Grenadier ve saksofonda Joshua Redman. Fusion! *(16 Temmuz, Açıkhava)*

John Scofield: Gayet elektrikli caz triosu. Gitar devi yanına basçı Steve Swallow ve davulcu Bill Stewart'ı almı. *(17 Temmuz, Açıkhava)*

Orchestra Baobab: Festivalin müthiş finali, efsane Senegallilerden. Afrika usulü tet tek basaraktan pavyon gitarı ve Küba'dan Kara Afrika'nın derinliklerine oynak, kıvrak, şen şarkılar... Diğer misafirler Oi Va Voi, Funk Off, Radio Mundial *(18 Temmuz, İKKM-Ayazağa)*

Solaris Festivali

Peaches

Iggy Pop ile "Kick It" düetini dinlemeye doyamadığımız electroclash'in arıza dişisi Peaches, Türkiye'de Tarkan'dan daha sık konser veren Jay-Jay Johanson, down-tempo müziğin mühim temsilcilerinden Bent ve Portishead turnelerinin kadrolu DJ'i Andy Smith, 3 Temmuz'da, Kilyos, Solar Beach'te.

Rock the Nations

Rock The Nations (Roll The World) Open Air Festival'inin üç günde 27 grubun / sanatçı sahne alacak. U.D.O., Paul Dianno, Destruction, Sentenced, Pentagram, Pain of Salvation, Katotonia, Blaze konuk sert abilerden ve ablalardan sadece birkaçı. 2-3-4 Temmuz'da istikamet Venue Maslak, bu bilgi yetmez diyen metalciler rockthenations.net'e tıklayıversin.

Yapı Kredi yaz etkinlikleri

Yapı Kredi Kültür etkinlikleri dört duvar arasından sokaklara çıkıyor, oradan da Boğaz'a ve adalara uzanan açık davetini sürdürüyor. Selim Sesler ile Boğaz'da bir Keşan gecesi ya da Turca Musical'in müzikallerden seçmeleriyle bir "yaz gecesi rüyası" yaşamak, her cumartesi Moda'dan kalkıp Boğaziçi'nin iskelelerini dolaşacak Barış Manço vapuruyla mümkün olacak. Müzikli mehtaplı geceler dışında ücretsiz olarak düzenlenen etkinlikler (konser, dans tiyatrosu, performans ve Talat Halman, Buket Uzuner, Ruhi Ayangil'in katılacağı Büyükada'daki pazar sohbetleri) temmuzu İstanbul'da geçirenleri hoş tutacak türden. Galatasaray Meydanı, Odakule Binası önü, Mis Sokak, Tünel Meydanı ve Narmanlı Han'da gerçekleşecek etkinlikler hakkında ayrıntılı bilgi için: www.ykykultur.com.tr veya 0212 473 04 44

UB 40

UB 40 / Femi Kuti

80'lerden geriye kalan hoş sedalardan bir tanesi nedir? "Red Red Wine": Adını işsizlik sigortası başvuru formunun seri numarasından alan UB 40'nin belki de kendi adlarının bile önüne geçen hitleri... 80'lerin Thatcher İngiltere'sinde, başını Campbell kardeşlerin çektiği, bir grup siyah ve beyaz rastanın birlikteklikleriyle kurulan UB 40 sonunda İstanbul'da... Geç olsun, güç olmasın. Bakarsınız "I Got You Babe"i seslendirirlerken Chrissie Hynde da beliriverir sahnede sürpriz kabilinden... Bir zamanların Hey dergisi grubun lideri Ali Campbell'in adından dolayı (annesi Kıbrıslı Türkmüş) listelerdeki büyük başarılarından büyük Türk ulusu adına pay çıkarmaya çalışırken, UB40 sendika organizasyonlarından, siyah göçmenlere destek konserlerine dek her yerdeydi. Bugün Blair yıllarında da direnişe devam. Adalardan (Britanya/Jamaika) her dem taze reggae soluğu... Öncesinde, Nijerya'nın gururu Fela Kuti'nin oğlu Femi Kuti ve grubu Positive Force'un konseri var. Kısacası çapı küçük, etkisi büyük bir dünya müziği festivali. 10 Temmuz'da Maslak Venue'deyiz...

Femi Kuti

Pembe pembe pespembe

Pepsi'nin son reklamında "we will rock you" nidalarıyla arenayı titreten üç hatunun biri, rock dinlemiş Zeyna modeli Pink kardeşimiz, 2000 senesinde, yeni reşit olduğu zamanlarda çıkardığı ilk albümünden bu yana kendine bir hayli takipçi edindi. Pop müziğine "kodum mu oturturum" tavrını armağan edin bu Philadelphia'lı köylü güzeli 24 Temmuz, saat 20.00'de Tuborg Modern Rock Festivali'nin üçüncüsü çerçevesinde Solar Beach'de tsunami yaratmaya geliyor. Valla, gidilir, görülür...

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Macy Gray geldi geliyor

14 yaşında Ohio'daki küçük kasabadan kaçıp California'ya geldiğinde şarkıcı olmak yokmuş Macy Gray'in aklında. Genetik bir temayülle çalıp çırpmaya vermiş kendini; nezaret, binbir mazeret derken gitarist sevgiliyle daha fazla takılabilmek için şarkı yazmaya başlamış. Gitarist sevgili şimdi kimbilir California'da hangi düğün salonunda çalmaktadır, ama Macy Gray soul'dan, blues'dan hip-hop'a, oradan rock, caz ve funk'a (hatta, Santana ile latinoya) uzanan, ne tam siyah, ne tam beyaz müziğiyle, sûzînak sesiyle, muadili olmayan bir ilaç gibi. 14 Temmuz'da Park Orman tarihi gecelerinden birini daha yaşayacak.

Ferry Corsten punky town

Alternatif radyolarımızdan FG 93.7, 17 Temmuz cumartesi gecesi saat 22.30 için tüm dans müziği sevenlerden randevu istiyor. Misafir Hollandalı Ferry Corsten. 1999-2003 yılları arasında dokuz adet "altın plak" sahibi olan, 2002 yılında dünyanın en iyi on DJ'i arasına giren ve dünya çapında iki milyon satan Trance Nation toplama albümüyle İngiltere listesinde bir numaraya yerleşen Corsten'in kendi adıyla aynı yıl çıkan "Punk" isimli single'ı müzik çevrelerinin kafasını karıştıracak buluşlar içermekteymiş. Canlı performansı ilgili makamların dikkatlerinden kaçmayacaktır.

Orbital'den jübile

Elektronik müziğin akla ilk gelen isimlerinden Orbital, beş duraktan ibaret olan bir turne ve haziranda çıkan "Blue Album"le 1989'dan beri sürmekte olan cereyanlı müzik hayatlarına son veriyor. New age tuzağına düşmeden, hardcore tekno saldırganlığına da prim vermeden, hem can kulağıyla dinlemeye hem dansa davetiye çıkaran müzikleriyle hep zirvedeydiler. Bu macerayı da zirvede bırakıyorlar. Bize züğürt tesellisi olsun, Phil ve Paul Hartnoll kardeşler illa tutturmuşlar, bu son beş durak arasına İstanbul'u da almışlar. Stüdyoda olduğu kadar canlı performanslarında da ne denli cambaz olduklarını malûm. Tarihe tanıklık olarak 8 Temmuz gecesi saat 22.30'ta Maslak Venue'de bulunmak mecburiyetindeyiz tabiatıyla.

Sayın Ritchie Blackmore ve eşi

Sene 1974. Frank Sinatra birden dönüp Ritchie Blackmore'a sormuş: "Sen kimsin?.." İşte orada hayatı bir film şeridi gibi akıp geçmiş Blackmore'un ve rock-'n'roll çalıp evde rönesans müziği dinlediği bu şizoid hayattan kurtulmaya o gün karar vermiş. Deep Purple mesaisinden sonra, Rainbow'un da tarihe karışmasında, tabii yenge Candy'nin de katkıları var. Meyvesi de bu "Blackmore's Night" projesi işte. Artık Ritchie abimiz, hurdy gurdy falan çalan bir folk kahramanı, bir mitoloji manyağı, bir minstrel, bir eski zaman aşığı... Omzunda şahinlerle fotoğraflar çektiriyor, düşünün artık... O parmaklardaki maharet yitip gitmesin de, hangi müziği yaparsa yapsın, bizi bozmaz... Yine de seneler evvel "Smoke On The Water"larla, "Child in Time"larla, "Burn"lerle esriyen bir kuşağın, Blackmore'un zevcesiyle birlikte Yedikule Zindanları'nda sükunetle 1600'ler müzikleri tıngırdatacağını tahayyül etmesi zordu. 11 Temmuz akşamı aklımızda Sinatra'nın yakıcı sorusu, film şeridi tadında bir gece yaşayabiliriz. Kaç kişiydik o zaman, bak kaç kişi kaldı şimdi...

[tatil] ↓

Kelebekler vadisi

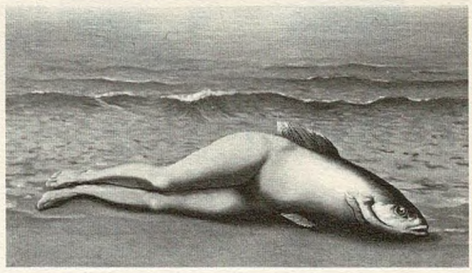

René Magritte, 1963

Kelebekler Vadisi'ne gitmiş olmak beş on sene öncesinin "cool'luk" nişanelerinden biriydi. Çadırlamalar, güneşin doğuşuna kadar ayılmalar, bayılmalar, çıplak denize girmeler Kelebekler Vadisi'nde yapılınca bir başka oluyordu. "Vadimiz o kadar acayipti ki" başlıklı bir tefrika... Dört hecesiyle birlikte olmasa da, medeniyet vadimize geldi. Bir kafe, bir bar, bir bakkal, bir manav, bir rock bar, bir de bungalowlar var günümüzün Kelebekler Vadisi'nde. Bungalowlarda günlük kişi başı 30 milyon, çadır ve çardak ise 25. Plaj voleybolundan, yamaç paraşütüne, dalış organizasyonlarından bilimum partilere vücutta biriken negatif elektriği atmak için de ziyadesiyle fırsat mevcut. Ölüdeniz'den teknelerle ulaşmak kolay. Ağzı sulanan, ayak tabanları kaşınan www.butterflyvalley.com'dan bilgi alsın ya da 0536 939 75 49'ı arasın.

[sergi]↓

Savaşa hayır

Geçen sene Barışarock'ta sahneyi inleten Siya Siya Bend, "Savaşa Savaşa Hayır" diyordu. Gelme Bush! dediysek de geldi hazretleri, ama enseyi karartmayalım, mücadele bayrağı elden ele dolaşıyor, gözden göze aktarılıyor. İFSAK, AFSAD, Fotoğraf Vakfı ve bir grup bağımsız fotoğrafçının katılımıyla gerçekleştirilen "Savaşa Hayır" adlı sergideki savaş karşıtı gösterilerden enstantaneler, gösterilere katılanların hafıza tazelemelerine, güç toplamalarına, "kaçak"larınsa neyi kaçırdıklarını görmelerine imkan verecek. İstanbul'un gündemi kalabalık malûm, ne yapıp edelim 10 Temmuz'a kadar yolumuzu İFSAK'a düşürelim...

[müsabaka] ↓

Ne kadar kısa

Elinde çekilmiş, izlenmeye hazır kısa filmi olmayanlar için, 15 Temmuz'da teslimat yapmak zor iş. Yaz rutubetinde gevşemiş, lakin tedarikli arkadaşlar BİLS'in düzenlediği 4. Kısa Film Yarışması'na katılabilir, zamanında "Süper bir kısa film çektim diye boşuna atıp tutmamışlarsa 3 bin dolarlık ödülün sahibi bile olabilir. Konu sınırlaması olmaması sadece lise kompozisyon derslerinde insanı öldürür. www.bils.com.tr

Dostlar onu hatırlıyor

Memleketin en istikrarlı organizasonlarından biri haline gelen Halıcı Midi bilgisayarla beste yarışmasının onbirincisi, doğumunun 110. yılında Aşık Veysel'i anıyor. Atilla Özdemiroğlu, Garo Mafyan, İzzet Öz, Borga Parlar, Hakan Özer, Sedat Ergin, Şeref Oğuz, Faruk Eczacıbaşı ve Emrehan Halıcı'nın jüri üyeliği yaptığı yarışmaya son katılım tarihi 6 Ağustos 2004. İlgilenenler http://midi.halici.com.tr'den bilgileri alsın, bilgisayarının power düğmesine bassın...

[dans] ↓

Dans festivali

Türk- Fransız ortak projesi olan dans festivali ay başından 10 Temmuz'a kadar devam ediyor. "İstanbul Dans Gidiş" olarak düşünülen bu projenin ikinci "dönüş" kısmı seneye Fransa'da... Nicolas Floc'h ve Emmanuelle Huynh'un dans gösterisi 10 Temmuz, AKM Aziz Nesin Sahnesi'nde. "Rachid Ouramdane'dan Christian Rizzo'ya bir davetiye/ Christian Rizzo'dan Rachid Ouramdane'a bir teklif" ise 9-10 Temmuz Galatasaray Üniversitesi'nde. Giriş serbest, rezervasyon mecburi: 0212 334 87 40

[radyo] ↓

Açık Radyo 94.9

Gökhan Akçura'nın **Arzın Merkezine Seyahat**'inde bu ay 75. yaşgünü şerefine Lee Hazlewood şarkıları çalınıyor. 19 Temmuz'dan itibarense uzay ve aya seyahat şarkıları dinleyebilirsiniz. *(Her Pazartesi, 20:00)*... Gülüş Gülcügil-Onur Türkmen ikilisi **Arada Kalanlar** programında seslerini kolay kolay duyuramayan cesur müzikal oluşumlara mercek tutuyor. 6 Temmuz'daki konukları Erdem Helvacıoğlu. *(Her Salı, 23:00)*... Donat Bayer, **Dünyaya Düşen Adam** programında, başından bugüne, tepeden tırnağa David Bowie şarkılarına ve albümlerine odaklanıyor. *(Her Perşembe, 20:00)*

Bu bir uçurtmanın kaçışı / Belki de değil / Bilmem, gökyüzünde aramak / Doğru da değil **GÖRKEM YELTAN** *(Mehmet Güreli'nin "Uçurtma" şarkısından)*

Kaba gerçek tek başına doğruyu vermez.
ROBERT BRESSON

Dans etmeyi beceremeyen, suçu davulcuya yükler.
(Afrika atasözü)

Paha biçilemeyen bir eseri yüzde 10 indirimli nasıl satarsın?
(Arslan Eroğlu sözü)

Göçmen, gündelik aşağılanma tayınını yutmaya hazır olmalıdır her zaman; yaşamın ona "sen" diye seslenmesini, aşırı bir teklifsizlikle sırtına ya da karnına vurmasını kabul etmelidir.
AMIN MAALOUF, Yolların Başlangıcı

PJ HARVEY

Uh Huh Her

(Universal)

PJ Harvey'nin "Uh Huh Her"den önceki 2000 tarihli son albümü "Stories From The City, Stories From The Sea", Harvey standartlarında çok neşeliydi. İlk kez ana tema ayrılık değil, birlikteliğin keyfiydi. Ayrıca daha pop bir sound'u vardı ve bu nedenlerle daha geniş bir kitleye hitap etmişti. Ama PJ Harvey'de biz aşkın imkansızlığını sevmiştik; onun karanlık yüzüydü bizi cezbeden.

"Uh Huh Her", adı gibi "Hah işte bizim PJ" dedirtiyor. Anlaşılan Harvey, şarkıcı/sinema yönetmeni ve oyuncu Vincent Gallo'yla aşkı bitince kabuğuna çekilmiş ve iç hesaplaşmasını yapmış bu albümle. Davul dışında bütün enstrümanları kendisi çalmış ve kaydetmiş. Albümün kitapçığındaki farklı dönemlere ait bütün fotoğraflarını da kendisi çekmiş. Tam bir içe dönüş ve tefekkür hali CD'nin kitapçığından başlıyor. Şarkıların hepsinde olmasa da bazılarında da sürüyor.

Gallo hakkında bildiklerimiz pek tekin bir adam olmadığı. Narsisist ve sağcı (Bush'çu) olarak tanınıyor. Belki yanılıyoruz, ama birçok şarkı ona dair gibi geldi. Üç şarkıda şizofreniye değinmeler var. Mesela "The Rise and Fall of Mr. Badmouth"taki şu dizeler: "Mutsuz bir çocuktun /...Bana söylediğin her sözcüğün / Kafanın içinde konuştuğunu duyduğun seslerden kaynaklandığını söylediğinde..."

"The Desperate Kingdom of Love"da ise yine benzer bir şekilde şu dizeler yer alıyor: "Aşkım, hastalıklı bir çocuktun /..../ Gözlerinin arkasından bana bakan başka biri var". Ve son şarkı "The Darker Days of Me & Him"de yaşananların adı daha net konuyor: "Bir ülke özlüyorum /..../ Nevrozun / Psikozun / Psikanalizin / Ve hüznün olmadığı". Ve "kendimi toparlayıp / bir şekilde yola devam edeceğim" diye bitiriyor Harvey. "Shame"de ise yaşadıklarından duyduğu utancı dile getiriyor: "Senin için ateşe atılırdım /.../ (Şimdi) sadece utanç duyuyorum / Utanç aşkın gölgesidir".

Sonra tipik Harveyesk arıza kadın öyküleri var "Uh Huh Her"de. "Rid of Me" dönemini çağrıştıran "Who the Fuck"da "Çek pis ellerini saçlarımdan / Ne halt ettiğini sanıyorsun" diye bağırıyor distorte bir sesle. "Pocketknife"da ise evlenmek istemeyen genç bir kızı anlatıyor: "Evlenmek için çok gencim / Çakımı görebiliyor musun?/ Benden 'karı' olmaz /.../ Derdim kalbini kırmak değil/ Sadece kendi bütünlüğümü korumaya çalışıyorum". Elinde tefiyle, son derece kız bir sesle söylediği bu şarkıda Harvey köşeye sıkıştırılırsa, çakısını kullanmaktan çekinmeyecek muhtemelen bir çingene kızını anlatıyor.

Albümden çıkan ilk single "The Letter"da son derece açık cinsel metaforlar var: "Kaleminin kapağını çıkar/ Zarfı ıslat / Yala ve yala ve yala". Albümün en iyi şarkılarından biri olan "The Slow Drug"ın neye dair olduğu ise adı üstünde. Algıların bulanıklaştığı bir ruh halini minimal bir düzenlemeyle çok başarılı ifade eden bir şarkı bu. "No Child of Mine" ve "The End" ise birer dakikalık süreleriyle birer haiku gibi. Gallo'ya ithaf ettiği "The End" zaten son derece Gallovari bir şarkıcık. Gallo'nun etkisi akordeon kullanımında da kendini gösteriyor. "You Come Through" ve "Shame"le birlikte akordeon sesi duyduğumuz üç şarkıdan biri bu. Yanılmıyorsak ilk kez bu albümde akordeon kullanıyor Harvey. Bu enstrüman girdiği her şarkıya çok şey katmış.

Albümde bazı şarkıların zayıf, yeterince işlenmemiş kaldığını da söylemek gerek: "Cat on the Wall" ve "To Bring You My Love" dönemini hatırlatan "It's You" bunlardan ikisi. Ama PJ Harvey bu albümde yeni, çok daha sade, çok daha az teatral bir ses bulmuş. Hem sözleri, hem de çalma/söyleme tarzıyla Bonny 'Prince' Billy'yi hatırlatan "The Desparate Kingdom of Love" albümün en iyi şarkısı ve bu yeni sesin de habercisi.

"Uh Huh Her" iyi bir albüm. PJ Harvey değişmeye devam ediyor ve gelecekte bizi daha da iyi şeyler bekliyor gibi görünüyor. *Cüneyt Cebenoyan*

THE STREETS

A Grand Don't Come For Free

(WEA)

Leman dergisinde birçok okurun Metin Fidan'a duyduğu ilginin sebebi, benzersiz çizgileri ya da kelime cambazı olması değil, günlük hayatı olduğu gibi, en ufak detayıyla birlikte yansıtmasıdır eserlerine. Bitpazarında 15 dakika da olsa ıvır zıvır bakınmak, sigara paketindeki son sigarayı idareli kullanmak, otobüste sesini şoföre duyurmaya çalışmak gibi aktiviteler çoğumuzun hayatında dolgu malzemesi iken Metin Fidan'ın dünyasının ana eksenini oluşturur. 25 yaşındaki sokaktaki sıradan adam Mike Skinner'ın yaptığı müziğin bu kadar takdir edilmesinin sebebi de tam olarak bu: gerçeklik ve sadece sıradan gerçeklikten beslenmek.

"Original Pirate Material" 2002 yılında çıktığında The Streets'in tek kişilik ordusu Skinner, kolay dinlenebilir hip hop-garage-pop kırması müziği ve orta-alt sınıf İngiliz genç kuşağın günlük hayatını abartısız yansıtışıyla tüm kritiklerin takdirini kazandı, ancak bir anda ortaya çıkan bu gencin ortaya çıktığı gibi bir anda yok olması da büyük bir olasılıktı. Hemen söyleyelim ki "A Grand Don't Come For Free" tüm bu kuşkuları yerle bir ediyor. Skinner, albümünde upuzun bir hikaye anlatıyor. Kiraladığı DVD'leri zamanı geçmeden geri vermek için aceleyle evden çıkıp bin sterlinini kaybettiği (It Was Supposed To Be So Easy), yeni bir kızla tanışıp saçıyla oynayış tarzından kendisi hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye çalıştığı (Could Well Be In), kulüpte uyuşturucunun etkisiyle rahatsız hissettiği (Blinded By The Lights), en lazım olduğu zamanda telefonunun şarjının bittiği ve kız arkadaşının en yakın arkadaşı için kendisini terk ettiği

(Dry Your Eyes) anlarda Skinner'ın yanıbaşında buluyoruz kendimizi. Şehir yaşamı içerisinde yaşam mücadelesi veren duygusal, şaşkın ama bir o kadar da bıçkın ve gözü kara bir gencin hikayesi kulak arkası edilebilecek gibi değil; albüm sürükleyici bir film gibi bir kere içine girdiğinizde yakanızı bir daha bırakmıyor. Her ne kadar sıradan gözüken şeylerden güç alsa da, albümün politik bir albüm olmadığını da söyleyemeyiz, zira Skinner politikliğini slogan ve söylemlerden değil, günlük hayatın her kıvrımına sıkışmış gerçekleri doğrudan yansıtmasından alıyor.

"A Grand Don't Come For Free" müzikal olarak ilk albüm kadar çeşnili değil, Skinner'ın kullandığı beat'ler, ritimler, enstrümanlar alabildiğine minimalist ve cinsiyetsiz. İngiliz hiphop'u kavramını oksimoron olmaktan kurtaran Dizzee Rascal ve Roots Manuva gibi sanatçılarla yanyana koyunca The Streets müziği çok naif geliyor kulağa. Belki de elektronik denemeleri aza indirmesi, boylece janrlar ringinde stereotiplere indirgenmekten kaçınması ve esas önemi anlattığı hikayeye vermesi The Streets'i özel kılıyor. Bu öyle bir hikaye ki Skinner'ın aksanı, üslubu ve içerdiği detaylarla ne kadar İngilizse, temas ettiği temalar ve tasvir ettiği durumlarla o kadar evrensel. Tüm bu özellikleriyle, Mike Skinner'ın yarattığı sokak operası modern bir klasik olmaya aday. *Yiğit Atılgan*

Irak'ta olanları biliyoruz. Artık ses çıkarmanın vakti geldi: Irak için ve NATO için. *(Peter Gabriel'in İstanbul konserinde Türkçe söylemeye çalışıp da söyleyemediği cümle)*

Bir ressamın gözüne sahip ol. Ressam bakmakla yaratır. **ROBERT BRESSON**

Her fırça darbesinde hayatımı tehlikeye atıyorum. **PAUL CEZANNE**

Yaban ellerde fazla durmuşsun, burada ölülerin ziyaret edilmediğini unutmuşsun! Bir gün ben de ölürsem eğer, mezarıma yaklaşmaya cesaret edenlere fırlatmak için çakıltaşları alacağım yanıma. **AMIN MAALOUF**, Yolların Başlangıcı

Herkese uyan tek dondur ölüm. *(Afrika atasözü)*

Eski materyalizmin bakış açısı "sivil" toplumdur. Yeni materyalizmin bakış açısı ise insan toplumu ya da toplumsallaşmış insanlıktır. **KARL MARX,** *Feuerbach'a Karşı Tezler No. 10*

Bir ordunun işgaline direnilebilir, ama bir fikrin işgaline direnilemez. **VICTOR HUGO**
(Chumbawamba'nın albüm bukletindeki bir alıntı)

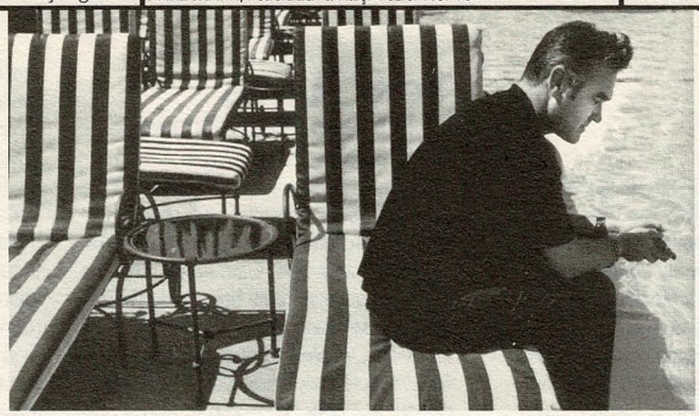

MORRISSEY
You Are The Quarry
(Interscope)

"Güzel insan Morrissey döndü": Sanatçının yedi yıldan sonra yayınladığı "You Are The Quarry", kraliçenin topraklarında aşağı yukarı bu sıkıcılıkta başlıklarla karşılandı. Mars'ta yaşamıyorsanız eğer, eski The Smiths üyesi Mike Joyce'la olan davasını, son albümü "Maladjusted"ın (1997) çok kötü eleştiriler aldığını, bitmek bilmeyen faşist suçlamalarını ve kanlı bıçaklı olduğu İngiliz müzik basınıyla ilişkilerini toptan kopararak kendini melekler şehrine attığını bir yerlerden duymuşsunuzdur.

Morrissey asla topa girmeyen, vakti gelince çekip gitmesini bilen bir adam. Hayatın bütün formüllerini bilen (en azından o izlenimi yaratan), ama bunu kendine uygulamaktan imtina eden birisi. Teorik olarak Wilde'vari hazcı bir hayat tarzına yakın olduğu bile söylenebilir, ama "bir gece dağıtmak, su gibi içmek istediğiniz zamanlar olmuyor mu?" sorusuna "evet bazen benim de aklıma geliyor, ama kendimi halının üstüne kusarken düşünemediğim için hiç denemiyorum" şeklinde cevap veriyor. Albümlerinde çok belirgin olan, birilerinden ve bir şeylerden sonsuz uzaklaşma isteği, nesnesi belirsiz/olmayan bir arayış var bir kez daha. Öte yandan dolaylı anlatımlar, gizemli karakterler, 'acaba ne demek istedi'ler yerini doğrudan bir anlatıma bırakmış. Bir kabullenişlik göze çarpıyor. Standartlarını çok yukarılarda belirlemiş birinin "ne söylesem olmayacak, ne yapsam yetmeyecek" noktasına gelmesi sanki. 19. yüzyıl Rus romancılarından bu yana kimse, ne insan psikolojisinin derinliklerinde dolaşmayı onun kadar iyi becerebildi ne de insanoğlunun evrensel (bazılarının zannettiğinin aksine dört duvar arası olmayan) yalnızlığı üzerine bu denli ağır konuşmaya cüret edebildi. Evet biraz yaşlanmış, geçen yıllar kadar. "Geçen hafta doğan bebek de yaşlanıyor" diyor. Hayatındaki ikinci kişi yine kendisiymiş ve kendi kendine eşlik etmekten gayet mutluymuş. Hayat karşısındaki bu çarpık, fantastik, paradoksal, bir o kadar da olağanüstü duruştur bir takım insanların hayatını kaydıran.

Albüm bir kere nesne olarak çok güzel. Öncelikle onu söylemek lazım. Kapakta Morrissey, üzerinde çizgili takım elbisesi, elinde yeni plak şirketi Attack'in sembolü olan ağır makinalı ve yüzünden eksik etmediği "müstehzi bakışlarıyla" etrafa kaçak gülücükler yolluyor. Sanatçı adıyla albüm adı arasına virgül konarak oluşan (Morrissey, hedefteki adam sensin gibi bir şey) anlam zenginliği de dikkat çekici. Prodüktör Jerry Finn'in seçimi doğrultusunda ilk defa bir Morrissey albümü, stüdyoda bütün grup bir arada kaydedilmiş. Açılış Morrissey'in, birileri ve bir şeyleri itin bilmemneresine sokup çıkarma türünden bir parçasıyla "America Is Not The World" ile yapılıyor. "Özgürlükler ve fırsatlar ülkesi olduğun söyleniyor. Başkanın bir siyah, kadın ya da gay olmadığı sürece bana söyleyebileceğin bir şey olamaz", "Hey sen! Şişman domuz", "Al o hamburgeri kıçına sok" türünden inciler, bu sevimsiz ülkeye karşı olan ortak hissiyatımızı dile getiriyor. Albümden çıkan ve İngiltere listesine 4 numaradan giren 45'lik "Irish Blood English Heart" gümbür gümbür gitarlarıyla son 10 yılın en iyi Mozz single'ı... "I Have Forgiven Jesus" "Vauxhall And I" döneminin buğulu ve dingin havasına denk düşen bir parça: "Ne yapacağımı, nasıl başa çıkacağımı bilmeden bu kadar yoğun arzuyu içime yerleştirdin. Bu sevgisiz dünyada –bunu paylaşabileceğim hiç kimse yokken– bu kadar sevgiyi niye verdin? İsa benden nefret mi ediyorsun?" Gri viktoryen gökyüzü altında sevgiliyle içilen Thames nehri tadında çaylar "Come Back To Camden", "varoluş sadece bir oyun" sürreel sözleriyle ve sinematik yapısıyla eksiztansiyel sorunlarımızı yüzümüze vurduğu, son dönem Roxy Music'i andıran "I'm Not Sorry", Oscar Wilde'ın ve Morrissey'in hayat içersindeki en büyük günah saydığı sıkıcı olmak ve bu hastalıktan muzdarip yığınlardan bahseden "The World Is Full Of Crashing Bores" albümde arka arkaya sıralanan parçalar... "How Can Anybody Possibly Know How I Feel" ise 90'larda gitarlı İngiliz müziğinin katettiği yolun bir özeti gibi. Dönemin iyi olduğu varsayılan bütün gruplarının gitar tonlarını duymak mümkün bu parçada.

İkinci single "First Of The Gang To Die" albümün doruk noktasını oluşturuyor. "National Front Disco" lezzetinde, dinlerken eşlik etmesi büyük keyif veren parça, hem zenginden hem fakirden çalan romantik gangster Hector'un hikayesini anlatıyor ve şimdiden altın plağa koşan albümün satışlarını zıplatacak pop öğelere sahip. Yeni Nancy Sinatra albümünde de olacağı söylenen "Let Me Kiss You", en yetkin örneğini "The Boy With The Thorn In His Side"da veren, Morrissey'in içini çekerek ve sözcüklerdeki vurguyu hecelerin alışılmadık yerlerinde kullanarak oluşturduğu benzersiz vokal tekniğinin diğer örneği. "I Like You" ise 2002 dünya turnesinin değişmezlerinden ve kişisel favorilerimizden.

"Viva Hate"i ve"Vauxhall And I"ı elbette ayrı bir köşeye koyalım, ama "You Are The Quarry"yi en iyi Morrissey solosu olarak taçlandıralım.

Saffet Sözen

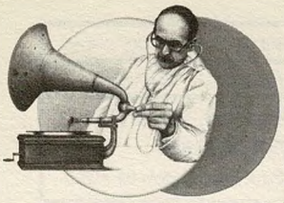

Savaşın başlıca amacı, her türlü direnişi yok etmenin yanı sıra, her alanı sömürgeleştirmek ve evcilleştirmektir, coğrafi ve zihni her alanı. **JEAN BAUDRILLARD**
(Chumbawamba'nın web sitesindeki bir alıntı)

iyi ki gördük duyduk (kasım)

1. Açıkhava'da, Müzeyyen Senar'ın 70. yıl konserinde Senar'ın ve Mustafa Sağyaşar'ın yorumları **2.** AKM'de Devlet Opera ve Balesi'nin (Beyhan Murphy-Mercan Dede ortaklığı) "Güldestan" gösterisi **3.** Babylon'da Susana Baca konseri

Rıhtımda uyuyan gemi / Hatırladın mı engini / Sert dalgaları, yosunu / Suların uğultusunu **TANPINAR**

En sıradan kelime, yerini bulduğunda birden parlar. **ROBERT BRESSON**

Kara bir inek de bembeyaz süt verir. *(Afrika atasözü)*

MAGNETIC FIELDS

i

(Nonsuch)

Magnetic Fields mahlasıyla yarattığı yedi albümün yanında Future Bible Heroes ismiyle "Eternal Youth", The 6ths ismiyle "Hyacinths and Thistles" gibi birçok başarılı albüme imza atmış, birçok film müziğine katkıda bulunmuş bir indie-pop gladyatörü Stephin Merritt. Bahsettiğimiz indie-pop kavramı, Merritt'in değişik etkileşimlerle deney yapma merakından dolayı synth'lerle süslü electropop'tan caz ya da country denemelerine kadar uzanıyor. Şarkı yazma, prodüksiyon, vokal ve enstrüman çalma sorumluluklarının hepsini bir arada yürütebilen Merritt, tüm gözleri üzerine çevirmeyi Magnetic Fields'in 1999 tarihli "69 Love Songs" albümüyle başardı. Bir ilişki yürütmenin çetrefillerinden bahsettiği, kendiyle acımadan dalga geçtiği, umudunu her zaman koruduğu şarkı sözleriyle aşkın para yerine geçtiği bir dünya yaratan Merritt, adı üstünde 69 adet şarkıdan oluşan bu albümde, şansonlardan reggae'ye janrlar arasında umarsızca zıplamasına rağmen onca şarkının arasında bir bütünlük sağlayarak kendini bir şarkı yazma dehası ve modern bir romantik şövalye olarak kabul ettirdi.

"i" bu albümün devamı niteliğinde; tematik olarak büyük yenilikler içermiyor. Sevdiğinizle olan problemleri uzun süre inkâr ettikten sonra aniden gerçeklerin idrak edildiği anlarda yazılmış sanki şarkı sözleri. "i" isimli bir albümden beklenebileceği üzere oldukça kişisel hikayeler anlatılıyor, ancak yine de şarkılar kısadan hisse niteliğinde, kapsül halinde hayat tecrübesi barındırıyorlar içlerinde. Merritt'in çok özel bir sesi yok ama şarkıları sevdiğine serenad yapan bir aşık içtenliğiyle söylüyor, bu sebeple balkondan tepesine bir kova su boca etmeye yüreğimiz el vermiyor. "I Thought You Were My Boyfriend" parçası dışında synth'lerin hiç duyulmadığı bir albüm bu sefer elimizdeki. Onun yerine ukuleleler, ksilofonlar, yaylılar ve banjolarla çok daha organik bir ses yaratılmış; ancak prodüksiyon aşamasında lo-fi değil daha cilalı bir yöntem seçilmiş. Sonuç kendini cebren ve hile ile dinleten ve başta "I Don't Really Love You Anymore", "I Looked All Over Town" ve "If There's Such A Thing As Love" olmak üzere acı/tatlı anılarınıza nüfuz eden 14 şarkı. Müzik, sevgisizlik yağmurundan kaçmanın en güzel yoluysa, Magnetic Fields en güvenli sığınak olma özelliğini hâlâ koruyor. *Yiğit Atılgan*

TORI AMOS

Welcome to Sunny Florida

(Sony Türkiye)

12 yıllık kariyerinin sonunda özellikle Amerika'da gerçek bir "yıldız" olup çıkmış, uluslararası müzik endüstrisinin yetenekli sanatçılarından Myra-Ellen Amos, kendine has piyano çalışı, farklı boyutlarda yorumlanan şiirsel şarkı sözleri ve değişik şarkı formlarıyla kalplerini fethettiği hayranlarına yenilerini eklemiş olarak yoluna devam etmekte. İki CD'lik "Welcome to Sunny Florida" paketinde, web sitesindeki beyanata bakılırsa "ilk resmi konser videosu" bulunuyor ("MTV Unplugged" ile "Little Earthquakes" videolarındaki canlı kayıtlar sayılmıyor olabilir mi?) Video CD'sinde 4 Eylül 2003 tarihli "Lottapianos" turnesinin son konserinin yanı sıra, özel bir röportaj sayesinde Tori Amos'un anne-babasıyla, bir de iki buçuk yaşındaki kızıyla tanışma fırsatı buluyoruz. Eğer daha önce elinize hiçbir konser videosu geçmediyse bunu edinmenizde fayda var. Ama parçaların eski konser versiyonlarına aşinaysanız, karar vermeden önce biraz yorum okuyabilirsiniz. Bu DVD, kanımca bir Tori aşinasını şahsen tatmin etmekten ziyade eş-dost ile muhabbet ederken kulak kabartmak, topluca iyi vakit geçirmek için yararlı olacaktır. Jon Evans (bas) ve Matt Chamberlain (davul) eşliğinde çalınan 2 saatlik / 22 şarkılık dev konserin en özel anları arasında, elektronik-akustik ritim kombinasyonlu ve sansürlü (nakarattaki "starfucker" kelimesi "star..." olarak telaffuz ediliyor) "Professional Widow" yorumu, bir B-Side olarak bilinen "Hey Jupiter" remiksinin canlı performansı ve altı yeni parça içeren ikinci CD'deki "Tombigbee" parçasının konser yorumu sayılabilir. Yeri gelmişken ikinci CD'de, hafif bir "prodüksiyon" ile kaydedilmiş altı yeni stüdyo parçası olduğunu söyleyelim. Vokaller yer yer reverb içinde yüzse de yadırganmadan dinlenen bu altı parça arasında "Tombigbee" ile "Apollo's Frock"ın girişi gerçekten çok keyifli. Benim hayal kırıklığına uğradığım noktalar ise, Tori'nin zaman zaman yaratıcı cümlelerinin davul ve bas etkisinde "pattern"ler haline dönüşmelerine izin vermesi (aklıma ilk gelen parça, her bir cümlenin ardına birkaç doğaçlama mezürü eklemeye çalışıp, uzattıkça uzattığı "Crucify"), eskiden olmadığı kadar fazla abartılı kullandığı bir aksan (Güneyli aksanı mı acaba?), müziğine bir türlü yakıştıramadığım yeni "yıldız" tavırları, son olarak da, konserin kaydedileceğini öngördüklerinden olsa gerek, önceki konserlerinin görüntüleriyle kıyaslandığında her yönüyle abartılmış bir atmosfer (pelerinli cafcaflı kıyafeti, rengarenk makyajı, bilindik samimi Tori Amos atmosferinden çok uzak). Kısaca özetlemek için gösterebileceğim örnek parça, büyük bir sürpriz olarak ilk kez gün yüzüne çıkan eski B-side "Take to the Sky": Parçanın ilk kaydında, o zamanki Tori'nin stiline çok uzak kalan dört köşeli bir müzik vardır. Ancak bu "hamlığa" karşın, taze ve heyecanlı bir yorumla karşılaşırız. Bu versiyonunda ise eskisinden çok daha müzikal ve keyifli bir yoruma karşın şarkıyla dalga geçen vokal yorumu, adeta fazla çiğnenmiş bir lokma tadı bırakıyor. "Welcome to Sunny Florida", sanırım eski ve yeni dinleyicilerin, iyi ve kötüyü bir arada bulacakları bir malzeme sunuyor sonuçta... *Gülüş Gülcügil*

7"10"12" PLAK.CD.VCD.VHS.DVD.DEMO.POSTER.T-SHIRT.STICKER.ROZET.MAGNET
punk.new wave.hardcore.post-punk.ambient.IDM.electro-pop.experimental.noise.garage
FANZİN.DERGİ.KİTAP.ARABA/UÇAK/GEMİ MAKETLERİ.HOBİ OYUNCAKLARI.İKİNCİ EL

room recordings

sıraselviler cad. sıraselviler pasajı no:74/18 taksim 02122490306 roomrecordings@mail.com

ÖZÜR: Geçen ay liste sayfamızdaki bir okun hedefi şaşmış. Bu güzel kız Aimee Mann ve bu çizim onun "Lost In Space" albümünün kapağından.

Ölmüş atalarla her zaman pek bağdaştıramadığımız afacanca bir mutluluk yayılıyor bu fotoğraftan çevreye. Onlar yaşamdan bizim aldığımızdan daha azını alıyorlardı; ama çok da az şey bekliyorlardı ondan ve geleceği biçimlendirmeye, bizim kadar çalışmıyorlardı. Biz, kalıcı bir mutluluk sözü alarak doğduğuna kendini inandırmış o küstah kuşaklardanız. Söz mü? Peki kim vermiş bu sözü?
AMIN MAALOUF, Yolların Başlangıcı

Birden o en uzak çin bahçeleri yalnız bahçeleri / Yerini bulup yerleştiriyorum yaşamamda / Kararsız insanlığım şam kervanları Arşidük Franz'ın oniki bölüm sarayında akşamüstü çayları / Neden aklıma vuruyor anlamıyorum neleri var bende / Keskin ay ışıklarında titrek düğümler / Durup aklıma geliyor benim bir teyzem varmış bir adam almış onu Arabistana götürmüş / –Adamlar kadınları alıp Arabistana götürürlerdi / Dünyanın en güzel Arabistanına **TURGUT UYAR**

BOB DYLAN

Live 1964: Concert At Philharmonic Hall - The Bootleg Series Volume 6

(Sony Türkiye)

31 Ekim 1964 gecesi, Cadılar Günü... Yer New York Philarmonic Hall (gidip de yerinde bulamazsanız şaşırmayın, şimdiki adı Avery Fisher Hall)... "Another Side Of Bob Dylan" çıkalı üç ay olmuş, "Bring It All Back Home"un yayımlanmasına daha beş ay var. Adamımız gitarı, armonikası ve mikrofonuyla sahnede yalnız ve muhtemelen, kayda alınan bu konserin yaklaşık 40 yıl sonra yayınlanacağından habersiz. Henüz Birleşik Devletler'den Birleşik Krallığa büyük taarruzunu gerçekleştirememiş, ama adını duymayan da kalmamış durumda. Kendi adını verdiği ilk albümünü üç yıl önce yayınlamış, "Freewheelin' Bob Dylan" ve "The Times They Are A-Changin" ile ortalığı sarsmış, "Another Side ile Of Bob Dylan"la gönüllerdeki yerini pekiştirmiş ve daha yirmi üç yaşında, ancak bütün salon şarkılarını ezbere biliyor. Gençler arasında dikkate değer bir saygı görüyor, yine de henüz yolun başında sayılır.

Şimdilerde her konserinde anons edildiği gibi kimse çıkıp da "Good evening ladies and gentlemen, would you please welcome Columbia Recording's artist, Bob Dylan!" demiyor. Herkes kimin geleceğini biliyor ve beatnik kılıklı ürkek genç adam doğrudan "The Times They Are A-Changin" ile konuya fırtına gibi giriyor. Üçüncü albüme adını veren bu kült şarkının ardından "Another Side"dan "Spanish Harlem Incident" ve o dönem çok yankı uyandırmış olan "Talkin' John Birch Paranoid Blues" geliyor. İki sıkı icranın üzerine, Dylan artık ürkekliğini atmış durumda. 63 Mayıs ayında Ed Sullivan Show'u terk etmesine neden olan, anti komünistlerle dalga geçen bu şarkıda salon kahkahalara gark oluyor; finaldeki "Kim takar onları!" nidası ise muhteşem (bu mühim şarkının "Freewheelin" albümünden çıkartıldığını da ekleyelim). Ardından yazmış olduğu en güzel aşk şarkılarından biri olan, Meksika havalı "To Ramona"yla biraz hüzün modundayız. O dönem albümlerinde yer almayan bir başka şarkı "Who Killed Davey Moore?", bir boksörün içine düştüğü katakulliyi ve acı sonunu isyan eder biçimde dile getiriyor; ama anons ederken şaşılacak derecede neşeli, kafa hafif kıyak belli ki; gazetelerle dalga geçiyor. Başlar başlamaz alkış tufanı ve ciddileşiyor! Henüz yayımlanmamış olan "Bring It All Back Home"dan "Gates Of Eden"... Akorduna bakarken yine kopuyor hafifçe ve "re minör" akoruyla dalga geçiyor, "bir aşk şarkısı" diye anons ediyor bu protest şarkıyı; aslında seyirciyle dalga geçer gibi.

Ama bir sonraki keyifli bir aşk şarkısı gerçekten: "If You Gotta Go, Go Now (Or Else You Got To Stay All Night)"... Cadılar Günü dolayısıyla Bob Dylan maskesi taktığını söyleyerek, fazlasıyla ironikleşiyor, hafif de meydan okur gibi; bu şarkı da stüdyo albümlerinde kendine yer bulamamıştı ne yazık ki... Yine henüz yayımlanmamış "Bring It All Back Home"dan "It's Alright, Ma (I'm Only Bleeding)" geliyor, şarkının adını "It's Alright Ma It's Life And Life Only" (şarkının son dizesidir) olarak anons ediyor, peşinden gitarını alternatif akorda getirirken dalga geçercesine "bu çok neşeli bir şarkı!" demeyi ihmal etmiyor. Seyirci ilk kez duyduğu bu devasa şarkıda adeta put kesiliyor; Dylan yer yer akorları şaşırıyor, bir yerde sözleri unutuyor ve bu insanın kanını donduran şarkıda yediği halta (izninizle) gülüp geçiyor. Akordu standarda getiriyor, ama bir türlü bir sonraki şarkıya başlayamıyor, olacak iş değil; armonika ile bir süre top çeviriyor, bir iki tımbırdıyor, "aman Tanrım, bu ikinci dizeydi!.." diyor ve seyirciye "bu şarkının ilk dizesini hatırlayan var mı?" diye pişkince soruyor; hemen yanıt yağıyor "I can't understand..." diye. Seyirci şarkıları ezbere biliyor, adamımız ise "I Don't Believe You (She Acts Like We Never Have Met)"in sözlerini unutuyor; sözün bittiği yer bu olsa gerek. Sırada yine "Bring It All Back Home"dan bir diğer başyapıt geliyor: "Mr Tambourine Man." Dylan kendine gelmiş gibi; yorumu göz alıcı ve kulak okşayıcı; neyse ki kısa bir kararsızlığın ardından tam anlamıyla harika bir "A Hard Rain's A-Gonna Fall" patlatıyor.

Bir saat geçmiş bu arada, sırada 15 dakikalık antrakt var; Dylan yakıt ikmali yaparken ben de CD'yi değiştiriyorum. İkinci perde "Freewheelin"den peş peşe "Talkin' World War III Blues" ve "Don't Think Twice, It's All Right"la açılıyor. Enfes yorumlar, seyircinin keyfine diyecek yok, Dylan'ın da tabii... Yürek parçalayıcı bir "The Lonesome Death Of Hattie Carroll", şarkıyı gazete haberlerinden arakladığını itiraf ediyor bu arada. Veeee.... Gecenin konuğu ve adamımızın o dönem sevgilisi ve de sahne ortağı Joan Baez sahneye geliyor... İşte gecenin zirve anlarından biri: Birlikte seslendirdikleri "Mama, You Been On My Mind." Tabii bazı komik anlara da sahne oluyor bu icra; Dylan'ın "mama/anne" ve dediği yerlerde Baez "daddy/baba" diyor her seferinde (amaaan Freud!); dördüncü kıtanın girişinde tarihin en büyük çuvallamalarından biri oluyor ve Baez doğru başlarken Dylan ikinci kıtaya giriyor, işi gırgıra vuruyorlar, herkes çok eğleniyor. Ardından Baez tüylerimizi ürperten bir "Silver Dagger" söylüyor, Dylan burada armonikayla eşlikte sadece. Yine birlikte "With God On Our Side" ve "It Ain't Me, Babe" seslendiriliyor. Harika çift ses yorumlar çıkıyor (arada kıkırdayan Dylan'a rağmen). Dylan yeniden tek başına kalıyor; tek şarkı çalıp gidecek. Seyirciden istekler yağıyor, bir uğultudur gidiyor, her kafadan bir ses çıkıyor; hatta densizin biri, "Mary Had A Little Lamb" diye haykırıyor. Dylan yine kıkırdayarak "Tanrım, ben bunu kaydettim mi? Bu bir protest şarkı mı?" diye eğleniyor ve "Another Side"ın açılış şarkısı "All I Really Want To Do"yla konser sona eriyor.

CD çalıcının eject düğmesine isteksizce basıyorum ve ikinci perdeyi de kutusuna koyup yerine kaldırıyorum. "Live 1964: Concert At Philharmonic Hall - The Bootleg Series Volume 6" albümü, resmi olarak yayımlanmış Dylan konserleri içinde, baştan sona akustik olarak icra edilmiş olan ilk ve tek albüm olarak kendisine özel bir yer ediniyor (çift CD'lik "Live 1965"in bile sadece ilk CD'si akustik solo setten oluşmuştu).

"Bootleg Series", altıncısıyla da bizleri mest etmeye devam ediyor. 65 ve 75 konserlerini hatırlayın bir an için... Enfes bir çift kapak, hiç yayımlanmamış fotoğraflar, 52 sayfalık kitapçık ve Tom Wilson'ın pırıl pırıl kaydı ve Sterling Sound'un masteringi... Bunun yanında elbette ve en başta, protest müziğin ateşleyicisinin, son derece güçlü, samimi performansı ve seyirciyle komik diyaloğu... Belleklerden silinmeyecek ölçüde hoş Dylan & Baez düetleri...

60'lı yılların ilk yarısındaki Dylan ruh halini algılamak için çok gerçekçi bir belge. Çok doğru seçilmiş şarkılar, sürükleyici bir şarkı sıralaması. Şimdi kimse çıkıp da "Efendim Blowin' In The Wind niye yok? Chimes Of Freedom niye yok?" diye sormasın; çünkü "yok". *Gökalp Baykal*

ONŞARKI

Ahmet Kaya Başkaldırıyorum
Aziza A Deniz
Bebel Gilberto Simplesmente
Daniel Darc La pluie qui tombe
Grand Funk Railroad Footstompin' Music
Hardal Uyandı
Paul Weller Wild Wood
Peter Gabriel Digging in the dirt
Sandra Luna Tango Varón
Udo Lindenberg Jonny Controlletti

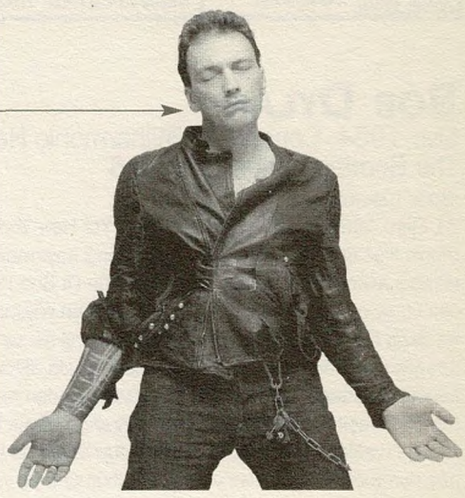

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Angela McCluskey The Things We Do
Animal Collective Sung Tongs
Beastie Boys To The 5 Boroughs
Bülent Ortaçgil Gece Yalanları
Direc-t Rus Kozmonotları
Faudel Un Autre Soleil
Francis Cabrel Les beaux dégâts
Jane Birkin Rendez-vous
JJ Cale To Tulsa and Back
Lila Downs Una Sangre
Moğollar Yürüdük Durmadan
Morrissey You Are The Quarry
Nazan Öncel Yan Yana Fotoğraf Çektirelim
Nina Nastasia Dogs
Patti Smith Trampin'
Queen A Day At The Races
Sainkho Namtchylak Who Stole The Sky?
Sonic Youth Sonic Nurse
Tinariwen Amassakoul
Wilco A Ghost Is Born

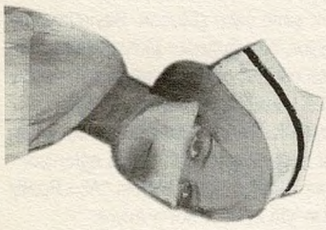

OTEL ŞARKILARI

Blue Hotel - **Chris Isaak** • Blue Motel Room - **Joni Mitchell** • Bristol Hotel - **LL Cool J** • Cadillac Hotel - **Falco** • Chelsea Girl - **Velvet Underground** • Chelsea Hotel No.2 - **Leonard Cohen** • Gold Hill Hotel - **Bobby Goldsboro** • Gül Pansiyon - **Nazan Öncel** • Hangdog Hotel Room - **Gordon Lightfoot** • Heart Hotels - **Dan Fogelberg** • Heartbreak Hotel - **Elvis Presley** • Heartbreak Hotel - **John Cale** • Horror Hotel - **Misfits** • Hotel - **10 CC** • Hotel - **Tori Amos** • Hotel Blöedel - **The Fall** • Hotel California - **Eagles** • Hotel Chambermaid - **Rod Stewart** • Hotel Dieu - **Guy Béart** • Hotel Hello - **Steve Swallow** • Hotel Illness - **Black Crowes** • Hotel Matches - **Elvis Costello** • Hotel Hell - **Animals** • Hotel Noir - **The Legandery Pink Dots** • Hotel Normandie - **Patricia Kaas** • Hotel Queenie - **The Cars** • Hotel Room Delirium - **Wordblander** • Hotel Yorba - **White Stripes** • Hotels and one night stands - **Janis Ian** • I Wrote This Song For The Girl Paris Hilton - **Vincent Gallo** • Looking Over From My Hotel Window - **Yoko Ono** • Love From Room 109 At The Islander (On Pacific Coast Highway) - **Tim Buckley** • Low Budget Hotel - **De-Phazz** • Memory Motel - **Rolling Stones** • Moonlight Motel - **Gun Club** • The Motel - **David Bowie** • Motel Room - **Frank Zappa** • On My Hotel TV - **Skunk Anansie** • Otel Odaları - **Gülden Karaböcek** • Panama City Motel - **Sugar** • Seven Doors Hotel - **Europe** • (She Was A) Hotel Detective - **They Might Be Giants** • Sitting In My Hotel - **The Kinks** • Sunset Hotel - **Apartments** • That Old Hotel - **Eartha Kitt** • There's A Small Hotel - **Frank Sinatra** • White Hotel - **Echo & The Bunnymen**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **The Streets** A Grand Don't Come For Free
2. **Scissor Sisters** Scissor Sisters
3. **Keane** Hope and Fears
4. **Usher** Confessions
5. **Joss Stone** The Soul Sessions
6. **Donna Summer** The Journey/The Very Best Of
7. **Beastie Boys** To The 5 Boroughs
8. **Mario Winans** Hurt No More
9. **Badly Drawn Boy** One Plus One Is One
10. **Faithless** No Roots

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Mc Flay** Obviously
2. **Britney Spears** Everytime
3. **M. Winans, Enya, P. Diddy** I Don't Wanna Know
4. **Outkast** Roses
5. **O-Zone** Dragostea din tei
6. **Jay Sean ft. Rishi Rich Project** Eyes On You
7. **Kelis** Trick Me
8. **4-4-2 ft. Talk Sport Presenters** Come On England
9. **Beverley Knight** Coma As You Are
10. **Girls Of FHM** Da Ya Think I'm Sexy

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Beastie Boys** To The 5 Boroughs
2. **Usher** Confessions
3. **Velvet Revolver** Contraband
4. **Gretchen Wilson** Here For The Party
5. **Avril Lavigne** Under My Skin
6. **Prince** Musicology
7. **Hoobastank** The Reason
8. **D12** D12 World
9. **Los Lonely Boys** Los Lonely Boys
10. **Celine Dion** A New Day / Live In Las Vegas

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Halep Pasajı
1. Söz Vermiş Şarkılar (Murathan Mungan)
2. Linkin Park Live In Texas
3. The Beta Band Heroes To Zeros
4. Fuel Natural Selection

ROOM RECORDINGS / Taksim
1. Neulander Smoke+Fire (LP/CD)
2. Von Bondies Pawn Shoppe Heart (CD)
3. Snow Patrol Final Straw (CD)
4. The Raveonettes Chain Gang Of Love (LP/CD)

KARGA / Kadıköy
1. Tortoise Salt The Skies
2. Can Deadlock
3. Kat Onoma Ballade Mexicaine
4. John Mellencamp Fruit Trader

PEYOTE / Beyoğlu
1. Blonde Redhead Elephant Woman
2. Ms. John Soda Unsleeping
3. Prefuse 73 Choking You
4. Broken Social Scene Stars And Sons

ZİHNİ / Akmar
1. Bad Plus Give
2. PJ Harvey Uh Huh Her
3. Sonic Youth Sonic Nurse
4. Sigur Ros ( )

DECODED / Atlas
1. Fuat - Killa Hakan Rapüstad
2. Twilight Singers Blacberry Belle
3. Azra Azrabesk
4. Broken Social Scenee You Forgot It In People

ARAF / Beyoğlu
1. Nuspirit Helsinki Verono Porteno
2. Vincent Delerm Charlotte Carrington
3. Ilya Happy And Weak
4. Diana Krall Temptation

TRIP / Kadıköy
1. Morrissey Irish Blood English Heart
2. Mike Oldfield To France
3. The Killers Somebody Told Me
4. Four Tet My Angel Rocks Back And Forth

[CEMAL ÜNLÜ]

"Git Zaman Gel Zaman" 16x23 ebatında, 550 sayfa, ilk başta göz korkutan, içine girince bir daha hiç çıkmak istemeyeceğiniz cinsten harika bir kitap. Kahramanları taş plaklar, hanendeler, sazendeler olan bir macera romanı adeta. Kayıt tarihinin derinliklerine yapılan bir zaman tüneli yolculuğu... Kitaba eklenen, bu topraklardaki gelmiş geçmiş kataloglarda yer almış tüm kayıtların isim isim dökümünü bulabileceğiniz bir CD de cabası... Bütün bu işler tiyatro sanatçısı ve koleksiyoner Cemal Ünlü'nün başının altından çıkıyor. Ünlü'yü evinde ziyaret ettik, hem biraz kendisini tanıdık, hem de kitabının sayfalarında hızlı bir tur attık.

sadânüvis

Cemal Ünlü: Üsküdarlıyım. Biliyorsunuz, Üsküdarlılar "İstanbul'da doğdum" demez, "Üsküdar'da doğdum" der. Babam orada meşhur bir adamdı: Şükrü kalfa. Eskiden müteahhitlik diye bir şey yoktu. Babam aslen marangozdu, mimarlar ya da ev sahipleri inşaatlarını ona verirlerdi. Kendi ekibiyle temelinden çatısına kadar evi yapardı. Okuduğum ilkokulu da babam yapmıştı... Evimizde elektrikli bir gramofon vardı. 55-56 yıllarında, ilkokul zamanları Şecaattin Tanyerli'nin "Hamsi ça ça ça"sını hatırlıyorum pop müzik olarak: "Hamsi de koydum ta-ta-tavaya..." Fehmi Ege'nin, ça ça ça modasına, uyduruk alaturka bir göndermesiydi... O taş plak bir daha elime geçmedi, bugün rastlasam alırım...

Evde bir takım gazel ve Zeki Müren plaklarının olduğunu hatırlıyorum... Tabii radyo da hepimizin hayatında çok önemliydi. En büyük müzikal değişimlerden biri teybin hayatımıza girmesi olmuştu. Üç katlı ahşap evimizde kiracımız İsmail abi, gemilerde çalışırdı; 1962 yılında Avrupa'dan bir Grundig teyp getirdi. Hepimizi etrafına toplayıp seslerimizi alırdı... O dönemden aklımda en çok Salacak Bahçesi kaldı. Kız kulesinin tam karşısındaydı. Sünnet düğünümüzde sabaha kadar Sevim Tanürek'ler, Celal Şahin'ler, İsmail Dümbüllü'ler vardı. Ailece gidilirdi oradaki konserlere, aslında bir sinema sahnesiydi, ama olağanüstü bir konser yeriydi aynı zamanda. Abdullah Yüce gibi dönemin bütün sanatçıları gelirdi...

Abim 60'lı yıllarda İngiliz malı dört devirli pikaplardan aldı. Radyoya arkadan bağlayarak çalardı. "Portofino", "Besame Mucho", "Speedy Gonzales" gibi dans plaklarını, Neil Sadaka'ları hatırlıyorum. Bizim kuşağımızda en önemli dönüm noktası, "West Side Story" ve Beatles'tır. Ortaokul sırasında, "West Side Story"yi yedi kere seyrettim Emek sinemasında. Tam onun üzerine Beatles da patladı: Beatles çizmeleri, Beatles saçları, Beatles yakalı gömlekler, örme kravatlar... Üstüdar'da bu işi takip eden çok genç vardı. Yerli pop müziğine kulağım pek açık olmadı o yüzden. Barış Manço'nun, Cem Karaca'nın 40 yıllık şarkılarını bugün ilk defa duyuyormuşçasına dinlerim, belleğimde yoktur. Bizim sevdiklerimiz Beatles, Rolling Stones, Cream, Jimi Hendrix olmuştur... Hızlı bir toplumsal inkar sürecine girildi 60'lı yıllarda. Yaşam değişti. Ahşap binalar apartman olmaya, bakırlar aliminyum olmaya, tabak-çanak melamin olmaya, kilimler Bossa olmaya başladı. Eski meraklarımız artık makbul değildi...

Muhsin Ertuğrul ve Haldun Taner

Üsküdar'da oturduğum semt ilginçtir. Musahipzade Celal'in oturduğu evle Dümbüllü İsmail'in mahallesinin arasında bir yerde otururum. Yani akademik tiyatroyla geleneksel tiyatronun arasındayımdır. Bu durum benim tiyatroculuk hayatımı belirlemiş, şekillendirmiştir. Ortaokul-lise sırasında tiyatro merakım başladı. 1969'da LCC tiyatro okulunun gösterisi "Marat/Sade"ı seyrettim, Peter Weiss'ın bir oyunu. Müthiş etkilendim ve tiyatro yapmaya karar verdim. LCC Tiyatro Okulu'na girdim. Hocalarımız Muhsin Ertuğrul başta olmak üzere Nurettin Sevin, Haldun Taner, Cevat Çapan, Ayla ve Beklan Algan ve sınavımızı yapıp o sene vefat eden Halil Bedii Yönetken'di... Sınıf arkadaşlarım Macit Koper, Rutkay Aziz...

Tezgahta 20 tane taş plak vardır, satıcı "tanesi 10 lira" der, "hepsini 50'ye veririm" deyince, olmadık plaklarla eve dönersin... Bir bakarsın Safiye Ayla, Münir Nurettin...

LCC Tiyatro Okulu ertesi yıl battı. Esas olarak mankenlik, stilistlik, sekreterlik eğitimi verirlerdi. Tiyatro bölümü kuruma para getirmez oldu. Beş-altı ay kadar Beklan-Ayla Algan'ın Nişantaşı'ndaki evlerinde, Petek apartmanında, evin salonunda dersler yaptık. Hatta arkadaşlar "Petek Ana Okulu" adını takmışlardı oraya... 1970-71'de Halkevleri Deneme Tiyatrosu oluşturuldu Bakırköy'de. Oynadığımız "Hamlet 70" müthiş bir girişimdi. Metin Deniz, Kuzgun Acar da ekipteydiler. 12 Mart'ta her şey altüst oldu, tiyatro kapanınca, askere gittim.

Turgut Denizer ve Ümit Denizer'i ortaokul döneminde, ilk rol aldığım "Çürük Elma" piyesinden beni tanırım. Askerlik dönüşü bir grup oluşturup büyük bir oyun yapalım istedik, Haldun Taner'e gittik. Hoca bize bir tavsiyede bulundu: "Çocuklar, sizin gibi Zeki (Alasya), Metin (Akpınar), Ahmet (Gülhan) bana geldi, onlara 'siz kabare tiyatrosu yapın' dedim. Size de 'gidin, çocuk tiyatrosu yapın' diyeceğim." Oysa hiç düşünmemiştik. Hoca bizi atlattı, başından savdı zannettik. Ama sonradan aklımıza yattı, yapmaya karar verdik. 1973'te Anadolu Çocuk Oyunları Kolu'nu kurduk Turgut ve Ümit'le birlikte. AÇOK'un esas parlamasına neden olan oyun, 1975'te Hamburg'da Dünya Çocuk Oyunları Festivalinde oynadığımız "Keloğlan"dı... Bütün çalışmalarımızda bize destek veren Muhsin hocayla da ilişkimiz ölünceye kadar sürdü. Üsküdar'da iki sokak mesafesinde oturduk. Ben zaten 95'e kadar Üsküdar'dan hiç ayrılmadım.

Karagöz ve meddah plakları

Şimdi Gökçeada'da yaşayan Melih Özaltıner diye bir arkadaşımız var. Bir dönem tanbura, neye merak saldı ve taş plak toplamaya başladı. Taş plak ikinci defa hayatıma onun sayesinde girmiş oldu 71 yılında. Onun plakları içinde bir-iki meddah, Karagöz plağı da vardı, zaman zaman da Deniz Kızı Eftalya'lar çalardı... Taş plaklara esas ilgim, geleneksel tiyatro kayıtları dinleme merakımla başladı. Sonra kantoları ve operet kayıtlarını keşfettim. 73 yılında bir çanta-gramofon satın aldım ve taş plak toplamaya, dinlemeye başladım. Bit pazarına gidersiniz, tezgahta 20 tane taş plak vardır, satıcı "tanesi 10 lira" der, "hepsini 50'ye

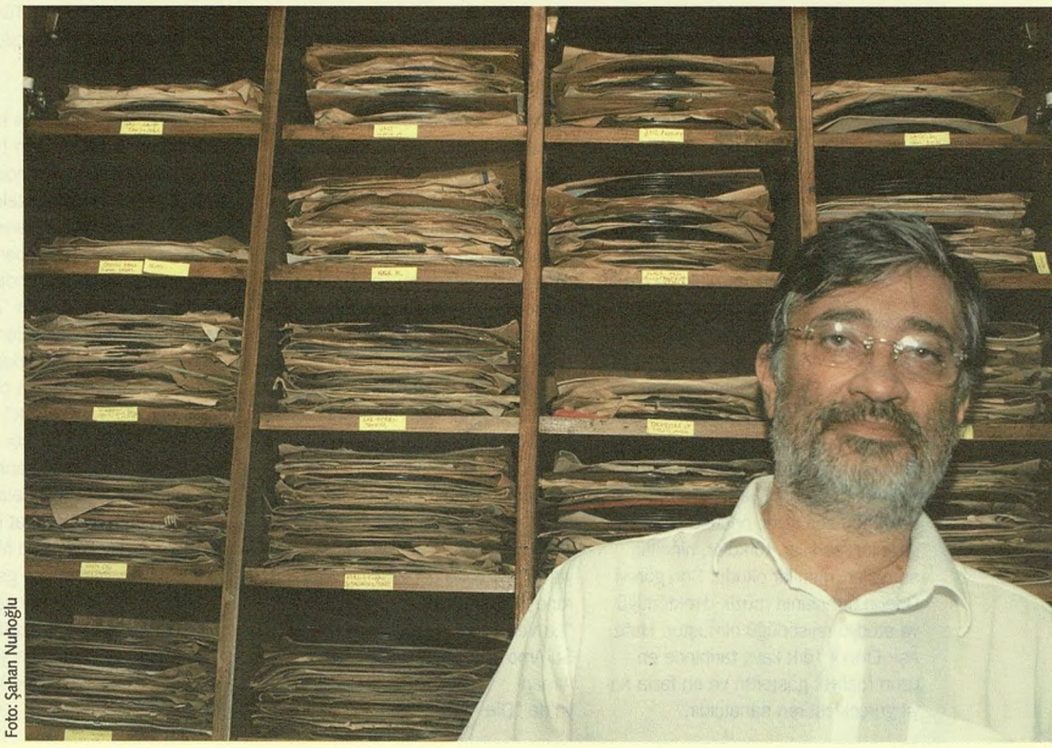

Foto: Şahan Nuhoğlu

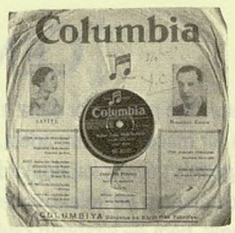

veririm" deyince, hiç ilginiz olmayan plaklarla eve dönersiniz... O zamanlar Üsküdar, Kadıköy, Kuledibi, Beyazıt Bakırcılar Çarşısı, Beşiktaş, her yerden taş plak topladım. Bir bakıyorsun, Safiye Ayla, Münir Nurettin, Müzeyyen Senar plakları almaya başlıyorsun. Devlet Tiyatrosuyla turne gezilerinde, mesela Bursa'dan filan çok plak aldığımı hatırlıyorum. Taş plak bence koleksiyon malzemesi değil. Çünkü pazarı yok. Mesela pul gibi değil. Kısacası, önüne ne çıkarsa alıyorsun...

Çok önemli bir Türkolog olan Dr. Robert Anhegger'le yaptığımız çalışmalar benim açımdan çok önemli oldu. 1990'larda bir kitap yeniden basılmıştı: "Temaşa-i Dünya, Cefakâr ü Cefakeş". Osmanlı'da ilk roman sayılıyordu ve Karamanlı Rum dilinde, Grek alfabesindeydi kitap. Anhegger bu kitapla ilgili yazısında diyordu ki, "Karamanlı yazılarını metinlerini biliyoruz ama, Karamanlı dili nasıl bir dildir, nasıl konuşulur, hiç öğrenemedik". Doğan apartmanına gittim, Karamanlı taklitlerinin olduğu meddah taş plaklarını, Hazım Körmükçü'leri kendisine dinlettim. O kadar sevindi ki. Daha önce aynı plakları Kumkapı'daki kilisenin ruhanisi Sakulidis'e dinlettiğimde Körmükçü'yü çok beğenmişti, "Karamanlılar aynı böyle konuşur" demişti. Kapadokya, Niğde, Konya civarında yaşayan, Grek alfabesiyle yazan, Türkçe konuşan, Yunanca bilmeyen Hıristiyan Rum Orta Anadolulular bunlar. Eskiden İstanbul'un bütün bakkalları Karamanlıydı. Musahipzade'nin oyunlarında bile Karamanlılar bakkaldır. Anhegger sonunda sözlü taş plaklar üzerine ortak bir yazı yazmamızı önerdi. Tarih ve Toplum'da dört sayı yayınlandı bu yazı. Böylece, meraktan öte bir işlevi olmaya başladı taş plaklarımın.

Gramofon çağı

1990 yılında Gökhan Akçura'nın "Gramofon Çağı" başlıklı yazıları Güneş gazetesinde tefrika edildi. O yazı dizisi bir yol açtı, çalışmak için bir veri, bir çıkış noktası oldu benim için. Hollandalı Hugo Strötbaum da Türk kayıt tarihiyle ilgili önemli ve ayrıntı çalışmalar yapmakta. Onun kitapları da epey dayanak noktası olabilir bu işle ilgilenenler için.

95 Kasımında YKY'de "Gramofon ve Taş Plak" sergisi açıldı, koleksiyoncuların elindeki malzemeler bir araya getirildi, serginin danışmanlığını ben yaptım. O sergi Türk kayıt tarihinin ve fonografın yaklaşık yüzüncü yılına tekabül ediyordu. Sergi için iki CD hazırlamıştım: Biri "Gazeller, Hafızlar, Şarkılar", öteki de "Operetler, Kantolar, Fantezi-ler" diye... Kalan Müzik'ten Hasan Saltık bu CD'lerin ilgi görmesinden cesaretle, kitapçıklı, özenli bir takım CD'ler yayınlamaya başladı. "Seyyan Hanım" CD'sini yaptık ilk kez. Sonra "Kantolar", "Kadıköylü-Deniz Kızı Eftalya"...

Açık Radyo'da 97-98'den itibaren program yapmaya başlayınca, taş plak merakım kuru kuruya plak satın almaktan öteye geçti. YKY'deki sergi sırasında tanışmıştım Ömer Madra'yla. Açık Radyo'nun kurulduğu günden itibaren Bülent Aksoy ve Madra "Saz ve Söz" isminde bir program yapıyorlardı. Beni bir-iki kereliğine bu programa davet ettiler, fakat yedi programda konuyu ancak toparlayabildik. İki yıl sonra "Saz ve Söz"ün yapımcıları bir yıllık bir ara vermek istediler ve programı bana bıraktılar. Önce "Taş Plakta Saz ve Söz"ü yaptım, 99 yılında da "Sadânüvis" programına başladım. Pazar günleri 18:00-19:00 arası hâlâ sürüyor... 1906 tarihli bir Odeon kataloğundan öğrendiğim kadarıyla, fonograf için düşünülmüş bir Türkçe karşılık "sadânüvis". O zamanlar kullanılan "vak'anüvis" sözcüğünden türetilmiş belli ki. Ama yaygınlaşmamış. Aynı katalogda taş plaklara da "sadâ tabağı" deniyor...

Nâzım'ın maphushane şarkıları

"Sadânüvis"te en son işlediğim temalardan biri, Nâzım Hikmet'in mapushanede radyodan dinlediği şarkılar ve yazdığı operet şarkılarıydı. 55 dakikalık program için 20 saat çalıştım. Hazırlanırken "Piraye'ye Mektuplar"ı defalarca elden geçirdim, mektuplarında bahsettiği şarkıların taş plak kayıtlarını derledim. Bu mektuplarda devamlı radyo dinlediğini yazdığı için, mesela "Lili Marlin"i de çaldım programda, mutlaka o günlerde bu şarkıya denk gelmiştir diye düşünerekten... Mesela 1933'de ilk tutuklanışı sonrası, Bursa cezaevinden yazıyor: "Sanırım ki Yahya Kemal'indir, bir

---

CEMAL ÜNLÜ'NÜN KALEMİNDEN AYRINTILAR

Makber, Ramona, Sulukule

HAFIZ ÂŞİR EFENDİ: Türk kayıt tarihinin en ilginç kişilerindendir. Fonografın İstanbul'a geldiği ilk günlerde Sirkeci'de Gülistan adında bir "fonograf-hane" açtı. Fonograf makinelerinin yanı sıra kendi sesiyle kaydettiği silindirler satıyordu. Sonra 78 devirli taş plaklara okumaya başladı. Disc Pour Zonophone, Odeon, Favorite Record, Orfeon Record, Sahibinin Sesi firmaları için yaklaşık 700 kayıt gerçekleştirdi. Ayrıca kendi adını ve fotoğrafını taşıyan Hafız Âşir Record firmasını kurdu, plaklarını yayınladı. Kayıt tarihinin bu çok ilginç öncüsü plaklara gazeller, şarkılar, türküler, ninniler, semailer, maniler okudu. Son görevi Odeon firmasının müzik direktörlüğü ve stüdyo rejisörlüğü olmuştur. Hafız Âşir Efendi Türk kayıt tarihinde en uzun faaliyet gösteren ve en fazla kayıt gerçekleştiren sanatçıdır.

SAHİBİNİN SESİ: The Gramophone Co. plak firması. Sonradan dünyanın en ünlü logosu olacak gramofon borusunun önünde plak dinleyen köpek resmi, 17 Ekim 1899 yılında ressam Francis Barraud'dan satın alındı... Ressam sevgili köpeği Nipper'in borudan gelen sesleri dinlerken takındığı sevimli durumunu resmetmişti ve aslında bir köpek maması firmasına satmayı tasarlıyordu. The Gramophone Co. on yıl kadar resmi logo olarak, değişik plak etiketlerinde kullandı. Nipper, "His Master's Voice" başlığı ile ilk kez 1910 yılında birlikte görüldü... Odeon, Columbia gibi artık tüm dillere girmiş bir isim olmadığı için de, firmanın İngiltere'deki yetkilileri yerel firmaları özgür bıraktı... His Master's Voice başlığı Fransa'da "La Voix de Son Maître", İtalya'da "La Voce del Padrone", İspanya'da "La Voz de Su Amo", Almanya'da "Die Stimme Seines Herrn", Türkiye'de ise "Sahibinin Sesi" olarak bilinip, tanındı.

FİKRİYE HANIM: Ses kaydı gerçekleştiren ilk Müslüman Türk asıllı hanım okuyuculardan biridir. Süreyya Operet Heyeti'nin önde gelen sanatçılarından olan Fikriye Hanım, Sahibinin Sesi firması adına operet şarkıları, fantezi şarkıları seslendirmiştir. Muhlis Sabahattin Bey'in "Ayşe" operetinden "Gel Okşa Beni" isimli şarkıyı okuduğu plağın arka yüzünde, Muhlis Sabahattin Bey'in piyanosuyla seslendirdiği "Tango Türk" yer almıştır. Fikriye Hanım'la birlikte taş plaklara seslerini veren iki hanım şarkıcı daha vardır. Bunlar Faize Hanım (Ergin) ve Nezahat Hanım'lardır. Türk asıllı Müslüman hanımların gerçekleştirdikleri ilk kayıtlar ses kayıt aygıtlarının İstanbul'a gelişinden yaklaşık 30 yıl sonra gerçekleşmiştir.

İLK TÜRK TANGOSU: Plaklara kaydedilen ilk Türkçe sözlü tango 1932 yılında Sahibinin Sesi firmasının yayınlamış olduğu "Mazi"dir. Seyyan Hanım'ın seslendirdiği bu eser Necip Celal Andel'e aittir. Bu kayıttan yaklaşık beş yıl önce yayınlanan bir plakta Muhlis Sabahattin Bey "Tango Türk" isimli eserini seslendirmiştir. Böylece 1916 yılından itibaren Avrupa'yı kasıp kavuran tango modası nihayet İstanbul'a ulaşmıştır. İtalya'da müzik eğitimi almış ve daha çok operet bestecisi olarak ünlenmiş Muhlis Sabahattin yeniliklere açık bir sanatçıydı. Operetlerinde çarliston, valsboston, fokstrot gibi günün moda danslarını kullanırdı.

ESTUDIANTINA: İlk popüler kent musikisi. Galata'da müzik aletleri satıcısı Turconi, İtalyan kökenli bir Levantendir ve dükkanında mandolinler, gitarlar, armonikalar satmaktadır. İstanbullu Rum gençler Fenerli Vasil Sideris ve Aristidis Peristeris bu sazlara ilgi duyarlar. Muhtemelen dükkanda satılan İtalyan baskısı notaların da etkisiyle geleneksel Türk ve Yunan musikisinin dışında bir musikiye yönelirler. Yıl 1898'dir... Kurduklarını topluluğa Estudiantina (öğrenci, işlik) adını verirler. İlerde bu tarz müzik

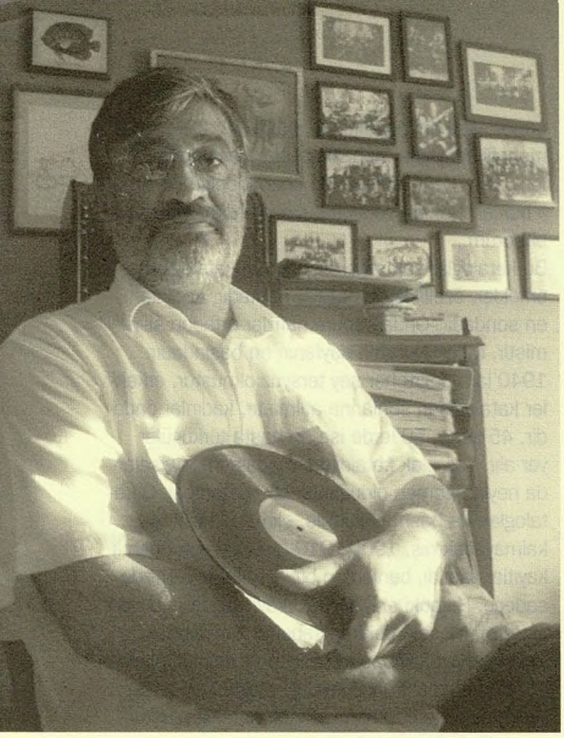

mısraı var, 'Sen nerdesin ey sevgili, yaz günleri nerde'. Bu mısra her nedense geceleri kendi kendime kaldığım zamanlar dilimin ucunda dolaşıp duruyor..." Ben de o şiirden bestelenen Şekip Mumduh Bey'in nihavend şarkısını çaldım: "Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde". 1940'da Çankırı'dan yazdığı bir mektupta, jandarma düdükleri, tren sesleri ve elektrik santrali sesleri arasında avluda hoparlörden Beethoven'ı dinlediklerini anlatıyor Nâzım. "Ömrümde bir kere daha Beethoven'ı bu kadar iyi ve derinden anlamak fırsatını ele geçirebileceğimi sanmıyorum" diye yazıyor... Yine mektuplarında Münir Nurettin'in, Mesud Cemil'in plak gönderdiğinden ya da göndereceğinden bahsediyor. Cezaevinde radyonun yanısıra gramofon da dinliyorlardı demek ki... 1940'da, yine Çankırı'dan şöyle yazıyor: "Karıcığım, bir şarkı vardır, 'Gün batar, kuşlar döner, dönmez bu yolda beklenen', ben hep bu şarkıyı söyler oldum."

Yoktur eşin lüküs hayat

Nâzım'ın ilk tutuklandığı dönemler, sinema ve tiyatroyla da ilgilendiği, senaryolar, şarkı sözleri yazdığı yıllar... Bir gün Cevat (Çapan) hocayla Memet Fuat'a gitmiştik. Ben "Nâzım Hikmet'in yazdığı operet şarkıları vardır, her şey derlendi, kitap haline geldi, bunları niye yapmıyoruz" diye sordum. "Onlar mühim değildir, onları para kazanmak için yapmıştır" dedi Memet Fuat. Biz Cevat hocayla itiraz ettik, "Nâzım Hikmet yapmışsa kaybolmaması, bilinmesi gerekir" dedik. Fakat Memet Fuat aldırış etmedi, önemsemedi. Bense onun hilafına mümkün olduğunca bu operetleri, filmleri gündeme getirmeye, anlatmaya çalışıyorum.

Türk operet tarihiyle Türk sineması birlikte altın bir çağ yaşadı 1932'den sonra. Aslında ikisini de aynı insanlar yapıyorlardı. O dönemin son yaşayan temsilcisi de, geçen gün kaybettiğimiz Necdet Mahfi Ayral'dı. Ayral, Muhsin Ertuğrul'un bütün filmlerinin reji asistanıydı... Çoğu senaryoyu da Nâzım yazmıştı, Mümtaz Osman takma adıyla. Bu dönemin başlangıcı şöyledir: 1932'de İ. Galip Arcan Fransızcadan bir oyun adapte ediyor ve o sıralar Viyana'da musiki tahsili yapan Ferit Alnar geldiğinde bu oyunu besteliyor. Yalova o sıralar yeniden imar edilmiş, Atatürk orayı çok seviyor. "Yalova Türküsü" demişler bu operetin adına. "Yalova Türküsü"nü Ferit Alnar'ın arkadaşı olan Ferdi von Statzer yönetmiş. Ferdi bey sonra Türkiye'de kalıyor, Bedia (Muvahhit) hanımla evleniyor, konservatuarda piyano hocası oluyor. Ertesi yıl Nâzım Hikmet ilk operetini yazıyor mapushanede: Devlet Tiyatrosu'nun 2001'de oynadığı "Bu Bir Rüyadır" opereti. Müziklerini von Statzer'in yazdığı operette Semiha Berksoy başrol oynuyor, fakat bir-iki temsilden sonra oyun kaldırılıyor, Nâzım Hikmet'le ilgili olmasından veya operetin pek iyi olmamasından dolayı... Ardından Ferit Alnar-Ferdi von Statzer devreden çıkıyor. Muhsin Ertuğrul ile Rey Kardeşler (Cemal Reşit ve Ekrem Reşit) 1932 yılında anlaşıyor ve "Üç Saat" isimli bir operet yapıyorlar, bunun sözlerini Nâzım yazıyor. Taş plakta Hazım Körmükçü'nün Melek Tayfur'la birlikte söylediği "Tahran'a Gidelim" şarkısı o operettendir.. Hazım Körmükçü'nün müthiş taklit yeteneğinden yararlanan bir şarkı: Önce "Bağdat'a gidelim" diye Arap taklidiyle başlayıp ikinci bölümde "Tahran'a gidelim" diye Acem taklidiyle devam ediyor. Komikçe bir şarkı...

"Lüküs Hayat"ın "Lüküs Hayat" olmasında, Nâzım'ın hicivci güftelerinin büyük payı var. Nâzım gütteyi "lüküs hayat" diye yazdığı için oyunun ismi öyle konmuş da olabilir.

"Üç Saat" çok büyük bir başarı elde ediyor. Sonra aynı ekip "Lüküs Hayat"ı yapıyor. "Lüküs Hayat" defalarca sahneleniyor, iki kere filme çekiliyor, birinin yönetmeni Lütfi Akad'dır... "Lüküs Hayat"ı belki de Bursa ce-

---

aynı adla "estudiantina" olarak anılacak, bilinecektir. Estudiantina musikisi kendisi için elverişli ortamı İzmir'de bulur... 1906-22 arası İzmir'de estudiantina tarzı müzik yapan pek çok topluluk kurulur. Yenilik peşinde koşan, geleneksel musikiden farklı bir müzik arayışında olan gençler, bu yeni kent müziğini çalıp okumaya, plaklar yapmaya başlar. Sideris ve Peristeris'in topluluğu önce Politakya, yani İstanbullular, sonradan Smyrneiki Estudiantina olarak ünlenir. Öyle ki topluluk Yunanistan'a, İngiltere'ye turneler yapar. Hatta Londra'da Lord Luvesbirik'in Alman kralı onuruna verdiği garden partinin topluluğu olurlar... 1922'den sonra mübadelede Yunanistan'a göçen estudiantina müziği varlığını Yunanistan'da sürdürmüş, 1930'lara kadar etkili olmuştur...

TANBURİ CEMİL BEY: Türk kayıt tarihinin en büyük yıldızlarından bir de Tanburi Cemil Bey'dir. Kendisinden önceki tanbur tavırlarını değiştiren ve taş plaklara sayısız eser kaydeden sanatçı aynı zamanda en titiz ve zor beğenen sanatçılardan biridir. Örneğin, çalmaya başlamadan önce mutlaka çok iyi bir "akort" yaptığı bilinir. Tanburi Cemil Bey ilk kayıtlarını 1903-1904 yıllarında gerçekleştirmiştir. Taş plak kayıt teknikleri o günlerde henüz başlangıç aşamasındaydı ve tanbur, gitar, ud, gibi çalgılarla kayıt iyi netice vermiyordu... Bu nedenle Cemil Bey önceleri kemençe plakları yapmayı tercih etmişti. 1908 yılında Odeon firması araya hatırlı kimseleri koyarak, Cemil Bey'i bir dizi kayıt için ikna etti. Karşılık olarak da Kredi Liyone Bankası'na 100 Napolyon altını yatırdı. Cemil Bey huzursuzdu ve henüz ikna olmamıştı. Ertesi sabah Odeon firmasına geldi ve "kayıtları gerçekleştirmeyeceğini, parayı bankadan geri alabileceklerini" söyleyip gitti... Sanatçı kayıt tekniklerinin bir miktar iyileşmesinden sonra 1912'de plak yapmaya başladı. Ancak bir dizi ön koşulla. Koşullardan biri, "her plağın önceden kendisi tarafından denetlenmesi ve oluru alınmadan basılmaması" idi.

MAKBER: Türk taş plakları arasında en fazla baskı sayısına uğraşan eserlerden biri Hafız Burhan'ın 1930'lu yılların başında Columbia için gerçekleştirdiği "Makber" olarak bilinen Rast mersiyedir. Abdülhak Hamid'in mersiyesi üzerine söylenen bu eserin yaratıcısı bilinmemektedir. Önce Hafız Yaşar Bey tarafından plağa okunmuştur. "Makber" asıl yaygın ününü Hafız Burhan'ın yorumuyla yapmıştır. Bir plağın iki yüzüne kaydedilen bu eser yüz binlerce satmış ve pek çok hanende tarafından da seslendirilmiş, bir "standart" olmuştur.

RAMONA: Afife Hanım Cumhuriyet yönetiminin müzik eğitimi alması için Paris'e gönderdiği ilk kadın sanatçılardandır. Dönüşünde Odeon firması ile anlaşmış ve orkestra eşlikli bazı plaklar yapmıştır. Muhlis Sabahattin Bey'in operet şarkıları da seslendiren Afife Hanım en büyük süksesini "Ali Baba", "Ramona" gibi şarkılarla yapmıştır. Bu şarkılar aslında Batı kaynaklı ezgilerdir. Türkçe sözler yazılarak seslendirilen şarkıların gördüğü ilgi yenilerinin yazılmasına ve Suzan Lütfullah Hanım, Birsen Hanım gibi sanatçıların da açılan yolda yeni ürünler verdiği görülür... Lütfullah Sururi Hanım Almanya'da Polydor stüdyolarında kimi Alman operet ve şarkılarını Türkçe sözlerle seslendirirken, Birsen Hanım ise daha çok Yunan ve Alman tangolarını Türkçe sözlerle taş plaklara okuyordu... Bu kayıtlar 1960'lı yıllarda yeniden gündeme gelen ve büyük ilgi gören "aranjman" döneminin öncüleri olarak müzik tarihindeki yerini almış oldu.

CELAL ŞAHİN: Meddah ve Karagöz gibi geleneksel tiyatro ürünleri ilk kayıt aygıtlarından başlamak üzere kaydedildi ve her zaman ilgi gördü. Meddah Aşki, Meddah Sururi, Katip Salih, Ömer Efendi, Hazım Körmükçü, Hayali Hasan Tanınmış, onlarca sözlü taklit plağı gerçekleştirdi. Bu tür 1940'lı yıllardan sonra önemini yitirdi. 50'li yıllarda radyo ve sahnelerde yepyeni bir "one man show" rüzgarı esmeye başladı. Celal Şahin akordeonuyla günün modalarını, toplumda gördüğü çarpıklıkları hicvediyor, alaya alıyordu. Özellikle "On Beş Günde Bir" radyo programlarının vazgeçilemez sanatçısıydı. Doğal olarak plak firmaları da sanatçıya ilgisiz kalamadı. Sanatçı Sahibinin Sesi firması için pek çok kayıt gerçekleştirdi. Bunlardan bazıları şunlardır. "Pazar Gezmesi", "Hoş Sosyete", "Sulukule", "Şiş Kebabı".

zaevinde yazdı Nâzım. "Lüküs Hayat"ın "Lüküs Hayat" olmasında, Nâzım'ın hicivci, toplumsal meseleyi özünden yakalayan güftelerinin büyük payı vardır. Hatta Nâzım güfteyi "lüküs hayat" diye yazdığı için oyunun ismi öyle konmuş olabilir... Ben Nâzım Hikmet'in bu operetlerde, sadece güfte yazmakla kaldığını düşünmüyorum. Mutlaka metinlere de yardımcı oldu. Ekrem Reşit'in ne kadar yazar olduğu şüphelidir. Bütün operetlerin temelinde aslında doğu-batı, alaturka-alafranga çatışması var. Toplumsal değişim sürecini benimseyenler ve benimsemeyenler mücadelesi... Eleştirmenler ve müzikten anlayanlar bu operetlerin olgunluk eserinin, 34-35'lerdeki "Deli Dolu" olduğunu söylerler. Gene aynı ekip yapmıştır. Nâzım o sırada hapisten çıkmıştı... Taş plaklar olmasa bu operetler hakkında çok az fikrimiz olacak. Aynı şekilde, filmler hakkında da. Mesela "Karım Beni Aldatırsa" filminin bir tek şarkısı var elimizde. *(Hazım Körmükçü'nün Laz kaptan taklidiyle: "Aldatursa beni karum / Ben ona bir iş yaparum / Temizlerim namusumu / Yelkeni öyle kaparum heey! / Ha burası İstanbul'dur / Baştan çıkma işi boldur / Senin kadeh boşalursa / Git başka bir kadeh doldur heey! / Aldatursa beni karum / Canına billah kıyarum / Devrederim aşuğuna / Sağlam bir nikah kıyarum heey! / Nikahta vardır keramet / Etmem aşuğa merhamet / Uy benu aldatan karu / Onu da aldatur elbet heey!..")* "Söz Bir Allah Bir" filmininse üç şarkısı var taş plakta. *("Sorguya Çekme Beni", "Söz Bir Allah Bir" ve "Geç Besa Mesadan"... Filmde yer alan "Ben feministim", "Erkekler çocuk mu doğuracak?" şarkıları ise basılmamış.)* "Söz Bir Allah Bir"in şarkı sözlerinin ne kadar güzel olduğunu Muhsin hocaya söylediğimde, "Tabii, çünkü o Nâzım!" demişti.

"Lüküs Hayat"ın en parlak sezonu olan 32-33 yılında Muhsin Ertuğrul, sinemada, "Karım Beni Aldatırsa" isimli müzikli filmi çekiyor, aynı kadroyla. Neden bilmiyorum, Muhsin Ertuğrul belki herkesi olduğu gibi Muhlis Sabahattin'i (Ezgi) de kollamak istediğinden, film şarkılarını Muhlis Sabahattin'e vermiş. Film müziklerini hiçbir zaman Cemal Reşit Rey bestelememiş. Muhlis Sabahattin ve Mesud Cemil bestelemiş... Ardından "Söz Bir Allah Bir", "Cici Berber", "Milyon Avcıları", "Bataklı Damın Kızı Aysel" gibi filmler geliyor. Hepsinin senaryolarını ve şarkı sözlerini Nâzım yazmış, yine Mümtaz Osman takma adıyla. Hepsi de müzikli filmler bunlar.

Türk operet tarihinde üç önemli operet vardır. "Leblebici Horhor", "Ayşe" ve "Lüküs Hayat." Bunlar efsane olmasının yanısıra defalarca tekrarlanmış, filme alınmış operetlerdir. Son nesil olarak "Keşanlı Ali Destanı" eklenebilir bunlara... Operetlerin parlak dönemi "Saz-Caz", "Hava-Cıva" gibi operetlerle devam ediyor, 36-37'lerde, yine Rey kardeşlerle, Nâzım'la... Fakat hiçbir zaman "Lüküs Hayat"ın, "Deli Dolu"nun seviyesine gelemiyor bunlar. Sonra savaş yılları bu işi bitiriyor.

Mahalli kayıtlar: Pontus, Kürt, Arnavut, Ermeni...

1941'de, Tepebaşı Bahçesi'nin sahibi Muhiddin Öztuna yeni bir teklifte bulunuyor "operet cinsi bir şey yapalım" diye. Rey kardeşler kabul ediyorlar: "Alabanda" dünyanın en garip operetlerinden biri oluyor: Yarısı alaturka, yarısı alafranga. "Alabanda"da, hasta olan Hazım Körmükçü yerine Muammer Karaca oynuyor. Fakat bir de popüler yıldız olsun istiyorlar ve Safiye Ayla geliyor akıllarına. Safiye Ayla "ben bu işi yaparım, ama meyhanede rakı içerken beni dinleyen seyircime Rey kardeşlerin bu şarkılarını söyleyemem, Sadettin Kaynak alaturka şarkılar yazsın" diyor. Sonunda onlarca Arap filmine güfte yazan Vecdi Bingöl yazıyor bir kısım sözleri... İki ayrı bestecisi, iki ayrı şarkı sözü yazarı olan bir müzikal çıkıyor ortaya. "Alabanda"nın kimi sözleri "Lüküs Hayat"ı çok çağrıştırır. Ama hiçbir yerde Nâzım Hikmet'in yazdığına dair bir bilgiye rastlayamadım.

Kemani Harlanboy ve Maraşlı Trompet Ramazan isminde bir ikili, taş plakta bando geleneğiyle zeybek çalıyor. Koçani Orkestar müziğinin benzeri Anadolu'da var.

"Alabanda"nın üstüne gelen savaş yıllarında insanlar vakitlerini radyoları başında geçiriyorlar. İster istemez halk müziği yükselmiş, bir mahalli sanatçılar furyası olmuş... Savaşta milli duygularını körükleyici bir unsurmuş halk müzikleri. Münir Nurettin, Hafız Kemal, Hafız Burhan gibileri gazelleri bir kenara bırakıp türküler söylemeye başlamışlar... Aslında en önemli mahalli kayıtlar 1910'larda yapılmış. Ancak bunlardan hiçbirine ulaşamadık. 1912'de kurulan yerli firma Orfeon Record'dan çıkan Pontus kayıtları, Kürt kayıtları, Arnavut ve Ermeni kayıtları var. O yörelerden insanlar İstanbul'a getirilmiş, stüdyoya sokulmuş, mahalli çalgılarla mahalli havalar seslendirmişler... Türk kayıt tarihinin en önemli belgeleri olmalı bunlar. Bunları sadece kataloglardan takip edebiliyorum...

Bu kataloglar çok enteresandır. İlk kataloglarda erkekler, özellikle de hafızlar baştadır, kadınlar en sondadır. Ondan sonra hafızlar ortadan silinmiştir, Münir Nurettin sayfanın en başındadır. 1940'lara doğru her şey tersyüz olmuştur, erkekler katalogların sonlarına atılmıştır, kadınlar öndedir. 45'lerde, 50'lerde ise en başta türkücüler yer alır. Taş plak katalogları modaların, piyasalarda neyin egemen olduğunun bir göstergesi. O katalogları da basmasalarmış, elimizde hiçbir şey kalmayacakmış. 1900-1910 arası da çok önemli kayıtlar yapıldı, bunlardan bir-iki katalog elimizde sadece. Halbuki en az 2000 kayıt yapılmış olması lazım. Mesela benim kitabımın kapağındaki katalogun içi kayıp, sadece kapağı kalmış elimizde. Bütün koleksiyonculardaki plakları art arda yazıp, eldekilerden hareketle bir katalog oluşturmayı düşünüyorum şimdi.

Üç bin taş plak arasında

Taş plaklarımın sayısı 3000'den fazla. İçlerinde bir tanesiyle her zaman övünürüm. Aslında bir müzik plağı değil: Burhaneddin Tepsi isminde bir Darülbedayi aktörünün. Yurtdışına gidip Fransa'da aktörlük eğitimi gören ilk Türk oyunculardan biridir. Rejim aleyhtarı bir yanı da var, 1909'da, Meşrutiyet'in ilanından sonra geliyor İstanbul'a. O yıllar, gramofonun mucidi Emil Berliner'in şirketi The Gramophone Company'nin İstanbul'da faaliyet gösterip kayıtlar yaptığı yıllar. Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Tarık" isimli oyunundan, çok meşhur "Rodrig'in hazineleri" diye bir tirad okuyor, arkalı önlü, bir plağın iki tarafında. Bu plak Türk tiyatrosunun en eski sesli belgesi. Sanırım Beyazıt'ta bir eskicide bulmuştum... Rastlasam çok büyük paralar verip alacağım plaklar da var: Mesela Meddah Aşki'nin taklit plakları. Bende bir miktar var, ama tamamlamak isterim. Muhlis Sabahhattin Bey'in "Ayşem" operetinden –kendi idaresindeki Süreyya Operet Heyeti söylüyor– "Çok Yaşa Sen Ayşem" şarkısı ve Hazım Körmükçü'nün –"Deli Dolu" operetinden– "Ah Laterna Mu" plağı. Bu iki taş plak da

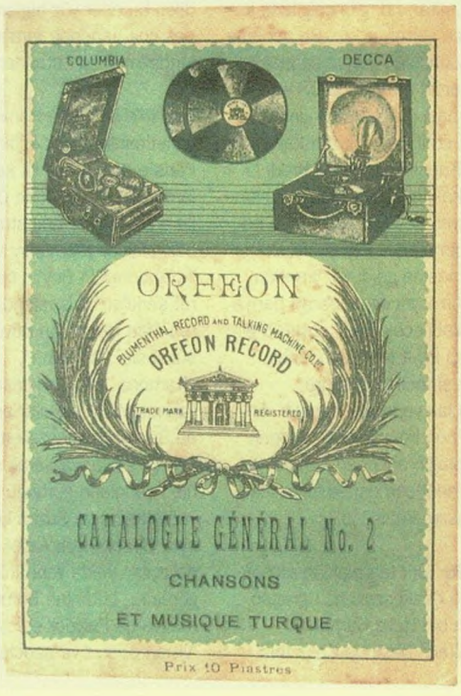

Şekerleme kutuları değil, gramofon iğnesi kutuları

bende olsun isterdim...
Çok değer verdiğim Tanburi Cemil Bey'in, besteci Bimen Şen'in kendi sesinden plakları çok hoşuma gider. Hafız Kemal'in de bütün plaklarına sahip olmak isterim. "Nigeh Gülçin-i Hasret" diye iki küsur dakikalık bir gazeli vardır, onu bir koyduğumda üç-beş kere dinlerim, sonra altı ay dinlemem, eskimesin diye... Hafız Osman, Hafız Sami'nin de bütün plakları bende olsun isterdim. Münir Nurettin'in şarkı arasında okuduğu gazeller çok hoşuma gider. Darüttalimi Musiki Heyeti ve Ahmet Cevdet Çağla'nın viyolonseli eşliğinde Celal Tokses'in bir rast gazeli var, çok hoşlanırım... Münir Nurettin'in "Kalamış" plağına her koleksiyonda, her satıcıda rastlarsınız... Hafız Burhan'ın "Makber"ine de öyle. Onlar belli ki zamanında çok basılmış, çok satılmış, çok sayıda eve girmiş plaklardır. Son taş plaklar 60-65 arası yapılmış. 63'te 45'likler yavaş yavaş başlayınca yumuşak bir geçiş oldu. O dönemde birçok şarkı hem 78'lik, hem de 45'lik olarak basıldı. Böyle Zeki Müren'in, Abdullah Yüce'nin, Celal Şahin'in çok plakları vardır...

Enginde yavaş yavaş

Fransızlar, Yunanlılar, Almanlar, Ruslar, herkes yerel renkler katmış tangolara. Bizimkilerde de yerel renkler var. Hüseyni makamından, segâh makamından tangolar var. Ben de ilgilendim, CD'ler derledim, ama Türk tangosundan çok hoşlandığımı söyleyemem. Benimseyemedim. Bir dönem Columbia firmasının en önemli sanatçısı olan gazelhan Hafız Burhan bazı kantolar, tangolar da okumuştur. Gayet de güzeldir bunlar. Mesela "Aşkın Gözyaşları", aynı isimli Arap filminden alınma bir tangodur. Onu çok güzel okur. Çünkü bir tangocu gibi değil, Hafız Burhan gibi söyler. Güzelliği de oradadır zaten.
"Aşkın Gözyaşları" bir Mısır filmi. Müzikleri yasaklanan böyle filmlere Sadettin Kaynak yeni şarkılar yazmış o dönemde. "Aşkın Gözyaşları"nın taş plağında ise besteci olarak Hafız Burhan gözüküyor. Fakat bir üç kağıtçılık yapmışlar. Hafız Burhan aslında beste yapmamış, o besteyi filmden olduğu gibi almış, Türkçe sözlerle okumuş. Aynen kullanabilmelerinin sebebi, Arap müziği değil, tango olması. Halbuki filmde Arap havalı olan bütün şarkıları değiştirmişler, tango modern olduğu için değiştirmemişler... Mesela "Enginde Yavaş Yavaş", "Leyla Bir Özge Candır" gibi ünlü Sadettin Kaynak bestelerinin Arap filmleri için yazılmış olduğu çok az bilinir. Sadettin Kaynak'a da bu yüzden haksızlık ediliyor.
Bu şarkıların küçümsendiğini söylemiyorum, ama Sadettin Kaynak'ın esas sanatı bunlar gibi yansıtılıyor, film müziği olduğunun altı çizilmiyor. "Bu ne biçim eser", "böyle kaç bölümlü şarkı yapmış" diye eleştirenler de vardır. Film müziği olduğu için ordaki sahneye uydurulması zorunluluğundan ritm değişiklikleri, usûl değişiklikleri vardır o şarkılarda. Bu yüzden Türk müziği formunun dışındadır, hazır bir sahneye dublaj tekniğiyle bestelenmişlerdir. "Leyla bir Özge Candır", Mısır filmi "Leyla ile Mecnun" içindir. "Enginde Yavaş Yavaş" ise başrolünü Ümmü Gülsüm'ün oynadığı "Harunurreşid'in Gözdesi" filminden... Bu filmlerde genellikle Münir Nurettin erkek sesleri, Müzeyyen Senar da kadın sesleri okumuştur...
Müzeyyen Senar, Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses... İçlerinde daha az tercih edileni Hamiyet Yüceses'tir, ama ben en çok onu beğenirim. Çok güçlü, dinamik ve neredeyse ancak bir erkekte olabilecek bir nefes enerjisiyle okur. Müzeyyen Senar'ın ilk plakları olağanüstü güzelliktedir. Safiye Ayla'nın mâhur "Hâlâ kanayan kalbimi aşk ateşi dağlar" şarkısı çok güzeldir...

"Aşkın Gözyaşları" şarkısını Hafız Burhan, filmden olduğu gibi almış, Türkçe okumuş. Aynen kullanabilmesinin sebebi, Arap müziği değil, modern tango olması. Halbuki yasak olduğu için filmdeki bütün Arap şarkıları değişmiş.

Gönlüm hovarda

Plak toplamaya başladığım ilk yıllarda rebetika plakları almıştım, dinledikçe birbirleri arasındaki farklılıkları bir yerlere not etmiştim. 80'li yıllarda "Rembetiko" (Costas Ferris) filmi oynadığında farkettim ki doğru hissetmişim, İstanbul ve İzmir havaları arasındaki farkları yakalamak, ilintileri kurmak gibi bir içgüdüm varmış meğerse...
1935'lerden sonra, İstanbul'daki üç büyük firma –Odeon, Columbia, Sahibinin Sesi– adına yayınlanan binlerce plağın büyükçe bir bölümü rebetika şarkılarıydı. Eğlenceli Rum oyun havası müziklerine, çiftetellilere argoyla karışık "hovarda" yakıştırması yapılmış, bu deyim plaklara da yansımış, rebetika zeybek havalarına "hovarda havaları" denmiş. Bendekiler arasında bir taş plakta "hovarda" diye doğrudan doğruya yazıyor. Yüksekkaldırım'da Nesim diye bir satıcı vardı, ben Rumca plaklar, zeybekiko falan aradığımı söyleyince, "haa, sen hovarda arıyorsun!" demişti. Kitaba girmeyen yeni bir bilgi edindim: Konya'da da hovarda havaları var. Konya'nın Sille kazası bir Karamanlı merkeziymiş, Ege'yle bağlantısı olan Rumların yaşadığı bir köy.
Elimdeki ilginç kayıtlara örnek olarak, bando geleneğinin Anadolu'daki yansımalarını verebilirim. Mehterhanenin yerine kurulan askeri bandoların müzikleri içerilere kadar yayılmış, Anadolu'da bir bando geleneği oluşmuş. Kemani Harlanboy ve Maraşlı Trompet Ramazan isminde çok enteresan bir ikili var. Bando geleneği onların yorumlarıyla –"Bando ile zeybek havaları", "Yarem Güme Zeybeği"– üç-dört plak olarak yansımış taş plaklara. Koçani Orkestar diye herkesin peşinde olduğu bir grup var ya. Halbuki o müziğin benzerini yapan Bergama'da, Kocamustafapaşa'da ekipler var. Bugün Unkapanı'ndaki Bey Plak'ı bilir misiniz? Kemalpaşalı klarnetçi Fehmi, Edremitli Trompet Ramazan'ın saksofonla çaldığı Roman havaları var. "Bulgar-2" "Bulgar-4", "Bulgar-6" diye seri kasetler yapıyorlar, bu geleneği devam ettiriyorlar.

Soyadım "Odeon" olsun

İstanbul'da taş plak kayıtları her zaman yabancılar tarafından yapılmış. Mesela Yeşilköy'deki Gramophone Company fabrikasına, neredeyse kapandığı tarihe kadar yabancı teknisyenler yılda birkaç kere gelir, kayıtları yapar, sonra giderlermiş. Hiçbir zaman yerlerine bir yerli kayıt teknisyeni yetiştirmemişler...
Taş plaklar döneminde bütün firmaların müzik danışmanları olmuş. Mesela Orfeon Record'da ve sonradan Columbia'da Jak Beresi ismi önemlidir. Columbia'nın müzik yönetmeni ve danışmanı Yesari Asım Arsoy olmuştur daha sonra... Hafız Aşir, Hanende İbrahim Efendi, Artaki Candan da firmalar için aynı işi yapmıştır. Odeon firmasının sahiplerinden Leon Grünberg'le görüştüm: "Jak Beresi Columbia için neyse, Nazmi Sesalan da Odeon için o oldu" dedi bana. Nazmi diye bir çocuk varmış. Dükkana sırtında mal taşırmış. "Bir gün babam (Jak Grünberg) acıdı, onu işe aldı" diye anlattı Leon Grünberg. Çok yetenekli bir çocukmuş, bütün işleri öğrenmiş. Daktiloyu, mektup yazmayı, alışverişi öğrenmiş, sanatçılarla ilişki kurmaya başlamış. Nazmi'yi Anadolu'ya göndermişler, çünkü müzik kulağı da çok iyiymiş. Özellikle Ürgüp bölgesinde köyleri gezip yetenekli insanları –Ürgüplü Refik Başaran başta olmak üzere– İstanbul'a getirmiş. Nazmi, firmasını o kadar sevmiş ve Jak Grünberg'e o kadar bağlıymış ki, soyadı kanunu çıktığında "ben Odeon soyadını alacağım" demiş. Zor ikna etmişler, "Odeon bir Türk ismi değildir, bir firma adıdır, böyle soyadı olmaz" diye. Sesalan yapmışlar soyadını. Çıplak ayaklı hamal Nazmi, sonunda firmanın kayıtlarında bulunan, sanatçılarını seçen, yönlendiren danışmanlığa kadar gelmiş.

Söyleşi: **Derya Bengi**

ansiklopedi

a→

ARŞİDÜK FRANZ FERDINAND

"Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahtının Saraybosna'da bir Sırp öğrenci tarafından öldürülmesi..." Lise tarih kitaplarının bu unutulmaz cümlesindeki veliahtın adı Arşidük Franz Ferdinand, Sırp öğrencininkiyse Gavrilo Prinzip. Bu suikast, Birinci Dünya Savaşı'nın sebebi değil tabii ki, ama zincirleme reaksiyonu tetiklediği de su götürmez bir gerçek.

Yıl 1914, Haziran'ın 28'i... Askerî manevraları yönetmek için Bosna'ya giden Franz Ferdinand'ın altı otomobilden müteşekkil konvoyunun güzergâhı üzerindeki çeşitli noktalarda konuşlanan Kara El militanları, uygun anı bekliyor.

Franz Ferdinand, veliahtlığını bir kaza kurşununa borçluydu. 1889'da, İmparator Franz Josef'in yegâne oğlu prens Rudolf, bir av partisinde kendini vurup nalları dikince, veliahtlık amcaya, yani Franz Josef'in kardeşi Carl Ludwig'e geçmişti. Yedi yıl sonra, 1896'da Carl Ludwig eceliyle vefat etmiş ve müteveffanın en büyük oğlu, 23 yaşındaki Franz Ferdinand tahtın varisi olmuştu. O yıl general rütbesi de alan Franz Ferdinand, 1889'da asaleten kendisinden bir-iki basamak altta olan Sophie von Hohenberg'le evlenmiş ve imparatorluğun bekaası için kolları sıvamıştı. Bu yoldaki başlıca vizyonu, bir "Yugoslavya" kurmaktı. Evet, Yugoslavya fikrinin babası Tito değil, Franz Ferdinand'dı. Bosna, Hırvatistan, Dalmaçya ve Slovenya'yı tek yönetim altında toplamayı ve böylece monarşinin ve kilisenin otoritesini sağlamlaştırmayı hedefliyordu.

Bosna'daki Kara El örgütünün amacıysa Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan ayrılıp Sırbistan'la birleşmekti. Arşidükün 28 Haziran'da Bosna'ya gideceği haberi gelince, Kara El'ciler Franz Ferdinand'ı ortadan kaldırmayı kararlaştırdılar.

Yıl 1914, günlerden Haziran 28, saat 10:10. Franz Ferdinand'ın altı otomobilden müteşekkil konvoyu Emniyet Müdürlüğü'nün önünden geçiyor. Kara El militanı, bestekâr Nedjelko Gabrinoviç kalabalığın arasından fırlıyor, Franz Ferdinand'ın içinde bulunduğu otomobile bir el bombası atıyor. Bomba tekerleklere isabet ediyor, Arşidükün refakatçılarından ikisi ağır biçimde yaralanıyor, şoför çevik davranıp gazı köklüyor, Kara El'ciler ikinci bir hamle yapamadan son sürat olay mahallinden uzaklaşıyor.

Akşamüstü, belediye binasındaki resepsiyondan sonra, Franz Ferdinand hastaneye gidip suikast girişiminde yaralanan memurlarını ziyaret etmek istiyor. General Oskar Potiorek, Arşidükün otomobilinin şehir merkezinden geçmesini sakıncalı buluyor, arka yoldan Appel Quay'dan gidilmesini uygun görüyor. Fakat nedense, bu karar şoföre iletilmiyor, otomobil Appel Quay sapağını geçince, general uyarıyor, şoför frene basıyor, geri vitese takıyor, ağır ağır Appel Quay sapağına doğru ilerliyor. Tam o anda, Kara El militanı Gavrilo Prinzip zuhur ediyor, yaklaşık bir buçuk metre mesafeden birkaç el ateş ediyor. Sophie Ferdinand'ın karnına, Franz Ferdinand'ın boynuna isabet eden kurşunlar hayatlarına son veriyor. Ve ertesi gün, Birinci Dünya Savaşı'nın hazırlıkları başlıyor.

b→

BECKER, MERET

Başarılı oyuncu ve şarkıcı Meret Becker, Almanya, Bremen'de 15 Ocak 1970'te, her ikisi de oyuncu olan Monica Hansen ve Rolf Becker'in kızları olarak dünyaya geldi. Beş yaşındayken, anne-baba ayrıldı, kardeşi Ben'le annesinin yanına, Berlin'e yerleştiler. Annesi başka bir oyuncuyla, Otto Sander'le evlendi. 17'sinde okulunu terkeden Meret, Berlin'deki bir ajansla anlaşma yaptı ve hemen televizyon ve sinema filmlerinde küçük rollerle ısınma turları yaptı, kısa sürede kendini gösterdi, ödüllere boğulmaya başladı. Bu arada şarkı söylemenin yanısıra akordeon, piyano, saksofon çalıyor, step dansı öğreniyordu. 1992'de Jakob Arjouni'nin "Dedektif Kemal Kayankaya" dizisinin ilk kitabından Doris Dörrie'nin sinemaya aktardığı "İyi ki Doğdun Türk!" filminde başrol oynadı: Uyuşturucu müptelası bir fahişe. "Hamlet" de dahil olmak üzere her zaman alışılmışın dışındaki rollerin oyuncusu oldu, uçurumun kenarındaki karakterleri, punk'ları, lolita'ları canlandırdı. Annesi, üvey babası ve kendisi gibi müzisyen de olan kardeşi ile birçok filmde birlikte rol aldı. Bunlar arasından, üçü Yahudi olduğu için Nazi döneminde dağılmak zorunda kalan Alman vokal beşlisinin hikayesini anlatan "Comedian Harmonists" filminde kardeşiyle öpüşmesi dikkatleri çekti. Gerçi medeni cesareti Playboy dergisinde çıplak fotoğrafları yayınlanınca da anlaşılmıştı. Aslında oyuncu olarak başarısı Meret'in hayatının yalnızca bir kısmını oluşturuyordu, müzikal yeteneği ise Berlin'de herkesin dilindeydi. İlk kez Bar Jeder Vernuft'ta "Tabernac" gösterisiyle sahneye çıktı. Burada daha sonra kâh kendi grubuyla kâh başka müzisyenlerle ortaklaşa sahne aldı. Berlin'de yeniden canlandırılan Weimar döneminin gözbebeği haline geldi. Küçük kız, büyük opera şantözü ya da genç kız sesi olabilen değişken vokal tarzıyla farklı kişilikleri akla getirmekle birlikte, bunlar parodi değil Meret Becker'in kendisiydi. 1998'de Bertolt Brecht'in yüzüncü doğum yılı kutlamalarında Nina Hagen'la turne yapıp Kurt Weill, Hans Eisler şarkıları seslendirdi... "Stella Maris" şarkısında düet yaptığı Einstürzende Neubauten grubundan Alexander Hacke ile evliliğinden bugün 5 yaşında olan Lulu adlı bir kızı var. Müziğe ve sinemaya hızla devam ediyor. Hiçbir filmini seyretmeyip hiçbir albümünü dinlemeyenler bile, onu U2'nun "Stay (Faraway So Close)" klibinden hatırlayacaktır.

h→

HEGEL'İN TATİLİ

René Magritte, 1958

m→

MARX BİRADERLER

Amerikan güldürüsünü 1930'lardan başlayarak kasıp kavurmaya başlayan, hatta seyirci gülmekten katılıp kalmasın diye filmlerinin aralarına müzikli bölümlerin eklenmesi uygun görülen ve bugün yaşı kırkı, elliyi dönen eski kuşakların "Üç Ahbap Çavuş" adıyla tanıdıkları aktör kardeşler... ABD'ye göç etmiş Alman Yahudisi bir ailenin 1880-1890'lı yıllarda doğan çocukları olarak küçük yaşta sahne tozu yuttular, giderek birer sinema şöhreti oldular: Chico, Harpo, Groucho, Gummo ve Zeppo... Büyükbabaları sihirbaz ve vantrilok, büyükanneleri harpistti; harp çalma yeteneği torun Harpo'ya da geçecekti... Ferdi Tayfur'un uyarlamasıyla (Groucho'ya Arşak Palabıyıkyan, Harpo'ya Kıvırcık, Chico'ya Torik adlarını yakıştıran ve Üç Ahbap Çavuşlar'ı adeta bizden birer komedyene çeviren Ferdi Tayfur'un başarısına dublaj tarihimizde bir daha pek rastlanmamıştır) Marx Biraderler Türkiye'de de çok sevildi.

Grubun beyni sayılan ve yaylanarak yürüyüşü, karşısındakini zehir zemberek esprileriyle serseme çeviren hınzır Groucho'nun gözlükleri, purosu ve kuyruklu ceketi; sarışın, fıldır fıldır çevreyi tarayan gözleriyle sevimlilik saçan, aşık olduğu zamanlarda harp çalmasıyla ünlü dilsiz Harpo'nun ezilmiş şapkası, işçi tulumu ve kornası; kendine özgü piyano çalışı, belirgin İtalyan aksanıyla grubun denge uzmanı Chico'nun daracık ceketi ve soytarı şapkası yıllar yılı belleklerde yer etmiş kıyafetlerdi.

Filmlerde, Arşak'la Kıvırcık eylemi başlatacak ilk kıvılcımı çakar, Torik ise yedekte beklerdi. Başlıca düşmanları olan zengin, kibar, orta yaşlı kadını hep Margaret Dumont canlandırırdı... Makinalı tüfek gibi konuşan Arşak, Marx'ların en tehlikelisiydi. Dilsiz Harpo ise en tahripkâr ve en sevimlileri. Okuma filan bilmez, ama leb demeden leblebiyi anlardı. Olmadık durumlarda imkânsızı gerçekleştirir, sokakta yürürken bumburuşuk pardösüsünden dumanı tüten bir fincan kahve çıkarabilir ya da cebindeki kornayı zart zurt çalıverirdi sırıtarak.

Egemen değer ölçüleriyle amansızca dalga geçen, yurtseverlik, askerlik, kahramanlık, devlet adamlığı gibi kavramları ters yüz ediveren Marx Biraderler arkalarında güldürü sinemasının demirbaşı sayılan epey film bırakarak 50'lerden sonra, birbirlerinden ayrı yola devam ettiler. Marx Biraderleri, 1968'in ünlü Amerikalı eylemcisi (sonraların yuppi yardakçısı) Jerry Rubin "Marx öldü, yaşasın Marx Kardeşler!" sloganıyla anmıştı.

"Peygamber", Emil Nolde, 1912

p→

PASTACILAR

Belçikalı yazar, sinema tarihçisi ve oyuncu Noël Godin (58) pasta fırlatma eylemcisi grubun lideri. İlkelerini, yöntemlerini ve Bill Gates uygulamasını şöyle anlatıyor:

Sloganımız: "Pastalayalım! Pastalayalım!" Sanat dünyasının kendilerini çok mühim sanan sahte ünlülerine karşı eyleme geçerek başladık. Derken, televizyon ve politika dünyasına doğru işi genişlettik. Bill Gates'i de seçmemizin nedeni bir anlamda dünyanın efendisi olması ve zekâsını, hayal gücünü, kudretini iğrenç hükümetlerin hizmetine koyması. Bir ütopist de olabilirdi, ama düzenin köpeği olmayı tercih etti. Sahip olduğu kudret pek çok hükümetinkinden daha önemli.

Evimde toplantılar yapıyoruz, bir yandan kafa çekip bir yandan da komplolarımızı kuruyoruz. Bill Gates'in sürekli beş silahlı koruması olduğunu biliyorduk, ama daha fazla bilgiye sahip değildik. Saat kaçta nerede olacağını, içlerindeki "hain"lerden öğrendik. Başarmak için tek çözüm yolu vardı: sayımız. Otuz kişiydik. Ciyak ciyak sirenler eşliğinde Bill Gates geldi, arabadan indi, binanın basamaklarını çıkarken savaş birimimizden birkaç kişi toplaşarak bir karambol yarattılar ve kremalı pastalar üstüne yağmaya başladı. Korumaları profesyonel oldukları için silahlarına davranmadılar. Gates'in yüzünde sahte bir promosyon gülümsemesi vardı. Bizler komik teröristleriz, pastaysa simgesel. Kurbanın sadece öz saygısı yaralanıyor. Pastaların fiziken yaralamamasına büyük özen gösteriyoruz. Fazla tembel olduğumuz için pastaları kendimiz yapmıyoruz, suç mahalline en yakın pastaneden satın alıyoruz. Birlikte çok eğleniyoruz. Hızlı yaşamak ve mümkün olduğunca gülebilmek istiyoruz. Tıpkı Oscar Wilde'ın arzu ettiği gibi hayatlarımızı dönüştürmek istiyoruz. Dünya üzerindeki hükümetlere savaş ilan ediyoruz; Tony Blair'e, Bill Gates'e, Bush'a, Papa'ya... Çizgi roman kahramanları gibiyiz. Laurel ve Hardy gibi, Bugs Bunny gibi, Marx Biraderler gibiyiz, 1968 Mayıs'ının hippileri gibiyiz...

S→

ST. PAULI

Hamburg şehrinde bir semt ve futbol takımı. FC Sankt Pauli ("eff-seğ-zankt-pauli" okunur) taraftarları, kahverengi-beyazlı efsane takımlarına kısaca Pauli derler.

Efsane sınıfına giren diğer futbol takımları en azından bir Zamora, George Best veya Puşkaş kategorisinde bir futbol ikonu yetiştirmişler, defalarca ülkelerinde şampiyon ve uluslararası arenada başarılı olmuşlardır. Diğer takımların bir mitos haline gelmeleri için ihtiyaç duydukları onlarca yıllık süreye karşın, FC Sankt Pauli, Alman birinci liginde arka arkaya üç yıl oynamaktan öteye herhangi bir sportif başarısı olmadan, 80'li yılların sonunda beş yıldan kısa bir dönem içerisinde "bir başka takım" olarak yalnız Almanya'da değil tüm dünyada kabul gören bir efsane olmuştur. Bunda bir yandan Hamburg şehrinin "Beyoğlu"su olan bir semtin takımı olması bir rol oynamıştır kuşkusuz, ama Pauli bugünkü imajını büyük ölçüde taraftarlarına borçludur. Bir yandan radikal sağcıların hakim olmaya başladığı Hamburger SV tribünlerinden uzaklaşan futbol tutkunlarının ilgisi, diğer yandan solcu aydınların seksenli yılların sonunda futbolu bir tabu olmaktan çıkarması ve o dönemde Sankt Pauli Liman Caddesinde boş evleri işgal eden anarşistlerin korsan bayraklarıyla "millemtor" tribünlerini renklendirmesiyle başlayan bu süreç, birinci ligdeki ilk senede tüm Almanya futbol camiasının ortak nefret objesi FC Bayern München'e karşı Hamburg'da alınan beraberlik ve ikinci senede deplasmandaki galibiyetin coşkusuyla perçinlendi... Bu hareket, bir sezon oynamayıp devrimci Nikaragua'da bir hastanenin inşaatında çalışan ve döndükten sonra bir işgal evinde oturan kaleci Volker Ippig ile ideal "hero"sunu da buldu. Pauli, 2003-04 sezonunda üçüncü ligde kalmayı güçlükle başarmasına rağmen, yine de tüm Alman profesyonel liglerinde en düşük bütçeye sahip futbol takımı olmasıyla ve kulüp başkanlığına Hamburg'un en tanınmış eşcinsel kabaretistini getirmesiyle "bir başka takım" kimliğini sürdürmektedir... FC'den Süper Ligimize transfer olan üç futbolcu var. Uğur İnceman geçen yıl Manisa Vestel'e geldi, Ümit Milli Takımda da oynadı. Cem Karaca önce Yimpaş Yozgat'ta, sonra Fenerbahçe'de, en son Konya'da top koşturdu. Gençlerbirliği'nde oynadıktan sonra geçtiğimiz ay Fenerbahçe'ye imza atan Deniz Barış ise Nürnberg'de attığı golle bir zamanlar St. Pauli'nin küme yükselmesine sebep olmuştu; bu gol sonrası doğan onlarca bebeğe Deniz ve Barış isimleri verildiği rivayet olunur.

(Ümit Güney'e teşekkürlerimizle)

t→

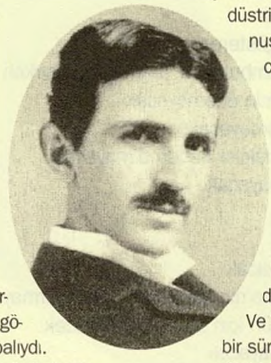

TESLA, NIKOLA

Nikola Tesla eşsiz bir bilim insanıydı. Meslek hayatının zirvesindeyken yoğun bir ilgiyle izleniyordu, ancak özel hayatı hakkında kimse bir şey bilmiyordu. Tek başına çalışmayı ve yalnızlığı seven müzmin bir bekârdı. Arkadaş ortamları dışında pek ortalıkta görünmezdi. Özel hayatı yabancılara kapalıydı.

Nikola Tesla, 1856 yılının 9 Temmuz gününü 10 Temmuz'a bağlayan geceyarısında, Hırvatistan'ın Lika bölgesinin Smiljan köyünde doğmuştu. Papaz babası boş zamanlarında şiir yazmaya meraklı olduğundan, çocuklar İncil'den ve şiirlerden pasajlar okumanın közde mısır patlatmak kadar doğal olduğu bir ev ortamında büyüdüler. Nikola da gençliğinde şiir yazmaya başladı ve bunların bir kısmını yanında Amerika'ya da taşıdı. Ancak bu şiirlerin çok özel olduklarını düşünüyordu, bu nedenle de yayınlanmalarına asla izin vermedi.

Daha çocukken, icatlarına başlamıştı bile. Beş yaşındayken, köyde gördüklerinden çok farklı bir su çarkı icat etmişti. Sarsıntısızdı, kısa çarkların kullanılmasına gerek kalmıyordu ve akıntıda tıkır tıkır işliyordu. Yıllar sonra bunları dahiyane pervanesiz türbini yaratırken de hatırlayacaktı.

Dünya yakasını bıraktığı ve Manhattan'daki laboratuarında en büyük aşkı elektrikle ilgilendiği sürece Tesla dünyanın en mutlu insanıydı. Ama Amerika ve Avrupa'da tıka basa dolu salonlarda dört konferans verdikten sonra dünyanın en ünlü bilim insanlarından biri haline gelmişti ve özel hayatı bir daha asla eskisi gibi olamayacaktı...

İlk kez Marconi tarafından 1895'de başarıldığı iddia edilse de, kamuoyu önünde gerçekleştirilen ilk radyo iletişim gösterisini Tesla, St. Louis'de düzenleyecekti... Ziyaretçiler ünlü Nikola Tesla yönetimindeki sergi salonlarına hücum ediyorlardı. Beyaz boyunbağı ve kostümüne bürünmüş, yüksek frekans donanımı arasında, birbiri ardına elektrikli mucizeler yaratan bir sihirbaza benziyordu. Alternatif akımın nasıl işlediğini sergileyen gösterilerinin topladığı ilgi her gün giderek artıyordu. Kadife kaplı bir masanın üzerinde küçük metalik nesneler –bakır toplar, metal yumurtalar– vardı ve bunlar aralarındaki uzaklık sabit kalmak üzere yüksek hızlarda dönüyorlardı. Bir osilatöre bağlanmış ilk senkronize elektrikli saati ve dağıtıcı deşarj bobinini sergiliyordu. İzleyiciler kullanılan teknolojiden pek bir şey anlamıyorlardı, ama dikkat kesiliyorlardı. Ve kendisini alev topuna çevirdiğinde insanlar korku ve merak içinde haykırıyorlardı.

Tesla, keşiflerinin çizdiği yolda en görkemli kavramlarından birini ortaya atacaktı; "dünyevî gece kuşağı", yani tüm dünyayı ve onu sarmalayan atmosferi tek bir ışıklandırma gibi aydınlatmanın bir yolu. Teorisine göre, deniz seviyesinin çok üstlerinde bulunan gazlar, havası kısmen tahliye edilmiş tüpler içerisindeki gazlarla benzer özellikler sergiliyordu. Bu sayede de mükemmel bir yüksek-frekans akım iletkeni işlevi görebilirlerdi. Mesela sokak lambalarına gerek kalmadan şehirler aydınlatılabilirdi...

1895'te laboratuarında yangın çıkmıştı. İçinde bulunduğu altı katlı bina yerle bir olmuştu, hasar ölçülemeyecek denli büyüktü. Deney aletleri erimiş hurda metal yığınına dönmüşlerdi... Radyo, telsiz enerji nakli ve güdümlü taşıtlar ya da sonradan X ışınları olarak anılacak efektler konusunda ve endüstri için büyük önem taşıyacak sıvı oksijen konusundaki çalışmalarında geldiği noktayı, ancak yakın asistanları bilebiliyorlardı.

1898 yılında güdümlü taşıtların radyo dalgalarıyla uzaktan kumanda edilmesi üzerine patent bürosuna başvuracak ve onay alacaktı. Bu konu telsiz iletisinin potansiyel ve mükemmel bir uygulamasını da barındırıyordu bünyasinde. Tesla radyo ya da otomasyondaki bu büyük ilerlemeyi kamuoyuna ayrı ayrı değil, bir arada duyurabilmek için sabırsızlanıyordu.

Ve Tesla kendinden o kadar emindi ki, kısa bir süre içerisinde Mars'la iletişimin sağlanabileceğini iddia ediyordu. Düşleri ütopikti: İnsanlar açlıktan ve ölesiye çalışmaktan kurtulacaklardı, dünya çapında iletişim kolaylaşacaktı ve sonuncu olarak da, o diğer gezegenlerde de insanlara benzer yaşam formlarının varolduğuna inanıyordu. Robotların savaştan çok öte alanlarda, insanlığın yararına hizmet edebileceğine inanmaktaydı.

Hayatının son yıllarında bir laboratuara sahip olma şansından mahrum kaldığı için Tesla fikirlerini uygulayabilecek bir ortam da yaratamamıştı kendisine. Ama kabul etmek gerekir ki, bizim bugün Uzay Çağı silahları ve teknolojisi adını verdiğimiz konuyu o yarım yüzyıl önce tanımlamaya başlamıştı. Ve bir pasifist olan Tesla, bu teknolojinin gezegenler arası savaşlarda değil, varlıklarından emin olduğu uzaydaki komşularımızla ileşitim kurmak için kullanılacağını umut ediyordu.

Margaret Cheney ("Tesla –Anlaşılamamış Dahi" kitabından)

evde kıçının üzerinde oturamayacaksın dostum
ekranın karşısına geçip ayaklarını uzatamayacaksın
uyuşuk uyuşuk oradan oraya zaplayamayacak
reklamlar başlayınca bira almaya koşturamayacaksın
çünkü devrim televizyondan yayınlanmayacak

devrim televizyondan yayınlanmayacak
devrimin ana sponsoru general motors olmayacak
reklamsız dört bölüm halinde sunulmayacak
devrim dudaklarına seksi bir kıvrım kazandırmayacak
devrim selülitlerinden kurtulmanı da sağlamayacak
devrim bir ayda on kilo verdirmeyecek, ince göstermeyecek seni
çünkü devrim televizyondan yayınlanmayacak

senin ve dostunun resimleri olmayacak
bir market arabasını sokakta iterken gösteren
ya da renkli bir televizyonu çalıntı bir ambulansa sokmaya çalışırken
cnn kazanan partiyi saat 8:32'de tahmin edemeyecek
ya da 29 bölgeden canlı bağlantı yapamayacak
aynasızların yoldaşlarını vurması son dakika haberi olmayacak
çünkü devrim televizyondan yayınlanmayacak

asmalı konak, seinfeld ve ally mcbeal
artık hayatımıza bu kadar cuk oturmayacak
kadınlar sex and the city'deki samantha'nın kimle yattığına aldırmayacak
çünkü tüm zenciler daha aydınlık bir gün için sokağa dökülecek
çünkü devrim televizyondan yayınlanmayacak

saat 11'de haber özetleri verilmeyecek
jackie onassis'i burnunu silerken gösteren resimler olmayacak
devrim haberi beyaz bir kasırga, beyaz bir yıldırım ya da
beyaz insanlarla ilgili haberlerden sonra gelmeyecek
yatak odandaki güvercini, su depondaki kaplanı ya da
tuvaletindeki gulyabaniyi kafana takmana lüzum yok
devrimin tadı cola'yla daha iyi gitmeyecek
devrim ağız kokularını yok etmeyecek
devrim seni şoför koltuğuna oturtacak

devrim televizyondan yayınlanmayacak
devrim televizyondan yayınlanmayacak
devrimin tekrarı olmayacak
devrim canlı olacak

Metin: Gil Scott-Heron, "The Revolution Will Not Be Televised"dan rollama
Fotoğraflar: Chemical Brothers'ın "Out Of Control" klibinden